

ความรับผิดชอบทางกฎหมายสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้มีเงินมา



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ไม่สังกัดภาควิชา/เทียบเท่า

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LIABILITY FOR PROVIDER WHO SELLS ALCOHOLIC BEVERAGES
TO INTOXICATED PERSON



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in Laws
Common Course
FACULTY OF LAW
Chulalongkorn University
Academic Year 2019
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความรับผิดชอบทางกฎหมายสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้มีเงินเมา
โดย	น.ส.ธัญวรัตน์ ดุลยพงศ์พันธ์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.คณพล จันทน์หอม)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ)	

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ฉัตรรัตน์ ดุลยพงศ์พันธ์ : ความรับผิดทางกฎหมายสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่าย
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้มีเมมา. (LIABILITY FOR PROVIDER WHO SELLS
ALCOHOLIC BEVERAGES TO INTOXICATED PERSON) อ.ที่ปรึกษาหลัก : อ. ดร.
ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการจำหน่าย
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมาในประเทศไทยและในต่างประเทศ และเสนอแนวทางในการแก้ไขบทบัญญัติ
แห่งกฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับความรับผิดสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมา

จากการศึกษาพบว่า สถิติอุบัติเหตุและคดีที่มีสาเหตุมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน
ประเทศไทยยังคงมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มี
อยู่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้บางประการจึงทำให้ไม่สามารถนำมาบังคับใช้กฎหมายได้อย่างแท้จริง อีกทั้ง
ยังไม่มีมีการกำหนดความรับผิดสำหรับผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการในธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้เป็น
การเฉพาะทั้งที่บุคคลเหล่านี้ควรที่จะมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าบุคคลทั่วไปด้วย เมื่อได้ศึกษาถึง
มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศพบว่า รัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ประเทศสกอตแลนด์ ดินแดน
ออสเตรเลียแคพิทอล ประเทศออสเตรเลีย และรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา ต่างก็มีมาตรการในการกำหนด
ความรับผิดสำหรับผู้ประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมา

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จึงขอเสนอให้ประเทศไทยแก้ไขความรับผิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการ
จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมาให้มีบทลงโทษที่เหมาะสมตามความร้ายแรงของการกระทำความผิด
พร้อมทั้งกำหนดความรับผิดสำหรับผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการในธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้เป็นการ
เฉพาะให้ชัดเจนด้วย โดยนำแนวทางในการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวในต่างประเทศมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับ
แนวนโยบายของประเทศไทย เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุและคดีที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ต่อไป

สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2562

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5985978034 : MAJOR LAWS

KEYWORD: alcoholic beverage, provider, intoxicated person

Thanwarat Dulyapongpun : LIABILITY FOR PROVIDER WHO SELLS ALCOHOLIC BEVERAGES TO INTOXICATED PERSON. Advisor: Pramote Sermilatham, Ph.D.

This thesis aims to study the measures of legislation in controlling alcoholic beverage in Thailand and foreign countries to propose suggestions for revision of the legislation of liability for providers who sell alcoholic beverages to an intoxicated person.

The previous study found that the statics and cases caused by consuming alcoholic beverages in Thailand have been increasing because there have remained problems in some definition issues of the existed legal measures for controlling alcoholic beverages. As a result, the existing laws are unenforceable in practice. Nevertheless, there has no specific liability for the providers in the alcoholic business despite they should have the responsibility to society than the others. After the study of the foreign legal measures found that Texas state in the United States of America, Scotland, Australian Capital Territory in Australia, and Ontario state in Canada have regulated liability for the providers who involved selling alcoholic beverages to the intoxicated person.

Hereby, I would like to propose to amend the legal liability relating to the sales of alcoholic beverages to the intoxicated person in Thailand to have appropriate penalties for the severity of the offense. As well as clearly specifying the liability for providers in the alcoholic beverage business by applying the guidelines in enforcing such foreign measures with the policy of Thailand to further reduce the risk of accidents and cases caused by alcoholic beverages.

Field of Study: Laws

Student's Signature

Academic Year: 2019

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.คณพล จันทรหอม ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยท่านได้ให้คำแนะนำต่าง ๆ เกี่ยวกับการเขียนวิทยานิพนธ์ ทั้งแนวทางการศึกษาค้นคว้า รูปแบบการเขียน การใช้ภาษา ตลอดจนให้กำลังใจในการเขียนวิทยานิพนธ์เสมอมา

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ช่วยเหลือให้คำแนะนำตั้งแต่การค้นคว้าหาข้อมูล การวางโครงสร้างของเนื้อหา แนวทางในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาต่าง ๆ และขัดเกลาให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งกระตุ้นและให้กำลังใจผู้เขียนมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ณรงค์ ใจหาญ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยท่านได้ให้คำแนะนำต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาที่ครบถ้วนสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส และพลตำรวจเอก ดร.ุณ โสทธิพันธุ์ อาจารย์ทั้งสองผู้ล่วงลับ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดขึ้นได้จากความกรุณาที่ อาจารย์วี รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำตั้งแต่วันแรกจนการสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์ผ่านไปได้ด้วยดี วันนี้ เป็ลเป็ล ทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จแล้วนะคะป้า และ อาจารย์ดร.ุณ ที่ให้ความกรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ แม้จะพบกันเพียงไม่กี่ครั้ง แต่ทุกครั้งก็จะได้รับความเมตตาและคำแนะนำในแง่มุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจมาปรับใช้ในการเขียนวิทยานิพนธ์อยู่เสมอ

ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา คุณยาย คุณย่าผู้ล่วงลับ และพี่ชาย ที่เป็นกำลังใจและสนับสนุนทุกการตัดสินใจของผู้เขียนเสมอมา

ขอขอบคุณ เพื่อน ๆ น้อง ๆ หลักรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต หมวดวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รหัส 59 ทุกคนที่ช่วยเหลือและให้คำแนะนำต่าง ๆ ทั้งในตอนเรียนและในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ เพื่อน ๆ กลุ่มร้านทอง พ 53 และกลุ่มเตรียมพัฒน ที่คอยเป็นกำลังใจและกระตุ้นให้ผู้เขียนทำวิทยานิพนธ์อยู่เสมอ

ขอขอบคุณ พี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ฝ่ายกรรมสิทธิ์ที่ดิน การรถไฟฯขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย ที่ช่วยเหลือในการทำงาน และให้กำลังใจในการเขียนวิทยานิพนธ์ตลอดมา

ขอขอบคุณ พี่เมี้ยว พงศ์พล โปษณเจริญ ที่เป็นทุกอย่างให้แล้วจริง ๆ
และสุดท้าย ขอขอบคุณ ตัวเอง ที่สู้และอดทนมาจนถึงวันนี้

ธัญวรัตน์ ดุลยพงศ์พันธ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 สมมติฐาน	7
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	8
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
1.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
1.8 โครงสร้างของวิทยานิพนธ์.....	13
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีในการควบคุมเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์.....	15
2.1 แนวคิดและพัฒนากการควบคุมเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์	16
2.1.1 สาเหตุของการควบคุมเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์	16
2.1.1.1 ผลกระทบต่อร่างกาย	16
2.1.1.2 ผลกระทบต่อสังคม.....	17
2.1.2 พัฒนาการการควบคุมเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์	20

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	29
2.2.1 ความสอดคล้องต่อหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา	30
2.2.2 ความสอดคล้องต่อทฤษฎีการลงโทษ	37
2.2.2.1 ทฤษฎีแก้แค้นทดแทน	39
2.2.2.2 ทฤษฎีอรรถประโยชน์.....	41
2.2.2.3 ทฤษฎีนิติเศรษฐศาสตร์.....	43
2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย.....	45
2.2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล	49
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ	58
บทที่ 3 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย	61
3.1 มาตรการทางกฎหมายทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	61
3.1.1 พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551	61
3.1.2 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509	64
3.1.3 พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560	72
3.1.4 คำสั่งหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติที่ 22/2558.....	73
3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้แก่ผู้มีเงินมา.....	75
3.2.1 บทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้แก่ผู้มีเงินมา.....	75
3.2.2 ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมา	81
3.2.2.1 ปัญหาเกี่ยวกับลักษณะของอาการมีเงินมา	81
3.2.2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบสำหรับผู้ประกอบการ.....	87
3.2.2.3 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบของผู้แทนนิติบุคคล.....	92
บทที่ 4 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ ผู้มีเงินมาในต่างประเทศ.....	98

4.1 รัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา.....	98
4.1.1 รูปแบบทั่วไปเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์	99
4.1.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ ให้แก่ผู้มีเงินมา.....	103
4.1.2.1 มาตรการทางกฎหมายอาญา.....	104
4.1.2.2 มาตรการทางกฎหมายแพ่ง	107
4.1.2.3 มาตรการทางกฎหมายปกครอง.....	108
4.2 ประเทศสกอตแลนด์	112
4.2.1 รูปแบบทั่วไปเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์	113
4.2.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ ให้แก่ผู้มีเงินมา.....	115
4.2.2.1 มาตรการทางกฎหมายอาญา.....	115
4.2.2.2 มาตรการทางกฎหมายแพ่ง	120
4.2.2.3 มาตรการทางกฎหมายปกครอง.....	121
4.3 ดินแดนออสเตรเลียตะวันตก ประเทศออสเตรเลีย.....	123
4.3.1 รูปแบบทั่วไปเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์	125
4.3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ ให้แก่ผู้มีเงินมา.....	129
4.3.2.1 มาตรการทางกฎหมายอาญา.....	129
4.3.2.2 มาตรการทางกฎหมายแพ่ง	133
4.3.2.3 มาตรการทางกฎหมายปกครอง.....	135
4.4 รัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา.....	136
4.4.1 รูปแบบทั่วไปเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์	137
4.4.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ ให้แก่ผู้มีเงินมา.....	141

4.4.2.1	มาตรการทางกฎหมายอาญา.....	141
4.4.2.2	มาตรการทางกฎหมายแพ่ง	144
4.4.2.3	มาตรการทางกฎหมายปกครอง.....	146
<p>บทที่ 5 บทวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมาะสมในการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย สำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้มีเงินมา</p>		
5.1	ประเด็นลักษณะอาการมีเงินมา.....	150
5.2	ประเด็นการกำหนดความรับผิดชอบกรณีจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาสำหรับ ผู้ประกอบการ	153
5.3	ประเด็นการกำหนดบทลงโทษกรณีจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาสำหรับ ผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล	157
5.3.1	บทลงโทษสำหรับผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล	157
5.3.2	การกำหนดความรับผิดชอบสำหรับผู้แทนของนิติบุคคล	159
<p>บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ</p>		
6.1	บทสรุป	162
6.2	ข้อเสนอแนะ	168
บรรณานุกรม.....		171
ประวัติผู้เขียน.....		177

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ผลการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากรจากจำนวน ประชากร อายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 55.9 ล้านคน.....	4
ตารางที่ 2 เปรียบเทียบบทบาทของภาครัฐและภาคธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากการสำรวจ ประชาชน ในรัฐออนแทรีโอ.....	140



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 1 จำนวนรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในรอบปี 2561.....	5
แผนภูมิที่ 2 เปรียบเทียบสถิติคดีชั้นบรรณณเมาศูราระหว่างช่วงเทศกาลปีใหม่ ปี 2562 กับ ปี 2563.....	5



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เครื่องตีมแอลกอฮอล์ถือเป็นสัญลักษณ์สะท้อนวัฒนธรรมในแต่ละสังคมโดยมีชื่อเรียกขานแตกต่างกันออกไปตามแต่ละส่วนผสมและกรรมวิธีในการผลิต อาทิ เหล้า เบียร์ ไวน์ โขจู สาเก บ้างก็ใช้เป็นเครื่องดื่มดับกระหาย บ้างก็ใช้เป็นยารักษาโรค ซึ่งแต่ละสังคมในอดีตนั้นจะใช้ความแตกต่างของชนิดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในการบ่งบอกสถานะทางสังคมของผู้บริโภค เช่น ในสังคมกรีกโรมันถือว่าไวน์เป็นเครื่องดื่มของชนชั้นสูง ส่วนเบียร์ถือเป็นเครื่องดื่มของชนชั้นแรงงาน¹ เมื่อเทคโนโลยีพัฒนาก้าวหน้ามากขึ้น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ว่าชนิดใด ๆ ต่างถูกบริโภคกันอย่างกว้างขวาง และมักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าสังคมเพื่อกระชับความสัมพันธ์ในระหว่างพวกพ้อง

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเครื่องดื่มที่เกิดจากกระบวนการหมักน้ำตาล เมื่อบริโภคเข้าไปแล้วร่างกายจะดูดซึมอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้บริโภครู้สึกกระปรี้กระเปร่า คึกคัก นอง ฤทธิ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีผลต่อการตัดสินใจ การพูด ทำให้การทำงานของระบบประสาทและกล้ามเนื้อช้าลง ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ทำให้ขาดสติยั้งคิด รวมทั้งมีผลต่อการขับชี่ยานพาหนะอีกด้วย² นอกจากนี้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ ครอบครัว อาชญากรรม และอุบัติเหตุ ดังนั้นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงมีใช้สินค้าโดยทั่วไป จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นการเฉพาะ³

ในปี 2551 ได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อช่วยลดปัญหาและผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สร้างเสริมสุขภาพของประชาชน รวมทั้งสร้างความตระหนักถึงพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตลอดจนช่วยป้องกันเด็กและเยาวชนมิให้เข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้กำหนดมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้หลายมาตรการ เช่น การควบคุมช่องทางการโฆษณา ประชาสัมพันธ์และสื่อสารการตลาด การจำกัดอายุผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การกำหนดวันและเวลา

¹ สิทธิโชค ชาวไร่เงิน, "ประเด็นการศึกษามิติวัฒนธรรมของแอลกอฮอล์" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 20 กรกฎาคม 2563. แหล่งที่มา: <http://www.shi.or.th/download/588/>

² อภิภรณ์ นียมไทย, "เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สินค้าที่ต้องได้รับการควบคุม" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 15 กันยายน 2560. แหล่งที่มา: https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/10reform/reform8.pdf

³ เรื่องเดียวกัน.

จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การกำหนดสถานที่ห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์⁴ รวมทั้งการบำบัดฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบตามแผนยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ 10 ปี (พ.ศ. 2554 – 2563) โดยมอบหมายให้คณะกรรมการนโยบายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติ คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จังหวัด/กรุงเทพมหานคร ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หน่วยงานราชการ และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดและติดตามผลยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์แห่งชาติ รวมถึงพัฒนาแผนปฏิบัติการเพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้นำไปขับเคลื่อนดำเนินการต่อไป⁵

ในปี 2554 ได้มีการก่อตั้งมูลนิธิแก้ไขปัญหายาเสพติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (มพอ.) (The Foundation for Responsible Drinking: TFRD) เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร ก่อตั้งขึ้นโดยการสนับสนุนของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีเป้าหมายในการสนับสนุนและส่งเสริมการรณรงค์ให้ผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีความตระหนักรู้ถึงผลกระทบของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีต่อร่างกาย และรู้เท่าทันแอลกอฮอล์ เพื่อสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เป็นไปอย่างมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การลดปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างเป็นอันตราย (Harmful Use of Alcohol) อันได้แก่ การบริโภคก่อนวัยอันควรหรือการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนอายุ 20 ปีบริบูรณ์ การบริโภคมากเกินไปและพฤติกรรมการเมาแล้วขับโดยภารกิจและการดำเนินการของมูลนิธิแก้ไขปัญหายาเสพติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นสอดคล้องและสนับสนุนเป้าหมายขององค์การอนามัยโลกที่จะลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างเป็นอันตรายลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ภายในปี 2568⁶

แนวทางการพัฒนามาตรการในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522 โดยกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้โดยสารที่ร่วมทางมากับผู้ขับขี่ที่ขับซัดในขณะเมาสุรา โดยให้ถือว่าเป็นผู้สนับสนุนผู้กระทำความผิด

⁴ สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, "รายงานประจำปี 2559" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 8 สิงหาคม 2561. แหล่งที่มา: https://ddc.moph.go.th/uploads/ckeditor2/annual_report_59.pdf

⁵ บัณฑิต ศรีไพศาล และจุฑาภรณ์ แก้วมุงคุณ, "การควบคุมปัญหาแอลกอฮอล์ด้วยกฎหมาย : เอกสารประกอบการพิจารณาพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2562. แหล่งที่มา: <https://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/3432>

⁶ มูลนิธิแก้ไขปัญหายาเสพติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, "เกี่ยวกับเรา" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 5 พฤษภาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.morporor.org/about>

เช่นเดียวกับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น หรือกรณีเมาสูราจากร้านอาหาร สถานบันเทิง เมื่อเกิดอุบัติเหตุและสามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ก่อเหตุบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาจากสถานที่ดังกล่าว ให้ถือว่าผู้ประกอบการมีความผิดเท่าผู้ก่อเหตุ นอกจากนี้ ยังพบว่ามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศสามารถนำมาเป็นแนวทางเพื่อพัฒนามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยได้ เช่น การจำกัดความหนาแน่นของจุดจำหน่าย การกำหนดให้เจ้าของสถานบริการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีหน้าที่ในการดูแลรักษาความปลอดภัยบริเวณโดยรอบร้าน การกำหนดบทลงโทษผู้ที่ขับขี่รถในขณะเมาสูราที่กระทำความผิดซ้ำ โดยจำกัดใบอนุญาตประกอบอาชีพบางประเภท เช่น ขับขี่รถนักเรียนในเวลาจำกัด การจ่ายเงินบำรุงรักษาดน และ การจำกัดความเร็วในการขับขี่รถ ภายหลังการกระทำความผิด เป็นต้น⁷

อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2557 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า สาเหตุสำคัญที่คนจะเริ่มบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีด้วยกัน 3 สาเหตุหลัก ได้แก่ เพื่อเข้าสังคมและสังสรรค์ ตามเพื่อน และอยากทดลอง⁸ ต่อมา ในปี 2560 สำนักงานสถิติแห่งชาติได้รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากรว่า จากจำนวนประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 55.9 ล้านคน เป็นผู้ที่ดื่มสม่ำเสมอจำนวน 6.98 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 12.5 และเป็นผู้ที่ดื่มนาน ๆ ครั้งจำนวน 8.91 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 15.9 โดยในกลุ่มประชากรอายุ 25 – 44 ปี มีอัตราการดื่มสุราสูงสุดถึงร้อยละ 36.0⁹

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁷ อภิรัตน์ นิยมไทย, "เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สินค้าที่ต้องได้รับการควบคุม" [ออนไลน์].

⁸ สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, "รายงานประจำปี 2559" [ออนไลน์].

⁹ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, "การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2560" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 17 กันยายน 2562. แหล่งที่มา: http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาสุภาพ/พฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุรา/2560/2560_Full-Report.pdf

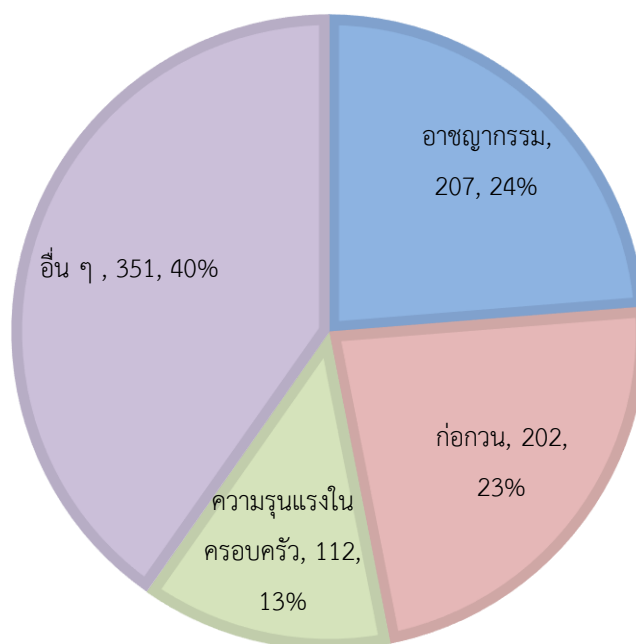
กลุ่มอายุ (ปี)	รวม	พฤติกรรมการณ์ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์				
		ไม่เคยดื่ม เลยในชีวิต	เคยดื่ม แต่ไม่ได้ดื่ม ในรอบปีที่ แล้ว	ดื่มในรอบปีที่แล้ว		
				รวม	สม่ำเสมอ	นาน ๆ ครั้ง
	100.0	57.2	14.4	28.4	12.5	15.9
15 – 19	100.0	83.6	2.8	13.6	3.3	10.3
20 – 24	100.0	60.1	6.5	33.5	10.7	22.7
25 – 44	100.0	53.1	10.9	36.0	16.2	19.8
45 – 59	100.0	52.0	16.9	31.1	14.7	16.4
60 ขึ้นไป	100.0	59.3	25.4	15.2	7.5	7.8

ตารางที่ 1 ผลการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากรจากจำนวนประชากร
อายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 55.9 ล้านคน

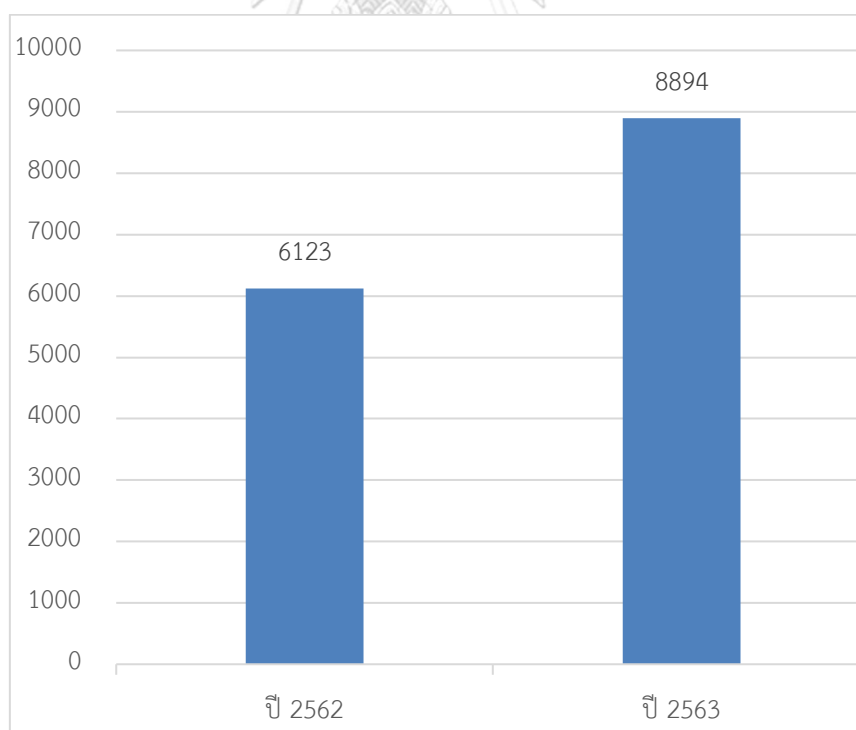
จากรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบปี 2561 ที่รวบรวมโดยมูลนิธิสื่อเพื่อเยาวชน พบว่ามีทั้งหมด 872 ข่าว จำแนกเป็นข่าวอาชญากรรมจากการทะเลาะวิวาท 207 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 23.74 ข่าวก่อแวนและสร้างความวุ่นวาย 202 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 23.16 และข่าวความรุนแรงในครอบครัวและคุกคามทางเพศ 112 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 12.85¹⁰ และจากสถิติคดีที่ศาลมีคำสั่งคุมประพฤติระหว่างวันที่ 27 ธันวาคม 2562 ถึงวันที่ 1 มกราคม 2563 มีจำนวนทั้งสิ้น 9,049 คดี แบ่งออกเป็นคดีขับรถขณะเมาสุร่าจำนวน 8,894 คดี คิดเป็นร้อยละ 98.29 เมื่อเปรียบเทียบสถิติระหว่างช่วงเทศกาลปีใหม่ ปี 2562 กับปี 2563 พบว่าคดีขับรถขณะเมาสุร่า ปี 2562 มีจำนวน 6,123 คดี ส่วนปี 2563 มีจำนวน 8,894 คดี โดยเพิ่มขึ้นถึง 2,771 คดี คิดเป็นร้อยละ 45.26¹¹

¹⁰ ผู้จัดการออนไลน์, "ภัย 'น้ำเมา' ปี 61 พุ่ง 872 ข่าว ตาย 434 ราย เหตุเมาวิวาทสูงสุด จั สคบ. พาณิชย์ ล้อมคอกใช้โลโก้คล้ายเหล้าโฆษณา" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://mgronline.com/qo/detail/9610000126128>

¹¹ สำนักข่าว ไอ.เอ็น.เอ็น., "เปิดสถิติเมาแล้วขับปีใหม่ 63 พุ่งกว่า 9,000 คดี" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2563. แหล่งที่มา: https://www.innnews.co.th/crime/news_566607/



แผนภูมิที่ 1 จำนวนรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบปี 2561



แผนภูมิที่ 2 เปรียบเทียบสถิติคดีชั้นบรรณณาระหว่างช่วงเทศกาลปีใหม่ ปี 2562 กับ ปี 2563

จากสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า แม้จะมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง แต่ก็ยังไม่สามารถควบคุมการเข้าถึงเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ได้เท่าที่ควร สาเหตุสำคัญประการหนึ่งเนื่องมาจากกฎหมายที่มีอยู่ไม่ครอบคลุมบริบทของการเข้าถึงเครื่องตีมีแอลกอฮอล์อย่างรอบด้าน ประกอบกับสถานการณ์ปัจจุบันที่การตลาดของเครื่องตีมีแอลกอฮอล์มีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้กฎหมายและอนุบัญญัติที่ตราขึ้นนั้นไม่สามารถบังคับใช้ได้ทันทั่วทั้งกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น สามารถนำไปบังคับใช้ได้จริง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่มุ่งคุ้มครองสุขภาพของประชาชน ตลอดจนผลกระทบและความสูญเสียจากเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ต่อไป¹² และแม้ว่าพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์จะกำหนดให้มีมาตรการในการห้ามโฆษณาเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ในบางช่วงเวลา อันทำให้การโฆษณาเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ทางโทรทัศน์หยุดชะงักไป แต่การตลาดของธุรกิจเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ก็มิได้หยุดชะงักตามไปด้วยแต่อย่างใด¹³ ภาคธุรกิจของเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ยังคงมีการแข่งขันทางการตลาดอย่างอิสระ อีกทั้งเครื่องตีมีแอลกอฮอล์กลับมีราคาที่ถูกลง ทำให้เกิดการมอมเมาประชาชนเป็นอย่างมาก ปัจจัยในการส่งเสริมการบริโภคเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ ได้แก่ กลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยการทุ่มงบโฆษณาเครื่องตีมีแอลกอฮอล์เฉลี่ยปีละกว่า 2,300 ล้านบาท ส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการบริโภคและความอยากลองบริโภคมากยิ่งขึ้น¹⁴

โดยเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า เครื่องตีมีแอลกอฮอล์เป็นเครื่องตีมีที่กฎหมายกำหนดกลุ่มของผู้บริโภคเบื้องต้นไว้อย่างชัดเจน คือ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และต้องมีใช้บุคคลที่มีอาการมีเมานจนครองสติไม่ได้ แต่จนถึงปัจจุบันมีเพียงการกวดขันมิให้มีการจำหน่ายเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ให้แก่เยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ เพียงเท่านั้น แต่ยังไม่ปรากฏการกล่าวโทษแก่บุคคลที่จำหน่ายเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีเมานจนครองสติไม่ได้แต่อย่างใด ทั้งนี้ ได้มีการพยายามนำมาตรการในการสร้างความรับผิดชอบร่วมของผู้ประกอบการในธุรกิจเครื่องตีมีแอลกอฮอล์มาปรับใช้ในประเทศไทย โดยเริ่มจากกรณีที่พบว่าผู้กระทำความผิดมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้วสามารถสืบหาข้อเท็จจริงได้ว่า ผู้กระทำความผิดดังกล่าวบริโภคเครื่องตีมีแอลกอฮอล์มาจากสถานที่ใด ผู้ที่จำหน่ายเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการ

¹² สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์, "รายงานประจำปี 2559" [ออนไลน์].

¹³ อุดมศักดิ์ แซ่โจ้ว และคณะ, ข้อเท็จจริงและตัวเลข: เครื่องตีมีแอลกอฮอล์ในประเทศไทย (สงขลา: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2559), หน้า 28.

¹⁴ บัณฑิต ศรีไพศาล และจุฑาภรณ์ แก้วมุงคุณ, "การควบคุมปัญหาแอลกอฮอล์ด้วยกฎหมาย : เอกสารประกอบการพิจารณาพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์" [ออนไลน์].

มีนเมาที่จะต้องมีความรับผิดชอบตามมาตรา 29 (2) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 นั้นเอง¹⁵ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวยังมีความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับถ้อยคำของกฎหมาย ประกอบกับบทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดดังกล่าวเป็นการกำหนดบทลงโทษไว้อย่างกว้าง ๆ ไม่ได้ระบุเฉพาะเจาะจงว่าผู้ที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างผู้ประกอบการ ต้องมีความรับผิดชอบมากกว่าบุคคลทั่วไปทั้งที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบสูงกว่าบุคคลอื่น ๆ และในกรณีที่ผู้กระทำความผิดมีสถานะเป็นนิติบุคคล หากจะใช้บทลงโทษเหมือนอย่างบุคคลธรรมดา ก็คงจะไม่เหมาะสมเท่าใดนัก ทำให้ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยมาตรการทางกฎหมายเพียงด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะอาจทำให้ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นได้ จึงต้องคำนึงถึงมาตรการอื่นๆ ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยควบคู่กันไปด้วย และในขณะเดียวกันก็ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยจึงจะสัมฤทธิ์ผลได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงต้องการศึกษามาตรการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อื่น ๆ เพิ่มเติม โดยมุ่งเน้นไปที่ผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในทางการค้าเป็นหลัก เพื่อค้นหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และพัฒนากฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ทันสมัยต่อไป

1.2 สมมติฐาน

แม้ว่าพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 จะกำหนดความรับผิดชอบกรณีจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้ที่มีอาการเมามากจนสติไม่ได้แล้วก็ตาม แต่สถิติอุบัติเหตุและคดีที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากมาตรการดังกล่าวยังไม่สามารถนำมาลงโทษผู้ที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้จริง อีกทั้งบทลงโทษในมาตรการดังกล่าวก็มิได้กำหนดให้บุคคลที่ควรจะต้องรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าบุคคลทั่วไปอย่างผู้ประกอบการหรือพนักงานที่เกี่ยวข้องต้องมีความรับผิดชอบทางกฎหมายสูงกว่าบุคคลอื่นแต่อย่างใด ดังนั้น หากมีการแก้ไขความรับผิดชอบทางกฎหมายดังกล่าวให้มีบทลงโทษที่เหมาะสมตามความร้ายแรงของการกระทำความผิด ย่อมลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุและคดีที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ดียิ่งขึ้น

¹⁵ ชาวสทออนไลน์, "จีเอจจริง เอาผิดร้านค้า ผู้ประกอบการ ขายเหล้าให้คนเมา ซึ่ต้องสืบหาต้นตอผิดร่วม!" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2563. แหล่งที่มา: https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_2026198

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.3.1 เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาในประเทศไทย รัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ประเทศสกอตแลนด์ ดินแดนออสเตรเลียแคพิทอล ประเทศออสเตรเลีย และรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา

1.3.2 เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาระหว่างประเทศไทยกับรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ประเทศสกอตแลนด์ ดินแดนออสเตรเลียแคพิทอล ประเทศออสเตรเลีย และรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา

1.3.3 เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับความรับผิดชอบสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมา

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องในการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้ประกอบการสถานบันเทิง ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุรา และบุคคลอื่น ๆ โดยศึกษากฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย ประกอบด้วย ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 และพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 รวมถึงศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของต่างประเทศ จำนวน 4 ประเทศ ได้แก่ รัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ประเทศสกอตแลนด์ ดินแดนออสเตรเลียแคพิทอล ประเทศออสเตรเลีย และรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้การวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) ทั้งจากกฎหมาย ตำรา วิทยานิพนธ์ วารสาร สิ่งตีพิมพ์ บทความ รายงานการวิจัย คำพิพากษา สถิติ และเอกสารวิชาการจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ รวมทั้งสัมภาษณ์ข้อมูลจากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มารวบรวมและสังเคราะห์ให้เป็นหมวดหมู่ และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบความแตกต่างเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาระหว่างประเทศไทยกับรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ประเทศสกอตแลนด์ ดินแดนออสเตรเลียแคว้นเคปทอล ประเทศออสเตรเลีย และรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา

1.3.2 ทำให้ทราบความแตกต่างระหว่างความรับผิดชอบสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาในประเทศไทยกับรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ประเทศสกอตแลนด์ ดินแดนออสเตรเลียแคว้นเคปทอล ประเทศออสเตรเลีย และรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา

1.3.3 ทำให้ได้แนวทางในการแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับความรับผิดชอบสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมา

1.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เมื่อทบทวนวรรณกรรมที่มีความคล้ายคลึงและเกี่ยวข้องกับมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วพบว่า มีวรรณกรรมที่กล่าวถึงมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่มากพอสมควร สามารถสรุปได้ดังนี้

นางสาวขวัญตา เลิศวิจิตรกมล ได้ศึกษาเรื่อง “กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมปัญหาที่เกิดจากการเสพสุรา” โดยมีขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมผู้เสพสุราและมาตรการในการเยียวยาแก้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเสพสุรา นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาถึงขอบเขตการกระทำความผิดขณะมีเงินมาตามมาตรา 66 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่กำหนดให้ยกเว้นโทษเฉพาะกรณีที่เสพสุราหรือสิ่งมีเงินมาอย่างอื่นโดยไม่สมัครใจเท่านั้น หากเป็นความมีเงินมาโดยสมัครใจจะต้องห้ามมิให้อ้างความมีเงินมานั้นเป็นข้อแก้ตัวว่าวิกลจริตตามมาตรา 65 โดยไม่อาจทราบได้ว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาอย่างไร รู้สำนึกในการกระทำของตนหรือไม่ จากการศึกษาพบว่า มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวไม่เหมาะสมกับการควบคุมการเสพสุราอันก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา แบ่งออกเป็น 2 กรณี กรณีแรกคือปัญหาจากความลักลั่นของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีข้อกำหนดความรับผิดชอบอย่างเดียวกันแต่กำหนดอัตราโทษไว้แตกต่างกัน ทำให้เกิดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมาย อีกทั้งปัญหาจากการขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายที่ไม่สามารถลดปริมาณปัญหาที่เกิดจากการเสพสุราได้อย่างเต็มที่ อีกกรณีหนึ่งคือการกำหนดรูปแบบของผู้กระทำความผิดที่อยู่ในภาวะมีเงินมามีลักษณะที่แตกต่างกัน

ออกไปในกฎหมายแต่ละฉบับ¹⁶ จะเห็นได้ว่า วรรณกรรมนี้มุ่งเน้นไปที่การศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมผู้เสพสุราเป็นสำคัญ ยังมีได้กล่าวถึงการควบคุมผู้ประกอบการในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังเช่นที่ผู้เขียนจะศึกษาแต่อย่างใด อีกทั้งการศึกษากฎหมายควบคุมสุราในวรรณกรรมฉบับนี้เป็นการศึกษาในพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2593 ซึ่งในปัจจุบัน (พ.ศ. 2563) ได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติดังกล่าว และได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 แล้ว

นางสาวอุมาพร พงศ์โสภิตานันท์ ได้ศึกษาเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์” โดยมีขอบเขตของการศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการคุ้มครองและควบคุมผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ยังขาดความชัดเจน ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดวัน เวลา และพื้นที่จำหน่ายและบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษและค่าปรับ รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับกรณีที่ยังมิได้มีการกำหนดให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย อันส่งผลให้ไม่สามารถควบคุมอัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างแท้จริง จึงเสนอให้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเขตพื้นที่จำหน่ายและบริโภคให้สอดคล้องกัน การกำหนดวันและเวลาที่อนุญาตให้สามารถจำหน่ายได้ให้เหมาะสม การกำหนดอายุขั้นต่ำของผู้ซื้อมิให้ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และให้กำหนดบทลงโทษที่รุนแรงเพิ่มขึ้นสำหรับผู้ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย รวมทั้งกำหนดให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพื่อให้เกิดผลในการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างแท้จริง¹⁷ จะเห็นได้ว่า แม้วัตถุประสงค์ของวรรณกรรมฉบับนี้ประสงค์ให้เกิดการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนให้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ แต่มิได้มุ่งเน้นไปที่การกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้ดื่มมาดังเช่นที่ผู้เขียนจะศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แต่อย่างใด

ร้อยตำรวจเอก บุญยสิทธิ์ รอดชะพรหม ได้ศึกษาเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมอุบัติเหตุจากรถจักรยานที่เกิดจากการดื่มสุราของผู้ขับขี่รถในประเทศไทย” โดยมีขอบเขตของการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมอุบัติเหตุจากรถจักรยานที่เกิดจากผู้ขับขี่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มาตรการในทั้งสองพระราชบัญญัตินั้นให้อำนาจพนักงานในการดำเนินการแต่มิได้กำหนดวิธีการตรวจสอบหรือทดสอบผู้ขับขี่ที่เมาสุราหรือของเมา

¹⁶ ขวัญตา เลิศวิจิตรภมร, "กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมปัญหาที่เกิดจากการเสพสุรา" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 182-192.

¹⁷ อุมาพร พงศ์โสภิตานันท์, "มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, 2555), หน้า 92-101.

อย่างอื่นไว้แต่ประการใด โดยได้เสนอแนวความคิดในการกำหนดมาตรฐานค่าระดับแอลกอฮอล์ และวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสม¹⁸ จะเห็นได้ว่า วรรณกรรมฉบับนี้แม้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อการลดจำนวนอุบัติเหตุจราจรทางบกที่มีสาเหตุมาจากสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับที่ผู้เขียนมุ่งจะศึกษา แต่วรรณกรรมฉบับนี้ได้มุ่งแสวงหามาตรการและวิธีการวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเพื่อให้ผู้ที่ขับขี่ยานพาหนะมีระดับระวางในการดื่มสุราของตนเอง มีได้มุ่งเน้นไปที่การเอาผิดแก่บุคคลที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้ที่ขับขี่ยานพาหนะที่มีอาการมีเมมาแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันได้มีการกำหนดระดับปริมาณแอลกอฮอล์ที่จะถือว่าผู้ขับขี่ยานพาหนะอยู่ในอาการมีเมมาและวิธีการทดสอบว่าผู้ขับขี่ยานพาหนะอยู่ในอาการมีเมมาหรือไม่แล้ว

สิบก เอก ภาณุพงษ์ สร้อยเพชร ได้ศึกษา “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนนจากการเมาแล้วขับ” โดยมีขอบเขตของการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนนจากการเมาแล้วขับของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยได้เสนอแนะให้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เช่น ในกรณีที่มีการปฏิเสธการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์มิได้กำหนดข้อสันนิษฐานในการปฏิเสธไว้แต่อย่างใด ซึ่งในปัจจุบันได้มีการกำหนดข้อสันนิษฐานกรณีปฏิเสธการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์แล้ว โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเป็นผู้ที่ขับขี่ยานพาหนะในขณะที่เมาสุรานั่นเอง นอกจากนี้ วรรณกรรมฉบับนี้ยังได้เสนอให้มีมาตรการห้ามจำหน่ายสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้ที่ดื่มสุราในปริมาณมากพอที่จะจับความร้อนของร่างกายได้ โดยการใช้กล้องตรวจจับความร้อนในสถานบริการ¹⁹ อย่างไรก็ตามแม้วรรณกรรมฉบับนี้จะมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนนจากการเมาแล้วขับ รวมถึงได้เสนอแนะวิธีการป้องกันการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้ที่ดื่มสุราในปริมาณมาก แต่วรรณกรรมฉบับนี้มีแนวทางในการศึกษาภาพรวมของพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ขับขี่ยานพาหนะขณะเมาสุราเป็นหลัก มีได้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดของผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมาดังเช่นที่ผู้เขียนมุ่งจะศึกษาแต่อย่างใด ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้ที่ดื่มสุราในปริมาณมากข้างต้นสามารถนำมาปรับใช้ร่วมด้วยเพื่อผลักดันให้เกิดการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

¹⁸ บุญยสิทธิ์ รอดชะพรหม, "มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมอุบัติเหตุจราจรอันเกิดจากการดื่มสุราของผู้ขับขี่รถในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 102-108.

¹⁹ ภาณุพงษ์ สร้อยเพชร, "มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนนจากการเมาแล้วขับ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2557), หน้า 133-149.

นายสมัย โกรทินธาคม ได้ศึกษาเรื่อง “ความรับผิดทางแพ่งของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์: บทวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์กับกฎหมาย” โดยมีขอบเขตของการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการกำหนดความรับผิดทางแพ่งสำหรับเจ้าของร้านอาหาร ร้านเหล้า และเจ้าภาพจัดเลี้ยงทางสังคม ในกรณีที่ผู้ดื่มมาจากร้านเหล้าแล้วขับรถชนผู้อื่น ให้ผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังกล่าวต้องร่วมรับผิดกับผู้กระทำความผิดด้วย ซึ่งมาตรการกำหนดความรับผิดของผู้ขายมีส่วนช่วยยับยั้งความเสียหายต่อชีวิตได้อย่างมีนัยยะ เนื่องจากผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เพิ่มความระมัดระวังมากขึ้นเพื่อป้องกันการถูกฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย จากการศึกษาค้นคว้า ในบริบทของประเทศไทยนั้น หลักความรับผิดทางละเมิดยังมีข้อจำกัดที่ฝ่ายผู้เสียหายจะต้องเป็นฝ่ายพิสูจน์ความผิดของจำเลยอยู่ จึงเสนอให้มีการกำหนดความรับผิดของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเคร่งครัด (Strict liability) ให้ผู้ขายมีภาระในการพิสูจน์ว่าขณะที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ลูกค้า ลูกค้านั้นมิได้มีอาการมึนเมาแต่อย่างใด หากพิสูจน์เช่นนั้นไม่ได้ ผู้ขายย่อมต้องร่วมรับผิดต่อผู้เสียหายด้วย นอกจากนี้ จากผลการสอบถามกลุ่มตัวอย่างยังไม่สามารถสรุปได้อย่างแน่ชัดว่า ควรมีการกำหนดความรับผิดทางแพ่งสำหรับผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยหรือไม่ แต่มีแนวโน้มว่าควรมีการกำหนดความรับผิดของผู้ขาย เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ยังไม่สามารถยับยั้งการเกิดอุบัติเหตุที่มีสาเหตุมาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้²⁰ จะเห็นได้ว่า วรรณกรรมฉบับนี้มุ่งศึกษาไปที่ความรับผิดทางแพ่งของผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสำคัญ ซึ่งแตกต่างจากที่ผู้เขียนมุ่งศึกษาไปที่ความรับผิดทางอาญาของผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมฉบับนี้มีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของผู้เขียนด้วย กล่าวคือ เสนอแนะให้มีการแก้ไขคำว่า “บุคคลผู้ดื่มจนครองสติไม่ได้” ในมาตรา 29 (2) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เป็น “ผู้ซึ่งแสดงอาการมึนเมาอย่างเห็นได้ชัด (Visibly intoxicated)” เพื่อลดปัญหาในการตีความของพนักงานเจ้าหน้าที่ อีกทั้งยังเสนอให้ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนทางกฎหมายแพ่งรวมไปในคดีอาญาด้วย รวมทั้งเสนอให้สามารถกำหนดค่าสินไหมทดแทนเชิงลงโทษได้

จากวรรณกรรมที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ยังไม่มีวรรณกรรมใดมุ่งศึกษาถึงความรับผิดทางกฎหมายอาญาของผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้ดื่มมาโดยตรง ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงมุ่งที่จะศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้ดื่มมา รวมถึงวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการแก้ไขความรับผิดทางกฎหมายกรณีจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้ดื่มมา เพื่อนำมาประมวลผลเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

²⁰ สมัย โกรทินธาคม, "ความรับผิดทางแพ่งของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์: บทวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์กับกฎหมาย" (ดัชนีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สหวิทยาการ), วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), หน้า 77-80.

1.8 โครงสร้างของวิทยานิพนธ์

ปัญหากรณีผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมา นับเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเกิดอุบัติเหตุและอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องตีมแอลกอฮอล์ เนื่องจากยังไม่สามารถลงโทษผู้ประกอบการดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้เขียนจึงมุ่งศึกษาและวิเคราะห์ความเหมาะสมในการกำหนดความรับผิดสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมา รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในประเทศไทยให้มีความเหมาะสมต่อไป โดยมีลำดับการนำเสนอ ดังนี้

บทที่ 2 จะนำเสนอให้เห็นถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ โดยจะศึกษาถึงสาเหตุและพัฒนาการการควบคุมการบริโภคเครื่องตีมแอลกอฮอล์ จากนั้นจะศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางกฎหมายอาญาในการควบคุมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ ความสอดคล้องต่อหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา ความสอดคล้องต่อทฤษฎีการลงโทษ แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย และแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล พร้อมทั้งศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดต่อสังคมของผู้ประกอบการ

บทที่ 3 จะนำเสนอมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ แบ่งออกเป็น มาตรการทั่วไป และมาตรการเฉพาะอย่างการห้ามมิให้จำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมา ซึ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ของประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 และพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 จากนั้นจะศึกษาถึงปัญหาในการกำหนดลักษณะของอากรมีเงินมา การกำหนดความรับผิดสำหรับผู้ประกอบการ และการกำหนดความรับผิดสำหรับผู้แทนของนิติบุคคล

บทที่ 4 เป็นบทที่ศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ รวมถึงบทกำหนดโทษของต่างประเทศ จำนวน 4 ประเทศ ได้แก่ รัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ประเทศสกอตแลนด์ ดินแดนออสเตรเลียแคพิทอล ประเทศออสเตรเลีย และรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา

จากนั้นในบทที่ 5 จะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการควบคุมการจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมา ระหว่างประเทศไทยและอีกสี่ประเทศจากบทที่ 4 ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด โดยมีประเด็นที่จะศึกษาวิเคราะห์ด้วยกัน 3 ประเด็น ได้แก่ การกำหนดลักษณะของอากรมีเงินมา การกำหนดความรับผิดสำหรับผู้ประกอบการ และการกำหนดความรับผิดสำหรับผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลและความรับผิดสำหรับผู้แทนของนิติบุคคล

ในบทสุดท้าย บทที่ 6 จะนำเสนอบทสรุปของความรับผิดชอบทางกฎหมายสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินเมา และข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีความเหมาะสมต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นลำดับการนำเสนอหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่องความรับผิดชอบทางกฎหมายสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้มีเงินเมา ซึ่งมีการเรียบเรียงเนื้อหาและประเด็นที่เกี่ยวข้องในการศึกษาประเด็นเรื่องความรับผิดชอบทางกฎหมายสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้มีเงินเมาอย่างละเอียด และนำมาซึ่งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบดังกล่าวในท้ายที่สุด



บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีในการควบคุมเครื่องตีแอลกอฮอล์

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมเป็นวงกว้าง ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อตัวผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เองที่เมื่อบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปแล้วฤทธิ์ของแอลกอฮอล์จะทำให้ภายในร่างกายมีอาการผิดปกติไปจากเดิม เช่น ไม่อาจควบคุมสติของตนเองได้ ก้าวร้าว ซึพจรเต้นเร็วขึ้น อ่อนแอ หายใจลำบาก ร่างกายดูดซึมอาหารได้น้อยลง และก่อให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาจนอาจถึงขั้นทำให้เสียชีวิตได้ ซึ่งนอกจากตัวผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เองแล้วที่จะได้รับผลกระทบ บุคคลรอบตัวทั้งที่เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเอง หรือแม้แต่บุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ ก็อาจได้รับผลกระทบไปด้วย ทั้งจากปัญหาครอบครัว อาชญากรรม อุบัติเหตุ และความสูญเสียทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรการในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อมิให้ประชาชนสามารถเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย และลดมูลเหตุจูงใจในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชน

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์นับเป็นสินค้าที่ต้องถูกควบคุมอันเนื่องมาจากผลกระทบหลากหลายด้านในระดับสากลและระดับประเทศจึงได้มีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ขึ้นเพื่อควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้จำกัดอยู่ในประชาชนเพียงบางกลุ่มเท่านั้น กล่าวคือ บุคคลที่จะสามารถผลิตและจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้องได้รับอนุญาตตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น และมีการกำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงสถานที่ในการจำหน่ายและบริโภคด้วย เป็นต้น

มาตรการในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ข้างต้นนั้นล้วนแต่ต้องมีทฤษฎีและแนวความคิดเบื้องหลังในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ขึ้น โดยบางมาตรการกำหนดให้ต้องรับโทษทางอาญาด้วย อย่างไรก็ตาม การกำหนดบทลงโทษรวมถึงการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยสำหรับการกระทำความผิดหนึ่ง ๆ ย่อมมีแนวความคิดเบื้องหลังมาจากทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง เช่น การแก้แค้นทดแทน การแก้ไขฟื้นฟู เป็นต้น และในกรณีที่ผู้กระทำความผิดมีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย นิติบุคคลดังกล่าวจะต้องมีความรับผิดชอบทางกฎหมายร่วมด้วยหรือไม่ รวมทั้งในกรณีที่กำหนดให้ผู้ประกอบการในธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้องรับโทษสูงกว่าบุคคลทั่วไปนั้นก็มีพื้นฐานมาจากแนวความคิดใด

ในบทที่ 2 นี้จะศึกษาถึงแนวคิดและพัฒนาการการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และศึกษาไปถึงทฤษฎีและแนวความคิดเบื้องหลังในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เหล่านี้

2.1 แนวคิดและพัฒนาการการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ดังที่ทราบกันดีว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นับเป็นสินค้าที่ต้องถูกควบคุม เนื่องจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าที่มอมเมาประชาชนอย่างหนึ่ง ผู้ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ย่อมได้รับผลกระทบต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่นนี้จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องกำหนดมาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้น ในหัวข้อนี้จะได้ศึกษาถึงสาเหตุในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และพัฒนาการการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

2.1.1 สาเหตุของการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

โดยทั่วไปแล้วการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลกระทบต่อทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย กล่าวคือ หากบริโภคในปริมาณไม่มากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะเป็นตัวช่วยที่ดีในการเข้าสังคมกับบุคคลอื่น อีกทั้งยังช่วยให้ผู้บริโภครู้สึกคลายเครียดได้ แต่ถ้าบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นจะก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพต่าง ๆ ตามมามากมาย ยิ่งไปกว่านั้นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมในด้านอื่น ๆ ได้อีกด้วย เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาอุบัติเหตุ และปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น จะเห็นได้ว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นผลเสียมากกว่าผลดี จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้นเพื่อป้องกันมิให้ประชาชนบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณที่มากเกินไป สามารถแยกพิจารณาสาเหตุของการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ดังต่อไปนี้

2.1.1.1 ผลกระทบต่อร่างกาย²¹

เมื่อบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้าสู่ร่างกาย เริ่มแรกจะมีอาการร้อนผ่าวที่ผิวหนัง ชีพจรเต้นเร็วขึ้น มีเหงื่อซึมออกมาเล็กน้อย แอลกอฮอล์จะถูกดูดซึมในกระเพาะอาหารและกระจายเข้าสู่กระแสเลือด จากนั้นจะเริ่มส่งผลกระทบต่อเซลล์และอวัยวะต่าง ๆ ในเวลา 10 – 30 นาทีต่อมา โดยแอลกอฮอล์จะส่งผลกระทบต่อการทำงานของอวัยวะภายในของร่างกาย เริ่มต้นจากช่องปากและลำคอจะถูกทำให้ระคายเคือง ผิวหนังและหลอดเลือดขยายตัว ฤทธิ์ของแอลกอฮอล์จะทำให้หน้าและตัวแดง แต่ผู้บริโภคบางรายอาจมีอาการเส้นเลือดหดตัว ทำให้หน้าซีดได้ จากนั้นแอลกอฮอล์จะกระตุ้นน้ำย่อย ทำให้เยื่อในกระเพาะอาหารอักเสบเฉียบพลัน และแอลกอฮอล์จะเข้าทำลายเซลล์ตับ ทำให้ไขมันเข้าไปแทนที่และคั่งอยู่ในตับจนถึงระดับที่มีการสร้างพังผืด ทำให้เป็นโรคตับแข็ง

²¹ สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย, "โทษ พิษ ภัยของสุรา และผลกระทบต่อสุขภาพ ทั้งต่อตนเองและผู้ใกล้ชิด" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 26 เมษายน 2563. แหล่งที่มา: https://multimedia.anamai.moph.go.th/associates/hp-ebook_13/

ในที่สุด หัวใจจะถูกกระตุ้นให้สูบฉีดเลือดเร็วขึ้น ทำให้กล้ามเนื้อหัวใจตายและหัวใจวายหรือหัวใจล้มเหลวได้ในที่สุด และแอลกอฮอล์จะทำให้เซลล์สมองขยายตัว เกิดอาการสมองบวม และเมื่อสูญเสียของเหลวในสมองจะทำให้เซลล์สมองเสื่อมและตายลง นอกจากนี้ แอลกอฮอล์ยังเป็นสาเหตุของโรคต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. โรคประสาท แอลกอฮอล์มีพิษโดยตรงต่อสมอง ทำให้เซลล์สมองเสื่อมทั้งแบบเฉียบพลันและแบบเรื้อรัง อีกทั้งยังส่งผลถึงการทำงานของอวัยวะในร่างกาย ทำให้เกิดอาการนอนไม่หลับ การรับรู้บกพร่อง ขาดสติ จิตหลอน โรคซึมเศร้า โรคลมชัก โรคระวง โรคพิษสุราเรื้อรัง กล้ามเนื้อส่วนปลายแขนขาอ่อนแรง ประสาทพิการ และมีผลต่อการเกิดโรคทางจิตอีกด้วย

2. โรคหลอดเลือดและหัวใจ ปริมาณแอลกอฮอล์ที่ดื่มเข้าไปจะทำให้เส้นเลือดที่เลี้ยงหัวใจตีบ ส่งผลให้ผู้ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำมีอัตราการเป็นโรคหัวใจมากกว่าผู้ที่บริโภคน้อยกว่า และยังทำให้เกิดความผิดปกติที่กล้ามเนื้อหัวใจหรือเซลล์หัวใจ ส่งผลให้เป็นโรคอื่น ๆ ได้ เช่น โรคกล้ามเนื้อหัวใจเสื่อม โรคหัวใจเต้นผิดปกติ โรคหัวใจล้มเหลว โรคความดันโลหิตสูง โรคเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ และสมองส่วนนอกลีบฝ่อ

3. โรคเรื้อรังอื่น ๆ ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคต่อมหมวกไต โรคตับแข็ง โรคพิษสุราเรื้อรัง โรคเกาต์ โรคตับอักเสบ โรคมะเร็ง แผลในกระเพาะอาหาร โรคกระเพาะอาหารอักเสบ และโรคตับอ่อนอักเสบ เป็นต้น

นอกจากนี้ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของมารดาในขณะที่ตั้งครรภ์ อาจส่งผลให้ลูกที่เกิดมามีอาการผิดปกติได้ เช่น ไม่มีร่องเหนื่อริมฝีปาก คางเล็ก ใบหูไม่เท่ากัน จมูกสั้น ศีรษะเล็ก ตาเล็ก เป็นต้น

2.1.1.2 ผลกระทบต่อสังคม

นอกจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะส่งผลกระทบต่อร่างกายของผู้ที่บริโภคเข้าไปส่งผลให้ในบางรายไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้แล้ว ยังอาจจะส่งผลกระทบต่อแก่บุคคลอื่น ๆ ในสังคมได้อีกด้วย ทั้งปัญหาอาชญากรรม อุบัติเหตุ และอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งถือเป็นผลกระทบทางอ้อมที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาอาชญากรรม ส่วนหนึ่งของอาชญากรรมเกิดจากผู้บริโภคแอลกอฮอล์ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ตามปกติ จนเกิดการกระทบกระทั่งกัน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกคนจะต้องเป็นผู้ก่ออาชญากรรมเสมอไป แต่การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดคดีอาชญากรรมได้ นักสังคมวิทยา

บางท่านอธิบายว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีผลต่อการก่ออาชญากรรมด้วยกัน 2 กรณี²² ได้แก่ การฝ่าฝืนข้อกำหนดต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ และการจงใจให้กระทำความผิดอาญา เนื่องจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะส่งผลให้ความรู้สำนึกในการกระทำลดน้อยลงจนสามารถกระทำการในสิ่งที่เป็นการภัยต่อสังคมได้

กระทรวงสาธารณสุขได้ศึกษาภาวะโรคและการบาดเจ็บที่เกิดจากพฤติกรรมสุขภาพและปัจจัยเสี่ยงพบว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุหลักของการสูญเสียปีสุขภาวะจากการบกพร่องทางสุขภาพ โดยปัญหาความรุนแรงทางเพศมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยกระตุ้นถึงร้อยละ 30 และจากการรวบรวมสถิติข่าวความรุนแรงทางเพศในหนังสือพิมพ์ 14 สำนักพิมพ์ ในรอบปี 2558 พบว่า มีข่าวความรุนแรงทางเพศทั้งหมด 306 ข่าว เป็นข่าวข่มขืน รุมโทรม 224 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 73.2 และมีผู้เสียชีวิตถึง 20 ราย คิดเป็นร้อยละ 60 โดยผู้ถูกกระทำส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษาจำนวนร้อยละ 53.5²³ และจากรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบปี 2561 ที่รวบรวมโดยมูลนิธิสื่อเพื่อเยาวชน พบว่า มีทั้งหมด 872 ข่าว เฉลี่ยวันละ 2 ข่าว มีผู้บาดเจ็บ 523 ราย เสียชีวิต 434 ราย ผู้ก่อเหตุเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง จำแนกเป็นข่าวอาชญากรรมจากการทะเลาะวิวาท 207 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 23.74 ข่าวก่อแคว้นและสร้างความวุ่นวาย 202 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 23.16 และข่าวความรุนแรงในครอบครัวและคุกคามทางเพศ 112 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 12.85²⁴

2. ปัญหาอุบัติเหตุ จากการทดลองทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ เป็นที่ยอมรับว่า อุบัติเหตุทางถนนมีความสัมพันธ์กับความมึนเมาของผู้ขับขี่ยานพาหนะ โดยพิจารณาจากระดับความมึนเมาของผู้ขับขี่กับปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นเกณฑ์ แบ่งออกได้เป็น 5 ระดับ²⁵ ดังต่อไปนี้

(1) ระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 30 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ หรือเท่ากับการบริโภคเบียร์ 2 กระป๋อง หรือ 1 ขวดใหญ่ จะทำให้ผู้บริโภครู้สึกสนุกสนานรื่นเริง ขาดความยับยั้งชั่งใจ ขาดสมาธิ การตัดสินใจบกพร่อง

²² สุพัตรา สุภาพ, ปัญหาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 118.

²³ สมุน อมรวิวัฒน์ และคณะ, แผนการดำเนินงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563), หน้า 52.

²⁴ ผู้จัดการออนไลน์, "ภัย 'น้ำเมา' ปี 61 พุ่ง 872 ข่าว ตาย 434 ราย เหตุเมาวิวาทสูงสุด จี๋ สคบ. พาณิชย์ ล้อมคอกใช้โลโก้คล้ายเหล้าโฆษณา" [ออนไลน์].

²⁵ สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย, "โทษ พิษ ภัยของสุรา และผลกระทบต่อสุขภาพ ทั้งต่อตนเองและผู้ใกล้ชิด" [ออนไลน์].

(2) ระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ หรือเท่ากับการบริโภคเบียร์ 2 ขวดใหญ่ ร่างกายจะถูกกระตุ้นให้ทำงานเร็วกว่าปกติ มีพฤติกรรมรุนแรง เพิ่มความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุและบาดเจ็บ

(3) ระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 150 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ หรือเท่ากับการบริโภคเบียร์ 6 ขวดใหญ่ ผู้บริโภคจะพูดไม่ค่อยชัด เดินเซ สับสน และเพิ่มความเสี่ยงที่จะหกล้มและกระตุกหัก

(4) ระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 200 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ หรือเท่ากับการบริโภคเหล้าขาวหรือเหล้าสี 1 แบน สติสัมปชัญญะของผู้บริโภคจะเปลี่ยนแปลงไป ง่วงซึมแต่สามารถปลุกให้ตื่นได้ และทำอะไรโดยไม่รู้ตัว

(5) ระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 300 – 500 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ หรือเท่ากับการบริโภคเหล้าขาวหรือเหล้าสี 1.5 – 2 แบน หรือ 1 ขวด ผู้บริโภคจะสำลัก อาเจียน หยุดหายใจ หมดสติ อาจถึงขั้นเสียชีวิตได้

สัดส่วนผู้เสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุทางถนนในประเทศไทยเกิดจากรถจักรยานยนต์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.4 รถยนต์ร้อยละ 12.7 ผู้เดินเท้าร้อยละ 7.6 ผู้ขี่จักรยานร้อยละ 3.5 และผู้ใช้ถนนอื่น ๆ อีกร้อยละ 2.3²⁶ โดยยอดสะสมสถิติคดีที่ศาลมีคำสั่งคุมประพฤติ ในระหว่างวันที่ 27 ธันวาคม 2562 ถึงวันที่ 1 มกราคม 2563 มีจำนวนทั้งสิ้น 9,049 คดี แบ่งออกเป็นคดีขับรถขณะเมาสุร่าจำนวน 8,894 คดี คิดเป็นร้อยละ 98.29 เมื่อเปรียบเทียบสถิติระหว่างช่วงเทศกาลปีใหม่ ปี 2562 กับปี 2563 พบว่า คดีขับรถขณะเมาสุร่า ปี 2562 มีจำนวน 6,123 คดี ส่วนปี 2563 มีจำนวน 8,894 คดี โดยเพิ่มขึ้นถึง 2,771 คดี คิดเป็นร้อยละ 45.26²⁷

3. ปัญหาความสูญเสียทางเศรษฐกิจ จากการวิจัยการศึกษาต้นทุนผลกระทบทางสังคมจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยได้ประมาณการความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พบว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจทั้งหมด 90,000 ล้านบาท ซึ่งกว่าร้อยละ 90 เป็นความสูญเสียทางอ้อม เช่น การเสียชีวิตก่อนวัยอันควร และการขาดงาน เป็นต้น²⁸

²⁶ สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร, "รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์อุบัติเหตุทางถนนของกระทรวงคมนาคม" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2563. แหล่งที่มา: http://www.otp.go.th/uploads/tiny_uploads/PDF/2562-09/25620916Accident%20report2561%20_OTP.pdf

²⁷ สำนักข่าว ไอ.เอ็น.เอ็น, "เปิดสถิติมาแล้วขับปีใหม่ 63 ฟุ้งกว่า 9,000 คดี" [ออนไลน์].

²⁸ สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ, แผนการดำเนินงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563, หน้า 53.

4. ปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาครอบครัว โดยในครอบครัวที่มีสมาชิกติดเครื่องตี้มแอลกอฮอล์จะมีส่วนชักนำเยาวชนในครอบครัวให้ติดเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ตามไปด้วย และแอลกอฮอล์ยังเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงภายในครอบครัวจนอาจนำมาซึ่งปัญหาอาชญากรรมได้ในที่สุดด้วย

2.1.2 พัฒนาการการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์

ดังที่ได้ศึกษามาแล้วว่า เครื่องตี้มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ มากมาย ซึ่งผลกระทบประการสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาก็คือ อุบัติเหตุและอาชญากรรม ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้เกิดอุบัติเหตุและอาชญากรรมที่มีสาเหตุมาจากเครื่องตี้มแอลกอฮอล์จึงต้องมีการควบคุมการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ให้เข้มงวดมากยิ่งขึ้น ในหัวข้อนี้จะได้ศึกษาถึงวิวัฒนาการการควบคุมการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ทั้งในระดับสากลและในประเทศไทย

การควบคุมการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในระดับสากลริเริ่มขึ้นโดยองค์การอนามัยโลก โดยที่ประชุมใหญ่สมัชชาองค์การอนามัยโลกครั้งที่ 32 เมื่อ พ.ศ. 2518 ได้มีมติเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกรับมาตรการที่เหมาะสมมาใช้ในการลดปริมาณการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์และพัฒนาแผนงานโครงการด้านการป้องกันที่แข็งขัน รวมทั้งการให้ข้อมูล ความรู้ สารสนเทศต่าง ๆ และการออกกฎหมายที่เหมาะสมในการควบคุมการผลิตและการจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์²⁹

ต่อมา ในปี 2526 ที่ประชุมใหญ่สมัชชาองค์การอนามัยโลก ครั้งที่ 36 ได้เสนอแนะให้ประเทศสมาชิกจัดทำนโยบายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ระดับชาติที่ชัดเจนและครบถ้วนในทุก ๆ ด้าน ที่ให้ความสำคัญด้านการป้องกันภายใต้กรอบยุทธศาสตร์สุขภาพดีถ้วนหน้า พัฒนากลวิธีและกิจกรรมในแผนงานโครงการที่ต่อเนื่อง เพื่อลดการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ เช่น การให้ความรู้และการส่งเสริมสุขภาพ มาตรการควบคุมการผลิตและจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ การจำกัดการจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์แก่เยาวชน ระบบการผูกขาดและการออกใบอนุญาตการผลิตเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ระบบภาษีและการควบคุมราคาเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ การระบุค่าเตือนหรือส่วนประกอบในฉลากบนเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ มาตรการการควบคุมโฆษณาและการส่งเสริมการจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ มาตรการควบคุม

²⁹ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในคราวการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 8/2550 (กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการวุฒิสภา, 2550), หน้า 25.

พฤติกรรมผู้บริโภคเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ และการบำบัดรักษาผู้ป่วยจากเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ เป็นต้น³⁰

ส่วนการควบคุมการบริโภคเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ทางสังคมเรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสะท้อนออกมาเป็น 3 แนวคิดใหญ่ ๆ ดังนี้³¹

1. การกำหนดนโยบายขายเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์เพื่อประโยชน์ของรัฐ โดยรัฐหารายได้จากการดำเนินธุรกิจเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ด้วยการค้าแบบผูกขาดแล้วให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ ในอดีตรัฐอนุญาตให้ประชาชนสามารถบริโภคและผลิตเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ได้อย่างเสรี จนกระทั่งสมัยพระเจ้าปราสาททองได้มีการจัดเก็บอากรสุราจากผู้ผลิตและผู้ขาย ต่อมาสมัยพระนารายณ์มหาราชได้มีการกำหนดพิศดอากรสุราดำเนินการจัดเก็บโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้มีรายได้เข้าสู่รัฐไม่มากนัก ในสมัยอยุธยาตอนปลายเกิดระบบเจ้าภาษีนายอากรขึ้น โดยให้เอกชนเข้าประมูลสิทธิ์ผูกขาดการเก็บภาษีอากรสุราเป็นรายปีตามอัตราที่กำหนดไว้ ปรากฏหลักฐานชัดเจนในกฎหมายตราสามดวงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) มีการออกกฎหมายเรื่องน้ำสุรา จ.ศ. 1148 (พ.ศ. 2329) กำหนดห้ามมิให้ราษฎรต้มกลั่นสุราโดยไม่ได้รับอนุญาต เพื่อให้รัฐสามารถจัดเก็บรายได้เข้าสู่รัฐได้ และเป็นการปราบปรามสุราเถื่อน โดยให้เอกชนเข้าประมูลสิทธิ์ผูกขาดการผลิต การจำหน่าย และการเก็บอากรสุราได้ ซึ่งเอกชนต้องประกันผลตอบแทนให้แก่รัฐในจำนวนที่แน่นอน

ต่อมาสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช (รัชกาลที่ 5) การส่งเสริมสิ่งขายมุขถือเป็นนโยบายสำคัญเพื่อประโยชน์ในการหารายได้เข้าสู่รัฐ และเป็นการดึงแรงงานชาวจีนเข้าสู่ประเทศไทยไม่ให้ไปเป็นแรงงานในประเทศสิงคโปร์หรือประเทศอื่น ๆ ในตอนปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) พ.ศ. 2462 รัฐบาลได้ยกเลิกการให้สิทธิ์ผูกขาดแก่เอกชนในการเป็นนายภาษีอากร เนื่องจากกระยะหลังนายภาษีอากรเอกชนไม่ส่งเงินภาษีให้แก่รัฐตามจำนวนเงินที่ได้ประมูลสิทธิ์ไว้ รัฐจึงกลับมาเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บภาษีอากรสุราเอง อีกทั้งยังมีนโยบายสนับสนุนให้บุคคลที่เป็นที่เคารพนับถือของผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นต่าง ๆ เข้ามาเป็นผู้รับอนุญาตต้มกลั่นสุรา เพื่อส่งเสริมการจำหน่ายสุราของโรงกลั่นนั้น ๆ และเป็นการปราบปรามสุราเถื่อนด้วย ทำให้การจำหน่ายสุราขยายเป็นวงกว้าง ส่งผลให้ประชาชน

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 25-26.

³¹ บัณฑิต ศรีไพศาล และจุฑาภรณ์ แก้วมุงคุณ, "การควบคุมปัญหาแอลกอฮอล์ด้วยกฎหมาย : เอกสารประกอบการพิจารณาพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์" [ออนไลน์].

สามารถหาซื้อสุราได้สะดวกมากยิ่งขึ้น ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) พ.ศ. 2470 กรมสรรพสามิตได้เริ่มทำการผลิตสุรา ณ โรงงานบางยี่ขัน ซึ่งแต่เดิมดำเนินการผลิตโดยเอกชน กรมสรรพสามิตเป็นเพียงผู้ดูแลและจัดให้มีการประมูลสิทธิ์เท่านั้น ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา การบริโภคสุราที่ผลิตโดยรัฐก็มีอัตราเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 9 ต่อปี

ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 แม้ประเทศไทยจะอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ แต่การบริโภคสุราก็ไม่ได้ลดลงแต่อย่างใด สุราแม่โขงที่กรมสรรพสามิตเพิ่งเริ่มผลิตสามารถเข้าสู่ตลาด และเป็นที่ต้องการของประชาชน ทำให้รายได้จากการจัดเก็บภาษีสุรามีอัตราเพิ่มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี และเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง การบริโภคสุราโดยเฉพาะสุราของรัฐบาลเพิ่มมากขึ้น เห็นได้จากปริมาณภาษีสุราที่จัดเก็บได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นเท่าตัวโดยเฉลี่ยแล้วทุก 10 ปี รายได้จากการจัดเก็บภาษีสุราจะเพิ่มขึ้นเป็น 3 เท่าตัว ในปี 2469 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติศุลกากร กำหนดให้มีการจัดเก็บภาษีศุลกากรสำหรับการนำเข้าและการส่งออกหรือการค้าอย่างใด ๆ ข้ามแดนแห่งพระราชอาณาจักร ทั้งทางบก ทางอากาศ และทางทะเล เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีเป็นรายได้เข้ารัฐและเป็นการปกป้องสินค้าภายในประเทศ

เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2485 รัฐบาลได้ออกนิกิจการสุราของกรมสรรพสามิตไปสังกัดกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และในช่วงปี 2491 – 2498 กระทรวงอุตสาหกรรมได้เปิดประมูลเงินค่าธรรมเนียมพิเศษอนุญาตให้เอกชนทำการต้มกลั่นสุราและขายส่งสุรา โดยในปี 2493 ได้มีการประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติสุราขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎหมายหลักในการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสุรา ครอบคลุมถึงการกำหนดกฎเกณฑ์ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตสุราและการนำสุราเข้ามาภายในราชอาณาจักร อัตราภาษีสุรา การใช้และการขนส่งสุรา การจำหน่ายสุรา เชื้อสุรา และบทกำหนดโทษต่าง ๆ แต่พระราชบัญญัติสุราก็มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อสุขภาพของประชาชนและสังคมแต่อย่างใด เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2502 รัฐบาลได้ออกนิกิจการการผลิตและจำหน่ายสุราให้กลับมาเป็นหน้าที่ของกรมสรรพสามิตเป็นผู้ดำเนินการผลิตและจำหน่ายสุราดังเดิม โดยกรมสรรพสามิตได้ให้เอกชนเข้ามาบริหารดำเนินการทั้งหมด และในปี 2506 ได้มีการจัดตั้งองค์การสุราซึ่งมีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจขึ้น

เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2544 กระทรวงการคลังได้ออกประกาศกระทรวงการคลังเรื่องวิธีการบริหารงานสุรา พ.ศ. 2544 (ฉบับที่ 3) กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการขออนุญาตผลิตและจำหน่ายสุราแช่ และเมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2546 รัฐได้ปรับลดภาษีสุราเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนและสนับสนุนโครงการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยกระทรวงการคลังได้ออกกฎกระทรวงกำหนดชนิดสุราและอัตราภาษีสุรา รวมทั้งกรมสรรพสามิตยังได้พัฒนาระบบการให้บริการจุดเดียว (One - stop service) ในการขออนุญาตการผลิตและการจำหน่ายสุราพื้นฐานอีกด้วย

2. การกำหนดนโยบายควบคุมอุปทานและผลกระทบจากอุบัติเหตุจากรถยนต์
 แพงออกเป็น

(1) มาตรการควบคุมการเข้าถึงและการหาซื้อเครื่องยนต์แอลกอฮอล์
 โดยการจำกัดเวลาการจำหน่ายเครื่องยนต์แอลกอฮอล์ที่กำหนดให้ผู้ได้รับอนุญาตจำหน่ายปลีกสุรา
 ที่ไม่ใช่การจำหน่ายเพื่อดื่ม ณ สถานที่ขาย จะจำหน่ายเครื่องยนต์แอลกอฮอล์ได้เฉพาะ 2 ช่วงเวลา
 คือ เวลา 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และเวลา 17.00 นาฬิกา ถึง 24.00 นาฬิกา

(2) มาตรการจำกัดบริบทการดื่ม กำหนดห้ามมิให้ผู้รับอนุญาต
 ตั้งสถานบริการยินยอมหรือปล่อยปลະละเลยให้ผู้มีอาการมึนเมาจนประพุดิ่วุ่นวายหรือครองสติไม่ได้
 และผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งมีได้ทำงานในสถานบริการนั้นเข้าไปหรืออยู่ในสถานบริการ
 ระหว่างเวลาทำการ³² รวมทั้งห้ามมิให้จำหน่ายสุราให้แก่ผู้มีอาการมึนเมาจนประพุดิ่วุ่นวาย
 หรือครองสติไม่ได้³³

(3) มาตรการลดอุบัติเหตุ กำหนดห้ามมิให้ขับซิ่งรถในขณะที่มึนเมาสุรา
 หรือของอย่างอื่น³⁴ โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้ขับซิ่ง
 หยุดรถ และสามารถสั่งให้มีการทดสอบว่าผู้ขับซิ่งหย่อนความสามารถในการขับหรือเมาสุรา
 หรือของมึนเมาอย่างอื่นหรือไม่ ต่อมา ได้มีการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับที่ 16 พ.ศ. 2537
 ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดห้ามมิให้ขับซิ่งรถในขณะที่เมาสุรา
 และมีระดับแอลกอฮอล์ในเลือดสูงเกินกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เพื่อเป็นการสนับสนุนการควบคุม
 ปัญหาอุบัติเหตุจากการเมาสุรา

(4) มาตรการบำบัดรักษาตามมาตรา 49 แห่งประมวลกฎหมาย
 อาญา ที่กำหนดให้ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก หรือพิพากษาว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ
 หรือรอการลงโทษบุคคลใด ถ้าศาลเห็นว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเสพสุราเป็นอาจิม
 หรือการติดยาเสพติดให้โทษ ศาลจะกำหนดในคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นจะต้องไม่เสพสุรา ยาเสพติดให้โทษ
 ใดๆอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง ภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี นับแต่วันพ้นโทษหรือวันปล่อยตัว
 เพราะรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษก็ได้ ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนด
 ศาลจะสั่งให้ส่งตัวไปคุมไว้ในสถานพยาบาลเป็นเวลาไม่เกิน 2 ปี ก็ได้

(5) มาตรการรณรงค์ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 177
 พ.ศ. 2540 ข้อ 5 กำหนดให้สุราเป็นอาหารที่ต้องมีฉลาก โดยติดฉลากคำเตือนเป็นภาษาไทย

³² พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 มาตรา 16 (2) และมาตรา 16/1

³³ พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 มาตรา 16 (3)

³⁴ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (2)

ต้องแสดงข้อความ “คำเตือน: การดื่มสุราทำให้ความสามารถในการขับขี่ยานพาหนะลดลง” บนผลิตภัณฑ์ด้วย

3. การกำหนดนโยบายควบคุมปัญหาสุราเพื่อประโยชน์ด้านสุขภาพของประชาชนและสังคมโดยรวม ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2544 ได้มีการจัดตั้งสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ให้รับงบประมาณจากเงินทุนในอัตราร้อยละ 2 ของภาษีสุราและบุหรี่ มีหน้าที่ในการดำเนินการสนับสนุนเครือข่ายองค์กรภาคีต่าง ๆ ในการดำเนินการเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนและสังคมโดยรวม อีกทั้งยังเกิดกระแสการปฏิรูประบบสุขภาพของประเทศไทย ส่งผลให้มีการออกกฎหมาย นโยบาย และมาตรการต่าง ๆ ภายในระยะเวลาอันสั้น ดังนี้

(1) มาตรการควบคุมโฆษณา กำหนดห้ามการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ รวมทั้งการแสดงเครื่องหมายการค้า ชื่อผลิตภัณฑ์ ชื่อบริษัทผู้ผลิต เครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ตลอดจนการกล่าวถึงผู้สนับสนุนรายการ และห้ามแพร่ภาพโฆษณาทุกรูปแบบในรายการถ่ายทอดการแข่งขันกีฬา ภายในประเทศทางวิทยุและโทรทัศน์ ในช่วงเวลา 05.00 นาฬิกา ถึง 22.00 นาฬิกา และให้โฆษณาได้เฉพาะภาพลักษณะของบริษัทหรือกิจการ โดยห้ามโฆษณาในลักษณะชักชวนให้บริโภคหรืออวดอ้างสรรพคุณของผลิตภัณฑ์โดยเด็ดขาด ในช่วงเวลา 22.00 นาฬิกา ถึง 05.00 นาฬิกา และกำหนดให้การโฆษณาบนป้ายกลางแจ้งต้องระบุคำเตือนตามที่กำหนดไว้ด้วย

(2) มาตรการควบคุมการเข้าถึงและหาซื้อ โดยการจำกัดอายุผู้ซื้อ และบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ให้ต่ำกว่า 18 ปี ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (10) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการจำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์ และในมาตรา 45 กำหนดไว้ว่า ห้ามมิให้เด็กซื้อหรือเสพสุราหรือบุหรี่ หรือเข้าไปในสถานที่เฉพาะเพื่อการจำหน่ายหรือเสพสุราหรือบุหรี่ หากฝ่าฝืนให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบถามเด็กเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและมีหนังสือเรียกผู้ปกครองมาร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือ และมีข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการและระยะเวลาในการจัดให้เด็กทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ ต่อมาใน พ.ศ. 2547 คณะรัฐมนตรีมีมติกำหนดห้ามมิให้จำหน่ายสุราในสถานศึกษาและศาสนสถาน

(3) มาตรการรณรงค์ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 275) พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 (10) แห่งพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 กำหนดให้มีข้อความคำเตือนบนผลิตภัณฑ์สุราดังนี้ “ห้ามจำหน่ายสุราแก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี” “การดื่มสุราทำให้ความสามารถในการขับขี่ยานพาหนะลดลง” และ “เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่ควรดื่ม” เป็นภาษาไทย ต่อมา เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2548 กระทรวงสาธารณสุขได้ออกประกาศกำหนด

หลักเกณฑ์การโฆษณาบนเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมแอลกอฮอล์ว่าด้วยเรื่องคำเตือนในโฆษณา (ฉบับที่ 2) มีด้วยกัน 6 ข้อความ ได้แก่ “การดื่มสุรามีความสามารถในการขับพิษยานพาหนะลดลง” “การดื่มสุรามีอันตรายต่อสุขภาพและการบั่นทอนสติสัมปชัญญะ” “การดื่มสุรามีทำให้ตับแข็งและเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ” “เมาแล้วขับอาจพิการและตายได้” “ดื่มสุรามีทำให้ขาดสติและเสียชีวิต” และ “ดื่มสุราผิดศีลข้อ 5” โดยผู้ประกอบการจะต้องแสดงข้อความคำเตือนดังกล่าวเวียนไปตามลำดับให้ครบทุกคำเตือนทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นงานโฆษณาเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบมาตรการรณรงค์และควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพพิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการตามมาตรการที่กำหนดให้วันอาทิตย์เป็นวันครอบครัวแข็งแรง (Healthy Family Day) ของสังคมไทย โดยให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องหามาตรการควบคุมและรณรงค์ให้มีการงดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุหรี่ รวมทั้งสิ่งเสพติดอื่น ๆ ที่ทำลายสุขภาพ ตลอดจนส่งเสริมให้แต่ละครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความอบอุ่นในครอบครัว

(4) มาตรการรณรงค์จากเครือข่ายองค์กรงดเหล้าสนับสนุน โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ที่ริเริ่มดำเนินการรณรงค์งดเหล้าตามเทศกาลต่าง ๆ ให้ลด ละ เลิกบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น โครงการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา กฐินปลอดเหล้า ปีใหม่ไร้แอลกอฮอล์ ประเพณีสงกรานต์ปลอดเหล้า ้วยมันส์... รู้ทันแอลกอฮอล์ รั้งน้องปลอดเหล้า เป็นต้น เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2547 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการกำหนดมาตรการลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และมอบหมายให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด จริงจัง และต่อเนื่อง และให้กรมประชาสัมพันธ์พิจารณาปรับปรุงกลไกและดำเนินการรณรงค์ประชาสัมพันธ์อย่างเข้มข้น เข้าถึง และต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมปัญหาสุรา ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติ (คบอช.) มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประสานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ปฏิบัติตามนโยบายในการควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผล ศึกษาวิจัย หรือจัดให้มีการศึกษาวิจัย สนับสนุน หรือจัดให้มีช่องทางในการมีส่วนร่วมของสาธารณชน พิจารณาเสนอมาตรการหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายจัดตั้งสำนักงานควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติ และรายงานผลการดำเนินการของคณะกรรมการให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ทำให้มีจุดเริ่มต้นของการบูรณาการการทำงานขององค์กรต่าง ๆ ในประเทศอย่างมีเอกภาพ นอกเหนือจากคณะกรรมการดำเนินการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติแล้ว สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพยังสนับสนุนให้เกิดองค์กรที่ดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมปัญหาสุราอีก 3 องค์กร ได้แก่ ศูนย์วิจัย

ปัญหาสุรา (คส.) โดยความร่วมมือของกรมสุขภาพจิตและสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ทำหน้าที่ในการวิจัยและจัดการความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาสุรา แผนงานนโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี ภายใต้การดำเนินการของมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ ทำหน้าที่ในการจัดกระบวนการสื่อสารนโยบายสาธารณะต่อสาธารณชน สื่อมวลชน และฝ่ายการเมือง ผ่านเวทีนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ และเครือข่ายองค์กรงดเหล้า มีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกกระแสสังคมให้ตระหนักถึงโทษภัยของสุรา และเชิญชวนประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการรณรงค์ด้วย

ภาพรวมของการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยเริ่มตั้งแต่ได้มีการประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปี 2551 อันมีวัตถุประสงค์ในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อลดปัญหาและผลกระทบด้านสังคมและเศรษฐกิจ ช่วยสร้างเสริมสุขภาพของประชาชน โดยให้ประชาชนตระหนักถึงพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งปัญหาด้านสุขภาพ ครอบครัว อาชญากรรม และอุบัติเหตุ นอกจากนี้พระราชบัญญัติเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยป้องกันเด็กและเยาวชนมิให้เข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยง่ายอีกด้วย โดยกำหนดมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในด้านต่าง ๆ อย่างครอบคลุม อาทิ มาตรการห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณที่ต้องห้าม มาตรการบำบัดรักษาฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการสนับสนุนให้ผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถขอรับการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น³⁵ นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติ คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สังกัดกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่ในงานธุรกิจของคณะกรรมการนโยบายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติและคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งดำเนินการประสานงาน สนับสนุนเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551

ต่อมา เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบตามแผนยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์แห่งชาติ ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ 10 ปี (พ.ศ. 2554 - 2563)

³⁵ วรณา พัฒนาศิริ, "กระบวนการยุติธรรมกับการแก้ไขปัญหามาแล้วขับ" (ผลงานส่วนบุคคลการอบรมหลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 10, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2555), หน้า 2.

และมอบหมายให้คณะกรรมการนโยบายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์แห่งชาติ คณะกรรมการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ และคณะกรรมการควบคุมเครื่องแอลกอฮอล์จังหวัด/กรุงเทพมหานคร ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หน่วยงานราชการ และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการในการจัดการแก้ไขปัญหาสถานการณ์และติดตามผลยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์แห่งชาติ รวมถึงพัฒนาแผนปฏิบัติการเพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้นำไปขับเคลื่อนดำเนินการต่อไป³⁶

ยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติดังกล่าวเป็นยุทธศาสตร์ในการจัดการปัญหาจากเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการควบคุมขนาดและความรุนแรงของปัญหาจากการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในสังคมไทย โดยมีเป้าหมายเชิงกลไกของนโยบาย 4 ประการ³⁷ ได้แก่ การควบคุมและลดปริมาณการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ของสังคม การป้องกันนักตี้มหน้าใหม่และควบคุมความชุกชุมของผู้บริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ การลดความเสี่ยงจากการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ และการจำกัดและควบคุมความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์

จากการประเมินผลการดำเนินงานครึ่งแผนของยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ (พ.ศ. 2554 - 2558) พบว่า การดำเนินงานควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์เป็นไปในลักษณะการทำตามบทบาทและภารกิจของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดความเชื่อมโยงระหว่างกัน มีการนำกลไกของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาปรับใช้ค่อนข้างน้อย³⁸ ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติเป็นไปอย่างต่อเนื่องและบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้ร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการตามยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ พ.ศ. 2560 - 2563 แบ่งออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้³⁹

1. การควบคุมการเข้าถึงทางเศรษฐศาสตร์และทางกายภาพเพื่อควบคุมการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ของประชาชนโดยรวมและประชาชนกลุ่มเสี่ยง ผ่านกลไกการควบคุมให้เครื่องตี้มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าที่มีราคาแพงและหาซื้อได้ยาก แบ่งออกเป็น 2 มาตรการ ได้แก่ มาตรการด้านภาษีและราคา โดยใช้ระบบภาษีเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ให้เหมาะสมต่อการควบคุมปัญหา

³⁶ อุดมศักดิ์ แซ่โจ้ว และคณะ, ข้อเท็จจริงและตัวเลข: เครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย, หน้า 1.

³⁷ เรื่องเดียวกัน.

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

จากเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ผลักดันให้มีการกำหนดให้เครื่องตี้มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าควบคุม ผลักดันให้หน่วยงานระดับท้องถิ่นจัดเก็บหรือใช้ภาษีสรรพสามิตเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ และควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี และมาตรการควบคุมการเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ โดยการปรับปรุงระบบใบอนุญาตผลิตและจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ให้เป็นระบบที่เหมาะสม ทบทวนมาตรการการดำเนินการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดสถานที่และวันเวลาห้ามจำหน่ายและห้ามบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ส่งเสริมหน่วยงานระดับท้องถิ่นในการควบคุมการออกใบอนุญาตและการจัดเก็บค่าธรรมเนียมใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ทบทวนและปรับปรุงบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พร้อมทั้งพัฒนาระบบการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพควบคู่ไปด้วย

2. การปรับเปลี่ยนค่านิยมและลดแรงสนับสนุนการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์เพื่อสร้างค่านิยมและลดความน่าสนใจในการบริโภค โดยการขยายการควบคุมการโฆษณาและการสื่อสารการตลาดของเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ให้ครอบคลุมทั้งสื่อออนไลน์และออฟไลน์ พัฒนามาตรการควบคุมการสนับสนุนกิจกรรม การสื่อสารการตลาดรูปแบบต่าง ๆ ส่งเสริมให้สื่อมวลชนปลอดจากการโฆษณาแฝงในรูปแบบต่าง ๆ สร้างการรับรู้ให้แก่เยาวชนในสถานศึกษาและกลุ่มเยาวชนนอกระบบการศึกษา ส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ รู้เท่าทันกลยุทธ์ในการโฆษณาและการสื่อสารการตลาดของธุรกิจเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ เป็นต้น

3. การลดอันตรายของการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์เพื่อลดความเสี่ยงต่อปัญหาในกลุ่มผู้บริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ และจำกัดความรุนแรงของปัญหาดังกล่าว ประกอบด้วย 3 มาตรการหลัก ได้แก่ มาตรการลดอันตรายจากการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์บนท้องถนน โดยการสร้างมาตรการควบคุมพฤติกรรมรถขับซึ่ยานพาหนะในขณะมีเมมา มาตรการลดความรุนแรงของปัญหาและผู้ได้รับผลกระทบจากการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ โดยการสร้างความตระหนักต่อสังคมเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ และมาตรการป้องกันและบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพผู้ติดเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ จัดทำบริการบำบัดรักษาฟื้นฟูสำหรับผู้ที่มีปัญหาจากการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ประเมินผลลัพธ์และพัฒนาต่อยอดการจัดบริการสำหรับผู้ที่มีปัญหาการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการจัดบริการสำหรับผู้ที่มีปัญหาการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พัฒนาและสนับสนุนการจัดบริการสำหรับผู้ที่มีปัญหาการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์นอกระบบบริการสุขภาพ และพัฒนาระบบการเฝ้าระวังและการจัดบริการสำหรับภาวะโรคร่วมทางกายภาพและทางจิตเวชในผู้ที่มีปัญหาการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์

4. การจัดการปัญหาแอลกอฮอล์ในระดับพื้นที่เพื่อพัฒนาพื้นที่ให้มีความแข็งแรงสามารถจัดการกับปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และขยายผลได้ โดยการจัดการปัญหาในระดับพื้นที่ หมู่บ้าน ชุมชน ตำบล องค์กร และกลุ่มเฉพาะ ตามลำดับ

5. การพัฒนากลไกการจัดการและการสนับสนุนที่เข้มแข็งเพื่อสร้างกลไกสนับสนุนกระบวนการจัดการปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสนับสนุนเชิงนโยบาย กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่เอื้อต่อการดำเนินงานควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พัฒนากลไกระบบการทำงานในระดับต่าง ๆ และขับเคลื่อนติดตามการดำเนินการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พัฒนาการสื่อสารสาธารณะ ติดตามและประเมินผลเชิงระบบการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศ⁴⁰

ต่อมา เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2560 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 อันมีผลเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติสุราทุกฉบับ อันเนื่องมาจากกฎหมายว่าด้วยสุราเดิมใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว เนื้อหาบางส่วนจึงไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับภาษีสรรพสามิตไว้ในกฎหมายหลายฉบับทำให้เกิดความไม่สะดวกในการบังคับใช้ ทั้งแก่ประชาชน ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย และส่วนราชการผู้ปฏิบัติงาน จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิตทั้งระบบเพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อได้ทราบแล้วว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดผลกระทบหลากหลายด้านรวมทั้งได้ทราบถึงความเป็นมาในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันต่อไปจะได้ศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางกฎหมายอาญาในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางกฎหมายอาญาในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เมื่อได้ศึกษาถึงสาเหตุที่ต้องมีการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และวิวัฒนาการในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันมาแล้ว ย่อมเห็นได้ว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าที่ต้องได้รับการควบคุม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำมาตราการทางกฎหมายมาใช้บังคับอย่างเข้มงวดและรัดกุม รวมถึงต้องกำหนดบทลงโทษไว้สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวด้วย มาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยนั้นมีทั้งมาตรการทางกฎหมายอาญาที่กำหนดบทลงโทษสำหรับบุคคลที่กระทำการฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมาย มาตรการทางกฎหมายแพ่งเกี่ยวกับการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

ระหว่างเอกชนด้วยตนเอง และมาตรการทางกฎหมายปกครองที่พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจ บังคับได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาลก่อน รวมถึงมาตรการอื่น ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในหัวข้อก่อน ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมุ่งศึกษาไปที่มาตรการทางกฎหมายอาญาเป็นสำคัญว่า เพราะเหตุใดจึงนำมาตราทางกฎหมายอาญามาใช้ในการควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์และบังคับใช้ อย่างไร ประกอบกับในปัจจุบันผู้ประกอบการเกี่ยวกับเครื่องตีมีแอลกอฮอล์มักจะกระทำในรูปแบบ ของนิติบุคคล ดังนั้น ผู้ที่กระทำความผิดจึงอาจจะมีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างหากจากบุคคลธรรมดาได้ ในหัวข้อนี้จะขอกล่าวถึงแนวความคิดเบื้องต้นที่ใช้ในการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย ในการควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ และทฤษฎีที่ใช้ในการกำหนดโทษสำหรับบุคคลที่ฝ่าฝืน มาตรการทางกฎหมายดังกล่าว รวมทั้งศึกษาถึงการกำหนดความรับผิดทางกฎหมายสำหรับผู้กระทำ ความผิดที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลด้วย

2.2.1 ความสอดคล้องต่อหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา

การนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้ในการควบคุมการกระทำใด ๆ ย่อมต้องมีทฤษฎี หรือแนวความคิดมารองรับการกำหนดความรับผิดดังกล่าวนั้น ดังนั้น การนำมาตรการทางกฎหมาย อาญามาบังคับใช้ในการควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์อันทำให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับเครื่องตีมี แอลกอฮอล์ต้องมีความรับผิดทางอาญาแล้ว จึงจำเป็นต้องศึกษาว่าการกำหนดโทษสำหรับความรับผิด ทางอาญาดังกล่าวมีความเหมาะสมแล้วหรือไม่ อย่างไร ในหัวข้อนี้จะศึกษาถึงความสอดคล้อง ต่อหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญาในการควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์

การกำหนดให้การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการกระทำที่ต้องถูกลงโทษ ทางอาญาเกิดจากความเห็นที่ว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่กระทบต่อการอยู่ร่วมกันของคน ในสังคมและสมควรใช้มาตรการที่รุนแรงสำหรับการกระทำความผิดนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าความผิด อาญามีพื้นฐานความคิดมาจากความสมควรในการลงโทษ⁴¹ แต่เนื่องจากความสมควรในการลงโทษ ทางอาญาไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว จึงไม่อาจนำเพียงเหตุผลทางศีลธรรมหรือจารีตประเพณี มาเป็นหลักเกณฑ์ในการบัญญัติกฎหมายได้ แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer) ได้เสนอแนวความคิด ในการพิจารณาว่าการกระทำใดควรจะถูกกำหนดเป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ มีด้วยกัน 6 ประการ ดังต่อไปนี้⁴²

⁴¹ คณิต ฌ นคร, ประมวลกฎหมายอาญา : หลักกฎหมายพื้นฐานการเข้าใจ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2533), หน้า 292.

⁴² Herbert L. Packer, The Limits of Criminal Sanction (Redwood City: Stanford University Press, 1968), p. 296.

1. การกระทำนั้นประชาชนส่วนใหญ่เห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคม และประชาชนส่วนมากไม่อาจยอมรับหรือให้อภัยต่อการกระทำนั้นได้
2. หากการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญาแล้วจะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษต่าง ๆ
3. การปราบปรามการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญานั้นจะไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลง
4. หากการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญาแล้วจะมีการบังคับใช้กฎหมายนั้นอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
5. การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผลทำให้เกิดการใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างเกินขีดความสามารถ ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ
6. ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่น ๆ แล้ว นอกจากการใช้กฎหมายอาญากับการกระทำที่เกิดขึ้น

ความรับผิดทางอาญาเป็นความรับผิดที่เกิดจากการกระทำโดยรู้สำนึก ไม่ว่าจะเกิดขึ้นโดยเจตนาหรือโดยประมาท หากเป็นการกระทำที่กฎหมายอาญากำหนดไว้ว่าเป็นการกระทำที่เป็นความผิดและผู้กระทำต้องได้รับโทษ โดยหลักการแล้วกฎหมายอาญามีจุดมุ่งหมายในการมุ่งคุ้มครองความสงบสุขของสังคมส่วนรวม และลงโทษผู้กระทำความผิดให้เช็ดหลาบเพื่อมิให้ผู้ใดเอาเป็นเยี่ยงอย่าง⁴³

มูลเหตุของการกำหนดความรับผิดทางอาญาอยู่ที่ความชั่วร้ายของผู้กระทำความผิด ลักษณะของโทษนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งมีหลักว่า “ถ้าไม่มีกฎหมาย ก็ไม่มีความผิด ก็ไม่มีโทษ (Nullum crimen, Nulla poena sine lege)” กล่าวคือ บุคคลจะมีความผิดหรือมีโทษ นอกเหนือไปจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้ และกฎหมายย่อมใช้บังคับได้กับทุกคนโดยเสมอหน้ากัน โทษจึงต้องเสมอกันแก่ผู้ที่กระทำความผิดอย่างเดียวกัน⁴⁴

⁴³ ศนันท์ภรณ์ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลามิควรได้, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560), หน้า 37-40.

⁴⁴ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2555), หน้า 840-848.

เมื่อพิจารณาที่ความผิดตามกฎหมายอาญาเป็นหลักแล้วจะพบว่า กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและบทกำหนดโทษ ความผิดทางอาญาแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่⁴⁵

1. ความผิดที่เป็นความผิดในตัวเอง (Mala in se) ความผิดประเภทนี้เกิดจากจารีตประเพณีและศีลธรรมอันดีงามโดยไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น การลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ฆ่าคน เป็นต้น

2. ความผิดที่เป็นความผิดเพราะกฎหมายห้าม (Mala prohibita) ความผิดเหล่านี้เป็นเรื่องของเหตุผลทางเทคนิคและนโยบายของรัฐเกี่ยวกับความปลอดภัยของคนทั่วไปในสังคม เช่น กฎหมายจราจร กฎหมายเกี่ยวกับภาษี เป็นต้น

บุคคลจะมีความรับผิดทางอาญาก็ต่อเมื่อการกระทำของบุคคลนั้นเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบแห่งความรับผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยที่การกระทำนั้นไม่มีกฎหมายใด ๆ ที่ยกเว้นความผิดและยกเว้นโทษ ซึ่งการกระทำที่เป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบตามที่กฎหมายบัญญัติไว้⁴⁶ มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีการกระทำตามมาตรา 59 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หมายความว่า การเคลื่อนไหวร่างกายหรือการไม่เคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึกหรืออยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ คือ บุคคลนั้นมีความคิดที่จะกระทำ มีการตกลงใจที่จะกระทำตามที่คิดไว้ และได้กระทำไปตามที่ตกลงใจที่สืบเนื่องมาจากความคิด หากการเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกายนั้นไม่ได้เป็นผลมาจากการตกลงใจที่สืบเนื่องมาจากความคิดดังกล่าว ย่อมไม่ถือว่าไม่มีการกระทำ บุคคลนั้นก็ต้องรับผิดในทางอาญา⁴⁷

แต่โดยหลักแล้วการกระทำคือการเคลื่อนไหวร่างกาย ส่วนการกระทำโดยการไม่เคลื่อนไหวร่างกายถือเป็นข้อยกเว้นของการกระทำโดยทั่วไป แบ่งออกเป็น 1) การกระทำโดยงดเว้น เป็นการกระทำโดยไม่เคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึกทั้ง ๆ ที่ผู้กระทำมีหน้าที่ต้องกระทำ และหน้าที่ที่ต้องกระทำนั้นเป็นหน้าที่ซึ่งต้องกระทำเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลนั้นขึ้น เช่น หน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ หน้าที่อันเกิดจากการยอมรับโดยเฉพาะเจาะจง หน้าที่อันเกิดจากการกระทำก่อน ๆ ของตน และหน้าที่อันเกิดจากความสัมพันธ์เป็นพิเศษเฉพาะเรื่อง เป็นต้น ซึ่งแต่ละบุคคลอาจมีหลายหน้าที่ในขณะเดียวกันก็ได้ โดยหน้าที่ในกรณีนี้ต้องมีหน้าที่โดยทั่ว ๆ ไป และ 2) การกระทำโดยละเว้น

⁴⁵ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญากฎ 1, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย), 2551), หน้า 80.

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 86.

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 96-97.

กฎหมายอาญาบางมาตราได้บัญญัติให้บุคคลต้องกระทำการบางอย่างซึ่งหากไม่กระทำถือว่าเป็นความผิด โดยถือว่าเป็นการกระทำความผิดโดยละเว้น ซึ่งหน้าที่ในกรณีนี้ตนเองถือว่าเป็นหน้าที่โดยทั่วไปที่จะต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง⁴⁸

2. การกระทำจะต้องครบองค์ประกอบภายนอกของความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แบ่งออกเป็น ผู้กระทำ การกระทำ และวัตถุแห่งการกระทำ

(1) ผู้กระทำความผิดอาญา แบ่งออกเป็น ผู้กระทำความผิดเอง ผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อม และผู้ร่วมในการกระทำความผิด “ผู้กระทำความผิดเอง” หมายถึง บุคคลนั้นได้กระทำความผิดโดยตรง และยังรวมถึงการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด การใช้บุคคลผู้ไม่มีการกระทำเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด “ผู้กระทำความผิดโดยทางอ้อม” เช่น ผู้ที่ใช้หรือหลอกลวงบุคคลซึ่งไม่มีการกระทำให้กระทำความผิด ผู้ที่บังคับหรือหลอกผู้เสียหายให้กระทำต่อตัวผู้เสียหายเอง เป็นต้น ส่วน “ผู้ร่วมกระทำความผิด” หมายถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ซึ่งอาจเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน⁴⁹

ผู้กระทำความผิดอาญานอกจากบุคคลธรรมดาแล้ว นิติบุคคลก็สามารถเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญาได้เช่นกัน แต่โทษที่จะลงแก่นิติบุคคลผู้กระทำความผิดตามมาตรา 18 มีได้แต่เฉพาะโทษปรับและโทษริบทรัพย์สินเท่านั้น โทษประหารชีวิต จำคุก และกักขังโดยสภาพย่อมไม่อาจลงโทษแก่ตัวนิติบุคคลได้⁵⁰

(2) การกระทำ โดยการกระทำของผู้กระทำนั้นต้องถึงขั้นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดด้วย ผู้กระทำจึงจะต้องรับผิดชอบทางอาญา⁵¹

(3) วัตถุแห่งการกระทำ หมายถึง สิ่งที่ผู้กระทำมุ่งหมายกระทำต่อ⁵²

3. การกระทำจะต้องครบองค์ประกอบภายในของความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยหลักแล้วองค์ประกอบภายในของความผิดอาญาต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา แต่ก็มี ความผิดบางกรณีที่มีองค์ประกอบภายในเป็นการกระทำโดยประมาท นอกจากนี้ ในความผิดบางประเภทไม่ต้องการองค์ประกอบภายในเลย โดยแม้ผู้กระทำจะไม่เจตนาและไม่ประมาท ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย⁵³

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 104-120.

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 128-136.

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 142.

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 143.

⁵² เรื่องเดียวกัน, หน้า 144.

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 148.

(1) โดยเจตนา แบ่งออกเป็น “เจตนาตามความเป็นจริง” โดยผู้กระทำต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิด และผู้กระทำจะต้องประสงค์ต่อผลของการกระทำของตน หมายถึงการมุ่งหมายจะให้เกิดขึ้น โดยอาจเป็นความผิดที่ต้องมีผลปรากฏหรือความผิดที่ไม่ต้องมีผลปรากฏก็ได้⁵⁴ หรือมีขณะนั้นถึงขั้นสามารถเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นของตนได้ โดยตนมิได้มุ่งหมายจะให้ผลเกิดขึ้น แต่ถ้าปรากฏว่าผู้กระทำเล็งเห็นว่าผลนั้นจะเกิดขึ้น ก็ถือว่าผู้กระทำมีเจตนาเช่นกัน แม้ในที่สุดผลนั้นจะไม่เกิดขึ้นผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบพยายาม⁵⁵ และ “เจตนาโดยผลของกฎหมาย” หรือเจตนาโอน หมายถึง ผู้กระทำมิได้ประสงค์ให้ผลเกิดขึ้น หรือมิได้เล็งเห็นผลว่าผลจะเกิดขึ้นแก่บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น แต่กฎหมายให้ถือว่าผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาต่อบุคคลนั้นตามมาตรา 60 หรือที่เรียกว่า การกระทำโดยพลาด⁵⁶

(2) โดยประมาทตามมาตรา 59 วรรคสี่ ซึ่งต้องไม่ใช่การกระทำโดยเจตนา และการกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ พิจารณาจากสภาพภายในตัวผู้กระทำ (วิสัยของคนธรรมดา และวิสัยของบุคคลผู้มีวิชาชีพ) และเหตุภายนอกของตัวผู้กระทำ (สภาพแวดล้อม หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น) โดยจะถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาทในกรณีที่ผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่⁵⁷

(3) ไม่เจตนาและไม่ประมาท การกระทำความผิดบางเรื่อง แม้ผู้กระทำจะไม่เจตนาและไม่ประมาท ผู้กระทำก็ยังคงต้องรับผิดชอบ ความผิดประเภทนี้เรียกว่า “ความผิดโดยเด็ดขาด (Strict liability)” ซึ่งจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา⁵⁸

4. ในกรณีความรับผิดทางอาญาที่ต้องมีผลปรากฏ ผลของการกระทำต้องมีความสัมพันธ์กับการกระทำตามหลักเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (Causation) แยกพิจารณาได้ดังนี้⁵⁹

(1) หากผลนั้นเป็นผลโดยตรงผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลนั้น หากไม่ใช่ผลโดยตรงผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น ตามหลักทฤษฎีเงื่อนไข กล่าวคือ ถ้าไม่มีการกระทำ ผลก็จะไม่เกิด ถือว่าผลเกิดจากการกระทำนั้น หากไม่มีการกระทำแล้วผลยังเกิด จะถือว่าผลเกิดจาก

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 149.

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 171-172.

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 246.

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 278-281.

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 300.

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 310-315.

การกระทำนั้นไม่ได้ อย่างไรก็ตาม แม้มีการกระทำอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดผลนั้นด้วย แต่ถ้าไม่มีการกระทำดังกล่าวแล้วผลก็จะไม่เกิด ก็ต้องถือว่าผลเกิดจากการกระทำนั้น

(2) หากผลนั้นทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลนั้นก็ต่อเมื่อผลนั้นเป็นผลโดยตรงตามข้อ (1) และเป็นผลธรรมดา หากไม่ใช่ผลธรรมดา ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น ตามหลักทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม ผลธรรมดาดังกล่าวเป็นผลที่ผู้กระทำสามารถคาดเห็นได้ว่าอาจจะเกิดขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องถึงขั้นเล็งเห็นผล

(3) หากผลนั้นมีได้ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นแต่เป็นผลที่เกิดจากเหตุแทรกแซง ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลนั้นก็ต่อเมื่อผลนั้นเป็นผลโดยตรงตามข้อ (1) ซึ่งเกิดจากเหตุแทรกแซงที่วิญญูชนคาดหมายได้ หากเกิดจากเหตุแทรกแซงที่วิญญูชนคาดหมายไม่ได้ ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น ตามหลักทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม เหตุแทรกแซงดังกล่าวมีหลายลักษณะ เช่น เหตุการณ์ธรรมชาติ การกระทำของผู้กระทำในตอนแรก การกระทำของผู้เสียหาย หรือการกระทำของบุคคลที่สาม เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคสาม บัญญัติให้รัฐพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง โดยบทบัญญัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาการเกิดกฎหมายอาญาเพื่อ (Over - criminalization)⁶⁰ หากรัฐมุ่งแต่จะใช้กฎหมายอาญาในการควบคุมความประพฤติของคนในสังคมโดยไม่ได้พิจารณาถึงประสิทธิภาพและความสามารถในการบังคับใช้กฎหมายแล้ว กฎหมายย่อมไร้ความหมายและขาดความศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่รัฐแสวงหาผลประโยชน์ได้ คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จึงได้มีคำสั่งที่ 2/2559 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการศึกษาและปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้ประโยชน์จากโทษอาญาตามกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ในเบื้องต้นพบว่า มีกฎหมายจำนวนมากที่กำหนดโทษทางอาญา และบุคคลทั่วไปมักใช้มาตรการทางอาญาเป็นเครื่องมือในการระงับข้อพิพาทเนื่องจากเห็นว่ามาตรการทางอาญาสามารถบังคับหรือยับยั้งมิให้เกิดการฝ่าฝืนกฎหมายที่ชัดเจนได้มากกว่ามาตรการอื่น ๆ แต่หากมองในแง่มุมมองของรัฐแล้วจะพบว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับโทษทางอาญานั้นมีต้นทุนในการดำเนินการสูงมาก อีกทั้งยังอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมามากมาย อาทิ นักโทษล้นเรือนจำ ส่งผลให้บุคคลที่ถูกลงโทษมีประวัติอาชญากรติดตัวโดยไม่จำเป็น⁶¹

⁶⁰ สภาวะกฎหมายอาญาเพื่อ (Over - criminalization) หมายถึง การใช้กฎหมายอาญาที่ไม่เหมาะสมจนทำให้เกิดปัญหาในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาและทำให้กฎหมายอาญาขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้

⁶¹ สำนักงานกรรมการกฤษฎีกา, "เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง 'หลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมาย'" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 15 ตุลาคม 2562. แหล่งที่มา: <http://web.krisdika.go.th/data/outside/data/article77/file/13-10-60.pdf>

คณะกรรมการฯ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตดังต่อไปนี้

1. เป็นการกระทำที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรงและมีผลกระทบต่อส่วนรวม

2. เป็นกรณีที่ไม่สามารถใช้มาตรการอื่นใดเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผลหรือมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้

3. ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวหรือมีโทษจำคุกและเปรียบเทียบทำให้คดีอาญาระงับได้ โดยสภาพแล้วไม่ใช้ความผิดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง สมควรใช้โทษปรับทางปกครองแทน

ส่วนกฎหมายที่ไม่มีการบังคับใช้จริงหรือความผิดอาญาในความผิดต่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเอกชนโดยแท้ที่ไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและไม่มีผลกระทบต่อส่วนรวม อาจยกเลิกโทษทางอาญาและนำแนวคิดเรื่องค่าเสียหายเพื่อการลงโทษในทางแพ่ง (Punitive Damage) หรือโทษทางปกครองมาใช้แทน เช่น ความผิดเกี่ยวกับเช็ค และลิขสิทธิ์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสิทธิส่วนบุคคลของประชาชนในสังคม แต่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าที่มอมเมาประชาชนเป็นอย่างมาก หากปล่อยให้ประชาชนบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างอิสระ เสรีย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศเป็นอย่างมาก ทั้งปัญหาอุบัติเหตุ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของประเทศต่อนักลงทุนต่างชาติ ปัญหาเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจโดยรวมจากการที่มีผู้มั่วสุมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และไม่ประกอบอาชีพ เป็นต้น ดังนั้น รัฐจึงต้องเป็นผู้กำหนดนโยบายในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้นเพื่อลดปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนซึ่งประกอบด้วยมาตรการต่าง ๆ ทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ประชาชน การรณรงค์ รวมถึงการออกกฎหมายที่เหมาะสมในการควบคุมการผลิตและการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญก็คือการกำหนดโทษทางอาญา

เมื่อพิจารณาตามหลักเกณฑ์ในการกำหนดความรับผิดทางอาญาสำหรับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามแนวความคิดของ Packer นั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าชนิดหนึ่งที่สามารถซื้อขายและบริโภคได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ย่อมไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคมมากนัก แต่หากปล่อยให้สามารถซื้อขายหรือบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กันอย่างอิสระ อาจส่งผลให้เกิดปัญหาตามมามากมาย เมื่อนั้นประชาชนย่อมรู้สึกว่าการซื้อขายหรือบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสิ่งที่กระทบกระเทือนต่อสังคมจนไม่อาจยอมรับได้

2. แม้จะกำหนดให้นำโทษทางอาญามาใช้ในการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ก็ไม่มีผลเป็นการขัดหรือแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษแต่อย่างใด

3. การปราบปรามการกระทำที่เกี่ยวกับเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลงไปแต่อย่างใด

4. เมื่อกำหนดให้การกระทำที่เกี่ยวกับเครื่องตี้มแอลกอฮอล์เป็นความผิดทางอาญาแล้ว ไม่ว่าจะผู้กระทำความผิดจะเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่หรือรายย่อยก็จะถูกบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

5. การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไม่มีผลทำให้เกิดการใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างเกินขีดความสามารถ แต่อาจใช้ต้นทุนในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสูงกว่าการบังคับใช้กฎหมายในกรณีอื่น เนื่องจากความรับผิดชอบในบางกรณีอาจต้องใช้พนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจตราและสอดส่องการกระทำความผิดจำนวนมาก อาจทำให้สูญเสียงบประมาณไปโดยเปล่าประโยชน์ได้

6. นอกจากการใช้กฎหมายอาญาในการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์แล้ว ก็ไม่มีมาตรการควบคุมอื่นที่เหมาะสมอีก เนื่องจากมาตรการควบคุมที่จะมีสภาพบังคับเพียงพอที่จะควบคุมมิให้เกิดการกระทำความผิดมีเพียงมาตรการทางกฎหมายอาญาเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป แม้ว่าการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์จะเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยเนื้อแท้ แต่เมื่อพิจารณาถึงผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากเครื่องตี้มแอลกอฮอล์แล้วไม่มีมาตรการใดที่จะควบคุมมิให้เกิดความเสียหายจากเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้อีก การกำหนดให้นำโทษทางอาญามาใช้ในการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์จึงมีความเหมาะสมแล้ว

2.2.2 ความสอดคล้องต่อทฤษฎีการลงโทษ

เมื่อกำหนดให้นำมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้กับการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์แล้วย่อมต้องมีการลงโทษผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนต่อกฎหมายนั้นด้วย โดยโทษในทางกฎหมายอาญาปรากฏอยู่ในมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ซึ่งการกำหนดบทลงโทษสำหรับการกระทำความผิดใด ๆ ต่างก็มีทฤษฎีรองรับแตกต่างกันออกไป ในหัวข้อนี้จะศึกษาถึงทฤษฎีเบื้องหลังที่ใช้ในการกำหนดบทลงโทษทางอาญาสำหรับการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์

ทฤษฎีการลงโทษ (Punishment theory)⁶² เป็นแนวความคิดอย่างหนึ่งทางกฎหมายอาญา มีหลักการโดยทั่วไปว่าควรจะใช้วิธีการลงโทษอย่างไรจึงจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการคุ้มครองสังคมให้เกิดความสงบเรียบร้อยปราศจากการกระทำความผิดอันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับที่ดีของสังคม หากปล่อยให้มีการกระทำความผิดอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมายแล้วย่อมจะเป็นผลร้ายต่อสมาชิกในสังคม รัฐจึงต้องแสวงหามาตรการมาควบคุมดูแลเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้นในสังคม

โทษเป็นสภาพบังคับในกฎหมายอาญาที่เป็นแรงกระตุ้นให้สมาชิกในสังคมประพฤติปฏิบัติต่อกันในสังคมในแนวทางที่ได้กำหนดไว้ เพื่อก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้นในสังคม และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขปลอดภัยจากปัญหาสังคมทั้งปวง การลงโทษเป็นมาตรการบังคับที่รัฐมีอำนาจใช้บังคับต่อผู้ที่ละเมิดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมายได้

Grotius ได้ให้ความหมายของคำว่าโทษไว้ว่า “โทษ” คือ ผลร้ายที่ผู้กระทำได้รับเนื่องจากผลร้ายที่เขาได้ก่อให้เกิดขึ้น (Malum passion is quod in fligiturob malum actionis)⁶³ จากคำจำกัดความนี้ Sir Walter Moberly ได้ให้ข้อสังเกตไว้ 5 ประการ ดังนี้⁶⁴

1. ผลร้ายที่ผู้กระทำได้รับจะต้องเป็นสิ่งที่ไม่น่าพึงพอใจ (Unpleasant)
2. ต้องเป็นผลมาจากการกระทำของเขาที่ผ่านมาแล้ว และผู้มีอำนาจลงโทษไม่อนุญาตให้กระทำได้
3. ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างโทษกับการกระทำความผิด อย่างน้อยที่สุด ผลร้ายที่ผู้ต้องโทษจะได้รับจากการถูกลงโทษต้องเป็นการสนองตอบต่อการที่ผู้ต้องโทษได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือสังคม
4. โทษเป็นการตอบแทนการกระทำโดยสมัครใจที่ต้องการจะฝ่าฝืนกฎหมาย
5. การลงโทษต้องกระทำแก่ผู้กระทำความผิด (Criminal) หรือแก่บุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของผู้กระทำความผิดนั้น ด้วยเหตุนี้การที่ผู้เสียหายแก่คนต่อบุคคลทุกคนที่พบโดยไม่เลือกบุคคลจึงไม่ถือว่าเป็นการลงโทษ

⁶² ณรงค์ฤทธิ์ เสมอเหมือน, "การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้ในการควบคุมปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม" (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 39.

⁶³ ณรงค์ ใจหาญ, กฎหมายอาญา ว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), หน้า 13-14.

⁶⁴ เรื่องเดียวกัน.

แม้เครื่องตีมีแอลกอฮอล์จะนับเป็นสินค้าพิเศษที่ต้องถูกควบคุมโดยภาครัฐ แต่ก็ยังเป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดกำไรจำนวนมากแก่ผู้ประกอบการเกี่ยวกับเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ด้วย ดังนั้น ทฤษฎีการลงโทษที่จะนำมาใช้รองรับการกำหนดบทลงโทษสำหรับมาตรการในการควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ก็ต้องสอดคล้องกับข้อเท็จจริงดังกล่าวด้วย ซึ่งทฤษฎีการลงโทษที่ได้นำมาใช้ในการกำหนดบทลงโทษดังกล่าว ได้แก่ ทฤษฎีแก้แค้นทดแทน ทฤษฎีอรรถประโยชน์ และทฤษฎีนิติเศรษฐศาสตร์

2.2.2.1 ทฤษฎีแก้แค้นทดแทน⁶⁵

รัฐมีหน้าที่ในการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อป้องกันมิให้มีการแก้แค้นกันเองเกิดขึ้น แสดงให้เห็นถึงความไร้ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในขณะที่เดียวกันก็ต้องช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่าในสังคมให้ได้รับความยุติธรรม ซึ่งแนวความคิดในการลงโทษตามทฤษฎีแก้แค้นทดแทนนี้ประกอบด้วยเงื่อนไข 3 ประการ ได้แก่

1. การลงโทษต้องเป็นการทดแทนความเสียหาย (Vindication) หมายถึง การลงโทษต้องกระทำเพื่อเป็นการทดแทนหรือแก้แค้นให้แก่ผู้เสียหายจากการกระทำ ความผิดที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น ยิ่งไปกว่านั้นจะต้องเป็นการทำให้ผู้เสียหายเกิดความรู้สึกพอใจ และคิดว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องแล้ว ดังนั้น การละเลยความรู้สึกของผู้เสียหายที่ต้องการแก้แค้นผู้กระทำความผิดนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เพราะจะทำให้ผู้เสียหายหรือญาติของผู้เสียหายรู้สึกเสื่อมศรัทธาต่อรัฐว่ารัฐไม่อาจเยียวยาความเสียหายให้พวกเขาได้

2. การลงโทษต้องกระทำเพื่อก่อให้เกิดความชอบธรรม (Fairness) การที่ผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนกฎหมายแต่ละครั้งเท่ากับว่าผู้กระทำความผิดเอาเปรียบบุคคลอื่นที่เชื่อฟังกฎหมาย ดังนั้น การลงโทษผู้กระทำความผิดจะเป็นการทำให้ประชาชนตระหนักได้ว่าบุคคลที่ฝ่าฝืนกฎหมายจะต้องถูกลงโทษ การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงควรมีความรุนแรงเทียบเท่ากับความได้เปรียบที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการฝ่าฝืนกฎหมายนั้น

3. การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับความผิด (Proportionality of punishment) จำนวนโทษที่ผู้กระทำความผิดควรได้รับจะต้องเท่ากับความเสียหายที่เขาได้ก่อให้เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดนั้น Immanuel Kant เห็นว่า โทษที่ผู้กระทำจะได้รับจะต้องได้สัดส่วนพอดีกับสภาพแวดล้อมและความหนักเบาของความผิด ซึ่งสภาพและความหนักเบาของความผิดนั้นพิจารณาได้จากความร้ายแรงที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อให้เกิดขึ้น และในบางกรณีจะต้องพิจารณาถึงความร้ายแรงที่เกิดขึ้นต่อสังคมส่วนรวมด้วย

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 21-23.

แม้ว่ารากฐานของทฤษฎีทดแทนจะมีพื้นฐานมาจากแนวความคิดเรื่องการแก้แค้นทดแทน (Revenge) หรือการชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย แต่การลงโทษโดยการทดแทนในปัจจุบันได้มีการพัฒนาวิธีการในการลงโทษเพื่อนำมาบังคับใช้ในสังคมที่เจริญแล้ว จึงมีอาจถือได้ว่าการลงโทษเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับการแก้แค้นในสังคมดั้งเดิมได้ ความแตกต่างระหว่างการลงโทษเพื่อการทดแทนและการลงโทษเพื่อการแก้แค้น สามารถแยกพิจารณาได้ 5 ประการ ได้แก่⁶⁶

1. การลงโทษเพื่อการทดแทนมุ่งกระทำเพื่อโต้ตอบการกระทำที่ผิดกฎหมาย แต่การลงโทษเพื่อการแก้แค้นเป็นการโต้ตอบการกระทำที่ทำให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บหรือได้รับความเสียหาย โดยไม่คำนึงว่าการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือไม่

2. การลงโทษเพื่อการทดแทนจะต้องได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับความหนักเบาของความผิด แต่การลงโทษเพื่อการแก้แค้นไม่มีข้อจำกัด ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้แก้แค้นว่าประสงค์จะกระทำให้ผู้ถูกแก้แค้นได้รับความเสียหายมากน้อยเพียงใดถึงจะพอใจ

3. การลงโทษเพื่อการแก้แค้นเป็นเรื่องส่วนตัว โดยผู้แก้แค้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับผู้เสียหายและผู้ถูกแก้แค้น แต่การลงโทษเพื่อการทดแทนนั้นผู้มีอำนาจลงโทษซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดหรือผู้เสียหายแต่อย่างใด

4. การลงโทษเพื่อการแก้แค้นเป็นเรื่องความรู้สึกภายในจิตใจของผู้แก้แค้นที่พอใจกับการที่ผู้ถูกแก้แค้นได้รับความทรมาณหรือความเจ็บปวด จึงทำให้ผู้แก้แค้นต้องการทิ้งร่องรอยความเสียหายไว้ให้ผู้ถูกแก้แค้น ซึ่งไม่ปรากฏในการลงโทษเพื่อการทดแทนแต่อย่างใด

5. การลงโทษเพื่อการแก้แค้นไม่มีหลักทั่วไปที่จะประกันได้ว่าผู้แก้แค้นจะไม่แก้แค้นซ้ำอีกในเรื่องเดียวกัน แต่การลงโทษเพื่อการทดแทนมีหลักประกันว่าเมื่อได้มีการทดแทนไปแล้วก็ไม่อาจลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นซ้ำอีกได้ ถ้าผู้นั้นมีได้กระทำความผิดขึ้นมาใหม่

กล่าวโดยสรุปแล้ว ทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทนนี้เป็นทฤษฎีที่พยายามนำแนวความคิดเรื่องการแก้แค้นมาใช้ โดยเสนอหลักการใหม่ว่าการลงโทษเป็นการทดแทนความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายเกิดความพอใจกับการที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับโทษอย่างสาสม เพื่อเป็นการเน้นย้ำให้ทุกคนเชื่อและปฏิบัติตามกฎหมาย โดยถือว่าการเคารพและเชื่อฟังกฎหมายเป็นหน้าที่ของทุกคน อย่างไรก็ตาม แม้จะกำหนดให้นำการลงโทษทางอาญามาใช้ในการควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ แต่ก็ยังเป็นเพียงมาตรการป้องปรามอันเป็นกุศโลบายเพื่อมิให้

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23-24.

กระทำการฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายเท่านั้น ยังไม่เกิดความเสียหายขึ้นแต่อย่างใด การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงไม่น่าจะมีพื้นฐานในการกำหนดบทลงโทษมาจากทฤษฎีแก้แค้นทดแทน

2.2.2.2 ทฤษฎีอรรถประโยชน์

ทฤษฎีอรรถประโยชน์เป็นทฤษฎีที่มองลักษณะของสังคมมนุษย์ไปพร้อมกับกฎหมายอาญาว่า มนุษย์พยายามแสวงหาความพอใจและหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด สังคมควรมีการดำเนินการตามหลักการของประโยชน์สูงสุดเพื่อสมาชิกในสังคม และในการพิจารณาถึงความร้ายแรงของความผิดแต่ละฐานควรพิจารณาจากความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม⁶⁷

รากฐานของแนวความคิดตามทฤษฎีอรรถประโยชน์เชื่อกันว่าเริ่มต้นจากคำกล่าวของ Thomas Hobbes ที่กล่าวว่า การแก้แค้นหรือลงโทษบุคคลไม่ควรพิจารณาถึงความร้ายแรงอันเกิดจากความน่าตำหนิของบุคคลนั้นในอดีต แต่ควรพิจารณาถึงผลที่ดีที่สุดที่จะตามมาภายหลังจากการลงโทษ ดังนั้น การลงโทษจะกระทำได้เฉพาะแต่ในกรณีที่ต้องการแก้ไขผู้กระทำความผิด หรือดักเตือนมิให้ผู้อื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่างได้⁶⁸ แนวความคิดในการลงโทษตามทฤษฎีอรรถประโยชน์มีลักษณะดังต่อไปนี้⁶⁹

1. การลงโทษผู้กระทำความผิดมิได้มุ่งถึงการลงโทษการกระทำที่เป็นความผิดในอดีต แต่เป็นการลงโทษเพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นหรือบุคคลอื่นในสังคมกระทำความผิดอย่างเดียวกันนั้นขึ้นมาใหม่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การลงโทษการกระทำที่เป็นความผิดจะเป็นไปโดยชอบธรรมก็ต่อเมื่อได้กระทำไปเพื่อป้องกันการกระทำผิดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2. วิธีการในการลงโทษจะมีผลเป็นการป้องกันดังกล่าวได้ ต้องเป็นการลงโทษในลักษณะดักเตือนผู้กระทำความผิดและผู้อื่นให้ตระหนักถึงผลแห่งการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ดังนั้น ผู้บัญญัติกฎหมายจึงต้องคำนึงถึงผลลัพธ์จากการลงโทษผู้กระทำความผิดว่าจะสามารถป้องกันการกระทำความผิดในลักษณะทั่วไปด้วย มิใช่เพียงแคมีผลเป็นการยับยั้งมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำความซ้ำเท่านั้น

3. การลงโทษผู้กระทำความผิดจะต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เขาควรจะได้รับจากรัฐเช่นเดียวกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ดังนั้น ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับการเยียวยารักษา เพื่อให้เขาสามารถมีชีวิตภายหลังจากการพ้นโทษได้ใช้ชีวิตต่อไปในสังคมได้อย่างเป็นปกติ

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 25-26.

⁶⁸ เรื่องเดียวกัน.

⁶⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 27.

4. ความชอบธรรมของระบบการลงโทษมิใช่การลงโทษด้วยวิธีที่รุนแรงอีกต่อไป แต่เป็นวิธีการที่อยู่บนพื้นฐานของมนุษยธรรม

ทฤษฎีอรรถประโยชน์นั้นมีผลดังต่อไปนี้⁷⁰

1. เพื่อข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence) เป็นการข่มขู่หรือยับยั้งมิให้บุคคลกระทำความผิดต่อกฎหมายอาญาขึ้นอีก การข่มขู่หรือยับยั้งจะมีผลโดยตรงต่อผู้ที่กระทำความผิดและประชาชนทั่วไปที่คิดที่จะกระทำความผิด ดังนั้น การข่มขู่เป็นการข่มขู่เฉพาะตัวผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นตัวอยางแก่คนทั่วไปหรือคนที่คิดที่จะกระทำความผิดให้ได้เห็นว่า หากลงมือกระทำความผิดแล้วจะต้องถูกลงโทษ และยังส่งผลให้ประชาชนทั่วไปเกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำความผิดซึ่งวิธีการที่จะทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการข่มขู่ นั้น ผู้ที่มีอำนาจในการลงโทษจะต้องกำหนดโทษให้สูงกว่าประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับจากการกระทำความผิดนั้น ส่วนวิธีการที่จะทำให้บุคคลอื่นเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดสามารถทำได้โดยการลงโทษผู้กระทำความผิดต่อหน้าสาธารณชนหรือประกาศให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน

ทั้งนี้ แม้การลงโทษเพื่อการข่มขู่หรือยับยั้งจะมีผลเป็นการยับยั้งจิตใจของผู้ที่คิดจะกระทำความผิดซ้ำหรือบุคคลทั่วไปที่คิดที่จะกระทำความผิดได้ แต่การข่มขู่หรือยับยั้งนี้มิได้ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของโทษที่กำหนดไว้ในความผิดแต่ละฐานเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับความแน่นอนและรวดเร็วในการลงโทษผู้กระทำความผิดด้วย หมายความว่า เมื่อบุคคลใดกระทำความผิดขึ้นบุคคลนั้นจะต้องได้รับโทษเสมอ เมื่อใดที่ผู้กระทำความผิดหรือบุคคลทั่วไปเห็นว่าเจ้าหน้าที่ละเลยไม่บังคับใช้กฎหมาย ความเกรงกลัวว่าจะถูกลงโทษถ้าได้กระทำความผิดก็จะลดน้อยลงตามไปด้วย

2. เพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิด (Reformation and rehabilitation) เป็นการลงโทษโดยมีวัตถุประสงค์มุ่งโดยตรงต่อตัวผู้กระทำความผิด มีเป้าหมายที่จะใช้การลงโทษเป็นเครื่องมือในการแก้ไขหรือเยียวยารักษาจิตใจของผู้กระทำความผิดให้ลดทอนความรู้สึกต่อต้านกฎหมายและกลับมาเห็นด้วยกับการปฏิบัติตามกฎหมาย ตลอดจนมีความสามารถในการยับยั้งตนเองไม่ให้คิดหรือกระทำความผิดอีกต่อไป โดยผลของการลงโทษเพื่อการแก้ไขหรือฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิดนี้คล้ายคลึงกับการลงโทษเพื่อการข่มขู่เฉพาะตัวผู้กระทำความผิด เพราะต่างก็มีความประสงค์มิให้บุคคลนั้นกระทำความผิดซ้ำอีก แต่ต่างกันตรงที่การลงโทษเพื่อการข่มขู่ด้วยวิธีการที่รุนแรงเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้นั้นเกรงกลัวและเช็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิดอีก เมื่อนึกถึงการลงโทษที่ตนเองเคยได้รับมากับผลดีที่จะได้รับจากการกระทำความผิด แต่การลงโทษ

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 28-37.

เพื่อการแก้ไขหรือฟื้นฟูผู้นั้นจะใช้โทษเป็นเครื่องมือทำให้จิตใจของผู้นั้นยอมรับว่าการกระทำความผิดเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องตตสันใจเลือกปฏิบัติตามกฎหมายแทนการกระทำความผิด

3. เพื่อตัดโอกาสมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดอีก (Incapacitation)

เป็นการลงโทษที่จะทำให้ผู้นั้นหมดความสามารถที่จะกระทำความผิดอีกต่อไป อาจจะเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้นั้นหมดโอกาสที่จะกระทำความผิดอีกตลอดไป เช่น การประหารชีวิต การจำคุกมีกำหนดเวลานานจนกว่าจะแน่ใจว่าผู้นั้นไม่เป็นอันตรายแก่สังคมอีกต่อไป ซึ่งโทษประหารชีวิตถือเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจากผู้ต้องโทษจะไม่มีโอกาสกระทำความผิดได้อีกต่อไป ส่วนการจำคุกโดยมีกำหนดเวลานานตราบเท่าที่จะแน่ใจได้ว่าผู้นั้นจะไม่กระทำความผิดอีก อาจมีปัญหาได้ว่าตราบใดที่ผู้นั้นยังสามารถติดต่อกับผู้อื่นได้ก็อาจใช้ให้บุคคลอื่นที่อยู่นอกเรือนจำกระทำความผิดแทนได้

กล่าวโดยสรุปแล้ว ทฤษฎีอรรถประโยชน์จะมีแนวความคิดในผลแห่งอนาคตของการลงโทษ โดยมุ่งลดจำนวนอาชญากรรม ซึ่งแตกต่างจากทฤษฎีแก้แค้นทดแทนที่มุ่งทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความผิดที่ได้กระทำลงไปแล้ว อย่างไรก็ตาม การควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์โดยใช้มาตรการทางกฎหมายนั้นเป็นไปเพื่อข่มขู่มิให้กระทำการฝ่าฝืนต่อข้อห้ามตามกฎหมาย บุคคลใดฝ่าฝืนย่อมต้องได้รับโทษ แต่โทษทางอาญาที่บังคับใช้ในการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ได้แก่ โทษจำคุก และโทษปรับ มีเพียงโทษจำคุกเท่านั้นที่มีผลเป็นการตัดโอกาสมิให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำผิดซ้ำอีกเป็นการชั่วคราว เพราะหากพ้นโทษและได้รับการปล่อยตัวแล้วก็อาจกลับมากระทำความผิดซ้ำได้อีก อีกทั้งการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ด้วยวิธีการลงโทษทางอาญานั้นไม่มีผลเป็นการแก้ไขหรือฟื้นฟูผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด เช่นนี้การกำหนดโทษทางอาญาสำหรับการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์มีความสอดคล้องกับทฤษฎีอรรถประโยชน์เพียงเล็กน้อย

2.2.2.3 ทฤษฎีนิติเศรษฐศาสตร์⁷¹

นอกเหนือจากทฤษฎีการลงโทษทั้งสองทฤษฎีข้างต้นแล้วยังมีแนวความคิดอื่น ๆ ที่อาจนำมาใช้ประกอบในการกำหนดมาตรการเพื่อควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ อันได้แก่แนวความคิดนิติเศรษฐศาสตร์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นแนวความคิดหลักที่ใช้ในการพิจารณากำหนดมาตรการสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์

แนวคิดหลักทางนิติเศรษฐศาสตร์ในการวิเคราะห์การกระทำความผิดคือ ทฤษฎีการก่ออาชญากรรมโดยเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational choice theory of crime)

⁷¹ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์ เล่มที่ 1 เรื่อง นิติศาสตร์ของระบบยุติธรรมทางอาญาของไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2554), หน้า 18-21.

ซึ่งกล่าวว่า บุคคลจะตัดสินใจกระทำความผิดก็ต่อเมื่อประโยชน์ที่เขาคาดคะเน (Expected benefits) จากการกระทำความผิดสูงกว่าต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Expected costs) การที่เราใช้ค่าคาดคะเน (Expected value) ก็เนื่องจากการกระทำความผิดมีความไม่แน่นอน (Uncertainty) จากการดำเนินการสำเร็จและการถูกลงโทษ จึงต้องนำความน่าจะเป็นที่ประโยชน์และต้นทุนจะเกิดขึ้นมาพิจารณาด้วย โดยประโยชน์ที่คาดคะเนไว้ก็คือประโยชน์ที่บุคคลคาดว่าจะได้รับจากการกระทำผิด เช่น การลักทรัพย์ ประโยชน์ที่คาดคะเนคือมูลค่าทรัพย์สินคู่กับความน่าจะเป็นที่จะลักทรัพย์ผู้อื่นสำเร็จ เป็นต้น ส่วนต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นคือความน่าจะเป็นที่บุคคลที่กระทำความผิดจะถูกจับกุมด้วยบทลงโทษสำหรับฐานความผิดที่ได้กระทำ เช่น ค่าปรับ หรือต้นทุนจากการถูกจำคุก เป็นต้น นอกจากนี้ ต้นทุนของผู้กระทำความผิดยังอาจรวมถึงต้นทุนค่าเสียโอกาสจากเวลาที่ใช้ไปในการเตรียมการและกระทำผิด และรายจ่ายที่ใช้ในการเตรียมการกระทำผิด เช่น ปีนหน้ากาก บัตรประจำตัวประชาชนปลอม เป็นต้น

ตามแนวคิดดังกล่าว แนวทางในการป้องปรามการกระทำผิดคือ การลดประโยชน์ที่ผู้กระทำผิดคาดหวังและการเพิ่มต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การเพิ่มต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นแก่ผู้กระทำผิดอาจใช้การเพิ่มโทษให้หนักขึ้นหรือเพิ่มความน่าจะเป็นในการจับกุมผู้กระทำผิดให้สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ในขณะที่การเพิ่มการลงโทษในบางรูปแบบ เช่น การปรับ ไม่ได้เพิ่มต้นทุนของรัฐ การเพิ่มความน่าจะเป็นในการจับกุมจะก่อให้เกิดต้นทุนมาก เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีต้นทุนเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนนับตั้งแต่การจับกุม การฟ้องคดี การลงโทษ ซึ่งมีทั้งต้นทุนภาครัฐและเอกชนเกิดขึ้น คำถามสำคัญคือรัฐควรจัดสรรทรัพยากรเพื่อใช้ในการจับกุมผู้กระทำผิดมากน้อยเพียงใด และบทลงโทษที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การวิเคราะห์ทางนิติเศรษฐศาสตร์ยังชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของการดำเนินคดีทางแพ่ง และการดำเนินคดีทางอาญาด้วย ในกรณีที่ผู้เสียหายสามารถเลือกดำเนินคดีได้ทั้งทางแพ่งและทางอาญา การตัดสินใจของผู้เสียหายว่าจะเลือกดำเนินคดีอย่างไร จะขึ้นอยู่กับต้นทุนและประโยชน์ที่ได้รับในแต่ละแนวทาง ในด้านหนึ่ง การดำเนินคดีทางอาญาจะช่วยลดต้นทุนในการดำเนินคดีของผู้เสียหาย เพราะจะมีกลไกของรัฐ ทั้งตำรวจและพนักงานอัยการเข้ามาช่วยเหลือ ทำให้ผู้เสียหายมีแรงจูงใจในการดำเนินคดีมากกว่าระดับที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ อีกด้านหนึ่ง การดำเนินคดีทางอาญาผู้เสียหายมักจะไม่ได้รับการเยียวยาที่ชดเชยความเสียหายของตนเมื่อชนะคดี เพราะการลงโทษทางอาญามักทำโดยการปรับหรือการจำคุก ในขณะที่ผู้เสียหายสามารถเรียกค่าเสียหายได้จากการดำเนินคดีทางแพ่งได้ ในทางปฏิบัติ ผู้เสียหายจึงอาจเลือกดำเนินคดีทางแพ่งและทางอาญาคู่กันไป โดยอาจเลือกฟ้องเป็นคดีอาญา ซึ่งมีอายุความสั้นกว่าไปก่อน และถ้าเห็นว่าตนมีโอกาสจะชนะคดีสูงก็จะดำเนินการฟ้องเป็นคดีแพ่งต่อไป หรือมิฉะนั้น

ผู้เสียหายก็อาจใช้สิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ก็ได้ โดยผู้เสียหายยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตน แทนที่จะไปฟ้องร้องเป็นคดีแพ่งต่างหากได้

กล่าวโดยสรุป ธุรกิจเครื่องตีแมลงกอลถือเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของประเทศโดยมีเงินทุนไหลเวียนจำนวนมาก ในการดำเนินธุรกิจเครื่องตีแมลงกอลผู้ประกอบการจึงคำนึงถึงผลกำไรเป็นสำคัญ ดังนั้น ขั้นตอนในการดำเนินธุรกิจส่วนใดที่ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด หากการฝ่าฝืนกฎหมายดังกล่าวส่งผลให้ธุรกิจสามารถดำเนินต่อไปได้ หรือได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อย ผู้ประกอบการทั้งหลายจึงเลือกที่จะฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นเสีย แต่ถ้าการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายนั้นจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างมากแล้ว ย่อมถือได้ว่าผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับอาจจะไม่คุ้มกับการลงทุนโดยการถูกลงโทษตามกฎหมาย ผู้ประกอบการอาจกลับมาปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายก็ได้ จะเห็นได้ว่า การควบคุมเครื่องตีแมลงกอลสอดคล้องกับทฤษฎีนิติเศรษฐศาสตร์มากที่สุด อาจเป็นเพราะการประกอบธุรกิจเครื่องตีแมลงกอลนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจมากกว่าการกระทำความผิดทางอาญาโดยแท้ นั่นเอง

2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย

นอกจากจะพิจารณานำมาตรการบังคับทางอาญาอย่างโทษมาบังคับใช้แก่บุคคลที่กระทำความผิดแล้ว ยังมีมาตรการบังคับทางอาญาอีกประเภทหนึ่งที่สามารถนำมาใช้บังคับเพื่อมุ่งหมายที่จะคุ้มครองความปลอดภัยของสังคม ซึ่งก็คือ “วิธีการเพื่อความปลอดภัย”

วิธีการเพื่อความปลอดภัยมีแนวคิดพื้นฐานมาจากการป้องกันการกระทำความผิดในสังคม เพราะโทษนั้นมีจุดมุ่งหมายในการปราบปรามการกระทำความผิดเป็นสำคัญ ซึ่งมาตรการดังกล่าวไม่เพียงพอต่อการป้องกันมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้นในสังคม เนื่องจากการกระทำบางอย่างยังไม่อาจถือว่าเป็นความผิดต่อกฎหมาย แต่การกระทำนั้นถึงขั้นที่อาจก่อให้เกิดอันตรายขึ้นในสังคมได้ และถ้าปล่อยให้การกระทำนั้นดำเนินต่อไปก็จะนำมาซึ่งการกระทำความผิดได้ รัฐจึงกำหนดมาตรการขึ้นมาเพื่อควบคุมการกระทำที่น่าจะเป็นอันตรายแก่สังคมนั้น⁷² วิธีการเพื่อความปลอดภยจึงถูกนำมาใช้กับบุคคลเพื่อป้องกันผู้ที่มีสภาพเป็นอันตรายต่อสังคมไม่ให้กระทำความผิดซ้ำ ซึ่งอาจกระทำได้ทั้งก่อนและหลังการพิจารณาโทษของผู้กระทำความผิด วิธีการเพื่อความปลอดภยบางอย่าง เช่น การให้เข้าอบรมศึกษา หรือบังคับบำบัด เป็นมาตรการที่มุ่งฟื้นฟู

⁷² ณรงค์ ใจหาญ, คำอธิบาย กฎหมายอาญา ภาคหนึ่ง ว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภย (กรุงเทพมหานคร: มิตรนราการพิมพ์, 2534), หน้า 94.

และปรับนิสัยของผู้กระทำความผิด วิธีการเพื่อความปลอดภัยในลักษณะนี้จึงเป็นมาตรการที่บรรลुวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่เหมาะสมกับสภาพความผิดตามทฤษฎีสมควรแก่เหตุ และการบรรลุวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมที่มุ่งหมายให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสแก้ตัวและคืนคนดีสู่สังคม นอกจากนี้ วิธีการเพื่อความปลอดภัยบางประการอาจใช้ได้ก่อนการพิจารณาคดีของศาลอีกด้วย เช่น การฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด การทำงานชดใช้หรือบริการสังคม เป็นต้น ดังนั้น หากมีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพก็ย่อมทำให้ผู้กระทำความผิดช้าน้อยลงได้⁷³

วิธีการเพื่อความปลอดภัยมีลักษณะแตกต่างจากโทษในประการที่โทษมุ่งกระทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลร้ายเป็นการตอบแทนที่ได้กระทำความผิด และป้องกันมิให้ผู้นั้นหรือบุคคลอื่นกระทำความผิดอีก แต่วิธีการเพื่อความปลอดภัยมีความมุ่งหมายเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นในสังคมเป็นหลัก โดยตัดโอกาสของบุคคลซึ่งน่าจะเป็นอันตรายแก่สังคมมิให้กระทำความผิด อีกทั้งโทษไม่อาจย้อนหลังไปลงโทษบุคคลได้ เพราะการลงโทษบุคคลใดจะต้องใช้กฎหมายในขณะที่ผู้นั้นกระทำความผิด แต่การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยต่อบุคคลใดนั้นต้องใช้กฎหมายในขณะที่ศาลมีคำพิพากษา ดังนั้น ถ้าขณะที่กระทำการอย่างใด ๆ กฎหมายยังไม่กำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยไว้หรือกำหนดไว้แต่มีเงื่อนไขแตกต่างกัน ต่อมาในขณะที่ศาลพิพากษามีการเปลี่ยนแปลงหรือมีการกำหนดวิธีการเพื่อความปลอดภัยขึ้นใหม่ ศาลก็สามารถใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยสำหรับคดีนั้นได้ทันที⁷⁴

วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 มีด้วยกัน 5 ประเภท ได้แก่⁷⁵

1. กักกัน คือ การควบคุมผู้กระทำความผิดติดนิสัยไว้ภายในเขตกำหนด เพื่อป้องกันการกระทำความผิด เพื่อตัดนิสัยและฝึกหัดอาชีพ
2. การห้ามเข้าเขตกำหนด คือ การห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา
3. การประกันทัณฑ์บน คือ การที่ผู้นั้นสัญญาต่อศาลว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นภายในเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ หากฝ่าฝืนจะยินยอมชำระเงินให้แก่ศาลตามจำนวนที่ระบุไว้ในทัณฑ์บน
4. การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล คือ การควบคุมบุคคลที่มีความบกพร่องทางจิตให้อยู่ในสถานพยาบาลเพื่อการบำบัดรักษาให้หายเป็นปกติก่อนที่จะออกมา

⁷³ ธาณี วรภัทร์, หลักกฎหมายมาตรการบังคับทางอาญา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557), หน้า 128-129.

⁷⁴ ณรงค์ ใจหาญ, คำอธิบาย กฎหมายอาญา ภาคหนึ่ง ว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย, หน้า 98.

⁷⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 99-112.

ในสังคม ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้ผู้บกพร่องทางจิตนั้นก่อเหตุร้ายหรือกระทำการอันเป็นอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นได้

5. การห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง คือ กรณีที่ศาลสั่งห้ามบุคคลหนึ่งประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ผู้นั้นอาศัยการประกอบอาชีพดังกล่าวเพื่อกระทำความผิดอาญา

เมื่อพิจารณาถึงวิธีการเพื่อความปลอดภัยทั้ง 5 ประเภทแล้ว จะพบว่าวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่สอดคล้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น ได้แก่ การห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง ซึ่งแม้ว่าบุคคลจะมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและแข่งขันกันได้โดยเสรีและเป็นธรรม แต่ในการประกอบกิจการดังกล่าวก็อาจถูกจำกัดได้ตามความจำเป็นเพื่อความปลอดภัยของสังคม โดยวัตถุประสงค์ของการห้ามประกอบอาชีพบางอย่างก็เพื่อเป็นการป้องกันการใช้อาชีพนั้นมาเป็นเครื่องมือในการสร้างโอกาสให้เกิดการกระทำความผิดอาญาขึ้นนั่นเอง⁷⁶

หลักเกณฑ์ของการห้ามประกอบอาชีพบางอย่างเป็นไปตามมาตรา 50 แห่งกฤษฎีกาได้ดังนี้⁷⁷

1. ผู้ใดกระทำความผิดใด ๆ โดยอาศัยโอกาสหรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพของตน ซึ่งคำว่า “อาชีพ” หมายถึง กิจการที่เป็นเครื่องยังชีพหรือเลี้ยงชีพเป็นปกติธุระและต้องอาศัยฝีมือและความชำนาญ ส่วนวิชาชีพเป็นกิจการที่เป็นเครื่องมือในการเลี้ยงชีพเป็นปกติโดยอาศัยศิลปศาสตร์หรือความรู้และปัญญา เช่น นักกฎหมาย นายธนาคาร เป็นต้น

2. ศาลได้พิพากษาให้ลงโทษผู้นั้นตามความผิดที่กระทำโดยเจตนาหรือประมาท หรือความผิดลหุโทษ เพราะกฎหมายมิได้กำหนดยกเว้นไว้ เพียงแต่ต้องเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยอาศัยโอกาสหรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพเท่านั้น และโทษนั้นอาจเป็นโทษจำคุกหรือโทษปรับก็ได้ โดยการที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษนั้น ศาลต้องลงโทษจริง ๆ มิใช่การพิพากษาว่ามีความผิดแล้วรอการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษ

3. ศาลเห็นว่าถ้าให้ผู้นั้นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นต่อไป อาจจะกระทำความผิดขึ้นอีกได้

4. ศาลมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควรในคำพิพากษาได้ 2 กรณี คือ การสั่งห้ามประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้น และสั่งห้ามประกอบอาชีพหรือวิชาชีพโดยมีกำหนดเวลาไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันพ้นโทษ

⁷⁶ ธาณี วรภัทร์, หลักกฎหมายมาตรการบังคับทางอาญา, หน้า 149.

⁷⁷ ณรงค์ ใจหาญ, คำอธิบาย กฎหมายอาญา ภาคหนึ่ง ว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย, หน้า 111-112.

ทั้งนี้ ผลของการฝ่าฝืนคำสั่งของศาลที่ห้ามประกอบอาชีพบางอย่างนั้น ผู้ฝ่าฝืนจะมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 196 โดยต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการห้ามประกอบอาชีพบางอย่างมีดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6530/2556 การที่ศาลจะนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 50 มาใช้บังคับต้องได้ความว่า จำเลยประกอบอาชีพหรือวิชาชีพและได้กระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ และศาลเห็นว่าหากจำเลยประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นต่อไปอาจกระทำความผิดเช่นนั้นอีก ศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นมิกำหนดเวลาไม่เกินห้าปีนับแต่วันพ้นโทษไปแล้วก็ได้ แต่ความผิดของจำเลยเป็นความผิดฐานขับรถในขณะเมาสุราเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 160 ตรี วรยศ ไม่เกี่ยวกับอาชีพหรือวิชาชีพที่จำเลยประกอบอยู่ คำพิพากษาของศาลล่างทั้งสองที่ให้เพิกถอนใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ส่วนบุคคลของจำเลย จึงหาใช่คำสั่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 50 ไม่ แต่เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของจำเลย กรณีจึงไม่อาจนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 50 มาใช้บังคับได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2414/2521 คดีก่อนศาลพิพากษาลงโทษจำเลย ฐานตั้งโรงงานและประกอบกิจการโรงงานโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งความผิดในคดีดังกล่าวเกิดขึ้น เพราะจำเลยมิได้รับอนุญาตให้ตั้งโรงงานและประกอบกิจการ ไม่เกี่ยวกับอาชีพหรือวิชาชีพที่จำเลยประกอบอยู่ คำสั่งศาลในคดีก่อนที่สั่งให้จำเลยหยุดประกอบกิจการโรงงานจนกว่าจะได้รับอนุญาตนั้น หากใช้คำสั่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 50 ไม่ เมื่อปรากฏต่อมาว่าจำเลยได้ประกอบกิจการโรงงานของจำเลยอีก ดังนี้ การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดฐานฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของศาลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 196

เช่นนี้ หากได้มีการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างการห้ามประกอบอาชีพบางอย่างมากำหนดเป็นมาตรการบังคับในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมาน่าจะทำให้อัตราก่อความเสียหายของผู้มีเมาลดน้อยลงได้ดังที่ได้ศึกษาต่อไปในบทที่ 5

2.2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล

เมื่อได้ศึกษาถึงแนวความคิดในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายและบทลงโทษสำหรับควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งแนวความคิดเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาแล้ว ข้อควรระวังอีกประการหนึ่งที่ต้องพิจารณาก็คือผู้ประกอบการเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจมีสถานะเป็นนิติบุคคลได้ จึงอาจเกิดปัญหาว่าโดยสภาพของนิติบุคคลแล้วจะสามารถลงโทษนิติบุคคลได้มากน้อยเพียงใด ในหัวข้อนี้จะศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการบังคับโทษแก่นิติบุคคล

“บุคคล” นอกจากจะหมายถึงบุคคลธรรมดาตามธรรมชาติแล้วยังหมายความรวมถึงนิติบุคคลซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยอำนาจแห่งกฎหมายด้วย⁷⁸ นิติบุคคลเมื่อได้จัดตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎหมายจะรับรองสถานะของนิติบุคคลเป็นบุคคลอีกประเภทหนึ่งต่างหากจากบุคคลธรรมดา มีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายภายในขอบวัตถุประสงค์ ข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้งแห่งนิติบุคคลนั้น จึงจะมีสภาพนิติบุคคลขึ้นมาได้⁷⁹

นิติบุคคลตามกฎหมายไทย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ นิติบุคคลตามกฎหมายเอกชน และนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน⁸⁰

1. นิติบุคคลตามกฎหมายเอกชน หมายถึง นิติบุคคลภายใต้บังคับของกฎหมายเอกชน เพื่อให้การรวมตัวกันมีสภาพบุคคลในการดำเนินงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรหรือไม่ก็ได้ เช่น ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด มูลนิธิ สมาคม เป็นต้น

2. นิติบุคคลบุคคลตามกฎหมายมหาชน หมายถึง นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายและกฎหมายให้อำนาจไว้ เพื่อให้ดำเนินการบริการสาธารณะต่าง ๆ ตามกฎหมายปกครอง เช่น อำนาจในทางปกครอง อำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือให้บริการสาธารณะในลักษณะดำเนินกิจการมหาชน นิติบุคคลมหาชนจึงมีฐานะพิเศษในการมีสิทธิและอำนาจเหนือบุคคลเอกชนในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองหรือการใช้อำนาจของสาธารณะ

⁷⁸ ธาริดา เลี้ยงหทัยธรรม, "ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล: ศึกษากรณีการกำหนดมาตรการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557), หน้า 24.

⁷⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า 73.

⁸⁰ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), หน้า 9-14.

และยอมผูกพันต่อหน้าที่รักษาประโยชน์ส่วนรวมด้วย เช่น ทบวงการเมือง องค์การสาธารณสุข หรือองค์การมหาชน วัดในพระพุทธศาสนา

โดยหลักแล้วนิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ นิติบุคคล อาจเป็นเจ้าของหรือลูกหนี้ สามารถเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่าง ๆ ได้ สามารถเข้าทำนิติกรรม และสัญญาต่าง ๆ ได้ภายในขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น แต่สิทธิและหน้าที่ดังกล่าวต้องอยู่ ภายในขอบเขตของกฎหมาย รวมทั้งขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับหรือตราสาร ที่จัดตั้งนิติบุคคลนั้น⁸¹ อย่างไรก็ตาม โดยสภาพแล้วนิติบุคคลย่อมไม่อาจจัดการกิจการงานได้ด้วยตนเอง กฎหมายจึงบัญญัติให้มีบุคคลหนึ่งหรือคณะหนึ่ง เรียกว่า “ผู้แทน” เป็นผู้กระทำการภายในขอบ วัตถุประสงค์ของนิติบุคคล ฉะนั้น ในการดำเนินกิจการหรือการบริหารกิจการของนิติบุคคลย่อมแสดง เจตนาผ่านทางผู้แทนทั้งหลายของนิติบุคคล การใดที่ผู้แทนของนิติบุคคลได้แสดงความประสงค์ หรือเจตนาในฐานะผู้แทนนิติบุคคลนั้นแล้ว ย่อมผูกพันนิติบุคคล โดยไม่ผูกพันผู้แทนเป็นการส่วนตัว ถ้าหากผู้แทนกระทำการนอกขอบวัตถุประสงค์ถือเป็นการกระทำการเกินอำนาจ (Ultra Vires) โดยไม่ถือว่าเป็นการกระทำของนิติบุคคล⁸² นิติบุคคลจึงไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำนอกขอบ วัตถุประสงค์นั้นการดำเนินกิจการของนิติบุคคลนั้นย่อมแสดงปรากฏจากผู้แทนของนิติบุคคล แต่ก็ไม่เสมอไปเพราะนิติบุคคลอาจถือเอาประโยชน์และต้องรับผิดชอบจากการกระทำของตัวแทน ของนิติบุคคลก็ได้ สำหรับคำว่า “ผู้แทน” และ “ตัวแทน” มีความหมายและผลผูกพันทางกฎหมาย แตกต่างกัน “ผู้แทน” หมายถึง บุคคลผู้แสดงเจตนาและกระทำการใด ๆ แทนนิติบุคคลภายในขอบ วัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น ๆ ดังที่ได้กำหนดไว้ในข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้งนิติบุคคล รวมถึงผลแห่งการปฏิบัติหน้าที่นั้นย่อมมีผลผูกพันนิติบุคคล โดยผู้แทนไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว ส่วนคำว่า “ตัวแทน” เกิดจากสัญญาซึ่งตัวการได้แต่งตั้งโดยการแสดงออกโดยชัดหรือโดยปริยาย⁸³ อนึ่ง ผู้แทนของนิติบุคคลอาจแต่งตั้งบุคคลใดเป็นตัวแทนรับมอบอำนาจก็ได้

ผู้แทนนิติบุคคลจะแต่งตั้งบุคคลใดเป็นตัวแทนก็ได้ โดยไม่ต้องระบุไว้ใน ข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้งนิติบุคคล เพราะการตั้งตัวแทนนั้นเป็นประเพณีปฏิบัติของการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั่นเอง ฉะนั้น เมื่อตัวแทนได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนภายใน ขอบอำนาจแห่งฐานตัวแทนแล้ว กิจการทั้งหลายอันตัวแทนได้กระทำ ตัวการซึ่งก็คือผู้แทนนิติบุคคล ย่อมมีความผูกพันต่อบุคคลภายนอกตามมาตรา 820 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁸⁴

⁸¹ นลินอร อธิปัตติ, "ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล: ศึกษากรณีกระทำความผิดโดยประมาท" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 24.

⁸² เรื่องเดียวกัน.

⁸³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 797

⁸⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 820

ตัวแทนไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว และบุคคลภายนอกต้องบังคับเอาจากผู้แทนนิติบุคคลซึ่งเป็นตัวการเท่านั้น ความรับผิดชอบของนิติบุคคลต่อบุคคลภายนอก หากเป็นการกระทำตามหน้าที่ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล นิติบุคคลจำต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกสำหรับความเสียหายที่ผู้แทนได้ก่อให้เกิดขึ้น แต่ถ้าความเสียหายที่เกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้แทนหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลมีสิทธิไล่เบี้ยเอาค่าสินไหมทดแทนที่ต้องใช้แก่บุคคลภายนอกจากบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้⁸⁵

ในปัจจุบันได้มีการจัดตั้งนิติบุคคลเพื่อประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจเป็นจำนวนมาก ซึ่งในการดำเนินธุรกิจของนิติบุคคลดังกล่าวอาจมีกรณีที่กระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายขึ้นได้ เพราะฉะนั้นแล้ว นิติบุคคลในฐานะตัวธุรกิจเองย่อมต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมรับผิดชอบสำหรับการกระทำความผิดทางอาญาด้วยเช่นกัน ซึ่งสาเหตุในการกำหนดให้นิติบุคคลมีความรับผิดชอบทางอาญามีดังต่อไปนี้⁸⁶

1. เพื่อคุ้มครองส่วนได้ส่วนเสียของสาธารณชน โดยศาลมักจะนำมาใช้ประกอบในการวินิจฉัยให้นิติบุคคลรับผิดชอบทางอาญาโดยเฉพาะในคดีเกี่ยวกับการเงินและเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นคดีที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งประเทศ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้นิติบุคคลเกิดความระมัดระวังในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางเศรษฐกิจที่ออกมาบังคับเพื่อป้องกันมิให้ตนต้องถูกฟ้องเป็นคดีอาญา

2. การลดทอนกำไรของนิติบุคคล เนื่องจากนิติบุคคลเป็นผู้ได้รับผลกำไรจากการกระทำผิดกฎหมายจากการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคล ทำให้นิติบุคคลมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ดังนั้น นิติบุคคลจึงควรได้รับโทษทางอาญาโดยเฉพาะโทษปรับ เพื่อเป็นการนำทรัพย์สิน เงิน หรือกำไรที่ได้มาโดยมิชอบนั้นออกจากกองทรัพย์สินของนิติบุคคล

3. การป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดอีก เมื่อมีการกระทำความผิดในคดีเศรษฐกิจเกิดขึ้น แม้จะปรากฏข้อเท็จจริงว่าเป็นการกระทำของลูกจ้างคนใดคนหนึ่ง แต่การกระทำดังกล่าวอาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการตัดสินใจของฝ่ายบริหารก็ได้ ดังนั้น การลงโทษบุคคลบางคนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่หรือตัวแทนในระดับใดระดับหนึ่งของนิติบุคคล ย่อมไม่สามารถทำให้นิติบุคคลเกิดการเกรงกลัวหรือเซ็ดหลาบต่อการกระทำนั้นได้ การลงโทษจึงไม่สามารถป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำในทำนองเดียวกันได้ อย่างไรก็ตาม แนวความคิดในการลงโทษในปัจจุบัน

⁸⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 76

⁸⁶ สุชาติ ธรรมพิทักษ์กุล, ทัศนศึกษาภาพของนิติบุคคลกับความรับผิดชอบทางอาญา (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2541), หน้า 18-24.

มีแนวโน้มที่จะให้รับผิดชอบทั้งนิติบุคคลและบุคคลธรรมดา เพื่อให้เกิดความชัดเจนและยับยั้งชั่งใจ ในการกระทำความผิดของตัวแทนระดับผู้บริหารของนิติบุคคลและเจ้าหน้าที่ในระดับรองลงมา

4. การใช้หลักละเมิด เนื่องจากความผิดอาญาบางอย่างก็ถือ การละเมิดนั่นเอง ดังนั้น จึงควรนำหลักในทางแพ่งเรื่องการให้รับผิดชอบ (Vicarious responsibility) หรือทฤษฎีการรับผิดชอบของตัวการต่อการกระทำความผิดของตัวแทนในทางแพ่ง (Respondent superior) มาใช้บังคับกับความรับผิดทางอาญาด้วย

ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลในระบบคอมมอนลอว์ อย่างประเทศอังกฤษนั้นมีพื้นฐานความคิดมาจากหลักความรับผิดทางอาญาในการกระทำของผู้อื่น (Vicarious liability) สำหรับความผิดอาญาตามกฎหมายลายลักษณ์อักษร ซึ่งพัฒนามาจาก หลักกฎหมายแพ่งที่ให้นายจ้างต้องรับผิดชอบในการกระทำของลูกจ้างหากการกระทำละเมิดนั้น เป็นการกระทำในทางการที่จ้าง ต่อมา มีการใช้หลักความรับผิดทางอาญาในการกระทำของตนเอง (Alter Ego Doctrine) สำหรับการลงโทษนิติบุคคลในความผิดที่ต้องการองค์ประกอบภายใน โดยต้องอาศัยการแสดงออกทางผู้แทนนิติบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่แสดงความเป็นตัวตนของนิติบุคคลเอง ภายหลังเริ่มมีหลักการว่าตัวนิติบุคคลอาจมีความรับผิดทางอาญาสำหรับความผิดอาญาที่ต้องการ องค์ประกอบภายในแม้จะเป็นประเภทประมาทอย่างร้ายแรงก็ตาม ซึ่งการที่ศาลจะพิจารณาว่า นิติบุคคลอาจมีความรับผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายนั้นก็เป็นการพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงในการดำเนินการทางธุรกิจ หากนิติบุคคลนั้นมีการดำเนินการ ที่หละหลวมหรือไม่แยแสต่อความเสียหายทั้งหลายที่อาจเกิดขึ้น⁸⁷

ส่วนความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลในระบบซีวิลลอว์ อย่างประเทศฝรั่งเศสนั้น นิติบุคคลจะต้องรับผิดทางอาญาก็ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง หรือโดยปริยายเท่านั้น ส่วนโทษทางอาญาสำหรับนิติบุคคลนั้นแต่เดิมจะลงโทษได้แต่เฉพาะโทษที่มีไว้ สำหรับบุคคลธรรมดาที่สามารถใช้กับนิติบุคคลได้ คือ โทษปรับเท่านั้น ต่อมา เมื่อมีการประกาศใช้ ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1992 แล้ว ฝ่ายนิติบัญญัติได้กำหนดโทษสำหรับนิติบุคคลซึ่งเป็นผลร้าย แก่นิติบุคคลไว้โดยเฉพาะซึ่งจะทำให้บรรลุดตุประสงค์ในการลงโทษนิติบุคคลอย่างแท้จริง⁸⁸

หากพิจารณาความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลในประเทศไทยนั้น ตามมาตรา 59 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญา ก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิด เมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ต้องรับผิด

⁸⁷ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล, หน้า 105-106.

⁸⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 106-107.

แม้ได้กระทำโดยเจตนา” จะพบว่า บัญญัตินี้กำหนดไว้สำหรับบุคคลธรรมดาเท่านั้นไม่ได้มุ่งจะมีไว้สำหรับนิติบุคคลแต่อย่างใด⁸⁹ โดยข้อถกเถียงเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลนั้นมีประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. ข้อถกเถียงเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

(1) ข้อถกเถียงเรื่องสภาพของนิติบุคคล ฝ่ายแรกเห็นว่านิติบุคคลไม่สามารถมีความรับผิดทางอาญาได้เพราะนิติบุคคลเป็นเพียงบุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้น โดยถือว่านิติบุคคลไม่มีตัวตนที่แท้จริง จึงไม่อาจมีการกระทำและไม่อาจมีเจตนาได้ ในทางกลับกัน อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่านิติบุคคลสามารถมีความรับผิดในทางอาญาได้เพราะถือว่านิติบุคคลมีตัวตนที่แท้จริง โดยเป็นบุคคลแยกต่างหากจากบุคคลธรรมดา มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา และสามารถมีเจตนาได้โดยการแสดงออกผ่านทางผู้แทนนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 70⁹⁰

(2) ข้อถกเถียงเรื่องวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ฝ่ายแรกเห็นว่านิติบุคคลไม่อาจมีความรับผิดทางอาญาได้เนื่องจากแนวคิดในการลงโทษต่าง ๆ ไม่ว่าจะทฤษฎีในการแก้แค้นทดแทน การข่มขู่ หรือการแก้ไขปรับปรุงให้เชิดทลาย ล้วนแล้วแต่มีขึ้นเพื่อใช้กับบุคคลธรรมดาเท่านั้น เพราะการลงโทษเป็นการเฉพาะตัวบุคคลที่กระทำความผิดเท่านั้น ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าวัตถุประสงค์นี้สามารถนำมาใช้กับนิติบุคคลได้ อีกทั้งการให้นิติบุคคลรับผิดทางอาญาได้ย่อมทำให้นิติบุคคลเกิดความระมัดระวังในการประกอบกิจการและควบคุมบุคลากรอย่างเข้มงวดมากขึ้น อันเป็นผลดีต่อการป้องกันมิให้เกิดการกระทำที่ผิดกฎหมายได้อีกทางหนึ่งด้วย⁹¹

2. ข้อถกเถียงเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล แม้จะเป็นที่ยอมรับว่านิติบุคคลสามารถกระทำความผิดได้ก็ตาม แต่บทลงโทษที่นิติบุคคลจะได้รับตามกฎหมายก็มีเพียงโทษปรับและริบทรัพย์สินเท่านั้น แม้ว่าจะมีมาตรการอื่นในกฎหมาย เช่น การระงับการดำเนินกิจการหรือการปิดกิจการชั่วคราว แต่มาตรการดังกล่าวไม่อาจแก้ไขปัญหาอย่างได้ผล เพราะบุคคลธรรมดายังเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์โดยตรง จึงสมควรต้องพิจารณาเอาตัวบุคคลธรรมดาอย่างผู้บริหารนิติบุคคลมาลงโทษตามสัดส่วนความร้ายแรงของความผิดด้วย โดยความรับผิดทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคลแบ่งออกเป็น 3 กรณี ได้แก่ การบัญญัติให้รับผิดโดยข้อสันนิษฐาน แต่ผู้บริหารนิติบุคคลอาจหลุดพ้นจากความรับผิดหากพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอม

⁸⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

⁹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

⁹¹ เรื่องเดียวกัน.

ในการกระทำนั้น การบัญญัติให้ผู้บริหารนิติบุคคลรับผิดชอบโดยต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้บริหารนิติบุคคลนั้นมีส่วนผิดอยู่ด้วย และการบัญญัติให้ผู้บริหารนิติบุคคลรับผิดชอบอย่างเด็ดขาด⁹²

3. ข้อถกเถียงเกี่ยวกับโทษทางอาญาของนิติบุคคล ฝ่ายแรกเห็นว่านิติบุคคลไม่อาจมีความรับผิดทางอาญาได้เพราะโทษทางอาญากำหนดไว้สำหรับบุคคลธรรมดาเท่านั้น รวมทั้งรูปแบบของโทษบางอย่างไม่สามารถใช้กับนิติบุคคลได้ ฝ่ายที่สองเห็นว่าหากกฎหมายที่มีสภาพบังคับทางแพ่งและทางอาญาไม่อาจใช้ได้กับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลแล้ว ความมั่นคงของกฎหมายจะตกอยู่ในภาวะที่น่าเป็นอันตราย จึงควรจะต้องลงโทษนิติบุคคลได้แม้ว่าจะสามารถลงโทษทางอาญาได้เพียงบางประการเท่านั้น และในบางกรณีศาลอาจจะใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย เช่น การสั่งห้ามดำเนินกิจการหรือสั่งเลิกประกอบกิจการก็ได้⁹³

การพิจารณาเรื่องขอบเขตความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลในประเทศไทยตามแนวคำวินิจฉัยของศาลนั้น แบ่งออกได้เป็น 3 กรณี ดังนี้⁹⁴

1. กฎหมายที่กำหนดความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลโดยชัดแจ้ง กฎหมายจะกำหนดหน้าที่ให้นิติบุคคลต้องปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติบางอย่าง และเมื่อนิติบุคคลไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนก็จะต้องรับผิดตามกฎหมาย ซึ่งจะสังเกตได้จากบทบัญญัติของกฎหมายที่มีข้อความชัดเจนว่าหากนิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดย่อมจะต้องมีความรับผิดและโทษตามที่กฎหมายมาตรานั้น ๆ กำหนดไว้ เช่น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 มาตรา 42 บัญญัติไว้ว่า “บริษัทข้อมูลเครดิตใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 7 มาตรา 8 หรือมาตรา 16 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติตามถูกต้อง” เป็นต้น

2. กฎหมายที่กำหนดความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลโดยปริยาย เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติตัวผู้รับผิดที่มีฐานะอย่างไรโดยหนึ่งโดยเฉพาะให้ต้องรับผิด เช่น พระราชบัญญัติการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ พ.ศ. 2548 มาตรา 71 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ประกอบการขนส่งต่อเนื่องจดทะเบียนผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 43 หรือมาตรา 47 วรรคสอง หรือฝ่าฝืนคำสั่งให้ระงับการประกอบการตามมาตรา 57 วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท และปรับอีกวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่” เป็นต้น นอกจากนี้ในบางกรณีกฎหมายอาจกำหนดตัวผู้รับผิดโดยเฉพาะไว้โดยให้ความรับผิดสำหรับการกระทำของผู้อื่นซึ่งนิติบุคคลต้องรับผิดชอบได้ และนิติบุคคลอาจต้องรับผิดในฐานะที่เป็นตัวการหรือนายจ้างด้วยก็ได้

⁹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 20-21.

⁹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 21.

⁹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 64-68.

เช่น พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 96 บัญญัติไว้ว่า “นายจ้างผู้ใดโดยเจตนาไม่ยื่นแบบรายการต่อสำนักงานภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 34 หรือไม่แจ้งเป็นหนังสือต่อสำนักงานขอเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมรายการภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 44 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” เป็นต้น

3. กฎหมายที่ไม่ได้กำหนดความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาในรายละเอียดของเรื่องนั้น ๆ ว่าคำว่า “ผู้ใด” ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ นั้น จะมีความหมายรวมถึงนิติบุคคลด้วยหรือไม่

ตัวอย่างแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลมีดังนี้

คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 185/2489 นิติบุคคลต้องรับผิดในกิจการที่กรรมการหรือผู้จัดการได้ทำไปในหน้าที่ของตน ตัวแทนของบริษัทนิติบุคคลยื่นงบเดือนขาดขายแร่ไม่ตรงต่อความจริงอันเป็นความผิดต่อพระราชบัญญัติเหมืองแร่ ซึ่งบัญญัติให้เอาผิดแก่ผู้ถือประทานบัตรคือบริษัทนิติบุคคลนั้น ดังนี้ บริษัทนิติบุคคลนั้นก็ต้องรับผิด แม้จะเป็นความผิดทางอาญาก็ตาม

คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 1050/2504 จำเลยอื่นซึ่งเป็นกรรมการของบริษัทจำเลยที่ 1 กระทำการโฆษณาชักชวนประชาชนให้เข้าเป็นสมาชิกถือหุ้นของบริษัทจำเลยที่ 1 ซึ่งรับโอนหุ้นจากผู้ถือหุ้นเดิม โดยบริษัทสัญญาจะจ่ายเงินให้แก่ผู้รับประโยชน์เมื่อผู้ถือหุ้นถึงแก่กรรมอันเป็นกิจการค้าคล้ายคลึงกับการประกันชีวิตโดยมิได้รับอนุญาต แม้จำเลยอื่นนั้นกระทำในนามของบริษัทจำเลยที่ 1 ก็เป็นกิจการซึ่งกระทำโดยจำเลยอื่นนั่นเอง บริษัทจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นนิติบุคคล จะกระทำกิจการอันเป็นการนอกวัตถุประสงค์มิได้ จึงลงโทษบริษัทจำเลยที่ 1 ไม่ได้

คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 787-788/2506 เจตนาของนิติบุคคลย่อมแสดงออกทางผู้แทนของนิติบุคคล เมื่อผู้แทนของนิติบุคคลแสดงเจตนาซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้แทนในทางการของการดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล เจตนานั้นก็ผูกพันนิติบุคคลและต้องถือว่าเป็นเจตนาของนิติบุคคลนั่นเอง ฉะนั้น นิติบุคคลจึงอาจมีเจตนาอันเป็นองค์ประกอบความผิดในทางอาญาและกระทำความผิดซึ่งผู้กระทำต้องมีเจตนา รวมทั้งต้องรับโทษทางอาญาเท่าที่ลักษณะแห่งโทษเปิดช่องให้ลงแก่นิติบุคคลได้ ซึ่งต้องพิจารณาตามลักษณะความผิดพฤติการณ์แห่งการกระทำ และอำนาจหน้าที่ของผู้แทนนิติบุคคล ประกอบกับวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลเป็นราย ๆ ไป การที่ผู้จัดการห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นโดยกระทำไปในอำนาจหน้าที่ทางการค้าอันเป็นวัตถุประสงค์และเพื่อประโยชน์ในทางการค้าของห้างหุ้นส่วน ถือได้ว่าเป็นเจตนาและการกระทำของห้างหุ้นส่วน ฉะนั้น ห้างหุ้นส่วนจึงต้องรับผิดทางอาญาด้วย (ประชุมใหญ่ ครั้งที่ 6/2506)

คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 584/2508 บิลซื้อเพื่อสินค้าต่าง ๆ รายนี้ เป็นหลักฐานแห่งการก่อหนี้สินและสิทธิเรียกร้องจึงเป็นเอกสารสิทธิ ข้อความที่โจทก์หาว่าจำเลยปลอมนั้นเป็นการเปลี่ยนตัวผู้ซื้อหรือลูกหนี้จากนายสมบุรณ์เป็นนางทองคำ วงศาโรจน์ เมื่อจำเลยอ้างส่งเป็นพยานในคดีแพ่งอันเป็นเวลาศาลอนุญาตให้โจทก์ที่ 1 (หลาน) เข้ารับมรดกความแทนนางทองคำ วงศาโรจน์ แล้ว โจทก์ที่ 1 อาจเสียหายจึงอยู่ในฐานะผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) การเติมข้อความในเอกสารที่จำเลยทำขึ้นเอง แต่จำเลยหมดอำนาจที่จะเติมแล้ว เพราะได้นำไปใช้เป็นหลักฐานในการขายสินค้าเชื่อให้แก่นายสมบุรณ์ จนนายสมบุรณ์กับโจทก์ที่ 2 ได้ตรวจรับสิ่งของและเซ็นชื่อไว้ในบิลนำส่งของที่ซื้อชื่อนั้นแล้ว จำเลยจึงมีความผิดฐานปลอมเอกสารได้ นิติบุคคลอาจรับผิดทางอาญาร่วมกับบุคคลธรรมดา ซึ่งเป็นกรรมการดำเนินการของนิติบุคคลได้ ถ้าการกระทำผิดทางอาญานั้นกรรมการดำเนินการกระทำไปเกี่ยวกับกิจการตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลที่ได้จดทะเบียนไว้ และเพื่อให้นิติบุคคลได้รับประโยชน์จากการกระทำนั้น โจทก์ที่ 2 เซ็นชื่อรับของในบิลซื้อเชื่อบางฉบับไว้แทนนายสมบุรณ์แล้ว จำเลยปลอมเอกสารเหล่านั้นอ้างส่งเป็นพยานต่อศาลว่า โจทก์ที่ 2 เซ็นชื่อไว้แทนนางทองคำ วงศาโรจน์ เช่นนี้ เห็นได้ว่า โจทก์ที่ 2 ต้องรับผิดต่อนางทองคำ วงศาโรจน์ หรือทายาทได้ โจทก์จึงอยู่ในฐานะผู้เสียหายมีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 59/2507 เช็คซึ่งให้ใช้เงินในเมืองเดียวกันกับที่ออกเช็ค ถ้าผู้ทรงเช็คไม่ยื่นเช็คแก่ธนาคารเพื่อให้ใช้เงินภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันออกเช็คนั้นก็ทำให้ผู้ทรงเช็คเสียสิทธิบางอย่างดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 990 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เท่านั้น ไม่ทำให้ผู้กระทำผิดพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ พ้นผิดไปด้วย จำเลยที่ 2 เป็นกรรมการผู้จัดการของจำเลยที่ 1 อันเป็นบริษัทนิติบุคคล จำเลยที่ 3 เป็นกรรมการของบริษัท จำเลยที่ 2 กับที่ 3 เซ็นชื่อสั่งจ่ายเงินในเช็คในนามของบริษัทจำเลยที่ 1 ให้ใช้เงินสูงกว่าจำนวนที่มีอยู่ในบัญชีในขณะที่ออกเช็คโดยเจตนาจะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น ดังนี้ จำเลยที่ 2 กับที่ 3 ย่อมได้ชื่อว่าได้ร่วมกับจำเลยที่ 1 ออกเช็ครายนี้ จึงต้องมีความผิดในฐานะเป็นตัวการด้วย

ทั้งนี้ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาเรื่องความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลในกฎหมายไทยโดยนิติวิธีไว้ 2 ประการ ดังนี้⁹⁵

1. การกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องหลักความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลโดยชัดเจน โดยการบัญญัติหลักเกณฑ์ที่นิติบุคคลอาจมีความรับผิดทางอาญาไว้อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายอาญาว่า มีเงื่อนไขอย่างไรบ้างที่นิติบุคคลจะต้องมีความรับผิดทางอาญา

⁹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 102-104.

และควรคำนึงถึงหลักทางนิติวิธีของระบบกฎหมายไทยในกรณีที่ศาลจะปรับใช้กฎหมายนั้น จะต้องปรับใช้แต่เฉพาะกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

2. การกำหนดโทษของนิติบุคคลโดยเฉพาะ เมื่อบัญญัติหลักเกณฑ์ และกำหนดประเภทความผิดที่นิติบุคคลจะต้องรับผิดทางอาญาแล้ว ก็ควรที่จะกำหนดโทษสำหรับการลงโทษ แก่นิติบุคคลโดยตรงด้วย โดยต้องคำนึงถึงผลร้ายที่นิติบุคคลจะต้องรับผิด ซึ่งนอกเหนือจากโทษปรับแล้ว อาจกำหนดโทษอย่างอื่นที่เป็นผลร้ายแก่นิติบุคคลและสามารถสนองต่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษ ด้านการตอบโต้การกระทำความผิดได้อีกด้วย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าผู้ประกอบการในธุรกิจเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่ มีสถานะเป็นนิติบุคคลที่มุ่งแสวงหาผลกำไรในจำนวนที่มากกว่าบุคคลธรรมดา แต่โดยลำพังแค่ ตัวนิติบุคคลเองไม่สามารถแสดงเจตนาได้โดยสภาพ จึงต้องอาศัยการแสดงเจตนาของผู้แทนนิติบุคคล และถือเอาการแสดงเจตนาของผู้แทนนิติบุคคลนั้นมาเป็นการแสดงเจตนาของนิติบุคคล ทำให้นิติบุคคลมีการกระทำขึ้นมาได้ เช่นนี้ย่อมทำให้นิติบุคคลมีความรับผิดทางอาญาได้ มาตราการ ทางกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ดังที่จะได้ศึกษาต่อไปในบทที่ 3 ก็เช่นเดียวกัน แม้จะไม่ได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้งว่านิติบุคคลอาจมีความรับผิดในกรณีนั้น ๆ ได้ แต่ในทางปฏิบัติแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้กล่าวโทษจะกล่าวโทษแก่กิจการซึ่งมีสถานะเป็นนิติบุคคลก่อน เนื่องจากสามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงจากข้อมูลที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับรัฐ จากนั้นจึงตรวจสอบต่อไป ว่ามีบุคคลใดที่เกี่ยวกับข้องกับการกระทำความผิดดังกล่าวอีกหรือไม่ พนักงานเจ้าหน้าที่ จึงจะกล่าวโทษแก่บุคคลนั้นซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาต่อไป อย่างไรก็ตาม ในพระราชบัญญัติภาษี สรรพสามิต พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิด ของผู้แทนนิติบุคคลที่กำหนดให้กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระทำความผิด ของนิติบุคคล ในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดโดยมีสาเหตุมาจากการกระทำของบุคคล ดังกล่าว บุคคลดังกล่าวนั้นก็ย่อมต้องรับผิดร่วมกับนิติบุคคลนั้นด้วย แต่บทบัญญัตินี้ไม่ปรากฏอยู่ใน พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 แต่อย่างใด ดังนั้นจึงต้องศึกษาต่อไปว่า สมควรที่จะนำบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมาไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ด้วยหรือไม่

เมื่อได้ศึกษาถึงแนวความคิดในการนำมาตรการทางกฎหมายอาญามาใช้ในการควบคุม เครื่องตี้มแอลกอฮอล์มาแล้ว อย่างไรก็ตาม เครื่องตี้มแอลกอฮอล์นับเป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ต่อสังคมเป็นอย่างมาก นอกจากจะเป็นหน้าที่ของภาครัฐในการกำหนดนโยบายเพื่อควบคุมเครื่องตี้ม แอลกอฮอล์แล้ว ผู้ประกอบการในธุรกิจเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ก็ควรให้ความร่วมมือในการช่วยกัน ปกป้องสังคมอีกทางหนึ่งด้วย ในหัวข้อต่อไปจะได้ศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดของสังคม ของผู้ประกอบการ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ

นอกจากจะต้องศึกษาถึงทฤษฎีและแนวความคิดในการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย สำหรับการควบคุมเครื่องตีแม่เหล็กอลูมิเนียมแล้ว กรณีที่จะศึกษาความเหมาะสมในการกำหนดให้ผู้ประกอบการในธุรกิจเครื่องตีแม่เหล็กอลูมิเนียมมีความรับผิดชอบมากกว่าบุคคลทั่วไปจำเป็นต้องศึกษาว่ามีแนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวเป็นอย่างไร ในหัวข้อนี้จะศึกษาถึงแนวความคิดในการรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการหรือกิจการ

ความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ (Corporate social responsibility) หมายถึง การประกอบกิจการโดยดูแลและใส่ใจผู้มีส่วนได้เสีย เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ รวมทั้งมีความตระหนักถึงผลกระทบทางลบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และพร้อมที่จะแก้ไขเพื่อลดผลกระทบดังกล่าว โดยผู้มีส่วนได้เสียของกิจการนั้น อาจเป็นได้ทั้งเจ้าของกิจการและผู้ถือหุ้น และยังรวมถึงพนักงาน ชุมชน สังคม รัฐบาล ลูกค้า หรือบุคคลใด ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการด้วย⁹⁶

แนวความคิดความรับผิดชอบต่อสังคมนี้ริเริ่มมาจากการประชุมสุดยอดระดับโลก ด้านสิ่งแวดล้อม (Earth Summit) ในปี 2535 โดยได้กำหนดทิศทางใหม่ของการพัฒนาให้เป็น การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) ที่ต้องคำนึงถึงปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย นอกเหนือจากการคำนึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว กระแสแนวความคิด ความรับผิดชอบต่อสังคมเริ่มชัดเจนขึ้นในปี 2542 เมื่อนายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติ ในขณะนั้นได้ออกมาเรียกร้องให้องค์กรธุรกิจและกิจการต่าง ๆ ทั่วโลกแสดงความเป็นพลเมืองที่ดี ของโลก (Good global citizenship) และประกาศ “The UN Global Compact” เพื่อใช้เป็น กรอบในการดำเนินการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับองค์กรธุรกิจ ต่อมา ในปี 2545 ในการประชุม World Economic Forum ณ เมืองดาวอส ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ที่ประชุมได้มีมติยอมรับคุณค่า และความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการประกาศจัดตั้ง Global Corporate Citizenship Initiative (GCCCI) ขึ้น เพื่อยกระดับให้ภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมโดยการนำหลักการ รับผิดชอบต่อสังคมไปปฏิบัติให้เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินกิจการเพื่อผลกำไรและการเจริญเติบโต ที่ยั่งยืนของกิจการเอง รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสีย สังคม และสิ่งแวดล้อม⁹⁷

ความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในประเทศไทยนั้นเริ่มต้นในช่วงปี 2548 เป็นต้นมา โดยหลายองค์กรตัดสินใจทำเพื่อแสดงความเป็นบริษัทที่มีธรรมาภิบาล ส่วนอีกบางส่วนถูกแรงกดดัน

⁹⁶ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, "แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 25 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา: https://www.set.or.th/sustainable_dev/th/sr/publication/files/corporate_social_responsibility.pdf

⁹⁷ เรื่องเดียวกัน.

จากกำแพงทางเศรษฐกิจ ทำให้องค์กรต่าง ๆ ในประเทศไทยจำเป็นต้องนำแนวความคิด ความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของตนด้วย⁹⁸

ความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการแบ่งออกเป็น 4 ชั้น ดังต่อไปนี้⁹⁹

1. ความรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจ (Economic responsibility) เป็นรากฐาน ความรับผิดชอบของกิจการที่มุ่งสร้างผลผลิตตามความต้องการของสังคม โดยได้รับผลตอบแทนในรูป ของรายได้เพื่อให้กิจการสามารถดำรงอยู่ได้และมีผลกำไรตอบแทนผู้ถือหุ้น

2. ความรับผิดชอบด้านกฎหมาย (Law responsibility) เป็นเงื่อนไขของสังคม ที่ควบคุมไม่ให้กิจการมุ่งทำกำไรเพียงอย่างเดียวโดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในสังคม ดังนั้น กิจการต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบของสังคมด้วย

3. ความรับผิดชอบด้านจริยธรรม (Ethic responsibility) กิจการควรปฏิบัติ ในสิ่งที่สังคมเห็นว่าถูกต้อง และหลีกเลี่ยงการกระทำที่ผิดจริยธรรม

4. ความรับผิดชอบด้านการเสียสละเพื่อสังคม (Philanthropy responsibility) กิจการต้องเป็นพลเมืองที่ดีในการช่วยเหลือและปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้แก่ชุมชน

กล่าวโดยสรุป แม้ภาครัฐจะมีหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม แต่เนื่องจากภาคเอกชนก็ถือว่ามีส่วนก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการประกอบธุรกิจ ภาคเอกชนก็ควรจะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมด้วย โดยมีภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนให้กิจการมีบทบาท ในการร่วมรับผิดชอบต่อสังคมอย่างเต็มที่ สร้างการรับรู้และมาตรการจูงใจให้กิจการมีความรับผิดชอบต่อสังคม อีกทั้งยังต้องคอยสอดส่องการดำเนินกิจการให้เป็นไปตามกฎหมายที่กำหนดไว้ อย่างเคร่งครัด เพื่อมิให้ผลกระทบจากกิจการก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็ถือเป็นกิจการที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก ผู้ประกอบการจึงควรต้องมี จิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคมเช่นเดียวกับภาคธุรกิจอื่น ๆ และดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้อง ตามกฎหมาย ดังนั้น หากผู้ประกอบการกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ก็น่าจะต้องมี ความรับผิดชอบมากกว่าบุคคลทั่วไปด้วย

เมื่อได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้จากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ วิวัฒนาการในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมไปถึงทฤษฎีและแนวความคิดที่อยู่เบื้องหลัง การกำหนดความรับผิดชอบทางกฎหมายอาญาในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการกำหนด

⁹⁸ เจษฎา นกน้อย, "ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร: แนวคิดและประสบการณ์" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 24 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา: http://utcc2.utcc.ac.th/utccjournal/353/154_163.pdf

⁹⁹ เรื่องเดียวกัน.

บทลงโทษสำหรับผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมาย เพื่อมิให้ประชาชนสามารถเข้าถึง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย พร้อมทั้งได้ศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการลงโทษนิติบุคคล และแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ ในบทต่อไปจะได้ศึกษาถึงมาตรการ ทางกฎหมายในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน พร้อมกับ แสวงหาประเด็นปัญหาที่ทำให้มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่นั้นไม่สามารถบังคับใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ



บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย

เนื่องด้วยเครื่องตี้มแอลกอฮอล์จัดเป็นสินค้าที่รัฐต้องควบคุมเป็นกรณีพิเศษ จึงต้องมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายขึ้นเพื่อป้องกันมิให้ประชาชนสามารถเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้ง่าย โดยให้ความสำคัญไปที่การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาเพื่อบังคับลงโทษเอาแก่บุคคลที่กระทำการฝ่าฝืนข้อห้ามทางกฎหมาย ซึ่งมาตรการทางกฎหมายในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 และพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 รวมถึงคำสั่งหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติที่ 22/2558 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมาตรการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ดังกล่าวมีทั้งมาตรการทั่วไปและมาตรการเฉพาะ โดยมาตรการเฉพาะที่มุ่งจะศึกษาก็คือการห้ามมิให้จำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมา

เมื่อได้ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมาแล้ว ต่อไปจึงต้องทำความเข้าใจถึงความหมายของถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าว อันได้แก่ “ผู้ประกอบการ” “จำหน่าย” “เครื่องตี้มแอลกอฮอล์” และ “ผู้มีเมมา” ว่ามีความหมายอย่างไรบ้าง และความหมายตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแต่ละฉบับเป็นไปในแนวทางเดียวกันหรือไม่ อย่างไร จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์หาประเด็นปัญหาที่ทำให้ไม่สามารถนำมาตราทางกฎหมายดังกล่าวมาบังคับใช้ในการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1 มาตรการทางกฎหมายทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์

เนื่องด้วยภาครัฐได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์โดยให้นำมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้ บุคคลที่กระทำการฝ่าฝืนต่อมาตรการดังกล่าวย่อมต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ในหัวข้อนี้จะได้ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย มีอยู่ด้วยกัน 4 ฉบับ ดังต่อไปนี้

3.1.1 พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551

เนื่องด้วยเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย จึงต้องมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ขึ้น ซึ่งก็คือพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เพื่อลดผลกระทบที่อาจจะตามมาทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

อีกทั้งยังช่วยสร้างเสริมสุขภาพของประชาชน และช่วยป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้โดยง่ายอีกด้วย โดยพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์มีบทบาทสำคัญในการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์เป็นอย่างมาก ซึ่งได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายและบทลงโทษต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไว้ดังต่อไปนี้

1. มาตรการด้านบุคคล

พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้จำกัดประเภทของบุคคลในการเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ โดยมาตรา 29 กำหนดห้ามมิให้ขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์ และบุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้ หากบุคคลใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 40

2. มาตรการด้านสถานที่¹⁰⁰

บุคคลจะสามารถขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้เฉพาะในสถานที่หรือบริเวณที่กำหนดไว้เท่านั้น โดยห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในสถานที่ดังต่อไปนี้ วัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานพยาบาลและร้านขายยา สถานราชการ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นร้านค้าหรือสโมสร หอพัก สถานศึกษา สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงหรือร้านค้าในบริเวณสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง สวนสาธารณะของทางราชการที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชนโดยทั่วไป และสถานที่อื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด เช่น พื้นที่ประกอบกิจการ สถานที่หรือบริเวณรัฐวิสาหกิจและหน่วยงานอื่นของรัฐ สวนสาธารณะของรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชนโดยทั่วไป พื้นที่ที่อยู่ในกำกับดูแลและใช้ประโยชน์ของราชการหรือรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ บริเวณท่าเรือหรือบนเรือโดยสารสาธารณะประจำทาง บนทาง บริเวณสถานีขนส่ง บริเวณสถานีรถไฟหรือในขบวนรถที่อยู่บนทางรถไฟ สถานที่หรือบริเวณใกล้เคียงกับสถานศึกษาหรือหอพักบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา อุทยานแห่งชาติ ในร้านสะดวกซื้อโดยวิธีการใช้เครื่องจ่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ เป็นต้น

บุคคลใดฝ่าฝืนขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในสถานที่ที่ต้องห้ามดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 39

3. มาตรการด้านเวลา¹⁰¹

เครื่องตี้มแอลกอฮอล์สามารถขายได้ตั้งแต่เวลา 11.00 นาฬิกา ถึงเวลา 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่เวลา 17.00 นาฬิกา ถึงเวลา 24.00 นาฬิกา ยกเว้นการขายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ และการขายในสถานบริการซึ่งเป็นไปตามกำหนดเวลาเปิดปิดของสถานบริการ

¹⁰⁰ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 27

¹⁰¹ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 28

อีกทั้งยังห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายเฉพาะร้านค้าปลอดอากรภายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการจำหน่ายของผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือตัวแทนของผู้ผลิต หรือผู้นำเข้าไปยังผู้ขายซึ่งได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยสุรา

บุคคลใดฝ่าฝืนขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในวันและเวลาที่ห้ามขาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 39

4. มาตรการด้านวิธีการจำหน่าย

ห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์โดยใช้เครื่องขายอัตโนมัติ โดยการร่ำขาย โดยการลดราคาเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการขาย โดยให้หรือเสนอให้สิทธิในการเข้าชมการแข่งขัน การแสดงการให้บริการ การชิงโชค การชิงรางวัล หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดเป็นการตอบแทนแก่ผู้ซื้อ เครื่องตี้มแอลกอฮอล์ หรือแก่ผู้นำหีบห่อหรือสลากหรือสิ่งอื่นใดเกี่ยวกับเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ มาแลกเปลี่ยนหรือแลกซื้อ โดยแจก แถม ให้ หรือแลกเปลี่ยนกับเครื่องตี้มแอลกอฮอล์หรือกับสินค้าอื่น หรือการให้บริการอย่างอื่นแล้วแต่กรณี หรือแจกจ่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในลักษณะเป็นตัวอย่าง ของเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ หรือเป็นการจูงใจสาธารณชนให้บริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ รวมถึง การกำหนดเงื่อนไขการขายในลักษณะที่เป็นการบังคับซื้อเครื่องตี้มแอลกอฮอล์โดยทางตรง หรือทางอ้อม หรือโดยวิธีหรือลักษณะอื่นใดตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำ ของคณะกรรมการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ เช่น โดยวิธีการใช้เครื่องจ่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ในสถานที่หรือบริเวณของร้านค้าสะดวกซื้อ¹⁰²

หากบุคคลใดฝ่าฝืนขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์โดยใช้เครื่องขายอัตโนมัติ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 40 ส่วนบุคคลที่ฝ่าฝืนขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์โดยวิธีอื่น ๆ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 41

ทั้งนี้ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ข้างต้น คณะกรรมการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์มีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ อีกทั้งคณะกรรมการ ควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ยังมีอำนาจในการมอบหมายให้คณะอนุกรรมการ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบปรับได้ โดยในการสอบสวนนั้น หากพนักงานสอบสวน พบว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์และบุคคลนั้นยินยอม ให้เปรียบเทียบปรับได้ ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องมายังคณะกรรมการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์

¹⁰² ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวิธีการหรือลักษณะห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์โดยวิธีการใช้ เครื่องจ่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณร้านค้าสะดวกซื้อ พ.ศ. 2561

หรือผู้ซึ่งคณะกรรมการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์มอบหมายให้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับภายใน 7 วัน นับแต่วันที่บุคคลนั้นแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบปรับ และเมื่อผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับ ตามที่เปรียบเทียบปรับแล้วให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹⁰³

3.1.2 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509

กฎหมายอีกฉบับที่มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ได้แก่ พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 เป็นกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับเพื่อควบคุมสถานบริการ บางประเภทที่อาจดำเนินการอันอาจมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม ของประชาชน โดย “สถานบริการ” ตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 หมายถึง สถานที่ ที่ตั้งขึ้นเพื่อให้บริการโดยหวังประโยชน์ในทางการค้าดังต่อไปนี้

1. สถานเต็นรำ รำวง หรือร้องเงิ่ง เป็นปกติธุระประเภทที่มีและประเภท ที่ไม่มีคูบริการ ทั้งนี้โดยจะจัดให้สุรา น้ำชา หรือเครื่องตี้มอย่างอื่นจำหน่าย หรือจัดให้มีการแสดง ดนตรีหรือการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิงด้วยก็ได้ตามมาตรา 18

2. สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องตี้มอย่างอื่นจำหน่ายและบริการ โดยมีผู้บําเรอสำหรับปรนนิบัติลูกค้า

3. สถานอาบน้ำ นวด หรืออบตัว ซึ่งมีผู้บริการให้แก่ลูกค้า แต่ไม่รวมถึง
(1) สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล
(2) สถานประกอบการเพื่อสุขภาพตามกฎหมายว่าด้วย สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ หรือ

(3) สถานที่อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
4. สถานที่ที่มีอาหาร สุรา หรือเครื่องตี้มอย่างอื่นจำหน่ายหรือให้บริการ โดยมีรูปแบบอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) มีดนตรี การแสดงดนตรี หรือการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิง และยินยอมหรือปล่อยให้ปะละละเลยให้นักร้อง นักแสดง หรือพนักงานอื่นใดนั่งกับลูกค้า

(2) มีการจัดอุปกรณ์การร้องเพลงประกอบดนตรีให้แก่ลูกค้า โดยจัดให้มีผู้บริการขับร้องเพลงกับลูกค้า หรือยินยอมหรือปล่อยให้พนักงานอื่นใด นั่งกับลูกค้า

(3) มีการเต้นหรือยินยอมให้มีการเต้น หรือจัดให้มีการแสดงเต้น เช่น การเต้นบนเวที หรือการเต้นบริเวณโต๊ะอาหารหรือเครื่องตี้ม

¹⁰³ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 45

(4) มีลักษณะของสถานที่ การจัดแสงหรือเสียง หรืออุปกรณ์อื่นใด ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

5. สถานที่ที่มีอาหาร สุรา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่าย โดยจัดให้มีการแสดงดนตรี หรือการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิง ซึ่งปิดทำการหลังเวลา 24.00 นาฬิกา

6. สถานที่อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

สถานบริการทั้ง 6 ประเภทดังกล่าว มีสถานบริการบางประเภทที่เกี่ยวข้องกับ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย อันได้แก่ สถานบริการประเภทที่ 2 ประเภทที่ 4 และประเภทที่ 5 ยกตัวอย่างเช่น ไนต์คลับ บาร์ ภัตตาคาร เป็นต้น โดยพระราชบัญญัติสถานบริการมีมาตรการ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังนี้

1. มาตรการด้านใบอนุญาต

การตั้งสถานบริการเป็นข้อห้ามตามกฎหมาย บุคคลที่จะตั้งสถานบริการได้ ต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้บัญชาการตำรวจสำหรับกรุงเทพมหานครหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเท่านั้น ตามมาตรา 4 บุคคลใดที่ตั้งสถานบริการโดยไม่ได้รับอนุญาตต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 26 ใบอนุญาตให้ตั้งสถานบริการดังกล่าวสามารถใช้ได้จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม ของปี ที่ออกใบอนุญาต หากผู้ได้รับใบอนุญาตประสงค์จะขอต่ออายุ ใบอนุญาตต้องยื่นคำขอก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ ดังนั้น เมื่อใบอนุญาตสิ้นอายุแล้วจะประกอบกิจการ ต่อไปก็ได้จนกว่าผู้บัญชาการตำรวจหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี จะสั่งไม่อนุญาต ให้ต่อใบอนุญาตนั้นตามมาตรา 10 กรณีใบอนุญาตสูญหายหรือชำรุดในสาระสำคัญให้ผู้ได้รับ ใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันที่ได้ทราบว่าเป็นใบอนุญาตนั้น สูญหายหรือชำรุดตามมาตรา 12 หากผู้ได้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษปรับ ไม่เกิน 50,000 บาท ตามมาตรา 27

หากผู้ได้รับใบอนุญาตตั้งสถานบริการดำเนินกิจการสถานบริการในระหว่าง ที่ถูกพักใช้ใบอนุญาตหรือดำเนินสถานบริการผิดประเภทจากที่ระบุไว้ในใบอนุญาต ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 26

2. มาตรการด้านสถานที่

เนื่องด้วยบางจังหวัดผู้บัญชาการตำรวจหรือผู้ว่าราชการจังหวัดไม่สามารถ ควบคุมดูแลให้สถานบริการปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างทั่วถึง จึงอาจมีสถานบริการบางแห่งที่ดำเนิน กิจการไปในทางที่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนได้ พระราชบัญญัติสถานบริการจึงให้อำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดเขตพื้นที่ที่สามารถ อนุญาตให้มีการตั้งสถานบริการได้

อาคารหรือสถานที่ที่ขออนุญาตในการตั้งสถานบริการจะต้องมีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 7 ได้แก่ ต้องไม่อยู่ใกล้วัด สถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา โรงเรียน หรือสถานศึกษา โรงพยาบาล สถานพยาบาล ที่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืน สโมสรเยาวชน หรือหอพัก ในขนาดที่เห็นได้ว่าจะก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่สถานที่ดังกล่าว และไม่อยู่ในย่านที่ประชาชนอยู่อาศัยอันจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนผู้อยู่อาศัยใกล้เคียง รวมทั้งต้องมีทางถ่ายเทอากาศสะดวก เมื่อได้รับอนุญาตให้ตั้งสถานบริการแล้วห้ามย้าย แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือต่อเติมสถานบริการ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้บัญชาการตำรวจหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณีตามมาตรา 13 มิฉะนั้น ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 60,000 บาท ตามมาตรา 28

นอกจากนี้ ผู้ได้รับใบอนุญาตตั้งสถานบริการยังต้องกำหนดมาตรการเกี่ยวกับระบบความปลอดภัยสำหรับอาคารที่ใช้ตั้งสถานบริการของตนด้วยตามมาตรา 17 เพื่อความสะอาดและสะดวกในการตรวจตราของเจ้าหน้าที่ ประกอบด้วย ประเภความปลอดภัย การป้องกันอันตราย และการตรวจสอบอาคารตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง เป็นต้น หากผู้ได้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท ตามมาตรา 27

กรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตตั้งสถานบริการถูกเพิกถอนใบอนุญาต บุคคลใดจะยื่นคำขอรับใบอนุญาตเพื่อตั้งสถานบริการ ณ สถานที่เดียวกันกับที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตดังกล่าว ก่อนครบกำหนด 90 วัน นับแต่วันที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตไม่ได้ตามมาตรา 23

3. มาตรการด้านเวลา

การกำหนดวันเวลาเปิดปิดของสถานบริการตามมาตรา 17 ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สามารถแยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้¹⁰⁴

(1) สถานเต้นรำ รำวง หรือรองเง็ง เป็นปกติระบุประเภทที่มีและประเภทที่ไม่มีคูบริการ ทั้งนี้ โดยจะจัดให้สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่าย หรือจัดให้มีการแสดงดนตรีหรือการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิงด้วยก็ได้ ให้เปิดทำการได้ระหว่างเวลา 21.00 นาฬิกา ถึง 02.00 นาฬิกา ของวันรุ่งขึ้น สำหรับสถานบริการที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา หรือระหว่างเวลา 21.00 นาฬิกา ถึง 24.00 นาฬิกา ของวันเดียวกัน สำหรับสถานบริการที่ตั้งอยู่นอกเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการหรือสถานบริการตั้งอยู่ในเขตท้องที่อนุญาตให้ตั้งสถานบริการตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนดท้องที่เพื่อการอนุญาตหรืออนุญาตให้ตั้งสถานบริการได้ผ่อนผันให้

¹⁰⁴ กฎกระทรวงกำหนดวันเวลาเปิดปิดของสถานบริการ พ.ศ. 2547

(2) สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่าย และบริการ โดยมีผู้บําเรอสำหรับปรนนิบัติลูกค้า ให้เปิดทำการได้ระหว่างเวลา 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกา ถึง 24.00 นาฬิกา ของวันเดียวกัน

(3) สถานที่ที่มีอาหาร สุรา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่าย หรือให้บริการ โดยมีรูปแบบอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ให้เปิดทำการได้ระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกา ถึง 01.00 นาฬิกา ของวันรุ่งขึ้น สำหรับสถานบริการที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา หรือระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกา ถึง 24.00 นาฬิกา ของวันเดียวกัน สำหรับสถานบริการที่ตั้งอยู่นอกเขตพื้นที่เพื่อการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการ หรือสถานบริการตั้งอยู่ในเขตท้องที่งดอนุญาตให้ตั้งสถานบริการตามที่พระราชกฤษฎีกา กำหนดท้องที่เพื่อการอนุญาตหรืองดอนุญาตให้ตั้งสถานบริการได้ผ่อนผันให้

(4) สถานบริการประเภทสถานที่ที่มีอาหาร สุรา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่าย โดยจัดให้มีการแสดงดนตรี หรือการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิง ซึ่งปิดทำการหลังเวลา 24.00 นาฬิกา ให้เปิดทำการได้ระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกา ถึง 01.00 นาฬิกา ของวันรุ่งขึ้น

ทั้งนี้ ถ้าวันรุ่งขึ้นเป็นวันที่ 1 มกราคม จะเปิดทำการต่อไปจนถึงเวลา 06.00 นาฬิกา ของวันรุ่งขึ้นนั้นก็ได้

4. มาตรการด้านการดำเนินกิจการ

การดำเนินกิจการสถานบริการต้องเป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติสถานบริการดังนี้¹⁰⁵

(1) ไม่ให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์ เข้าทำงานในสถานบริการได้ หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท

(2) ไม่ยินยอมหรือปล่อยปละละเลยให้ผู้มีอาการมึนเมาจนประพฤติกุ่่นวายหรือครองสติไม่ได้ เข้าไปหรืออยู่ในสถานบริการระหว่างเวลาทำการ หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท

(3) ไม่จำหน่ายสุราให้แก่ผู้มีอาการมึนเมาจนประพฤติกุ่่นวายหรือครองสติไม่ได้ หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท

(4) ไม่ยินยอมหรือปล่อยปละละเลยให้ผู้ซึ่งไม่มีหน้าที่เฝ้าดูแลสถานบริการนั้นพักอาศัยหลับนอนในสถานบริการ หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท

¹⁰⁵ พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 มาตรา 16 มาตรา 16/1 มาตรา 16/3 และมาตรา 19

(5) ไม่ยินยอมหรือปล่อยปละละเลยให้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดในสถานบริการ หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 60,000 บาท

(6) ไม่ยินยอมหรือปล่อยปละละเลยให้มีการนำอาวุธเข้าไป ในสถานบริการ เว้นแต่เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ในเครื่องแบบนำเข้าไปเพื่อปฏิบัติหน้าที่ ตามกฎหมาย หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 60,000 บาท

(7) ไม่ยินยอมหรือปล่อยปละละเลยให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์ ซึ่งมีได้ทำงานในสถานบริการนั้นเข้าไปในสถานบริการระหว่างเวลาทำการ หากฝ่าฝืน ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท ตามมาตรา 27 โดยผู้รับใบอนุญาตตั้งสถานบริการ หรือพนักงานของสถานบริการมีหน้าที่ตรวจเอกสารราชการที่มีภาพถ่ายและระบุอายุของผู้ซึ่งจะเข้าไป ในสถานบริการ หากไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท ในกรณีผู้ซึ่งจะเข้าไป ในสถานบริการไม่ยินยอมให้ตรวจเอกสารราชการหรือไม่มีเอกสารราชการและเข้าไปในสถานบริการ ผู้รับใบอนุญาตตั้งสถานบริการต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบโดยพลัน มิฉะนั้น ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท

(8) ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตตั้งสถานบริการพบหรือมีเหตุอันควร สงสัยว่า มีผู้มีอาการมึนเมาจนประพฤติก่อวุ่นวายหรือครองสติไม่ได้เข้าไปหรืออยู่ในสถานบริการระหว่าง เวลาทำการ ให้ผู้รับใบอนุญาตตั้งสถานบริการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบโดยพลัน ทั้งนี้ การแจ้งดังกล่าวนี้ ผู้รับใบอนุญาตตั้งสถานบริการจะมอบหมายให้พนักงานของสถานบริการเป็นผู้แจ้งแทนก็ได้ หากไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท

(9) ในการจัดให้มีการแสดงเพื่อความบันเทิงในสถานบริการ ผู้รับใบอนุญาตตั้งสถานบริการมีหน้าที่ต้องควบคุมการแสดงไม่ให้เป็นที่ลามกหรืออนาจาร และไม่ให้มีสัตว์ร้ายเข้าร่วมการแสดงในสภาพที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ชม หากไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

5. มาตรการด้านอื่น ๆ

ผู้ได้รับใบอนุญาตตั้งสถานบริการต้องจัดทำบัตรประวัติของพนักงาน ก่อนเริ่มเข้าทำงานในสถานบริการ ในกรณีที่รายการในบัตรประวัติเปลี่ยนแปลงไปให้ผู้รับอนุญาต ตั้งสถานบริการแจ้งการเปลี่ยนแปลงภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงตามมาตรา 14 หากบัตรประวัติซึ่งเก็บรักษาไว้ ณ สถานบริการ สูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดในสาระสำคัญ ผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการต้องจัดทำบัตรประวัติใหม่ภายในกำหนด 7 วัน นับแต่วันที่บัตรนั้นสูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุดในสาระสำคัญตามมาตรา 15 หากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษปรับ ไม่เกิน 50,000 บาท ตามมาตรา 27 และต้องให้พนักงานติดหมายเลขประจำตัวในสถานบริการด้วย

กรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีเหตุอันควรเชื่อหรือสงสัยว่ามีการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามบทแห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ หรือกฎกระทรวง ซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ในสถานบริการแห่งใด ให้เจ้าพนักงานนั้นมีอำนาจเข้าไปตรวจภายในสถานบริการนั้นได้ไม่ว่าในเวลาใด ๆ ตามมาตรา 24 หากผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการ ผู้ดำเนินกิจการ ลูกจ้าง หรือคนรับใช้ของสถานบริการ ผู้ใดที่สามารถให้ความสะดวกแก่เจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่ ในขณะที่ตรวจภายในสถานบริการได้ แต่ไม่ยอมให้ความสะดวกนั้นเมื่อเจ้าพนักงานร้องขอตามมาตรา 25 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากมาตรการทั้งหลายข้างต้นแล้ว ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ได้รับใบอนุญาตตั้งสถานบริการขาดคุณสมบัติ หรือสถานบริการดำเนินกิจการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือดำเนินกิจการโดยไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสถานบริการหรือกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้บัญชาการตำรวจหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณีไม่ต่ออายุใบอนุญาต หรือสั่งพักใช้ใบอนุญาต หรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้ตามมาตรา 21 โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้¹⁰⁶

1. การสั่งพักใช้ใบอนุญาตให้ตั้งสถานบริการให้พิจารณาจากความผิดที่ได้กระทำภายในกำหนดอายุใบอนุญาตประจำปี และจะสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้โดยมีกำหนดระยะเวลาดังนี้

(1) กรณีดำเนินกิจการสถานบริการโดยไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืน มาตรา 14 มาตรา 15 มาตรา 16 (2) หรือ (3) หรือกฎกระทรวงตามมาตรา 17 เฉพาะในส่วนที่ไม่ใช่กำหนดวันเวลาเปิดปิดสถานบริการ ให้สั่งพักใช้ใบอนุญาตได้ครั้งละไม่เกิน 30 วัน ดังนี้

ครั้งที่ 1 มีกำหนด 10 วัน

ครั้งที่ 2 มีกำหนด 20 วัน

ครั้งที่ 3 มีกำหนด 30 วัน

ครั้งต่อ ๆ ไป มีกำหนด 30 วัน

(2) กรณีดำเนินกิจการสถานบริการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือดำเนินกิจการสถานบริการโดยไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนมาตรา 13 มาตรา 16 (1) (4) ให้สั่งพักใช้ใบอนุญาตได้ครั้งละไม่เกิน 90 วัน ดังนี้

ครั้งที่ 1 มีกำหนด 30 วัน

ครั้งที่ 2 มีกำหนด 60 วัน

¹⁰⁶ ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง หลักเกณฑ์ในการพิจารณาสั่งต่อใบอนุญาต พักใช้ใบอนุญาต เพิกถอนใบอนุญาต และกำหนดระยะเวลาในการสั่งพักใช้ใบอนุญาตให้ตั้งสถานบริการ

ครั้งต่อ ๆ ไป มีกำหนด 90 วัน

(3) กรณีดำเนินกิจการสถานบริการโดยไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืน มาตรา 16 (6) มาตรา 16/1 วรรคหนึ่ง มาตรา 16/2 มาตรา 19 หรือกฎกระทรวงตามมาตรา 17 เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกำหนดเวลาเปิดปิดสถานบริการ ให้สั่งพักใช้ใบอนุญาตได้ครั้งละไม่เกิน 90 วัน ดังนี้

ครั้งที่ 1 มีกำหนด 60 วัน

ครั้งต่อไป มีกำหนด 90 วัน

(4) กรณียินยอมหรือปล่อยละเลยให้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดในสถานบริการตามมาตรา 16 (5) ให้สั่งพักใช้ใบอนุญาตครั้งละ 90 วัน

2. การสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้ตั้งสถานบริการให้พิจารณาจากความผิด ที่ได้กระทำภายในกำหนดอายุใบอนุญาตประจำปีในกรณีดังต่อไปนี้

(1) กรณีสถานบริการถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตตามข้อ 1. (1) เกิน 2 ครั้ง ขึ้นไป หรือถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตตามข้อ 1. (3) หรือ (4) เกิน 1 ครั้ง ขึ้นไป

(2) กรณีที่สถานบริการถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตตามข้อ 1. (1) (2) (3) หรือ (4) รวมกัน หรือข้อหนึ่งข้อใดดังกล่าวข้างต้น รวมกันเกินกว่า 120 วัน

(3) กรณีที่ปรากฏพยานหลักฐานชัดเจนว่าผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการ เป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานบริการของตนเอง

(4) กรณีที่มีการบังคับค่าประเวณีหรือยอมให้มีการบังคับ ค่าประเวณี มีการค้าประเวณีเด็กหรือยอมให้มีการค้าประเวณีเด็ก มีการบังคับใช้แรงงานเด็กหรือยอม ให้มีการบังคับใช้แรงงานเด็ก ในสถานบริการ

3. ห้ามมิให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งต่อใบอนุญาตให้ตั้งสถานบริการ ในกรณีที่ผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการขาดคุณสมบัติตามมาตรา 6 และในกรณีที่สถานบริการถูกสั่งพัก ใช้ใบอนุญาตในรอบปีที่ได้รับอนุญาตรวมกันเป็นระยะเวลาเกิน 90 วัน

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติสถานบริการยังมีบทบัญญัติที่กำหนดให้กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลที่เป็นผู้กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัตินี้ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า ตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นตามมาตรา 28/4 แต่อย่างไรก็ตาม ได้มี คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 11/2556 เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2556 วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติ สถานบริการ พ.ศ. 2509 มาตรา 28/4 เฉพาะในส่วนที่สันนิษฐานให้กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย โดยไม่ปรากฏว่ามีการกระทำหรือเจตนาประการใดอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดของนิติบุคคล

นั้น เป็นบทบัญญัติที่ขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 39 วรรคสอง ประกอบมาตรา 3 วรรคสอง เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 ต่อมา จึงได้มีการแก้ไขเพื่อให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเป็นว่า ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติสถานบริการมีสถานะเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด บุคคลนั้นจะต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย บทบัญญัติที่กำหนดขึ้นใหม่นี้ได้กำหนดให้โจทก์ผู้ฟ้องคดีและศาลต้องพิจารณาถึงพยานหลักฐาน ให้ได้ความว่า กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลที่รับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นมีหน้าที่อย่างไรที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของนิติบุคคล และบุคคลดังกล่าวต้องมีหน้าที่ในการสั่งการหรือกระทำการ หรือละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการอย่างไรบ้างที่เป็นเหตุให้เกิดการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น¹⁰⁷ ดังที่ได้ศึกษามาแล้วในหัวข้อที่ 2.2.3 เรื่องความรับผิดของนิติบุคคลว่าตามหลักกฎหมายไทย นิติบุคคลไม่อาจทำผิดและรับโทษทางอาญาได้ เว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายว่าให้นิติบุคคลรับผิดทางอาญาในความผิดนั้น ๆ โดยเจตนาของนิติบุคคลย่อมแสดงออกผ่านทางผู้แทนนิติบุคคล ดังนั้น นิติบุคคลจึงอาจมีเจตนาอันเป็นองค์ประกอบแห่งความผิดในทางอาญาได้ รวมทั้งต้องรับโทษทางอาญาเท่ากฎหมายเปิดช่องให้ลงแก่นิติบุคคลได้

ดังนั้น การดำเนินคดีเพื่อเอาผิดกับนิติบุคคลต้องพิจารณาถึงการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลว่าได้กระทำการตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น ๆ หรือไม่ และการกระทำดังกล่าวฝ่าฝืนต่อกฎหมายฐานใด ส่วนกรณีผู้แทนนิติบุคคลจะต้องร่วมรับผิดกับนิติบุคคลด้วยหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาแล้วได้ความว่า บุคคลดังกล่าวมีพฤติการณ์ใดที่แสดงให้เห็นได้ว่ากระทำผิดต่อหน้าที่อันเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิดต่อกฎหมาย ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้แทนนิติบุคคลได้ทันที แต่จะต้องหาพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการกระทำที่ผิดหน้าที่ที่จะต้องกระทำเสียก่อน¹⁰⁸ อย่างไรก็ตาม ในบทที่ 5 จะได้ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายในต่างประเทศอีกครั้งหนึ่งว่า การสันนิษฐานให้กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

¹⁰⁷ ณรงค์ ใจหาญ, "ความรับผิดของผู้บริหารนิติบุคคลในกรณีที่นิติบุคคลกระทำผิดอาญา" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://siamrath.co.th/n/9790>

¹⁰⁸ เรื่องเดียวกัน.

3.1.3 พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

ตามที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 อันเนื่องมาจากกฎหมายว่าด้วยสุราและกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้ใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว บทบัญญัติบางส่วนจึงไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิตทั้งระบบเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายว่าด้วยสุราก็เป็นส่วนหนึ่งในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต บุคคลที่ประสงค์จะจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้องขออนุญาตตามที่พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตกำหนดไว้ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อก่อน นอกจากนี้ พระราชบัญญัติสรรพสามิตยังได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายและบทลงโทษต่าง ๆ เกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ดังต่อไปนี้

1. มาตรการด้านใบอนุญาต

บุคคลที่ประสงค์จะขายสุราจะต้องยื่นคำขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานสรรพสามิตตามมาตรา 155 ดังนั้น บุคคลใดที่ขายสุราโดยไม่ได้รับอนุญาตต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท ตามมาตรา 196 โดยใบอนุญาตขายสุราดังกล่าวให้ใช้ได้เฉพาะในสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตเท่านั้น และจะต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยด้วยตามมาตรา 178 วรรคหนึ่ง กรณีที่ใบอนุญาตสูญหายหรือชำรุดในสาระสำคัญผู้ได้รับใบอนุญาตต้องขอออกใบแทนใบอนุญาตภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ใบอนุญาตนั้นสูญหายหรือชำรุดตามมาตรา 178 วรรคสอง หากผู้ได้รับใบอนุญาตใช้ใบอนุญาตไม่ตรงกับสถานที่ที่ระบุไว้ ไม่แสดงใบอนุญาต หรือไม่ขอใบแทนภายใน 30 วัน ตามมาตรา 205

ใบอนุญาตขายสุราตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ใบอนุญาตค้าปลีก และใบอนุญาตค้าส่ง เพราะฉะนั้น ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราที่ทำการขายไม่ตรงตามประเภทของใบอนุญาตต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท ตามมาตรา 197

2. มาตรการด้านสินค้า

บุคคลที่ขายหรือมีไว้เพื่อขายซึ่งสุราที่ผลิตโดยไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ อันได้แก่ การขายสุราเถื่อน ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท ตามมาตรา 191 การนำสุราอื่นใด น้ำ ของเหลว หรือวัตถุอื่นใดเจือปนลงในสุราเพื่อการค้า หรือการเปลี่ยนแปลงภาชนะบรรจุสุราเพื่อการค้าต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท ตามมาตรา 196 เว้นแต่เป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้ผลิตสุรา หรือเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 2 สำหรับการขายสุราครั้งหนึ่งต่ำกว่า 10 ลิตร ในกรณีที่ผู้ซื้อได้ร้องขอให้เปลี่ยนแปลงสุราเพื่อดื่มในขณะนั้น ตามมาตรา 158 และมาตรา 157 ตามลำดับ

ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 กฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือข้อกำหนดในใบอนุญาต ผู้ออกใบอนุญาตมีอำนาจในการสั่งพักใช้ใบอนุญาตขายสุราได้ครั้งละไม่เกิน 6 เดือน ตามมาตรา 181 และหากปรากฏว่าผู้ได้รับใบอนุญาตถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตตั้งแต่ 2 ครั้ง ขึ้นไป และมีเหตุที่จะต้องถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตอีกหรือเมื่อปรากฏว่าผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง ผู้ออกใบอนุญาตมีอำนาจออกคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขายสุราได้ตามมาตรา 182 เมื่อผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราถูกเพิกถอนใบอนุญาตแล้วจะขออนุญาตอีกไม่ได้จนกว่าจะพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งตามมาตรา 183

กรณีที่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตมีสถานะเป็นนิติบุคคล และการกระทำความผิดของนิติบุคคลดังกล่าวเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการหรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือการกระทำและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วยตามมาตรา 208

3.1.4 คำสั่งหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติที่ 22/2558

คำสั่งหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติที่ 22/2558 ประกาศ ณ วันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการประกอบกิจการสถานบริการในกรณีที่มีการรวมตัวกันเพื่อแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทาง ทำให้ประชาชนทั่วไปต่างได้รับความเดือดร้อนและได้รับอันตรายในการสัญจรไปมา โดยกำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหการแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทาง และการควบคุมสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการ เพื่อยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและแก้ไขปัญหการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาหรือหอพักในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาคำสั่งฉบับนี้เพื่อพิจารณามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังต่อไปนี้

1. ห้ามมิให้ผู้ประกอบกิจการสถานบริการหรือสถานประกอบการใดที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามข้อ 4 ดังต่อไปนี้

(1) ยินยอมหรือปล่อยให้บุคคลอายุต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์เข้าไปใช้บริการ

(2) ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์

(3) เปิดทำการเกินกว่าเวลาตามที่มีกฎหมายบัญญัติ

(4) ขยายเครื่องตีมแอลกอฮอล์เกินกว่ากำหนดเวลาตามที่มีกฎหมายบัญญัติ

(5) ยินยอมหรือปล่อยปละละเลยให้มีการพกพาอาวุธ วัตถุระเบิด หรือยาเสพติดไปในสถานที่ของตน

หากสถานบริการหรือสถานประกอบการใดกระทำการดังกล่าวข้างต้น ให้ผู้มีอำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาต หรือสั่งปิดและห้ามมิให้มีการเปิดสถานบริการหรือสถานประกอบการในสถานที่ดังกล่าวเป็น 5 ปี หากอยู่ในระหว่างการขอต่ออายุใบอนุญาตก็ไม่ให้ต่ออายุใบอนุญาตนั้น และไม่ให้ออกใบอนุญาตเป็นเวลา 5 ปี กรณีสถานบริการหรือสถานประกอบการนั้นได้รับใบอนุญาตขายสุรา ให้ถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสุรา และให้เจ้าพนักงานสรรพสามิตเพิกถอนใบอนุญาตขายสุราด้วย ถ้าเป็นสถานบริการหรือสถานประกอบการที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาหรือหอพักในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา ให้เพิกถอนใบอนุญาตขายสุราและห้ามมิให้ออกใบอนุญาตขายสุราให้อีก

2. กรณีที่สถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญทางเสียงแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุข เจ้าพนักงานตำรวจ และเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง สั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเหตุเดือดร้อนนั้นให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน และให้หยุดการใช้เสียงที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญในระหว่างนั้นด้วยตามข้อ 5 หากครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้วยังไม่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามกฎหมาย ให้ผู้มีอำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาต หรือสั่งปิดและห้ามมิให้มีการเปิดสถานบริการหรือสถานประกอบการในสถานที่ดังกล่าวเป็นเวลา 5 ปี

3. ห้ามมิให้มีสถานที่ขายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาหรือหอพักในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาตาม ข้อ 6 หากมีผู้ฝ่าฝืนให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นโดยเด็ดขาดและเคร่งครัดรวมทั้งมีอำนาจในการสั่งปิดสถานที่ดังกล่าวทันที

ในกรณีที่เป็นสถานบริการหรือสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานประกอบการซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสถานศึกษาหรือหอพักในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา ห้ามมิให้ขายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ในสถานที่ดังกล่าว ให้ผู้มีอำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องสั่งเพิกถอนใบอนุญาตหรือสั่งปิดสถานประกอบการ และห้ามมิให้มีการเปิดสถานบริการหรือสถานประกอบการในสถานที่ดังกล่าวอีก

จะเห็นได้ว่า มาตรการทางกฎหมายในคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 22/2558 มีความสอดคล้องกับมาตรการในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 โดยมีมาตรการเพิ่มเติมกรณีอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการสั่งปิดสถานที่เพื่อระงับภัยและแก้ปัญหาการรวมกลุ่มมั่วสุมไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น

เมื่อได้ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายทั่วไปที่ใช้ในการควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ในประเทศไทยแล้ว ในหัวข้อต่อไปจะได้ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาเป็นมาตรการเฉพาะในการควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์

3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมา

เมื่อได้ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายทั่วไปที่ใช้ในการควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์มาแล้ว จะพบว่ามาตรการทางกฎหมายที่สำคัญในการควบคุมมิให้มีการบริโภคเครื่องตีมีแอลกอฮอล์จนเกินขนาด ก็คือ การห้ามจำหน่ายเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมา ในหัวข้อนี้จะได้ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมมิให้มีการจำหน่ายเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมา และศึกษาต่อไปถึงปัญหาในการให้คำนิยามทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวด้วยว่าเพราะเหตุใดจึงไม่สามารถบังคับใช้มาตรการดังกล่าวได้ในปัจจุบัน

3.2.1 บทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมา

ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาปรากฏอยู่ในกฎหมายสองฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 สามารถแยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 29 กำหนดห้ามมิให้ขายเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีเงินมาจนครองสติไม่ได้ หากบุคคลใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งตามบัญชีอัตราค่าเปรียบเทียบแนบท้ายระเบียบคณะกรรมการควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ว่าด้วยหลักเกณฑ์การเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 (แบบ ปท.1) ได้กำหนดให้สามารถเปรียบเทียบปรับกรณีตามมาตรา 40 ได้ดังต่อไปนี้

ครั้งที่ 1 ปรับจำนวน 6,000 บาท

ครั้งที่ 2 ปรับจำนวน 12,000 บาท

ครั้งที่ 3 ปรับจำนวน 20,000 บาท

คำว่า “ขาย” หมายความว่ารวมถึง จำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้ เพื่อประโยชน์ ในทางการค้า ส่วน “เครื่องดื่มแอลกอฮอล์” หมายความว่า สุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา ทั้งนี้ ไม่รวมถึงยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

สุราตามกฎหมายว่าด้วยสุราหรือพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามติ มาตรา 4 บัญญัติไว้ว่า “ให้หมายความรวมถึงวัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ซึ่งสามารถดื่มกินได้ เช่นเดียวกับน้ำสุรา หรือซึ่งดื่มกินไม่ได้แต่เมื่อได้ผสมกับน้ำหรือของเหลวอย่างอื่นแล้วสามารถดื่มกินได้ เช่นเดียวกับน้ำสุรา แต่ไม่รวมถึงเครื่องดื่มที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ไม่เกิน 0.5 ดีกรี¹⁰⁹” โดยสุรา ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 แบ่งออกได้ 2 ประเภท ตามกรรมวิธีในการผลิต ได้แก่ สุราแช่ และสุรากลั่น

1. สุราแช่ หมายถึง สุราที่ไม่ได้กลั่น และให้หมายความรวมถึงสุราแช่ ที่ได้ผสมกับสุรากลั่นแล้ว แต่ยังมีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกิน 15 ดีกรีด้วย แบ่งชนิดตามบัญชีพิกัดอัตรา ภาษีสรรพสามิตออกเป็น เบียร์ ไวน์และสปาร์คกลิ้งไวน์ที่ทำจากองุ่น สุราแช่ผลไม้ที่มีส่วนผสม ขององุ่นหรือไวน์องุ่น และอื่น ๆ

2. สุรากลั่น หมายถึง สุราที่ได้กลั่นแล้ว และให้หมายความรวมถึงสุรากลั่น ที่ได้ผสมกับสุราแช่แล้ว แต่ยังมีแรงแอลกอฮอล์เกินกว่า 15 ดีกรีด้วย แบ่งชนิดตามบัญชีพิกัดอัตรา ภาษีสรรพสามิตออกเป็นสุราขาว สุราสามทับ และอื่น ๆ

นอกจากนี้ ยังมีวัตถุอื่นที่พระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ กำหนดให้ถือเป็นสุราด้วย ซึ่งนายเสน่ห์ โพธิ์ปฐม ผู้อำนวยการกองสุราและยาสูบ ได้วิเคราะห์ไว้ในหนังสือคำอธิบาย พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ว่าหมายถึง¹¹⁰

1. วัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ซึ่งสามารถดื่มกินได้ เช่นเดียวกับน้ำสุรา เช่น น้ำส่ำหมัก น้ำข้าว น้ำตาลเมา หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า กระแช่ สาโท อุ เป็นต้น คำว่ามีแอลกอฮอล์นั้นเป็นคุณสมบัติสำคัญที่แสดงว่าสิ่งนั้นเป็นสุราหรือไม่

¹⁰⁹ ดีกรีเป็นหน่วยวัดความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ หรือที่เรียกว่าร้อยละโดยปริมาตร หมายถึง จำนวนมิลลิลิตร ของแอลกอฮอล์ในเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 100 มิลลิลิตร โปรดดู นันทนา ทองระอา, "การศึกษาความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ ในเลือดของผู้ขับขีและผู้โดยสารที่เสียชีวิตเนื่องจากอุบัติเหตุจราจรทางบกใน กทม. และจังหวัดใกล้เคียง" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 22-23.

¹¹⁰ ไกวัล เป็ญะบุตร, "ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยสุรา" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 26 พฤษภาคม 2561. แหล่งที่มา: <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER16/DRAWER017/GENERAL/DATA0000/00000218.PDF>

2. วัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ซึ่งดื่มกินไม่ได้ แต่เมื่อได้ผสมกับน้ำหรือของเหลวอย่างอื่นแล้วสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา เช่น สุราสามทับ ซึ่งดื่มกินโดยธรรมดาไม่ได้ แต่เมื่อเติมน้ำหรือของเหลวอย่างอื่นก็สามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา เป็นต้น อย่างไรก็ตามในการทำสุราแม่โขงหรือสุราผสม จะต้องกลั่นสุราขาวเป็นสุราสามทับเสียก่อน แล้วนำไปผสมกับน้ำกลั่นให้ได้ 35 ดีกรี และปรุงด้วยหัวเชื้อหรือหัวยาเป็นสุราปรุงพิเศษหรือสุราผสม เป็นต้น

เพราะฉะนั้นแล้วเมื่อกลับมาพิจารณาความหมายของคำว่า “เครื่องดื่มแอลกอฮอล์” ตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงหมายถึงสุรา ทั้งสุราแช่และสุรากลั่น รวมไปถึงวัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ซึ่งสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุราหรือซึ่งดื่มกินไม่ได้ แต่เมื่อได้ผสมกับน้ำหรือของเหลวอย่างอื่นแล้วสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา โดยเครื่องดื่มนั้นต้องมีปริมาณแอลกอฮอล์ตั้งแต่ 0.5 ดีกรี ขึ้นไป ส่วนข้อความที่กำหนดว่าไม่ให้หมายความรวมถึงยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ยาเสพติดให้โทษ ตามกฎหมายว่าด้วยยานั้น หมายความว่า แม้สิ่งนั้นจะอยู่ในคำนิยามของคำว่าสุราหรือวัตถุทั้งหลายดังกล่าวตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 แต่ถ้าสิ่งนั้นเป็นยาตามกฎหมายว่าด้วยยาหรือเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทหรือเป็นยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ อย่างไรก็ดีอย่างหนึ่งแล้ว สิ่งนั้นย่อมไม่ถือเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551

จากการสัมภาษณ์พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551¹¹¹ เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2562 ได้รับข้อมูลมาว่า นับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ยังไม่เคยมีการร้องเรียนหรือการดำเนินคดีตามมาตรา 29 (2) กรณีห้ามมิให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีนเมาจนครองสติไม่ได้แต่อย่างใด ซึ่งบทลงโทษกรณีนี้เป็นไปตามมาตรา 40 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยปัญหาจากการบังคับใช้กฎหมายก็มาจากตัวบทบัญญัติแห่งกฎหมายเอง เนื่องจากกฎหมายใช้คำว่ามีนเมาจนครองสติไม่ได้แล้วอย่างไรหมายถึงครองสติไม่ได้ หากเป็นพระราชบัญญัติจรรยาบรรณจะมีข้อสันนิษฐานอยู่แล้วว่า ถ้ามีปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายเกินกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเมาสุราแล้ว แต่ข้อสันนิษฐานนี้ไม่สามารถนำมาใช้กับมาตรา 29 (2) ได้ เพราะฉะนั้น จึงต้องหาข้อยุติให้ได้ก่อนว่าอาการอย่างไรบ้างที่จะถือว่ามีอาการมีนเมาจนครองสติไม่ได้

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหานี้จึงต้องนำข้อมูลทางวิชาการมาสนับสนุนว่า โดยปกติคนทั่วไปต้องบริโภคปริมาณเท่าใดถึงจะเรียกว่ามีอาการมีนเมาจนครองสติไม่ได้

¹¹¹ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 3

ซึ่งการดำเนินคดีในกรณีนี้มีความแตกต่างจากความผิดกรณีอื่น ๆ เช่น หากพบการจำหน่ายสุราให้แก่เยาวชนที่มีอายุไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์ นอกจากเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้วเจ้าพนักงานตามกฎหมายก็สามารถเข้าจับกุมได้เลย หากเป็นกรณีตามมาตรา 29 (2) นั้น ในความเป็นจริงร้านค้าอาจต่อสู้ว่าลูกค้าสั่งมาจะไม่ให้ขายได้อย่างไร หรืออีกกรณีที่ลูกค้าสั่งในปริมาณเยอะ ๆ แล้วค่อยให้ทยอยมาเสิร์ฟก็ต้องถือว่าร้านค้าไม่ได้ขาย ณ ตอนที่ลูกค้ามีอาการมึนเมา อย่างไรก็ตาม ยังเป็นเรื่องยากในการตรวจสอบ ณ ขณะนั้นว่าผู้ซื้ออยู่ในอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้หรือไม่ เว้นแต่จะมีการแก้ไขกฎหมาย เช่น นำข้อสันนิษฐานตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกข้างต้นมาปรับใช้ เป็นต้น แต่ร้านค้าก็ไม่มีอำนาจในการบังคับลูกค้าให้ผ่านการตรวจวัดลมหายใจโดยวิธีการเป่าลมหายใจเพื่อตรวจสอบปริมาณแอลกอฮอล์ก่อนการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัจจุบันได้มีการรณรงค์ให้ช่วงเทศกาลร้านค้าต้องมีมาตรการดูแลลูกค้าที่มาใช้บริการ เช่น เมื่อสถานบริการถึงเวลาปิดบริการ ควรจะมีการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ว่าลูกค้ามีอาการมึนเมาหรือไม่ หากมึนเมาควรจะมีบริการส่งลูกค้าให้ถึงที่หมาย โดยอาจประสานเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งจุดตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ แต่ก็เพียงพอการประสานงานเท่านั้นเนื่องจากกฎหมายมิได้ให้อำนาจไว้ กรณีจะให้อำนาจร้านค้าในการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ดังกล่าว ต้องพิจารณาตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ที่ห้ามขายผลิตภัณฑ์ยาสูบให้แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ อีกทั้งยังให้อำนาจผู้ขายในการขอตรวจดูบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ซื้อได้¹¹² หากผู้ซื้อปฏิเสธไม่ให้ตรวจผู้ขายก็ย่อมไม่ขายให้ได้ ดังนั้น หากกฎหมายกำหนดให้ในกรณีที่ร้านค้าไม่มั่นใจว่าผู้ซื้ออยู่ในอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้หรือไม่ ร้านค้าสามารถขอตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ของผู้ซื้อได้ เช่นนี้ก็สามารถใช้เป็นบทคุ้มครองร้านค้าผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ และหากผู้ซื้อไม่ยอมให้ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ก็ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนผู้ซื้ออยู่ในอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้

จากนั้นเมื่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายชัดเจนแล้ว ต้องพิจารณาต่อไปว่าบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายหมายถึงบุคคลใดบ้าง โดยหลักแล้วจะลงโทษเจ้าของกิจการก่อน เนื่องจากต้องถือว่าการกระทำของพนักงานเป็นการกระทำของเจ้าของกิจการ เว้นแต่จะมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างชัดเจน ยกตัวอย่าง กรณีร้านค้าเซเว่น - อีเลฟเว่นขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่เยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ นอกจากเจ้าของร้านค้าเซเว่น - อีเลฟเว่นแล้ว ต้องเอาผิดแก่บุคคลที่ขายโดยตรงด้วย ซึ่งมีหลักฐานเป็นคลิปวิดีโอชัดเจนว่า

¹¹² พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มาตรา 26 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

“ห้ามผู้ใดขายหรือให้ซึ่งผลิตภัณฑ์ยาสูบแก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

ในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของผู้ซื้อหรือผู้รับการให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ ให้ผู้ขายหรือผู้ให้ซึ่งผลิตภัณฑ์ยาสูบแจ้งให้บุคคลดังกล่าวแสดงบัตรประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานอื่นที่แสดงอายุของบุคคลนั้นก่อน แล้วแต่กรณี”

บุคคลที่ขายเป็นพนักงานคนใด ดังนั้น หากมีพยานหลักฐานชัดเจนว่าบุคคลใดเป็นผู้ขายก็ต้องเอาผิดไปพร้อมกับเจ้าของกิจการด้วย โดยกล่าวโทษไปพร้อมกันทั้งสองคนและต้องรับโทษเท่ากันด้วย กรณีที่กิจการมีสถานะเป็นนิติบุคคลก็จะกล่าวโทษเพียงแค่นิติบุคคล ไม่เอาผิดตัวกรรมการของนิติบุคคลนั้น เว้นแต่จะมีหลักฐานที่สามารถเชื่อมโยงได้ว่ากรรมการมีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดนั้นก็ต้องกล่าวโทษแก่ตัวกรรมการด้วย

แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีแอลกอฮอล์ประกาศใช้บังคับตั้งตั้งแต่ปี 2551 จึงยังไม่มีมาตรการลงโทษด้านอื่น ๆ เช่น โทษทางปกครอง หากเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ประกาศใช้ครั้งแรกเมื่อปี 2535 แต่ได้มีการยกเลิกไปและประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ขึ้นแทน จะพบว่ามีการนำมาตราการลงโทษปรับเป็นจำนวนเท่าในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้นำเข้า ซึ่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีแอลกอฮอล์เองก็มีแนวโน้มที่จะปรับปรุงแก้ไขในส่วนของโทษเช่นเดียวกัน เนื่องจากตามรัฐธรรมนูญนั้นมีเจตนารมณ์มิให้กฎหมายกำหนดโทษทางอาญามากนัก จึงต้องมาพิจารณาทบทวนบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่ามาตรการลงโทษใดที่จะเหมาะสมที่สุด โดยโทษที่เหมาะสมในการลงโทษร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องตีแอลกอฮอล์จะเป็นโทษทางปกครอง เช่น การเพิกถอนใบอนุญาต หรือปิดสถานประกอบการ อันเป็นการตัดช่องทางในการประกอบธุรกิจ ลำพังเพียงแค่การลงโทษปรับไม่สามารถทำให้เกิดความเกรงกลัวได้ แต่การเพิกถอนใบอนุญาตขายสุราเป็นการลงโทษสำหรับความผิดตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 จึงไม่สามารถนำมาใช้ลงโทษสำหรับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ได้ ยกตัวอย่างเช่น อัตราโทษปรับสูงสุดไม่เกิน 20,000 บาท ถ้าเป็นการกระทำความผิดครั้งแรกจะโดนโทษปรับ 6,000 บาท ตามบัญชีอัตราค่าปรับเปรียบเทียบหรือที่เรียกว่า “ยี่ตอก” และยังสามารถลดโทษปรับดังกล่าวได้อีก ทำให้เจ้าของกิจการรู้สึกว่าการปรับเป็นจำนวนที่เล็กน้อยและไม่เกิดความรู้สึกเข็ดหลาบแต่อย่างใด แต่ถ้าหากเปลี่ยนเป็นการลงโทษพักใช้ใบอนุญาตหรือปิดกิจการจะทำให้เจ้าของกิจการรู้สึกถูกตัดช่องทางในการหารายได้และไม่กล้าที่จะกระทำความผิด¹¹³

ส่วนพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ตามมาตรา 16 (3) กำหนดห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการจำหน่ายสุราให้แก่ผู้มีอาการเมามจนประพฤดิ์วุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท ตามมาตรา 27 ซึ่งคำว่า “จำหน่าย” นั้นมิได้มีการกำหนดคำนิยามไว้แต่อย่างใด ส่วนคำว่า “สุรา” นั้นย่อมหมายถึงสุราตามกฎหมายสุรานั้นเอง ทั้งนี้ จะมีข้อที่แตกต่างจากพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีแอลกอฮอล์ ก็คือ หากวิตถุ

¹¹³ นางสาวชนกธิดา ศิริวัตร นิติกรชำนาญการ หัวหน้ากลุ่ม และนายนามบัญญัติ มะโรตรสกุล นิติกร กลุ่มเฝ้าระวังและบังคับใช้กฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องตีแอลกอฮอล์

ที่จำหน่ายถือเป็นสุราตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตแล้ว แม้จะถือว่าเป็นยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท หรือยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นด้วยแล้ว ก็ยังอยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติสถานบริการ แต่ไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั่นเอง

การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดฐานในกรณีนี้ ประการแรกคือ ใบอนุญาตตั้งสถานบริการที่ระบุชื่อผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการ นอกจากนี้ เจ้าพนักงานผู้ทำการจับกุมจะยึดสุราที่สถานบริการจำหน่ายให้แก่ผู้ที่มีอาการมีเมมาดังกล่าวด้วย พร้อมทั้งยึดใบเสร็จค่าสุราที่สถานบริการจำหน่ายให้แก่บุคคลนั้นไว้เป็นหลักฐาน และบันทึกปากคำผู้ที่เกี่ยวข้องไว้เป็นพยาน พนักงานสอบสวนจะต้องสอบสวนให้ได้ความว่า พนักงานของสถานบริการนั้นได้จำหน่ายสุราให้แก่ผู้ที่มีอาการมีเมมา โดยจะต้องสอบสวนผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์ว่าบุคคลนั้นมีอาการมีเมมาและประพฤติดน่วนายหรือครองสติไม่ได้อย่างไร ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการที่จะต้องระมัดระวังไม่จำหน่ายสุราให้แก่บุคคลที่มีอาการมีเมมา ดังนั้น แม้ว่าผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการจะอ้างว่าตนไม่ได้เป็นผู้จำหน่ายสุราแต่พนักงานของสถานบริการเป็นผู้จำหน่าย ก็ไม่อาจทำให้ผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการพ้นจากการรับผิดตามกฎหมายไปได้¹¹⁴ โดยเทียบเคียงได้จากคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 5519/2531¹¹⁵ นอกจากนี้ การดำเนินกิจการสถานบริการที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 16 (3) อาจถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตตั้งสถานบริการได้ครั้งละไม่เกิน 30 วัน โดยครั้งที่ 1 มีกำหนด 10 วัน ครั้งที่ 2 มีกำหนด 20 วัน ครั้งที่ 3 มีกำหนด 30 วัน และครั้งต่อ ๆ ไป มีกำหนด 30 วัน และหากถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตตั้งสถานบริการครบระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดอาจจะถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตั้งสถานบริการก็ได้

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมายังมีปัญหาในการบังคับใช้ในสถานการณ์ปัจจุบันอยู่หลายประการ อันทำให้ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้เท่าที่ควร ดังนั้น ในหัวข้อถัดไปจะได้ศึกษาถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายกรณีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมา อันได้แก่ ปัญหาในการกำหนดลักษณะ

¹¹⁴ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, "แนวทางการสอบสวนความผิดอาญาตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2563. แหล่งที่มา: <https://multi.dopa.go.th/criminal/news/download/10>

¹¹⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5519/2531 ว. ผู้จัดการสถานบริการของจำเลยที่ 1 จัดให้มีการแสดงแพชชั่นโชว์ในสถานบริการของจำเลย นางแบบแต่งกายชุดอาบน้ำตัดเย็บด้วยผ้าลูกไม้บาง บนฟลอร์มีสปอตไลท์ฉายไปมาสามารถมองเห็นช่องว่างของผ้าลูกไม้บางนั้นเห็นนมเนื้อตัวร่างกายของนางแบบ ลักษณะการแต่งกายเช่นนี้ไม่แตกต่างไปจากการเปลือยกายและเพียงเท่านี้ถือว่าจำเลยที่ 1 ได้จัดให้มีการแสดงเพื่อความบันเทิงในสถานบริการซึ่งเป็นไปในทางลามกหรืออนาจารแล้วเมื่อจำเลยที่ 1 โดยจำเลยที่ 2 ผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ตั้งสถานบริการดังกล่าว จึงมีหน้าที่ต้องควบคุมการแสดงมิให้เป็นไปในทางลามกหรืออนาจาร แม้จำเลยจำ ว. ให้เป็นผู้จัดการดูแลแทนและ ว. จัดให้มีการแสดงอันเป็นความผิดดังกล่าวในขณะที่จำเลยที่ 2 ไม่อยู่ ก็ทำให้จำเลยทั้งสองหลุดพ้นจากหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่

ของอาการมีนเมา ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดสำหรับผู้ประกอบการ และปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดของผู้แทนนิติบุคคล

3.2.2 ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีนเมา

ดังที่ได้ศึกษามาแล้วว่า นับตั้งแต่ที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ยังไม่เคยมีการกล่าวโทษหรือดำเนินคดีบุคคลที่กระทำการฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา 29 (2) ที่กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่อาการมีนเมาจนครองสติไม่ได้เลย ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ในหัวข้อนี้จะได้พิจารณาถึงปัญหาที่เป็นสาเหตุทำให้ไม่สามารถบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีนเมาได้ สามารถแยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

3.2.2.1 ปัญหาเกี่ยวกับลักษณะของอาการมีนเมา

ตามมาตรา 29 (2) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 บุคคลที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองมิให้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกินขนาด ได้แก่ บุคคลที่มีอาการมีนเมาจนครองสติไม่ได้ แต่มิได้กำหนดลักษณะของบุคคลดังกล่าวไว้แต่อย่างใด

คำว่า “มีนเมา” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554¹¹⁶ เป็นคำกริยา หมายถึง เมาจนรู้สึกมีนหัว เป็นคำประสมที่เกิดจากการรวมคำจากคำว่า “มีน” และ “เมา”

“มีน” เป็นคำกริยา หมายถึง เมาอ่อน ๆ รู้สึกเวียนเวียน เช่น มีนศีรษะ หรือรู้สึกตื้อในสมอง เช่น อ่านหนังสือมากชักมีน หรือบางที่อาจใช้คำว่า “มีนหัว”

“เมา” เป็นคำกริยา หมายถึง อาการที่มีนจนลืมตัวขาดสติเพราะฤทธิ์เหล้าฤทธิ์ยา เช่น เมาเหล้า เมากัญชา หรือมีอาการเวียนคลื่นเหียนอาเจียนเพราะโดยสารเรือ รถ เครื่องบิน เช่น เมาเรือ เมารถ เมาเครื่องบิน หรือการลุ่มหลงจนลืมตัวเพราะมียศมีอำนาจ เช่น เมายศ เมาอำนาจ

เมื่อพิจารณาถ้อยคำตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ข้างต้นแล้วจะพบว่า “มีนเมา” เป็นอาการที่ทำให้ลืมตัวขาดสติจากฤทธิ์ของแอลกอฮอล์หรือยา หรือจากทั้งสองอย่างรวมกัน ดังนั้น “ผู้มีนเมา” จึงหมายถึง บุคคลที่มีอาการมีนหรือเมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือยา ทำให้ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้เพราะขาดสติ

¹¹⁶ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, "พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 24 พฤษภาคม 2561. แหล่งที่มา: <http://www.royin.go.th/dictionary>

นอกจากนี้ ได้มีผู้ให้ความหมายคำว่า “มึนเมา (Intoxication)” ว่าหมายถึง พิษของสารที่ร่างกายได้รับเข้าไปออกฤทธิ์ต่อร่างกาย โดยเฉพาะออกฤทธิ์โดยตรงต่อสมอง ทำให้เกิดอาการทางจิตขึ้นได้ชั่วคราวถึงขนาดเป็นโรคจิตได้ เมื่อพิษของสารนั้นหมดไปภาวะความมึนเมาก็หมดไปด้วย¹¹⁷

อย่างไรก็ตาม คำว่า “มึนเมา” นั้นไม่มีกฎหมายที่ให้ความหมายไว้โดยตรง แต่ก็ปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 66 ที่กำหนดไว้ว่าจะยกความมึนเมาเพราะเสพยาหรือสิ่งเมาอย่างอื่นขึ้นเป็นข้อแก้ตัวในการกระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองเพื่อไม่ให้ตนต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น ตามมาตรา 65 ไม่ได้ เว้นแต่ความมึนเมานั้นจะได้เกิดโดยผู้เสพยาไม่รู้ว่าสิ่งนั้นจะทำให้มึนเมาหรือได้เสพยาโดยถูกขี้ใจให้เสพยาและได้กระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ ผู้กระทำความผิดจึงจะได้รับยกเว้นโทษสำหรับความผิดนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นภาวะที่สมองถูกรบกวนโดยสารที่มีฤทธิ์โดยตรงต่อสมองอาจถึงระดับโรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือนในระดับวิกลจริตชั่วคราว (Temporary Insane) และมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “Drunkness”¹¹⁸ และในมาตรา 378 อันเป็นความผิดลหุโทษฐานมึนเมาสุรา บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดเสพยาหรือของเมาอย่างอื่น จนเป็นเหตุให้ตนเมา ประพฤติวุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในถนนสาธารณะหรือสาธารณสถาน ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท” ทั้งนี้ มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่กล่าวถึงอาการมึนเมาสุราจนประพฤติกวุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ไว้ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1113/2516 สถานีตำรวจเป็นสำนักราชการ บ้านเมืองซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 (3) แต่เป็นทรัพย์สินประเภทที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ มิใช่ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 360 จำเลยทำให้สถานีตำรวจเสียหายย่อมไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 360 จำเลยเสพยาแล้วประพฤติกวุ่นวายขึ้นบนสถานีตำรวจ และใช้ปืนยิงขึ้นโดยใช่เหตุ กระสุนปืนถูกกระจกกรอบรูปแตก และถูกคานพื้น สถานีตำรวจเสียหาย เช่นนี้จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 378 กระทั่งหนึ่งและตามมาตรา 376 กับมาตรา 358 อีกกระทั่งหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9590/2544 โจทก์เมาสุราส่งเสียงดัง เดินเตะเก้าอี้ และพูดจาระรานจำเลยทั้งสามซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ ทั้งขณะที่อยู่ในร้านอาหารและขณะเดินกลับออกจากร้าน เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 378 จำเลยทั้งสามจึงมีอำนาจ

¹¹⁷ วรณา พัฒนาศิริ, "กระบวนการยุติธรรมกับการแก้ไขปัญหาเมาแล้วขับ," หน้า 7.

¹¹⁸ เรื่องเดียวกัน.

จับกุมโจทก์ โจทก์ด้นร้นขัดขึ้นไม่ยอมให้จับกุมโดยดี จึงเป็นมูลความผิดฐานต่อสู้อัดขวางเจ้าพนักงาน ในการปฏิบัติกรตามหน้าที่ได้ การที่จำเลยทั้งสามแจ้งต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีต่อโจทก์ ในข้อหาเสพสุราจนเป็นเหตุให้เมาประพฤติวุ่นวายในสาธารณสถานและต่อสู้อัดขวางการจับกุม ของเจ้าพนักงาน จึงมิใช่การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ หรือห่วงงเหนียว กักขังทำให้โจทก์ปราศจากเสรีภาพในร่างกายอันจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 และมาตรา 310 แต่ในการจับกุมโจทก์ซึ่งอยู่ในสภาพเมามายครองสติไม่ได้และโจทก์ขัดขวาง การจับกุม จำเลยทั้งสามมีอำนาจใช้วิธีหรือความป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่อง ในการจับกุมซึ่งจำเลยทั้งสามควรใช้วิธีการจับตัวและจับมือโจทก์เพื่อใส่เครื่องพันธนาการไม่ให้หลบหนี เท่านั้น จำเลยที่ 1 หาได้มีอำนาจที่จะชกต้อยทำร้ายร่างกายโจทก์ไม่ การที่โจทก์ได้รับบาดเจ็บ โดยมีบาดแผลบวมที่โหนกแก้มขวาและตามิ้วซึ่งเกิดจากการที่ถูกจำเลยที่ 1 ชกในขณะที่จับกุม การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 847/2527 จำเลยเสพสุราจนเมามากครองสติไม่ได้ ไม่มีเหตุทะเลาะวิวาทกับผู้เสียหายหรือผู้ใดในบริเวณที่เกิดเหตุ เมื่อเดินออกมาที่ลานบ้านผู้เสียหาย จำเลยกดไถปิ่น ทำให้ปิ่นลั่นโดยมิได้เจตนาจะยิงทำร้ายผู้ใด แต่เนื่องจากปิ่นของกลางเป็นปิ่นยิงเร็ว และยิงกระสุนเป็นชุด จำเลยไม่สามารถบังคับทิศทางของกระสุนปิ่นได้ กระสุนปิ่นบางนัดจึงถูกบ้าน ผู้เสียหาย หาใช่เจตนายิงใส่บ้านผู้เสียหายไม่ จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้เสียหายกับพวก ที่อยู่ในบ้าน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 437/2515 จำเลยเป็นจำสืบทำรวจและสืบทำรวจ เอกได้จับกุมผู้เสียหายในข้อหาเสพสุราจนเป็นเหตุให้เมาประพฤติวุ่นวายครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในถนน สาธารณะ เมื่อนำไปยังสถานีตำรวจแล้วผู้เสียหายยังร้องเอะอะอาละวาด ตะเอนตะนี่ เดินไปมา และจะลงไปจากสถานีตำรวจ จำเลยจึงเอาตัวผู้เสียหายเข้าไปขังไว้ในห้องขังเพื่อรักษาความสงบ เรียบร้อย และเพื่อไม่ให้ทรัพย์สินของทางราชการเสียหาย ดังนี้ไม่ถือว่าจำเลยปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือห่วงงเหนียวกักขังทำให้ผู้เสียหายปราศจากเสรีภาพ ในร่างกายอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 และมาตรา 310

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 565/2520 จำเลยเมาสุราขนาดหนักต้องการแสดง อธิพลด้วยสันดานอันธพาลไม่รู้ว่ามีผู้เสียหายกับพวกเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ จำเลยจึงยิงปิ่น ใส่ผู้เสียหาย การกระทำของจำเลยจึงมีเจตนาเพียงพยายามฆ่าผู้เสียหายในฐานะบุคคลธรรมดา ไม่ใช่เจ้าพนักงาน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2153/2519 จำเลยเป็นพลตำรวจออกปฏิบัติการ ตามแผนกวาดล้างโจรผู้ร้ายในฤดูแล้ง ระหว่างปฏิบัติการผู้บังคับกองพบจำเลยกำลังเมาสุราพกปืน ยืนขวางถนนอยู่จึงตั้งตัวขึ้นเพราะเห็นว่าถ้าปล่อยไว้อาจจะไปก่อเหตุวุ่นวายเดือนร้อน ระหว่างทาง

จำเลยเอาลูกกระเบิดที่มีอยู่ถอดสลักนิรภัยโยนเข้าไปใต้ที่นั่งของผู้บังคับกองแล้วจำเลยกระโดดรถหนี ลูกกระเบิดได้ระเบิดขึ้น เป็นเหตุให้ผู้บังคับกองกับพวกบาดเจ็บ การกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานพยายามฆ่าเจ้าพนักงานเพราะเหตุกระทำการตามหน้าที่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8879/2542 จำเลยพยายามหลีกเลี่ยงที่จะมีเรื่องกับผู้ตาย เมื่อผู้ตายถือมีดเข้ามาทำร้าย จำเลยเพียงแต่ใช้มือผลักกอกผู้ตายเท่านั้น การที่ผู้ตายยังเข้าไปหา จะใช้มีดฟันจำเลยอีก จำเลยจึงจับผู้ตายและใช้มีดฟันผู้ตายไปเพียงครั้งเดียว แม้ผู้ตายจะมีอาการมีนเมาสุรา แต่ตามลักษณะอาการของผู้ตายแสดงว่ายังครองสติได้ การมีนเมาสุราดังกล่าวจะยกขึ้นมาเพื่อฟังให้เป็นโทษแก่จำเลยไม่ได้ พฤติการณ์ถือได้ว่า จำเลยฟันผู้ตายเพื่อป้องกันตนเองให้พ้นจากอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายและเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึง และได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ จึงเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย จำเลยไม่มีความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4473/2536 แม้ผู้ตายเมาสุราไม่สามารถครองสติได้ แต่เมื่อผู้ตายเดินโซเซข้ามถนนมาย่อมไม่ว่องไวเหมือนบุคคลธรรมดา ผู้ตายเดินผ่านช่องเดินรถได้ถึง 2 ช่อง แล้วถูกรถที่จำเลยขับชนในช่องที่ 3 หากจำเลยขับรถด้วยความระมัดระวังจะต้องสังเกตเห็นผู้ตายกำลังเดินข้ามถนนอยู่ข้างหน้าในระยะไม่ไกล สามารถหลีกเลี่ยงอันตรายไม่ให้เกิดขึ้นได้ การที่จำเลยขับรถชนผู้ตายถือว่าเป็นความประมาทของจำเลย หาใช่เกิดจากเหตุสุดวิสัยไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2001/2530 ผู้ตายหลอกลวงจำเลยว่า บุตรจำเลยป่วยหนัก สามีจำเลยให้ผู้ตายมารับจำเลยไป ผู้ตายขับพาไปถึงที่เปลี่ยวแล้วลวนลามจำเลย จำเลยใช้มีดแทงผู้ตายอย่างแรงถูกอวัยวะสำคัญ ขณะนั้นจำเลยอยู่ในสภาพแต่งกายเรียบร้อยผู้ตายก็ย้งนุ่งกางเกงอยู่ ผู้ตายจึงคงลวนลามโดยกอดจูบเท่านั้น ไม่ถึงขั้นจะข่มขืนกระทำชำเราจำเลย กรณียังไม่พอถือว่าเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึงสำหรับการจะถูกข่มขืนกระทำชำเรา คงเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึงเฉพาะที่ผู้ตายกระทำอนาจารเท่านั้นในขณะที่ผู้ตายกอดปล้ำจำเลย ผู้ตายอาเจียนจำเลยยังตื่นหลุดออกไปได้บ้างแต่ผู้ตายก็เข้ามากอดปล้ำอีก แสดงว่าผู้ตายเมาสุรามากจนแทบจะครองสติไม่ได้ จำเลยอาจกระทำการใดเพื่อป้องกันโดยไม่จำเป็นต้องให้ผู้ตายถึงตายก็ได้ การที่จำเลยใช้มีดแทงผู้ตายในที่สำคัญจนผู้ตายถึงแก่ความตายจึงเป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 69

นอกจากนี้ คำว่า “มีนเมา” ยังปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 (2) ที่กำหนดว่าห้ามขับซี้รถในขณะที่เมาสุราหรือเมาอย่างอื่น โดยผู้ที่ขับซี้รถในระหว่างเมาสุราแล้วเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2550 (ฉบับที่ 7) กำหนดอัตราโทษสูงสุดระหว่างโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปี ถึง 10 ปี หรือปรับตั้งแต่ 60,000 บาท ถึง 200,000 บาท และพักใช้ใบอนุญาตขับซี้หรือเพิกถอนใบอนุญาต ซึ่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ได้กำหนดเกี่ยวกับวิธีการ

ทดสอบว่าผู้ขับขี่เมาสุราหรือไม่ โดยให้ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี่ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การตรวจวัดลมหายใจโดยวิธีการเป่าลมหายใจ (Breath Analyzer Test) และให้อ่านค่าของปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นหน่วยมิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์
2. การตรวจวัดจากปัสสาวะ
3. การตรวจวัดจากเลือด

ทั้งนี้ วิธีการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์จากปัสสาวะหรือเลือดนั้นจะสามารถกระทำได้ก็ต่อเมื่อไม่สามารถตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ด้วยวิธีวัดลมหายใจได้เท่านั้น ซึ่งกรณีที่จะถือว่าเมาสุรานั้น จะต้องแยกพิจารณา ดังนี้

1. กรณีตรวจวัดจากเลือด ผู้ถูกทดสอบที่มีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์¹¹⁹ จะถือว่าผู้ถูกทดสอบนั้นเมาสุรา เว้นแต่กรณีผู้ถูกทดสอบเป็นผู้ขับขี่ซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์ ผู้ขับขี่ซึ่งได้รับอนุญาตชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ผู้ขับขี่ซึ่งมีใบอนุญาตขับขี่สำหรับรถประเภทอื่นที่ใช้แทนกันไม่ได้ และผู้ขับขี่ซึ่งไม่มีใบอนุญาตขับขี่หรืออยู่ระหว่างพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ หากมีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่า 20 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ก็ถือว่าเมาสุราแล้ว¹²⁰

2. กรณีตรวจวัดจากลมหายใจหรือปัสสาวะ ให้เทียบปริมาณแอลกอฮอล์โดยใช้ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นเกณฑ์มาตรฐาน ดังนี้

- กรณีตรวจวัดจากลมหายใจ ให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับ 2,000

- กรณีตรวจวัดจากปัสสาวะ ให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับ เศษ 1 ส่วน 1.3

จากการวิจัยเกี่ยวกับระดับแอลกอฮอล์ในเลือดภายหลังการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ภายหลังบริโภคเบียร์ 8 ดิกกรี จำนวน 1 กระป๋อง (330 มิลลิลิตร) ไวน์ไทย หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 5 ดิกกรี จำนวน 1 กระป๋อง ร่างกายจะมีระดับแอลกอฮอล์ในเลือดน้อยกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ถ้าบริโภคเบียร์ 8 ดิกกรี จำนวน 2 ขวด (1,260 มิลลิลิตร) ระดับแอลกอฮอล์ในเลือดจะเกินกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ และภายหลังจากที่บริโภคไปแล้ว 2 ชั่วโมง ร่างกายก็ยังคงมีระดับแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ อย่างไรก็ตาม ปริมาณการบริโภคเบียร์ จำนวน 1 ขวด

¹¹⁹ หมายความว่า มีแอลกอฮอล์อยู่ 50 มิลลิกรัม ในเลือด 100 มิลลิลิตร

¹²⁰ แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 21 (พ.ศ. 2560) ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

(630 มิลลิลิตร) หรือเปียร์ จำนวน 2 กระป๋อง ระดับแอลกอฮอล์ในเลือดจะน้อยกว่าหรือมากกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ขึ้นอยู่กับน้ำหนักของผู้บริโภคเป็นสำคัญ ผู้บริโภคที่มีน้ำหนักตัว 60 – 69 กิโลกรัม จะมีค่าเฉลี่ยของระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ถ้าผู้บริโภคมีน้ำหนักตัวน้อยกว่า 60 กิโลกรัม อาจจะมีระดับแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ได้ ส่วนอัตราการทำลายแอลกอฮอล์ของร่างกายใน 1 ชั่วโมง ร่างกายสามารถกำจัดแอลกอฮอล์ได้ 15 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ หมายความว่า ถ้าร่างกายมีระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เมื่อเวลาผ่านไป 1 ชั่วโมง ระดับแอลกอฮอล์ในเลือดจะลดลงเหลือเพียง 35 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ กรณีที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดอื่น ระดับแอลกอฮอล์ในเลือดจะขึ้นอยู่กับน้ำหนักหรือรูปร่างของผู้บริโภค เครื่องดื่มประเภทวิสกี้ 35 ดีกรี และ 43 ดีกรี ผู้บริโภคเพศชายที่มีส่วนสูง 170 เซนติเมตร และมีน้ำหนักมากกว่า 58 กิโลกรัม สามารถบริโภควิสกี้ในปริมาณ 100 มิลลิลิตร และ 80 มิลลิลิตร ได้ตามลำดับ ส่วนผู้บริโภคเพศหญิงที่มีส่วนสูงโดยเฉลี่ย 158 เซนติเมตร และมีน้ำหนัก 45 – 55 กิโลกรัม สามารถบริโภควิสกี้ปริมาณ 40 มิลลิลิตร และ 60 มิลลิลิตร ได้ (1 ฝา เท่ากับ 10 มิลลิลิตร) เครื่องดื่มประเภทไวน์ ผู้บริโภคเพศชายที่มีส่วนสูง 170 เซนติเมตร และมีน้ำหนัก 61 กิโลกรัม สามารถบริโภคได้ 300 มิลลิลิตร ส่วนผู้บริโภคเพศหญิงที่มีส่วนสูงโดยเฉลี่ย 157 เซนติเมตร และมีน้ำหนัก 45 – 55 กิโลกรัม สามารถบริโภคได้ 170 มิลลิลิตร เป็นต้น¹²¹ หากเปรียบเทียบกับปริมาณการดื่มมาตรฐาน (Standard Drinking) ปริมาณระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ของผู้บริโภคเพศชายที่มีน้ำหนัก 72 กิโลกรัม จะเท่ากับ 2 ดื่มมาตรฐาน ซึ่งหากเป็นผู้บริโภคเพศหญิงที่มีน้ำหนัก 72 กิโลกรัม จำนวน 2 ดื่มมาตรฐาน ผู้บริโภคจะมีปริมาณระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 60 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์¹²² หรือมีปริมาณเท่ากับเปียร์ธรรมดา 2 กระป๋อง หรือ 2 ขวดเล็ก (660 มิลลิลิตร) เหล้า 6 แก้ว แก้วละ 1 ฝา (60 มิลลิลิตร) และไวน์ 2 แก้ว (200 มิลลิลิตร) เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า อาการมึนเมาตามประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติจราจรทางบกข้างต้น จะพิจารณาจากความสามารถในการบังคับตนเองของผู้กระทำเป็นสำคัญ โดยพิจารณาจากลักษณะอาการที่แสดงออกมาของบุคคลนั้น ส่วนการวัดระดับความมึนเมาจากปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นเพียงองค์ประกอบในการพิจารณาความรับผิดชอบของผู้มึนเมาเท่านั้น

¹²¹ ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, "ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขับรถโดยไม่ผิดกฎหมาย" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/article/detail.asp?id=141>

¹²² ชาญชัย ธงพานิช, "ปัญหาและผลกระทบของสุราและยาเสพติด" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 5 พฤษภาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.tyrkk.go.th/web/uploads/ck/files/Problemsandtheeffectsofdrugs.pdf>

เช่นเดียวกับอาการมีนเมาตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่กำหนดให้บุคคลที่ได้รับ การคุ้มครองตามกฎหมายต้องเป็นบุคคลที่มีอาการมีนเมาจนครองสติไม่ได้

เช่นนี้ หากมีบุคคลมาขอซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แม้จะมีอาการมีนเมา แต่ยังคงครองสติได้ในขณะที่ซื้อขายกันนั้น และผู้จำหน่ายได้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ บุคคลนั้นไป ผู้จำหน่ายจะต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายหรือไม่

3.2.2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบสำหรับผู้ประกอบการ

ความรับผิดชอบในกรณีที่มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีนเมา ตามมาตรา 29 (2) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มุ่งเอาผิดแก่บุคคล ใดก็ได้ที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีนเมาจนครองสติไม่ได้เป็นสำคัญ แต่โดยหลักแล้วหากพบการกระทำความผิดขึ้นจะกล่าวโทษและดำเนินคดีแก่เจ้าของกิจการก่อน และหากมีพยานหลักฐานชี้ชัดได้ว่าบุคคลใดที่เป็นผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วก็จะต้องเอาผิด บุคคลดังกล่าวไปพร้อมกันด้วยและรับโทษในอัตราที่เท่ากัน เช่นนี้ การกำหนดให้ผู้ประกอบการ พนักงาน และบุคคลทั่วไป ต้องรับโทษในอัตราที่เท่ากัน ทั้ง ๆ ที่ผู้ประกอบการมีหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคมในการประกอบธุรกิจมากกว่าพนักงานและบุคคลโดยทั่วไปนั้น มีความเหมาะสมแล้วหรือไม่

บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประกอบไปด้วย ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตอย่างผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการ และบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับลูกค้าหรือผู้มีนเมาซึ่งอาจเป็นพนักงานบริการหรือบุคคลทั่วไป รวมถึงตัวผู้ประกอบการเองด้วย ซึ่งตามจุดมุ่งหมายของความรับผิดชอบกรณีจำหน่ายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมานั้นมุ่งเน้นที่จะเอาผิดแก่ตัวบุคคลที่เป็นผู้จำหน่ายหรือบริการเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีนเมาทอดสุดท้าย ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งพนักงานบริการ บุคคลใด ๆ หรือตัวผู้ประกอบการเองก็ได้

ผู้ประกอบการหรือบุคคลใดที่ประสงค์จะจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ต้องยื่นคำขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานสรรพสามิต โดยอาจเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย หรือบุคคลธรรมดาที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์¹²³ โดยผู้ที่ได้รับใบอนุญาตขายสุรามีหน้าที่ ที่ต้องควบคุมดูแลให้ลูกจ้างหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการตามใบอนุญาตปฏิบัติ ให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิตในส่วนที่เกี่ยวกับสุราและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต และต้องไม่ยินยอมให้บุคคลใดกระทำการอันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษี

¹²³ กฎกระทรวงการอนุญาตขายสุรา พ.ศ. 2560 ข้อ 3

สรรพสามิตในส่วนที่เกี่ยวกับสุรา และกระทำการที่ขัดต่อเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต สถานประกอบการขายสุราที่ได้รับใบอนุญาต¹²⁴ ส่วนกรณีพนักงานหรือบุคคลทั่วไปที่บริการ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นไม่จำเป็นต้องได้รับใบอนุญาตขายสุราดังเช่นผู้ประกอบการในธุรกิจเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์แต่อย่างใด อีกทั้งไม่จำเป็นต้องได้รับใบอนุญาตอื่น ๆ หรือต้องผ่านการอบรมใด ๆ ด้วย

อย่างไรก็ตาม ได้มีประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน เรื่อง มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2552 กำหนดให้ “สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม” หมายถึง พนักงานที่ได้รับ มอบหมายให้เตรียมและผสมเครื่องดื่มให้กับผู้ใช้บริการหรือลูกค้า ในสาขาบริการธุรกิจหรือเครื่องดื่ม แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

ระดับ 1 ผู้ช่วยบาร์ (Bar helper) หมายถึง พนักงานที่เป็น ผู้ช่วยงานในบาร์โดยยังไม่มีหน้าที่ผสมเครื่องดื่มหรือเสิร์ฟเครื่องดื่ม

ระดับ 2 พนักงานผสมเครื่องดื่ม (Bartender) หมายถึง พนักงาน ที่มีหน้าที่เตรียมและผสมเครื่องดื่มขึ้นอยู่กับมาตรฐานและเทคนิคต่าง ๆ

ระดับ 3 หัวหน้าบาร์ (Bar supervisor/Captain) หมายถึง หัวหน้าผู้ควบคุมดูแลพนักงานผสมเครื่องดื่ม โดยมีหน้าที่ประสานกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับการเตรียม และการผสมเครื่องดื่มตามที่กำหนด

บุคคลในสาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่มดังกล่าวสามารถเข้ารับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติสาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่มได้ โดยต้องมีความรู้ ความสามารถ และทัศนคติในการทำงานตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงานกำหนดไว้ เช่น ความรู้พื้นฐานในการใช้ภาษาอังกฤษ การดำเนินงานของบาร์ เครื่องมือและอุปกรณ์ภายในบาร์ การจัดการด้านความปลอดภัย การเตรียมเครื่องดื่มและการผสมเครื่องดื่มทั้งที่มีแอลกอฮอล์และไม่มี แอลกอฮอล์ การจำแนกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดต่าง ๆ และการเสิร์ฟที่เคาน์เตอร์บาร์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องมีคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงานกำหนดไว้ ดังต่อไปนี้¹²⁵

1. มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ระดับ 1 (ผู้ช่วยบาร์) ผู้เข้ารับการทดสอบต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์นับถึงวันที่เข้ารับการทดสอบ และมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้

¹²⁴ กฎกระทรวงการอนุญาตขายสุรา พ.ศ. 2560 ข้อ 10

¹²⁵ ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน เรื่อง คุณสมบัติของผู้เข้ารับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม

- ประสบการณ์การทำงานหรือประกอบอาชีพเกี่ยวกับสาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องตีมน้อยกว่า 6 เดือน

- ผ่านการฝึกฝีมือแรงงานหรือฝึกอาชีพในสาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องตีมน้อยกว่า 12 ชั่วโมง และมีประสบการณ์จากการฝึกหรือปฏิบัติงานในกิจการในสาขาที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 48 ชั่วโมง

- เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสาขาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพนี้

2. มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องตีมนระดับ 2 (พนักงานผสมเครื่องตีมน) ต้องมีประสบการณ์การทำงานหรือประกอบอาชีพเกี่ยวกับสาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องตีมน้อยกว่า 1 ปี นับแต่วันที่ได้รับหนังสือรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติระดับ 1 หรือได้คะแนนรวมในการทดสอบ ระดับ 1 ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

3. มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องตีมนระดับ 3 (หัวหน้าบาร์) ต้องมีประสบการณ์ในการทำงานหรือประกอบอาชีพเกี่ยวกับสาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องตีมน้อยกว่า 3 ปี นับแต่วันที่ได้รับหนังสือรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงาน ระดับ 2 หรือใบรับรองประสบการณ์จากสถานประกอบการในสาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องตีมน้อยกว่า 5 ปี และได้คะแนนรวมในการทดสอบ ระดับ 2 ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 85

จะเห็นได้ว่า ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีมนแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 หรือกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องตีมนแอลกอฮอล์หรือสุรายังไม่ปรากฏว่าได้มีการนำมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องตีมน มาปรับใช้ในการประกอบธุรกิจเครื่องตีมนแอลกอฮอล์ด้วยแต่อย่างใด ดังนั้น หากได้มีการนำมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติดังกล่าว มาเป็นหลักเกณฑ์การเป็นพนักงานบริการเครื่องตีมนแอลกอฮอล์แล้ว จะมีส่วนช่วยในการป้องกันการจำหน่ายเครื่องตีมนแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมาได้อีกทางหนึ่งด้วย

แม้ว่าเจตนารมณ์ของบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามจำหน่ายเครื่องตีมนแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมาตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีมนแอลกอฮอล์จะมุ่งหมายในการป้องกันมิให้ผู้มีเมมาก่อให้เกิดความเสียหายในสังคม โดยเอาผิดแก่บุคคลที่ส่งต่อเครื่องตีมนแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมาโดยตรง แต่ในทางปฏิบัติแล้วการสืบหาตัวผู้จำหน่ายหรือส่งต่อเครื่องตีมนแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมานั้นเป็นไปได้ยาก จึงมักจะกล่าวโทษเอาแก่ตัวเจ้าของกิจการก่อน ซึ่งก็คือ ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุรานั้นเอง

ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีมนแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มิได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการในธุรกิจเครื่องตีมนแอลกอฮอล์ไว้แต่อย่างใด อีกทั้งคำว่า “ผู้ประกอบการ” ก็มีใช้คำที่ปรากฏอยู่ในพจนานุกรมโดยชัดแจ้งตรงตัว เป็นคำที่ใช้เรียกขาน

เจ้าของธุรกิจตามประเภทกิจการที่แตกต่างกันออกไป และมักจะถูกใช้ในบริบทด้านเศรษฐศาสตร์ โดยมีผู้นิยามความหมายไว้อย่างหลากหลาย เช่น หมายถึงบุคคลที่ค้นพบความต้องการของตลาด และดำเนินธุรกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด โดยต้องเผชิญกับความเสี่ยง มีแรงกระตุ้นผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในนวัตกรรมและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ โดยถือว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศสามารถพัฒนาต่อไปได้ หรือหมายถึงบุคคลที่มีโอกาสและผลประโยชน์ในธุรกิจ โดยเป็นผู้มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการเงิน การจัดการวัตถุดิบ และการเผชิญกับความเสี่ยงในการริเริ่มหรือดำเนินธุรกิจ เป็นต้น¹²⁶

นอกจากพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้ว ความรับผิดชอบในกรณีที่มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมายังปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติสถานบริการด้วย ซึ่งห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการจำหน่ายสุราให้แก่ผู้มีอาการเมามาจนประพฤติดูรวนวายหรือครองสติไม่ได้ตามมาตรา 16 (3) โดยบุคคลที่อาจมีความรับผิดชอบในกรณีดังกล่าว ต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตสถานบริการ ซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้ขออนุญาตตั้งสถานบริการ ผู้แทนของนิติบุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ เช่นเดียวกับในกรณีที่ผู้ขออนุญาตตั้งสถานบริการเป็นบุคคลธรรมดา โดยผู้ขออนุญาตตั้งสถานบริการต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์ไม่เป็นผู้นิยมประพฤดิเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรม ไม่เป็นผู้วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ไม่เป็นผู้เจ็บป่วยด้วยโรคติดต่ออันเป็นที่รังเกียจแก่สังคม โรคพิษสุราเรื้อรัง หรือโรคยาเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรงไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษในความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา ในความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการค้าหญิงและเด็กหญิงตามกฎหมายว่าด้วยการปรามการทำให้แพร่หลายและการค้าวัตถุอันลามก หรือตามกฎหมายว่าด้วยการปรามการค้าประเวณี

ผู้ประกอบกิจการสถานบริการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 แบ่งออกเป็น¹²⁷

1. สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายหรือบริการ โดยมีผู้บําเรอสำหรับปรนนิบัติลูกค้า เช่น โรงน้ำชา หรือภัตตาคารโนแฮนด์ (No hand restaurant) หมายถึง สถานที่ที่มีอาหารหรือเครื่องดื่มขาย และมีผู้บําเรอให้บริการป้อนอาหารหรือเครื่องดื่มแก่ลูกค้า หรือมีการบริการบิบนวดให้แก่ลูกค้าด้วย อันเป็นการบริการนอกเหนือจาก

¹²⁶ สุธีรา อะทะวงษา, "คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2556), หน้า 11.

¹²⁷ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, "แนวทางการสอบสวนความผิดอาญาตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ" [ออนไลน์].

การบริการปกติของร้านอาหาร ทั้งนี้ หากเป็นการให้บริการทั่วไปที่เป็นปกติสำหรับร้านอาหาร เช่น การให้บริการเสิร์ฟอาหารหรือเครื่องดื่ม หรือบริการชงเครื่องดื่ม จะไม่ถือเป็นความหมายของ “ผู้บ่าเรอ”

2. สถานที่ที่มีอาหาร สุรา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่าย หรือให้บริการ โดยมีดนตรี การแสดงดนตรี หรือการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิงและยินยอม หรือปล่อยปละละเลยให้พนักงาน นักแสดง หรือพนักงานอื่นใดนั่งกับลูกค้า หรือมีการจัดอุปกรณ์ การร้องเพลงประกอบดนตรีให้แก่ลูกค้า โดยจัดให้มีผู้บริการขับร้องเพลงกับลูกค้า หรือยินยอม หรือปล่อยปละละเลยให้พนักงานอื่นใดนั่งกับลูกค้า หรือมีการเต้นหรือยินยอมให้มีการเต้น หรือจัดให้มีการแสดงเต้น เช่น การเต้นบนเวทีหรือการเต้นบริเวณโต๊ะอาหารหรือเครื่องดื่ม หรือมีลักษณะของสถานที่ การจัดแสงหรือแสง หรืออุปกรณ์อื่นใดตามที่กฎหมายในกฎกระทรวง แบ่งออกเป็น 3 กรณี ได้แก่

(1) มีดนตรี การแสดงดนตรี หรือการแสดงอื่นใด เพื่อการบันเทิงและยินยอมหรือปล่อยปละละเลยให้พนักงาน นักแสดง หรือพนักงานอื่นใดนั่งกับลูกค้า ซึ่งคำว่า “มีดนตรี” หมายถึง ทำให้เกิดเสียงดนตรีไม่ว่าจะเป็นด้วยวิธีการใด ๆ เช่น เปิดแผ่นเสียง ส่วนคำว่า “มีการแสดงดนตรี” หมายถึง การแสดงดนตรีสดโดยคน ส่วนคำว่า “การแสดงอื่นใด เพื่อการบันเทิง” หมายถึง การแสดงใด ๆ เพื่อการบันเทิง เช่น การแสดงตลก มายากล หรือกายกรรม เป็นต้น ทั้งนี้ แม้ว่าร้านจำหน่ายอาหารจะมีดนตรีหรือการแสดงดนตรีหรือการแสดงอื่นใด เพื่อการบันเทิงอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็อาจจะยังไม่เข้าข่ายเป็นสถานบริการ โดยร้านดังกล่าวจะต้องมีการยินยอมโดยเปิดเผยหรือโดยปริยาย หรือไม่ใส่ใจกวัดขังตักเตือน ปล่อยให้พนักงานหรือนักแสดง หรือพนักงานของร้านนั่งกับลูกค้าด้วย จึงจะเข้าข่ายเป็นสถานบริการประเภทนี้ ตัวอย่างของสถานบริการประเภทนี้ เช่น คาเฟ่ เป็นต้น

(2) การจัดอุปกรณ์การร้องเพลงประกอบดนตรีให้แก่ลูกค้า โดยจัดให้มีผู้บริการขับร้องเพลงกับลูกค้า หรือยินยอมหรือปล่อยปละละเลยให้พนักงานอื่นใดนั่งกับลูกค้า คำว่า “อุปกรณ์การร้องเพลงประกอบดนตรี” หมายถึง อุปกรณ์คาราโอเกะ หรืออุปกรณ์ใด ๆ ที่ทำให้มีเสียงดนตรี เพื่อให้สามารถร้องเพลงประกอบได้ แต่ร้านที่มีอุปกรณ์ดังกล่าวอาจจะยังไม่ถือว่าเป็นสถานบริการก็ได้ กรณีที่จะถือว่าเป็นสถานบริการกรณีนี้นั้น ร้านจะต้องจัดให้มีผู้บริการร้องเพลงร่วมกับลูกค้า หรือยินยอมโดยเปิดเผยหรือโดยปริยาย หรือไม่ดูแลกวัดขัง ปล่อยให้พนักงานของร้านมานั่งกับลูกค้า ตัวอย่างของสถานบริการประเภทนี้ เช่น ร้านคาราโอเกะที่มีพนักงานนั่งตรงค์ เป็นต้น

(3) มีการเต้นหรือยินยอมให้มีการเต้น หรือจัดให้มีการแสดงเต้น เช่น การเต้นบนเวทีหรือการเต้นบริเวณโต๊ะอาหารหรือเครื่องดื่ม หมายถึง ร้านอาหารประเภทที่มีการเต้น หรือยินยอมโดยเปิดเผยหรือโดยปริยายให้มีการเต้น หรือทางร้านจัดให้มี

การแสดงเด่น ไม่ว่าจะเป็นการเต้นโดยลูกค้าหรือพนักงานของร้านหรือบุคคลใด ๆ ล้วนเข้าข่าย เป็นสถานบริการประเภทนี้ทั้งสิ้น ตัวอย่างของสถานบริการประเภทนี้ เช่น ผับต่าง ๆ นั้นเอง

(4) ลักษณะของสถานที่ การจัดแสงหรือแสง หรืออุปกรณ์ อื่นใดตามที่กฎหมายในกฎกระทรวง ซึ่งขณะนี้กระทรวงมหาดไทยยังไม่มีการออกกฎกระทรวง แต่อย่างใด และประเภทที่สาม หมายถึง ร้านจำหน่ายอาหารหรือเครื่องดื่ม และร้านต้องจัดให้มีการแสดงดนตรีซึ่งต้องเป็นการแสดงดนตรีสดโดยคนเท่านั้น หรืออาจมีการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิง เช่น การแสดงตลกหรือมายากลก็ได้ และจะต้องปิดทำการหลังเวลาเที่ยงคืน หรือ 24.00 นาฬิกา ไปแล้วเท่านั้น ดังนั้น ร้านอาหารที่มีการแสดงดนตรีซึ่งปิดทำการในเวลาเที่ยงคืน จึงไม่เข้าข่าย ว่าเป็นสถานบริการประเภทนี้

3. สถานที่ที่มีอาหาร สุรา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่าย โดยจัดให้มีการแสดงดนตรีหรือการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิง ซึ่งปิดการหลังเวลา 24.00 นาฬิกา

เนื่องด้วยผู้ประกอบการในธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นธุรกิจที่สร้างผลกำไร ได้อย่างมหาศาล จึงถือได้ว่าผู้ประกอบการควรจะมีบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคม มากกว่าบุคคลอื่น ๆ ด้วยการป้องกันมิให้ลูกค้าของตนไปก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นได้ ซึ่งบทลงโทษตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และพระราชบัญญัติสถานบริการ มิได้กำหนดไว้ให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบร่วมกับพนักงานของตน อีกทั้งยังมิได้กำหนดให้ ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบสูงกว่าบุคคลอื่น ๆ ไว้แต่อย่างใด นอกจากนี้ ผู้ประกอบการสามารถเป็นได้ทั้ง บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล แต่บทกำหนดโทษในกรณีดังกล่าวมิได้กำหนดให้บุคคลธรรมดา และนิติบุคคลต้องรับโทษในอัตราที่แตกต่างกันแต่อย่างใดด้วย

3.2.2.3 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดของผู้แทนนิติบุคคล

จากที่ศึกษามาในหัวข้อก่อนว่า ผู้ประกอบการในธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อาจเป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล เช่นนี้ ในกรณีที่ผู้ประกอบการที่อาจมีความรับผิด ตามกฎหมายมีสถานะเป็นนิติบุคคล กรรมการหรือบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบของนิติบุคคลนั้น ต้องมีความรับผิดตามกฎหมายด้วยหรือไม่

ตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 มาตรา 28/4 กำหนดไว้ว่า ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติสถานบริการมีสถานะเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำ ความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการ หรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด บุคคลนั้นจะต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย จากเดิมที่กำหนดไว้ว่า ในกรณีที่

ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น แต่เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 11/2556 เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2556 ว่า พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 มาตรา 28/4 เฉพาะในส่วนที่สันนิษฐานให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษทางอาญาร่วมกับการกระทำความผิดของนิติบุคคล โดยไม่ปรากฏว่ามีการกระทำหรือเจตนาประการใดอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39 วรรคสอง ประกอบมาตรา 3 วรรคสอง เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 6 จึงได้มีการแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเพื่อมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ให้เหตุผลไว้ว่า “รัฐธรรมนูญ มาตรา 39 เป็นบทบัญญัติในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ 4 สิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยวรรคสอง บัญญัติว่าในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด เป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งข้อสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 39 วรรคสอง นี้ เป็นข้อสันนิษฐานอันมีที่มาจากหลักสิทธิมนุษยชน ดังปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ 11 ที่ว่า บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่ามีความผิดอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย และผู้นั้นได้รับหลักประกันทั้งหลายที่จำเป็นในการต่อสู้คดีประกอบกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) ข้อ 14.2 ที่ว่า บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดอาญา ต้องมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่ามีความผิด อันถือเป็นหลักการพื้นฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาสากลที่ว่า บุคคลทุกคนมิใช่ผู้กระทำความผิดอาญา เพื่อเป็นหลักประกันแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาที่รัฐให้การรับรองแก่บุคคลทุกคนที่จะไม่ถูกลงโทษทางอาญา จนกว่าจะมีพยานหลักฐานมาพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด และเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของหลักนิติธรรม (The Rule of Law) ที่ได้รับการยอมรับในนานาอารยประเทศ”

ตัวอย่างแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้แทนนิติบุคคล มีดังนี้

คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 1620/2508 จำเลยที่ 1 เป็นบริษัทจำกัด เป็นนิติบุคคล จึงเป็นเพียงบุคคลธรรมดาโดยอำนาจของกฎหมาย ดำเนินหรือปฏิบัติงาน ตามวัตถุประสงค์ของบริษัทด้วยตนเองไม่ได้ ต้องดำเนินหรือปฏิบัติงานโดยผู้แทน จำเลยที่ 2 เป็นกรรมการผู้จัดการ จึงเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินหรือปฏิบัติงานของบริษัทจำเลยที่ 1 เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า บริษัทจำเลยที่ 1 กระทำผิดก็ได้ชื่อว่าเป็นการกระทำของจำเลยที่ 2 ด้วย

คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 556/2530 นมชั้นหวานที่จำเลยผลิตขึ้น มีจุลินทรีย์หรือבקเตรีเกินกว่าจำนวนตามประกาศของกระทรวงสาธารณสุข จึงเป็นอาหารที่ผลิตขึ้น โดยไม่ถูกต้องตามคุณภาพหรือมาตรฐาน ส่วนจะถึงขั้นเป็นอาหารปลอมหรือไม่ต้องเป็นอาหารที่ทำให้ เกิดโทษหรือเป็นอันตราย จุลินทรีย์หรือבקเตรีนั้นมีทั้งชนิดที่ทำให้เกิดโทษและชนิดที่ไม่เป็นโทษ เมื่อโจทก์ไม่นำสืบให้เห็นว่า การมีจุลินทรีย์หรือבקเตรีเกินจำนวนที่ระบุไว้เป็นโทษหรือเป็นอันตราย นมชั้นหวานดังกล่าวจึงมิใช่อาหารปลอมตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มาตรา 25 (2) ประกอบด้วยมาตรา 27 (5) แต่การมีจุลินทรีย์หรือבקเตรีเกินจำนวนดังกล่าวเป็นอาหารผิดมาตรฐาน ตามมาตรา 25 (3) ประกอบด้วยมาตรา 28 ศาลจึงมีอำนาจลงโทษฐานนี้ได้ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 เพราะเป็นบทที่มีโทษเบากว่าที่โจทก์ฟ้อง นิติบุคคลจะดำเนินงาน หรือปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ด้วยตนเองไม่ได้ต้องกระทำโดยผู้แทน จำเลยที่ 2 เป็นกรรมการ ผู้มีอำนาจของบริษัทจำเลยที่ 1 เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินหรือปฏิบัติงานของจำเลยที่ 1 เมื่อจำเลยที่ 1 กระทำผิด ก็ได้ชื่อว่าเป็นการกระทำของจำเลยที่ 2 ด้วย

คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 3446/2537 รถยนต์บรรทุกก๊าซคันหมายเลข ทะเบียน 71-0415 กรุงเทพมหานคร เป็นของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด มีจำเลยที่ 2 เป็นกรรมการผู้จัดการในวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุตามฟ้อง นายสุทัน ผักแคเล็ก ลูกจ้างของจำเลยที่ 1 ได้ขับรถยนต์บรรทุกก๊าซคันดังกล่าวเพื่อนำก๊าซปิโตเลียมเหลว (แอล.พี.จี.) ไปส่งให้แก่ลูกค้า และได้เกิดเหตุพลิกคว่ำทำให้เกิดเพลิงไหม้ทรัพย์สินของผู้อื่นและบุคคลอื่น ถึงแก่ความตาย ได้รับอันตรายสาหัส และได้รับอันตรายแก่กายเป็นจำนวนมาก แม้อุบัติเหตุครั้งนี้ สาเหตุส่วนหนึ่งจะเกิดจากความประมาทของนายสุทันลูกจ้างของจำเลยที่ 1 ขับรถยนต์บรรทุกก๊าซ คันเกิดเหตุพลิกคว่ำ ทำให้ถังก๊าซหลุดออกจากตัวรถ ก๊าซที่บรรจุอยู่ในถังรั่วไหลเกิดเพลิงไหม้ และระเบิดอย่างรุนแรงเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายและได้รับอันตรายสาหัสจำนวนมาก รวมทั้ง ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายก็ตาม แต่ย่อมเป็นที่เห็นได้ว่า ผลของอุบัติเหตุครั้งนี้มีสาเหตุส่วนหนึ่ง มาจากการกระทำของจำเลยที่ 1 ดังกล่าวด้วย หาใช่เป็นผลมาจากการกระทำโดยประมาทของนายสุทัน คนขับรถยนต์บรรทุกก๊าซคันเกิดเหตุแต่ผู้เดียวดังที่จำเลยทั้งสองกล่าวอ้างในฎีกาไม่ เพราะถ้าจำเลยที่ 1 ได้ปฏิบัติตามกฎกระทรวงและประกาศกรมโยธาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการติดตั้งถังขนส่งก๊าซ และลักษณะและส่วนประกอบภายในถังขนส่งก๊าซแล้วก็จะไม่เกิดโศกนาฏกรรมเช่นนี้ขึ้น และแม้ว่า

รถยนต์บรรทุกทุกก๊าศคันเกิดเหตุจะต้องตั้งถึงบรรจุก๊าศไว้ก่อนที่กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2529) จะใช้บังคับก็ตาม แต่บทบัญญัติของกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวบังคับให้ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครอง ปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามประกาศภายใน 365 วัน นับแต่วันที่ 19 สิงหาคม 2529 ซึ่งเป็นวันที่ กฎกระทรวงฉบับดังกล่าวใช้บังคับ ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 มิได้นำพาที่จะปฏิบัติตามกฎกระทรวง ฉบับดังกล่าวยังคงใช้รถยนต์บรรทุกทุกก๊าศคันเกิดเหตุขนส่งก๊าศให้แก่ลูกค้าตลอดมาจนถึงวันเกิดเหตุ เป็นเวลา 3 ปีเศษ การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงเป็นการกระทำโดยประมาทปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งจำเลยที่ 1 ผู้มีอาชีพประกอบกิจการค้าและขนส่งก๊าศซึ่งเป็นวัตถุไวไฟและอันตรายตามวิสัย และพฤติการณ์ของผู้ประกอบกิจการค้าเช่นจำเลยที่ 1 จำต้องใช้ความระมัดระวังมากเป็นพิเศษกว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพชนิดอื่น เพราะถ้าหากมิได้ใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษแล้ว ก็เกิดอันตราย ต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่นที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยเช่นคดีนี้ การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงเป็นความผิดตามฟ้อง สำหรับจำเลยที่ 2 นอกจากจะเป็นกรรมการผู้จัดการของจำเลยที่ 1 แล้ว ยังเป็นผู้ก่อตั้งบริษัทจำเลยที่ 1 และเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ของจำเลยที่ 1 การบริหารงานและอำนาจสั่งการ ทั้งหมดคงอยู่กับจำเลยที่ 2 แต่เพียงผู้เดียว นอกจากนี้ยังได้ความว่า จำเลยที่ 2 เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัดวัฒนาแก๊สซึ่งขายรถยนต์บรรทุกทุกก๊าศคันเกิดเหตุให้แก่จำเลยที่ 1 จำเลยที่ 2 จึงเป็นเจ้าของผู้ครอบครองรถยนต์บรรทุกทุกก๊าศคันเกิดเหตุตลอดมาย่อมรู้ว่ารถยนต์บรรทุกทุกก๊าศ คันเกิดเหตุไม่สามารถที่จะนำมาใช้บรรทุกก๊าศส่งให้แก่ลูกค้าได้เพราะมิได้รับใบอนุญาต และผ่านการตรวจสอบและทดสอบจากกรมโยธาธิการ จำเลยที่ 2 ในฐานะกรรมการผู้จัดการ ของจำเลยที่ 1 มีอำนาจสั่งการภายในบริษัทแทนจำเลยที่ 1 ได้ แต่เพิกเฉยไม่จัดการแก้ไขรถยนต์ บรรทุกก๊าศคันเกิดเหตุเสียให้ถูกต้องตามกฎกระทรวงและประกาศกรมโยธาธิการกลับนำรถยนต์ บรรทุกก๊าศคันเกิดเหตุมาใช้จนกระทั่งเกิดเหตุคดีนี้ การกระทำของจำเลยที่ 2 จึงเป็นความผิด ตามฟ้องเช่นกัน

คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 5410/2546 เจตนารมณ์ของบทบัญญัติมาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ต้องการให้ดำเนินคดีเพื่อลงโทษกรรมการหรือผู้จัดการ ของนิติบุคคลที่นิติบุคคลนั้นกระทำความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่นด้วย โดยให้ถือว่ากรรมการ หรือผู้จัดการของนิติบุคคลนั้นได้ร่วมกระทำผิดกับนิติบุคคลดังกล่าวโดยเป็นตัวการด้วยกัน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 แต่ความเป็นนิติบุคคลของบริษัทจำเลยที่ 1 นั้น เป็นส่วนหนึ่ง ต่างหากจากความเป็นบุคคลของจำเลยที่ 2 ที่มีฐานะเป็นกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนจำเลยที่ 1 ประกอบกับความรับผิดชอบในทางอาญาเป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้กระทำผิด กล่าวคือ บุคคลจักต้องรับโทษ ในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเท่านั้น ดังนั้น แม้บทบัญญัติมาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 จะบัญญัติให้ถือว่าจำเลยที่ 2 ร่วมกระทำความผิดกับ นิติบุคคลจำเลยที่ 1 ด้วยก็ตาม แต่เมื่อโจทก์ร่วมมีหนังสือมอบอำนาจให้ ว. ไปร้องทุกข์ต่อพนักงาน

สอบสวน โดยหนังสือมอบอำนาจระบุให้ดำเนินคดีแก่จำเลยที่ 1 เท่านั้น กรณีจึงไม่มีผลที่จะให้ถือได้ว่า โจทก์ร่วมร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยที่ 2 เพื่อให้รับผิดในฐานะที่ได้ร่วมกระทำความผิดกับ จำเลยที่ 1 ด้วย แม้ว่าในขณะที่ไปร้องทุกข์ดังกล่าวโจทก์ร่วมยังไม่รู้จักชื่อกรรมการบริษัทจำเลยที่ 1 ว่าเป็นจำเลยที่ 2 แต่โจทก์ร่วมก็มีสิทธิที่จะร้องทุกข์ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีแก่กรรมการบริษัท จำเลยที่ 1 โดยเพียงแต่ระบุตำแหน่งไว้ได้ เพราะไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดห้ามไว้

คำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 2813/2562 แม้จำเลยที่ 1 เป็นนิติบุคคลซึ่งเป็น เพียงบุคคลสมมติโดยอำนาจของกฎหมายต้องดำเนินหรือปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของบริษัท ผู้แทนนิติบุคคลก็ตาม แต่ความรับผิดทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคลยังคงต้องพิจารณาตามหลักทั่วไป โดยต้องปรากฏว่าผู้แทนนิติบุคคลนั้นได้กระทำความผิดโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 เป็นองค์ประกอบสำคัญ คดีนี้ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า จำเลยที่ 1 ประกาศเลิกกิจการและเลิกจ้างก่อนที่ จำเลยที่ 2 มีชื่อเป็นกรรมการ ทั้งจำเลยที่ 2 ไม่เคยแสดงตัวและเจตนาเข้าดำเนินงานจัดการแทน จำเลยที่ 1 เชื่อว่าจำเลยที่ 2 ถูกใช้ชื่อจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงให้เป็นกรรมการแทน ก. กรรมการ คนก่อนระหว่างรอให้การเลิกกิจการและเลิกจ้างมีผลในวันที่ 1 เมษายน 2557 เท่านั้น พยานหลักฐาน โจทก์ไม่มีน้ำหนักให้รับฟังได้ว่าจำเลยที่ 2 มีเจตนาเป็นกรรมการผู้มีอำนาจของจำเลยที่ 1 และร่วมกับ จำเลยที่ 1 ไม่จ่ายค่าชดเชยและค่าจ้างสำหรับวันหยุดพักผ่อนประจำปีในปีที่มีการเลิกจ้างให้ลูกจ้าง ฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานตรวจแรงงาน โจทก์จึงต้องอุทธรณ์ว่า มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์อย่างไร ที่แสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ 2 เป็นกรรมการผู้มีอำนาจและมีเจตนาร่วมกับจำเลยที่ 1 กระทำความผิด ตามฟ้อง การที่โจทก์อุทธรณ์เพียงว่า จำเลยที่ 1 กระทำความผิดตามฟ้อง ถือได้ว่าจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนจำเลยที่ 1 ร่วมกระทำความผิดด้วยตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7 นั้น ยังไม่อาจถือได้ว่าโจทก์ได้โต้แย้งคำพิพากษาศาลชั้นต้นว่า จำเลยที่ 2 มีเจตนาเป็นกรรมการผู้มีอำนาจและร่วมกับจำเลยที่ 1 กระทำความผิดตามฟ้องอย่างไร

จะเห็นได้ว่า แนวคำพิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับความรับผิดของผู้แทน ของนิติบุคคลภายหลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า การกำหนดให้ผู้แทนของนิติบุคคล ต้องรับผิดทันทีเมื่อนิติบุคคลมีความรับผิดตามกฎหมายทั้งที่ตนมิได้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิด ของนิติบุคคลก็ตามนั้น ศาลฎีกาถือว่านิติบุคคลเป็นเพียงบุคคลสมมติโดยอำนาจของกฎหมาย โดยดำเนินกิจการหรือกระทำการใด ๆ โดยผ่านทางผู้แทน แต่การพิจารณาความรับผิดทางอาญา ของผู้แทนของนิติบุคคลก็ยังคงต้องพิจารณาตามหลักทั่วไป กล่าวคือ ต้องปรากฏว่าผู้แทน ของนิติบุคคลนั้นได้กระทำความผิดโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 ด้วยเป็นสำคัญ

ทั้งนี้ บทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดของผู้แทนนิติบุคคลดังกล่าวไม่ปรากฏ ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีแม่เหล็กฮอลล์แต่อย่างใด ทั้ง ๆ ที่บุคคลที่อาจมีความรับผิด ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวอาจมีสถานะเป็นนิติบุคคลได้

เมื่อได้ศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเม้าในประเทศไทยมาแล้ว ในหัวข้อต่อไปจะได้ศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเม้าที่บังคับใช้อยู่ในต่างประเทศ ได้แก่ รัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ประเทศสกอตแลนด์ ดินแดนออสเตรเลียแคพิทอล ประเทศออสเตรเลีย และรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับมาตรการในประเทศไทยและวิเคราะห์หาแนวทางในการแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เหมาะสมต่อไป



บทที่ 4

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ ผู้มีเงินมาในต่างประเทศ

เมื่อได้ศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีอยู่ในประเทศไทยมาแล้วในบทก่อนว่าในปัจจุบัน (พ.ศ. 2563) นั้นประเทศไทยมีมาตรการที่ใช้ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างไรบ้าง จะเห็นได้ว่ามาตรการตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่เป็นกฎหมายฉบับหลักที่ใช้ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นเป็นกฎหมายที่กำหนดกรอบการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้แบบกว้าง ๆ เท่านั้น ส่วนกฎหมายฉบับอื่น ๆ ก็เป็นเพียงมาตรการเสริมที่ใช้ควบคู่ไปกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่านั้น ประกอบกับธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นเป็นธุรกิจที่สร้างผลกำไรให้แก่ผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก ผู้ประกอบการจึงต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย โดยหากกระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายก็ย่อมต้องได้รับโทษแตกต่างจากบุคคลธรรมดา แต่พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และกฎหมายอื่น ๆ ยังไม่มีมาตรการที่มีผลเป็นการควบคุมผู้ประกอบการโดยเฉพาะเท่าใดนัก การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยจึงถือว่ายังมีปัญหาอยู่มาก และบางบทบัญญัติก็ไม่สามารถนำไปบังคับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อให้สามารถกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สำหรับประเทศไทย จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในต่างประเทศ ซึ่งประเทศที่จะทำการศึกษาดังกล่าว ได้แก่ รัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ประเทศสกอตแลนด์ ดินแดนออสเตรเลียแคพิทอล ประเทศออสเตรเลีย และรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา โดยแยกศึกษาถึงภาพรวมในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในแต่ละประเทศ และมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนี้ผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมา

4.1 รัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา

รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา มาตรา 21 (21st Amendment) อนุญาตให้แต่ละรัฐมีอำนาจในการออกกฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อบังคับใช้ภายในรัฐของตนตามขอบเขตที่กำหนดไว้ และด้วยบรรทัดฐานทางสังคมที่แตกต่างกันทำให้กฎหมายภายใน

เกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของแต่ละรัฐแตกต่างกันออกไปด้วย¹²⁸ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับประเภทของกฎหมาย ตัวบุคคลที่กฎหมายประสงค์จะลงโทษ คำนิยามของอาการมีเมตามกฎหมาย การกระทำที่ถือเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย พยานหลักฐานที่ใช้ในการพิจารณาคดี และบทกำหนดโทษ

จากจำนวนรัฐทั้งหมด 50 รัฐ ในสหรัฐอเมริกา รัฐเท็กซัสถือเป็นรัฐที่มีมาตรการในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้มงวดที่สุด โดยรัฐเท็กซัสเป็น 1 ใน 10 รัฐ (รัฐแคลิฟอร์เนีย รัฐโคโลราโด รัฐแมริแลนด์ รัฐมอนทานา รัฐนิวยอร์ก รัฐเท็กซัส รัฐเวสต์เวอร์จิเนีย รัฐวอชิงตัน รัฐวิสคอนซิน และรัฐไวโอมิง) ที่อนุญาตให้เยาวชนสามารถบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายแต่ต้องได้รับความยินยอมจากครอบครัวและต้องอยู่ภายใต้การดูแลของสมาชิกในครอบครัวด้วย โดยกฎหมายกำหนดให้บุคคลที่จะสามารถบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างถูกกฎหมายต้องมีอายุตั้งแต่ 21 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ดังนั้น การจัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ได้อยู่ในความดูแลของสมาชิกในครอบครัวย่อมเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย แม้ว่าจะเป็นการบริโภคภายในสถานที่ส่วนตัวหรือได้รับการอนุญาตจากผู้ปกครองของเยาวชนนั้นแล้วก็ตาม¹²⁹

เมืองส่วนใหญ่ในรัฐเท็กซัสอนุญาตให้มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างถูกกฎหมายในทุก ๆ พื้นที่ หรือที่เรียกว่า “Wet county” มีเพียง 5 เมือง เท่านั้น ที่ไม่อนุญาตให้มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือที่เรียกว่า “Dry county” ส่วนเมืองอื่น ๆ ที่มีทั้งพื้นที่ที่สามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้และพื้นที่ที่ห้ามจำหน่าย เรียกว่า “Moist county”¹³⁰

4.1.1 รูปแบบทั่วไปเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

รัฐเท็กซัสใช้ประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Alcoholic Beverage Code) เป็นกฎหมายฉบับหลักในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายในรัฐ โดยกำหนดให้สามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเบียร์ (Beer) ได้ตั้งแต่เวลา 7 นาฬิกา ถึง 24 นาฬิกา ของทุกวัน ยกเว้นวันอาทิตย์ ที่อนุญาตให้จำหน่ายได้ตั้งแต่เวลา 24.00 นาฬิกา ถึง 01.00 นาฬิกา และตั้งแต่

¹²⁸ Pacific Institute for Research and Evaluation, "Laws Prohibiting Alcohol Sales to Intoxicated Person," [Online] Accessed: 1 1 December 2 0 1 8 . Available from: <http://www.nllea.org/documents/SIPLegalResearchReport.pdf>

¹²⁹ Texas Alcoholic Beverage Commission, "Alcohol & Your Child," [Online] Accessed: 11 December 2018. Available from: www.tabc.state.tx.us/education/pdfs/Alcohol-And-Your-Child.pdf

¹³⁰ Texas Alcoholic Beverage Commission, "Wet and Dry Counties," [Online] Accessed: 11 December 2018. Available from: www.tabc.state.tx.us/local_option_elections/wet_and_dry_counties.asp

เวลา 12.00 นาฬิกา ถึง 24.00 นาฬิกา เว้นแต่เป็นการจำหน่ายเบียร์คู่กับอาหาร¹³¹ ส่วนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทไวน์ (Wine) ก็มีการจำหน่ายได้เฉพาะในเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นเดียวกับการจำหน่ายเบียร์¹³² นอกจากนี้ ยังมีการห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันต่าง ๆ ด้วย อาทิ วันอาทิตย์ วันขอบคุณพระเจ้า (Thanksgiving Day) วันคริสต์มาส (Christmas Day) และวันขึ้นปีใหม่ (New Year's Day) ซึ่งถ้าวันคริสต์มาสหรือวันขึ้นปีใหม่ในปีนั้น ๆ ตรงกับวันอาทิตย์ กฎหมายก็ห้ามมิให้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันจันทร์ถัดไปนั้นด้วย เป็นต้น และยังห้ามมิให้มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนเวลา 10.00 นาฬิกา และหลังจาก 21.00 นาฬิกา ของทุกวัน ด้วย¹³³

รัฐเท็กซัสได้กำหนดให้มีคณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Texas Alcoholic Beverage Commission: TABC) ขึ้น ซึ่งแต่งตั้งโดยรัฐบาลภายใต้คำแนะนำและการยอมรับจากสภาซีเนต (Senate) มีวาระในการดำรงตำแหน่ง 6 ปี มีหน้าที่ในการกำกับดูแลเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายในรัฐ สนับสนุนการไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปกป้องผลประโยชน์ของรัฐ กำกับดูแลตามประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จัดเก็บภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และยับยั้งการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่เหมาะสม เช่น การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Bootlegging) การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด (Underage drinking) และองค์กรอาชญากรรม (Organized crime) นอกจากนี้ คณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังมีหน้าที่ในการตรวจตรา ตรวจสอบ และออกข้อบังคับในการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายในรัฐ

การทำงานด้านการบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรัฐเท็กซัสนั้น เยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ สามารถเข้าทำงานได้แต่ต้องได้รับการรับรองจากคณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เสียก่อน¹³⁴ และไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดว่าพนักงานบริการ (Server) ต้องเข้ารับการอบรมใด ๆ ถึงจะสามารถทำงานได้ เพียงแต่ตามประมวลกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กำหนดไว้ว่า การกระทำใด ๆ ของพนักงานบริการ เช่น การบริการ (Serve) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ลูกค้าที่มีอาการเมามาอย่างเห็นได้ชัด จะไม่มีผลให้นายจ้างต้องรับผิดชอบ ถ้านายจ้างได้จัดให้พนักงานบริการนั้นเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรที่คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่ม

¹³¹ Texas Alcoholic Beverage Code Section 105.05

¹³² Texas Alcoholic Beverage Code Section 105.04

¹³³ Texas Alcoholic Beverage Code Section 105.01

¹³⁴ Texas Alcoholic Beverage Code Section 106.09

แอลกอฮอล์ และพนักงานบริการนั้นได้เข้ารับการอบรมจนจบหลักสูตรแล้ว รวมทั้งนายจ้างมิได้รู้เห็นถึงการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายของพนักงานบริการนั้น¹³⁵

คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้องจัดให้พนักงานของตนเข้ารับการอบรมในหลักสูตรตามข้อบังคับของคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Administrative Rules: January 2019) ทั้งพนักงานบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Bartender) พนักงานบริการ (Wait staff) และพนักงานภายในร้าน (Store clerk) เพื่อใช้เป็นข้อต่อสู้หากพนักงานของตนกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามข้อกำหนดเรื่อง “Safe Harbor”¹³⁶ ที่ผู้ได้รับใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในฐานะนายจ้างอาจไม่ต้องรับผิดชอบร่วมกับของพนักงานของตนก็ได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ กล่าวคือ พนักงานต้องได้รับใบประกาศนียบัตรการผ่านหลักสูตรโดยใบประกาศนียบัตรดังกล่าวต้องเป็นปัจจุบันด้วย ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวเป็นการอบรมเกี่ยวกับการบริการและการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Alcoholic Beverage Seller Server Training) มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของอาการมึนเมา หลักกฎหมายเกี่ยวกับผู้มึนเมาและเยาวชน การปฏิบัติต่อผู้มึนเมาและเยาวชน การจัดการกับลูกค้า อันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้จากแอลกอฮอล์ การใช้ประโยชน์จากสถิติผลกระทบของแอลกอฮอล์ เช่น ขนาดและชนิดของแอลกอฮอล์ จำนวนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขนาดและน้ำหนักร่างกายของผู้บริโภค และระยะเวลาในการบริโภค รวมถึงหลักเกณฑ์อื่น ๆ ที่คณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กำหนด

ประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ให้คำนิยามของคำว่า “เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Alcoholic beverage)” ว่าหมายถึง แอลกอฮอล์ หรือเครื่องดื่มใด ๆ ที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ในปริมาณที่เกินกว่าร้อยละ 0.5 โดยปริมาตร และสามารถบริโภคเป็นเครื่องดื่มได้ ไม่ว่าจะต้องทำให้เจือจางก่อนหรือไม่ก็ตาม¹³⁷ โดยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรัฐเท็กซัสก็ถือเป็นสินค้าที่ต้องได้รับการควบคุมเช่นเดียวกับในประเทศไทยดั่งนั้น บุคคลที่จะสามารถจำหน่ายเครื่องดื่ม

¹³⁵ Texas Alcoholic Beverage Code Section 106.14 (a)

¹³⁶ Safe harbor คือ ข้อกำหนดในกฎหมายหรือข้อบังคับที่ให้ความคุ้มกันจากความรับผิดหรือการต้องได้รับโทษภายใต้เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งหรือประสพกับเงื่อนไขที่บางอย่าง ซึ่งในบางครั้ง Safe harbor ก็สามารถทำให้ความรับผิดลดลงได้ถ้าสามารถพิสูจน์ตามหลักสุจริตได้ (Good faith) โปรดดู Jean Murray, "What Is a Safe Harbor Law or Provision?" [Online] Accessed: 5 January 2019. Available from: <https://www.thebalancesmb.com/what-is-a-safe-harbor-law-or-provision-398457>

¹³⁷ Texas Alcoholic Beverage Code Section 1.04

“Alcoholic beverage means alcohol, or any beverage containing more than one – half of one percent of alcohol by volume, which is capable of use for beverage purposes, either alone or when diluted.”

แอลกอฮอล์ได้จึงต้องเป็นบุคคลที่ได้รับอนุญาตตามที่ประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กำหนดไว้ด้วยเช่นกันแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การอนุญาต (Permit) และใบอนุญาต (License)

1. การอนุญาต (Permit)¹³⁸ แบ่งออกเป็นการอนุญาตผลิตเบียร์ (Brewer's permit) การอนุญาตผลิตเบียร์และผู้แทนจำหน่าย (Brewer's self – distribution permit) การอนุญาตกลั่นและต้มสุรา (Distiller's and rectifier's permit) การอนุญาตตัวแทนกลั่นสุรา (Distiller's agent permit) การอนุญาตผลิตไวน์ (Winery permit) การอนุญาตผลิตไวน์เทศกาล (Winery festival permit) การอนุญาตบรรจุขวดไวน์ (Wine bottler's permit) การอนุญาตค้าส่ง (Wholesaler's permit) การอนุญาตบรรจุสุรา (Package store permit) การอนุญาตผู้แทนจำหน่ายท้องถิ่น (Local distributor's permit) การอนุญาตบรรจุไวน์ (Wine only package store permit) การอนุญาตค้าปลีกไวน์และเบียร์ (Wine and beer retailer's permit) การอนุญาตค้าปลีกไวน์และเบียร์เพื่อการบริโภคนอกจุดขาย (Wine and beer retailer's off – premise permit) การอนุญาตค้าปลีกไวน์และเบียร์ชั่วคราว (Temporary wine and beer retailer's permit) การอนุญาตเครื่องดื่มผสม (Mixed beverage permit) การอนุญาตเครื่องดื่มผสมแบบเกินเวลา (Mixed beverage late hours permit) การอนุญาตเครื่องดื่มผสมแบบชั่วคราวรายวัน (Daily temporary mixed beverage permit) การอนุญาตจัดงานเลี้ยง (Caterer's permit) การอนุญาตคลับส่วนบุคคล (Private club registration permit) การอนุญาตตัวแทน (Agent's permit) และการอนุญาตมินิบาร์ (Minibar permit) โดยผู้ที่เป็นเจ้าของคำอนุญาตนั้นเรียกว่า “ผู้ได้รับอนุญาต (Permittee)” ซึ่งรวมถึงตัวแทน ลูกจ้าง หรือพนักงานของผู้ที่เป็นเจ้าของคำอนุญาตนั้นด้วย¹³⁹

2. ใบอนุญาต (License) โดยบุคคลที่ประสงค์จะผลิต (Manufacture) หรือต้ม (Brew) เบียร์ (Beer) เพื่อวัตถุประสงค์ในการขาย (Sale) นำเข้ามาในรัฐ (Import into this state) แจกจ่ายหรือขาย (Distribute or sell) หรือเป็นเจ้าของเพื่อวัตถุประสงค์ในการขาย (Possess for the purpose of sale) ต้องได้รับใบอนุญาตหรือได้รับการอนุญาตตามที่ประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กำหนดไว้ แบ่งออกเป็น ใบอนุญาตผู้ผลิต (Manufacturer's License) ใบอนุญาตผู้ผลิตและผู้แทนจำหน่าย (Manufacturer's self – distribution license) ใบอนุญาตผู้ผลิตที่ไม่ใช่พลเมือง (Nonresident manufacturer's license) ใบอนุญาตผู้แทนจำหน่ายทั่วไป

¹³⁸ Texas Alcoholic Beverage Code Section 11.01

¹³⁹ Texas Alcoholic Beverage Code Section 1.04 (11)

“Permittee means a person who is the holder of a permit provided in this code, or any agent, servant, or employee of that person.”

(General distributor's license) ใบอนุญาตผู้แทนจำหน่ายท้องถิ่น (Local distributor's license) ใบอนุญาตผู้แทนจำหน่ายสาขา (Branch distributor's license) ใบอนุญาตของผู้ประกอบการค้าปลีกในสถานที่บริการที่สามารถบริโภคได้เลยในสถานที่นั้น (Retail dealer's On – premise license) ใบอนุญาตของผู้ประกอบการค้าปลีกในสถานที่บริการที่สามารถบริโภคได้เลยในสถานที่นั้นแบบเกินเวลา (Retail dealer's on – premise late hours license) ใบอนุญาตของผู้ประกอบการค้าปลีกในสถานที่บริการที่ไม่อนุญาตให้มีการบริโภคในสถานที่บริการนั้น (Retail dealer's off – premise license) ใบอนุญาตชั่วคราว (Temporary license) ใบอนุญาตตัวแทนเบียร์ (Agent's beer license) ใบอนุญาตสถานบริการ (Brewpub license) โดยผู้ที่เป็นเจ้าของใบอนุญาตนั้น เรียกว่า “ผู้ได้รับใบอนุญาต (Licensee)” ซึ่งรวมถึงตัวแทน ลูกจ้าง หรือพนักงานของผู้ที่เป็นเจ้าของใบอนุญาตนั้นด้วย¹⁴⁰ และผู้ได้รับใบอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่ที่สามารถมองเห็นได้ตลอดเวลา ณ สถานที่ประกอบกิจการตามที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตด้วย¹⁴¹

จะเห็นได้ว่า บุคคลทั่วไปจะผลิตหรือจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มิได้ หากไม่ได้รับอนุญาตโดยถูกต้องตามที่ประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กำหนดไว้ และเมื่อบุคคลนั้นเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาต (Permittee) หรือผู้ที่ได้รับใบอนุญาต (Licensee) แล้วแต่กรณีให้สามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ก็ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และข้อบังคับที่กฎหมายกำหนดไว้

4.1.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินเมา

รัฐเท็กซัสมีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินเมา ดังต่อไปนี้

¹⁴⁰ Texas Alcoholic Beverage Code Section 1.04 (16)

“Licensee means a person who is the holder of a license provided in this code, or any agent, servant, or employee of that person.”

¹⁴¹ Texas Alcoholic Beverage Code Section 61.01

“No person may manufacture or brew beer for the purpose of sale, import it into this state, distribute or sell it, or possess it for the purpose of sale without having first obtained an appropriate license or permit as provided in this code. Each licensee shall display his license at all times in a conspicuous place at the licensed place of business.”

4.1.2.1 มาตรการทางกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตามมาตรา 101.63 กำหนดให้บุคคลต้องมีความรับผิดชอบถ้าได้จำหน่าย (Sell) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Alcoholic beverage) โดยไม่ได้ใช้ความระมัดระวัง (Criminal negligence) ให้แก่บุคคลที่มีเมามาจนติดเป็นนิสัย (Habitual drunkard) หรือบุคคลที่มีอาการเมามา (Intoxicated) หรือบุคคลที่ขาดสติ (Insane)¹⁴² หากบุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนต้องรับโทษปรับตั้งแต่ 100 ดอลลาร์สหรัฐ ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 500 ดอลลาร์สหรัฐ หรือโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁴³ คิดเป็นเงินไทยตั้งแต่ประมาณ 3,245 บาท แต่ไม่เกินประมาณ 16,225 บาท¹⁴⁴ และหากบุคคลนั้นเคยถูกพิพากษาว่ามีความผิดในความผิดเดียวกันมาแล้ว หรือมีความผิดตามมาตรา 106.03 มาแล้ว บุคคลนั้นต้องรับโทษปรับตั้งแต่ 500 ดอลลาร์สหรัฐ ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁴⁵ คิดเป็นเงินไทยตั้งแต่ประมาณ 16,225 บาท แต่ไม่เกินประมาณ 32,450 บาท¹⁴⁶

การกระทำ “โดยไม่ได้ใช้ความระมัดระวัง” (Criminal negligence) มีความหมายตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งหมายถึง การกระทำอันเนื่องมาจากในสภาวะแวดล้อมหนึ่ง ๆ บุคคลนั้นควรจะใช้ความระมัดระวังในความเสี่ยงที่เกิดขึ้นแล้ว หรืออาจจะเกิดขึ้น ความเสี่ยงนั้นต้องเกิดขึ้นโดยนิสัยในระดับที่ไม่รับรู้ว่าเป็นการกระทำที่เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานของความระมัดระวังที่วิญญูชนจะกระทำในสภาวะแวดล้อมเช่นเดียวกันกับที่บุคคลนั้นพบเจอ¹⁴⁷ ส่วน “อาการเมามา” (Intoxicated) นั้น ประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

¹⁴² Texas Alcoholic Beverage Code Section 101.63 (a)

“A person commits an offense if the person with criminal negligence sells an alcoholic beverage to an habitual drunkard or an intoxicated or insane person.”

¹⁴³ Texas Alcoholic Beverage Code Section 101.63 (b)

“Except as provided in Subsection (c) of this section, a violation of this section is a misdemeanor punishable by a fine of not less than \$100 nor more than \$500, by confinement in jail for not more than one year, or by both.”

¹⁴⁴ อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 28 เมษายน 2563 1 ดอลลาร์สหรัฐ เท่ากับ 32.45 บาท

¹⁴⁵ Texas Alcoholic Beverage Code Section 101.63 (c)

“If a person has been previously convicted of a violation of this section or of Section 106.63 of this code, a violation is a misdemeanor punishable by a fine of not less than \$500 nor more than \$1,000, by confinement in jail for not more than one year, or by both.”

¹⁴⁶ อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 28 เมษายน 2563 1 ดอลลาร์สหรัฐ เท่ากับ 32.45 บาท

¹⁴⁷ Penal Code Section 6.03 (d)

“A person acts with criminal negligence, or is criminally negligent, with respect to circumstances surrounding his conduct or the result of his conduct when he ought to be aware of a

ไม่ได้ให้ความหมายไว้เป็นการเฉพาะ แต่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งหมายถึงอาการที่ไม่สามารถบังคับจิตใจหรือร่างกายได้อย่างปกติอันเนื่องมาจากอิทธิพลของแอลกอฮอล์ สารอื่น ๆ ยา ยาเสพติด สารที่ผสมระหว่างสิ่งเหล่านั้น หรือสิ่งอื่น ๆ ที่เข้าไปในร่างกาย หรือมีระดับแอลกอฮอล์ตั้งแต่ร้อยละ 0.08 ขึ้นไป

การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามากที่จะมีความรับผิดชอบตามกฎหมายอาญาในรัฐเท็กซัสเป็นกรณีที่อยู่ในขณะกำลังจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่นั้น ผู้จำหน่ายสามารถใช้ความระมัดระวังตรวจสอบได้ว่าลูกค้าที่ขอซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในอาการมีเมามากหรือขาดสติหรือไม่ หากได้ใช้ความระมัดระวังแล้วพบว่าลูกค้าอยู่ในอาการมีเมามากหรือขาดสติ ผู้จำหน่ายจะต้องไม่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ลูกค้า จะต้องปฏิเสธไม่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ลูกค้า แต่ถ้าผู้จำหน่ายไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตรวจสอบอย่างดีพอและขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ลูกค้าไปทั้ง ๆ ที่ลูกค้าอยู่ในอาการมีเมามากหรือขาดสติแล้ว ผู้จำหน่ายย่อมต้องมีความรับผิดชอบในการกระทำที่ไม่ระมัดระวังนั้นสำหรับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ผู้มีเมามาก ยิ่งไปกว่านั้น หากผู้จำหน่ายรู้อยู่แล้วว่าลูกค้าอยู่ในอาการมีเมามากหรือขาดสติ แต่ก็ยังจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ลูกค้า ถือว่าผู้จำหน่ายมีเจตนาในการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามาก ผู้จำหน่ายก็ต้องมีความรับผิดชอบตามมาตรา 15.01 ด้วย หากเป็นกรณีที่ผู้จำหน่ายได้ใช้ความระมัดระวังตรวจสอบอย่างดีแล้วว่าลูกค้าไม่ได้อยู่ในอาการมีเมามากหรือขาดสติแต่อย่างไร และได้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ลูกค้าไป ย่อมถือได้ว่าผู้จำหน่ายมิได้กระทำการโดยไม่ได้ใช้ความระมัดระวัง จึงไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 15.01 แต่อย่างไร

ศาลต่าง ๆ ในรัฐเท็กซัสมีความเห็นว่าผู้จัดหาให้ (Provider) ไม่สามารถทำเป็นมองไม่เห็น (A blind eye) เพื่อหลีกเลี่ยงการให้ความสำคัญต่ออาการมีเมามากอย่างชัดเจน (Obvious intoxication) ได้ หากพฤติกรรมนั้นสามารถเห็นได้ชัด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า พยานหลักฐานที่เห็นได้ชัดและสังเกตได้โดยง่าย (Visible evident and easily observed) จำเลยจะไม่สามารถปฏิเสธการมองเห็นพฤติกรรมเพื่อให้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบได้

ผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่จะมีความรับผิดชอบตามมาตรา 15.01 ประมวลกฎหมายอาญาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ได้กำหนดไว้ว่าหมายถึงบุคคลใดบ้าง แต่เมื่อพิจารณาจากบริบทของกฎหมาย ประมวลกฎหมายอาญาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใช้คำว่า “บุคคล (Person)” ซึ่งตามความหมาย

substantial and unjustifiable risk that the circumstances exist or the result will occur. The risk must be of such a nature and degree that the failure to perceive it constitutes a gross deviation from the standard of care that an ordinary person would exercise under all the circumstances as viewed from the actor's standpoint.”

ในมาตรา 1.04 (6) “บุคคล (Person)” หมายถึง บุคคลธรรมดา หรือการรวมกลุ่มของบุคคลธรรมดา ทรัสตี ผู้ดูแลและบังคับหลักประกัน หุ่นส่วน บริษัท องค์กร หรือผู้จัดการ ตัวแทน ลูกจ้าง หรือพนักงานของการรวมกลุ่มนั้น¹⁴⁸ ดังนั้น บุคคลที่จะมีความรับผิดชอบในกรณีนี้จึงอาจหมายถึงบุคคลใดก็ได้ และอาจมีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ทั้งนี้ หากการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมื่อดังกล่าวเป็นการกระทำของพนักงาน ผู้ได้รับอนุญาตหรือผู้ได้รับใบอนุญาตจำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วแต่กรณีในฐานะนายจ้างย่อมต้องรับผิดชอบในการกระทำของพนักงานด้วย เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นที่กฎหมายกำหนดให้การกระทำของพนักงานไม่ถึงเป็นการกระทำของผู้ได้รับ อนุญาตหรือผู้ได้รับใบอนุญาตนั้น มีผลทำให้ผู้ได้รับอนุญาตหรือผู้ได้รับใบอนุญาตไม่ต้องรับผิดชอบกับ พนักงานด้วยแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มิได้กำหนดให้ผู้ได้รับ อนุญาตหรือผู้ได้รับใบอนุญาตและพนักงานมีความรับผิดชอบแตกต่างกันแต่อย่างใด กรณีจะถือว่าการกระทำของพนักงานจะไม่เป็นการกระทำของนายจ้าง ถ้าข้อเท็จจริงเป็นไปตามมาตรา 106.14 ได้แก่¹⁴⁹

1. นายจ้างจัดให้พนักงานเข้าร่วมการอบรมหลักสูตรตามที่ คณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งรัฐเท็กซัสรับรอง
2. พนักงานได้เข้าร่วมการอบรมดังกล่าวแล้ว และ
3. นายจ้างมิได้รู้เห็นทั้งทางตรงและทางอ้อมว่าพนักงานกระทำ การฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁴⁸ Texas Alcoholic Beverage Code Section 106.14 (a)

“person” means a natural person or association of natural persons, trustee, receiver, partnership, corporation, organization, or the manager, agent, servant, or employee of any of them.

¹⁴⁹ Texas Alcoholic Beverage Code Section 106.14 (a)

“For purposes of this chapter and any other provision of this code relating to the sales, service, dispensing, or delivery of alcoholic beverage to a person who is not a member of a private club on the club premises, a minor, or an intoxicated person or the consumption of alcoholic beverage by a person who is not a member of a private club on the club premises, a minor, or an intoxicated person, the actions of an employee shall not be attributable to the employer if:

- (1) the employer requires its employees to attend a commission-approved seller training program;
- (2) the employee has actually attended such a training program; and
- (3) the employer has not directly or indirectly encouraged the employee to violate such law.”

4.1.2.2 มาตรการทางกฎหมายแพ่ง

นอกจากผู้ประกอบการจะมีความรับผิดชอบในทางอาญาในกรณีที่กำหนด เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้ดื่มมาแล้ว ผู้ประกอบการยังอาจมีความรับผิดชอบทางแพ่งร่วมด้วย หากผู้ดื่มเมื่อดังกล่าวไปทำร้ายบุคคลอื่นหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของบุคคลอื่น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า ในรัฐเท็กซัสนั้นบุคคลจะสามารถบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายต้องมีอายุตั้ง 21 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป แต่กฎหมาย ได้อนุญาตให้เยาวชนสามารถบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยต้องได้รับความยินยอมจากครอบครัว และอยู่ภายใต้การดูแลของสมาชิกในครอบครัว โดยหากเยาวชนที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีอายุ ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และมีอาการเมึนเมาจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีบริบูรณ์ ที่ไม่ใช่ผู้ปกครอง ผู้ดูแล หรือคู่สมรสของเยาวชนนั้น หรือบุคคลนั้นไม่ใช่บุคคลที่ ศาลมีคำสั่งให้เยาวชนนั้นอยู่ในความคุ้มครอง และได้บริการ (Serve) หรือจัดหา (Provide) เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ให้แก่เยาวชนนั้น โดยรู้ดีว่าจะทำให้เยาวชนนั้นมีอาการเมึนเมา หรือบุคคลนั้นอนุญาตให้มีการบริการหรือจัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่เยาวชน โดยรู้ดีว่าจะทำให้เยาวชนนั้นมีอาการเมึนเมา ในสถานที่บริการ (Premise) ที่ตนเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้เช่า บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบ ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาการเมึนเมาของเยาวชนนั้นด้วย¹⁵⁰

“ผู้จัดหาให้ (Provider)” ซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่อาจจะมีความรับผิดชอบ ตามกฎหมายนั้น ได้แก่ บุคคลที่ขาย (Sell) หรือบริการ (Serve) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Alcoholic beverage) โดยได้รับอนุญาตถูกต้องตามประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือบุคคลที่ขาย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลทั่วไป¹⁵¹ ซึ่ง “การจัดหา (Provision)” ใหัรวมถึงการขาย (Sale) หรือการบริการ (Service) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย¹⁵² แต่ก็ได้จำกัดอยู่แค่การขายหรือการบริการ เท่านั้น จึงอาจหมายถึงกริยาอย่างใด ๆ ก็ได้ที่เป็นการส่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้บุคคลอื่นบริโภค ดังนั้น หากเป็นการกระทำของพนักงาน (Employee) ลูกค้า (Customer) สมาชิก (Member) หรือแขก (Guest) ที่มีอาการเมึนเมานั้น ประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กำหนดให้ใช้บังคับ แทนหลักกฎหมายหรือบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการอนุญาตให้กระทำได้และหน้าที่

¹⁵⁰ Texas Alcoholic Beverage Code Section 2.02 (c)

¹⁵¹ Texas Alcoholic Beverage Code Section 2.01(1)

“Provider” means a person who sells or serves an alcoholic beverage under authority of a license or permit issued under the terms of this code or who otherwise sells an alcoholic beverage to an individual.

¹⁵² Texas Alcoholic Beverage Code Section 2.01(2)

“Provision” includes, but is not limited to, the sale or service of an alcoholic beverage.

ของผู้จัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์¹⁵³ บุคคลดังกล่าวจึงอาจมีความรับผิดชอบในส่วนนี้ได้หากเป็นผู้ส่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้บุคคลอื่นบริโภค

ทั้งนี้ การกำหนดให้ผู้จัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้ดื่มมาอาจต้องรับผิดชอบในความเสียหายตามประมวลกฎหมายอาญาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นี้ไม่กระทบถึงสิทธิที่บุคคลจะนำผลจากการกระทำของบุคคลที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ถูกกล่าวหาว่าทำให้บุคคลอื่นได้รับบาดเจ็บหรือทำให้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นเสียหายไปฟ้องเป็นคดี¹⁵⁴

รัฐส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกาอนุমানภายใต้กฎหมาย Dramshop ว่าเมื่อจำเลยหรือผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รู้หรือควรได้ว่าลูกค้าอยู่ในอาการมึนเมาและทำร้ายบุคคลอื่น จำเลยหรือผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ย่อมต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากลูกค้าของตน รัฐเท็กซัสก็เช่นเดียวกัน ได้มีการกำหนดความรับผิดชอบของสถานบริการหากโจทก์สามารถพิสูจน์ได้ว่า จำเลยจำหน่าย บริการ หรือจัดหาให้ซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคล และในขณะที่จำหน่าย บริการ หรือจัดหาให้ซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น เป็นที่เห็นได้อย่างชัดเจนแก่จำเลยว่าคุณคนนั้นอยู่ในอาการมึนเมาถึงขนาดที่ว่าบุคคลนั้นแสดงให้เห็นว่าจะทำอันตรายแก่ตนเองหรือบุคคลอื่นได้ และอาการมึนเมาของบุคคลที่ได้รับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น โดยสาเหตุสำคัญ (Proximate cause) ดังกล่าวนั้น รัฐเท็กซัสกำหนดให้โจทก์ต้องพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าอาการมึนเมาของบุคคลที่ได้รับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บโดยอาการบาดเจ็บของโจทก์นั้นก็ต้องเป็นผลที่สามารถคาดเห็นได้ว่าจะเกิดขึ้นจากอาการมึนเมาของบุคคลที่ได้รับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น หากเป็นการละเมิดที่เกิดขึ้นโดยเจตนาแล้วจะไม่ถือว่าอยู่ในกรณีข้างต้นนี้

4.1.2.3 มาตรการทางกฎหมายปกครอง

การจัดหาให้ ขาย หรือบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังกล่าวอาจมีผลทำให้ถูกเพิกถอนหรือถูกพักใช้การอนุญาตหรือใบอนุญาตได้ หากสามารถพิสูจน์ได้ว่าในขณะที่มีการจัดหาให้ดังกล่าวเกิดขึ้น ผู้จัดหาให้นั้นเห็นได้ว่าบุคคลที่ถูกขาย ถูกบริการ หรือถูกจัดหาให้ซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น มีอาการมึนเมาอย่างเห็นได้ชัดในลักษณะที่อาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อตนเองหรือบุคคลอื่นได้ และอาการมึนเมาดังกล่าวนั้นเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหายขึ้น¹⁵⁵

¹⁵³ Texas Alcoholic Beverage Code Section 2.03 (a)

¹⁵⁴ Texas Alcoholic Beverage Code Section 2.02 (a)

¹⁵⁵ Texas Alcoholic Beverage Code Section 2.02 (b)

ประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กำหนดให้คณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งรัฐเท็กซัสหรือผู้บริหาร (Administrator) อาจจะมีคำสั่งระงับใบอนุญาต (Permit) ไว้ชั่วคราวได้ไม่เกิน 60 วัน หรือยกเลิกใบอนุญาต หรือยกเลิกคำขอต่ออายุใบอนุญาตได้ หากพบว่าผู้ได้รับอนุญาต (Permittee) นั้นขาย (Sell) หรือส่ง (Deliver) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมา แต่ก็ต้องมีการแจ้งเตือนและรับฟังคำชี้แจงของผู้ได้รับอนุญาตก่อน¹⁵⁶ ซึ่งความรับผิดชอบในกรณีนี้ “ผู้ได้รับอนุญาต (Permittee)” ให้ความหมายรวมถึงสมาชิกของห้างหุ้นส่วนหรือสมาคมหรือบริษัท พนักงาน และเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของกิจการด้วย¹⁵⁷

นอกจากนี้ คณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งรัฐเท็กซัสหรือผู้บริหาร อาจจะมีคำสั่งระงับใบอนุญาตค้าปลีกทั้งประเภทที่สามารถบริโภคในสถานที่นั้นได้ (On – premise license) และใบอนุญาตประเภทที่ต้องซื้อไปบริโภคสถานที่อื่น (Off – premise license) ไว้ชั่วคราวได้ไม่เกิน 60 วัน หรือยกเลิกใบอนุญาต หรือยกเลิกคำขอต่ออายุใบอนุญาตได้ หากพบว่าผู้ได้รับใบอนุญาต (Licensee) นั้นขาย (Sell) บริการ (Serve) หรือส่ง (Deliver) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมา แต่ต้องมีการแจ้งเตือนและรับฟังคำชี้แจงของผู้ได้รับใบอนุญาตก่อน¹⁵⁸

“ Providing, selling, or serving an alcoholic beverage may be made the basis of a statutory cause of action under this chapter and may be made the basis of a revocation proceeding under Section 6.01(b) of this code upon proof that:

(1) at the time the provision occurred it was apparent to the provider that the individual being sold, served, or provided with an alcoholic beverage was obviously intoxicated to the extent that he presented a clear danger to himself and others; and

(2) the intoxication of the recipient of the alcoholic beverage was a proximate cause of the damages suffered.”

¹⁵⁶ Texas Alcoholic Beverage Code Section 11.61 (14)

“The commission or administrator may suspend for not more than 60 days or cancel an original or renewal permit if it is found, after notice and hearing, that any of the following is true:

(14) the permittee sold or delivered an alcoholic beverage to an intoxicated person.”

¹⁵⁷ Texas Alcoholic Beverage Code Section 11.61 (a)

“ As used in Subsection (b) of this section, the word “ permittee ” also includes each member of a partnership or association and, with respect to a corporation, each officer and the owner or owners of a majority of the corporate stock.”

¹⁵⁸ Texas Alcoholic Beverage Code Section 61.71 (a) (6)

“The commission or administrator may suspend for not more than 60 days or cancel an original or renewal retail dealer’s on- or off- premise license if it is found, after notice and hearing, that the licensee:

(6) sold, served, or delivered an alcoholic beverage to an intoxicated person.”

โดยให้ใช้บังคับแก่สมาชิกของห้างหุ้นส่วนหรือสมาคม และประธาน ผู้จัดการ และหุ้นส่วนใหญ่ของบริษัท¹⁵⁹ รวมถึงตัวแทน (Agent) ลูกจ้าง (Servant) หรือพนักงาน (Employee) ของผู้ได้รับใบอนุญาตด้วย¹⁶⁰

ความรับผิดทางปกครองกรณีจำหน่ายหรือบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่อยู่ในอาการมึนเมาไม่ว่าจะเป็นการฝ่าฝืนในกรณีใดก็ตาม ผู้ได้รับอนุญาต (Permittee) หรือผู้ได้รับใบอนุญาต (Licensee) จะถูกพักใช้คำอนุญาต (Permit) หรือใบอนุญาต (License) แล้วแต่กรณีตามข้อบังคับคณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังต่อไปนี้

1. การฝ่าฝืนครั้งแรก (1st Violation) ต้องถูกพักใช้เป็นเวลา 8 – 12 วัน และเสียค่าปรับจำนวน 300 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อวัน หรือประมาณ 9,735 บาท¹⁶¹
2. การฝ่าฝืนครั้งที่สอง (2nd Violation) ต้องถูกพักใช้เป็นเวลา 16 – 24 วัน และเสียค่าปรับจำนวน 300 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อวัน หรือประมาณ 9,735 บาท
3. การฝ่าฝืนครั้งที่ 3 (3rd Violation) จะถูกยกเลิกทันที

ในระหว่างที่การอนุญาต (Permit) หรือใบอนุญาต (License) ถูกระงับไว้ชั่วคราวนั้น ห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาต (Permittee) หรือผู้ได้รับใบอนุญาต (Licensee) แล้วแต่กรณีจำหน่าย (Sell) เสนอขาย (Offer for sale) แจกจ่าย (Distribute) หรือส่ง (Deliver) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นพนักงานผู้ผ่านการอบรมหลักสูตรการจำหน่ายและการบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่คณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กำหนดและได้รับใบประกาศนียบัตร พนักงานอาจถูกเพิกถอนใบประกาศนียบัตรได้เงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับคณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังต่อไปนี้

1. ถ้าพนักงานจำหน่ายหรือบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่เยาวชนหรือผู้ที่มีอาการมึนเมา พนักงานนั้นจะต้องผ่านการอบรมจากโรงเรียนที่คณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รับรองและผ่านการทดสอบที่คณะกรรมการกำหนดไว้ภายในกำหนด 30 วัน

¹⁵⁹ Texas Alcoholic Beverage Code Section 61.71 (c)

“ The grounds listed un Subsection (a) of this section, except the ground contained in Subdivision (2), also apply to each member of a partnership or association and, as to a corporation, to the president, manager, and owner of the majority of the corporate stock.”

¹⁶⁰ Texas Alcoholic Beverage Code Section 61.71 (d)

“ The grounds set forth in Subdivision (1), (4)-(13), (15), (17), (18), (20), (22), and (25) of Subsection (a) also apply to an agent, servant, or employee of the license.”

¹⁶¹ อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 28 เมษายน 2563 1 ดอลลาร์สหรัฐ เท่ากับ 32.45 บาท

นับแต่วันที่กระทำความผิด หากพนักงานไม่ผ่านการอบรมภายในเวลาดังกล่าว คณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจเพิกถอนใบประกาศนียบัตรก็ได้

2. ถ้าพนักงานจำหน่ายหรือบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่เยาวชนหรือผู้ที่มีอาการมึนเมาจำนวน 2 ครั้ง ภายในระยะเวลา 12 เดือน คณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจเพิกถอนใบประกาศนียบัตรนั้นก็ได้ โดยพนักงานไม่สามารถขอเข้ารับการอบรมตามข้อ 1. ได้เป็นเวลา 90 วัน

3. ถ้าพนักงานจำหน่ายหรือบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่เยาวชนหรือผู้ที่มีอาการมึนเมาจำนวน 3 ครั้ง ภายในระยะเวลา 12 เดือน คณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจเพิกถอนใบประกาศนียบัตรนั้นก็ได้ โดยพนักงานไม่สามารถขอเข้ารับการอบรมตามข้อ 1. ได้เป็นเวลา 1 ปี

4. ถ้าพนักงานให้ข้อมูลเท็จเกี่ยวกับโรงเรียนที่เข้ารับการอบรม ชื่อรหัสประจำตัว หรือวันเกิด คณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจเพิกถอนใบประกาศนียบัตรนั้นก็ได้ โดยพนักงานไม่สามารถขอเข้ารับการอบรมตามข้อ 1. ได้อีกเลย

หากพนักงานไม่ผ่านการอบรมหรือไม่ผ่านการทดสอบของคณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจเพิกถอนใบประกาศนียบัตรก็ได้

การจัดหาให้ (Provide) ขาย (Sell) หรือบริการ (Serve) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังกล่าวอาจมีผลทำให้ถูกเพิกถอนหรือถูกพักใช้ใบอนุญาตตามมาตรา 6.01 (b) ได้ หากสามารถพิสูจน์ได้ว่าในขณะที่มีการจัดหาให้ดังกล่าวเกิดขึ้น ผู้จัดหาให้นั้นเห็นได้ว่าบุคคลที่ถูกขาย ถูกบริการ หรือถูกจัดหาให้ซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น มีอาการมึนเมาอย่างเห็นได้ชัดในลักษณะที่อาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อตนเองหรือบุคคลอื่นได้ และอาการมึนเมาดังกล่าวนั้นเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหายขึ้น¹⁶²

กล่าวโดยสรุป รัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา กำหนดมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ในประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยกำหนดให้บุคคลต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายในกรณีที่ดินได้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มึนเมาจนติดเป็นนิสัย หรือบุคคลที่มีอาการมึนเมา หรือบุคคลที่ขาดสติ โดยไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตรวจสอบให้ดีกว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่มึนเมาจนติดเป็นนิสัย หรือบุคคลที่มีอาการมึนเมา หรือบุคคลที่ขาดสติ หรือไม่ และตนได้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปทั้งที่บุคคลนั้นเป็นบุคคลที่มึนเมาจนติดเป็นนิสัย หรือบุคคลที่มีอาการมึนเมา หรือบุคคลที่ขาดสติ และในกรณีที่เป็นการกระทำผิดซ้ำอีกย่อมต้องได้รับโทษสูงขึ้น ทั้งนี้ หากการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังกล่าวเป็นการกระทำของพนักงาน ผู้ได้รับการอนุญาตหรือผู้ได้รับใบอนุญาต

¹⁶² Texas Alcoholic Beverage Code Section 2.02 (b)

ในฐานะนายจ้างย่อมต้องรับผิดชอบในการกระทำของพนักงานของตนด้วย เว้นแต่ในกรณีที่ได้จัดให้พนักงานของตนเข้ารับการอบรมในหลักสูตรตามที่คณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กำหนด และพนักงานนั้นได้เข้าร่วมการอบรมดังกล่าวและผ่านการทดสอบจากหลักสูตรแล้ว รวมทั้งผู้มิได้รู้เห็นว่าพนักงานของตนได้กระทำการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ผู้ได้รับการอนุญาตหรือผู้ได้รับใบอนุญาตย่อมไม่ต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำของพนักงานของตนด้วยแต่อย่างใด ในกรณีที่คณะกรรมการเครื่องดื่มแห่งรัฐเท็กซัสพบว่าผู้ได้รับการอนุญาตหรือผู้ได้รับใบอนุญาตขายหรือบริการหรือส่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีเมามา คณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งรัฐเท็กซัสอาจมีคำสั่งระงับการอนุญาตหรือใบอนุญาตไว้เป็นการชั่วคราวได้ไม่เกิน 60 วัน หรือเพิกถอนการอนุญาตหรือใบอนุญาต หรือเพิกถอนคำขอต่ออายุการอนุญาตหรือใบอนุญาตได้ แล้วแต่กรณี แต่ต้องมีการแจ้งเตือนและรับฟังคำชี้แจงของผู้ได้รับอนุญาตหรือผู้ได้รับใบอนุญาตก่อน ทั้งนี้ รวมถึงสมาชิกของห้างหุ้นส่วนหรือสมาคมหรือบริษัท พนักงาน และเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของกิจการด้วย หากผู้กระทำความผิดเป็นพนักงานที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการจำหน่ายและบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่คณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กำหนดและได้รับใบประกาศนียบัตร พนักงานผู้กระทำความผิดนั้นอาจถูกเพิกถอนใบประกาศนียบัตรได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้อีกด้วย นอกจากนี้ผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามาอาจมีความรับผิดชอบทางแพ่งในกรณีที่มีผู้มีเมามาไปทำร้ายบุคคลอื่นหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของบุคคลอื่นด้วย

4.2 ประเทศสกอตแลนด์

ประเทศสกอตแลนด์เป็นประเทศในเครือสหราชอาณาจักร (United Kingdom) ซึ่งการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสหราชอาณาจักรเป็นเรื่องที่ถูกจำกัดขอบเขตไว้เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ซึ่งสถานบริการ (Pub) ร้านอาหาร (Restaurant) หรือสถานที่บริการอื่น ๆ (Premise) ในลักษณะคล้ายคลึงกัน ที่ประสงค์จะจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้องได้รับใบอนุญาต (License) จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสียก่อน ประเทศสกอตแลนด์กำหนดอายุขั้นต่ำที่จะสามารถซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายไว้ที่อายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป หรือในบางเมืองอาจกำหนดไว้สูงกว่านี้ แต่ในบางกรณีกฎหมายได้อนุญาตให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ สามารถบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยให้บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปเป็นผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ ได้แก่ บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป โดยต้องบริโภคอยู่ที่บ้านหรือในสถานที่ส่วนบุคคล (Private premise) และบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 16 - 17 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป โดยต้องบริโภคอยู่ที่โต๊ะอาหาร และจำกัดเฉพาะการบริโภคเบียร์ (Beer) ไวน์ (Wine) หรือไซเดอร์ (Cider) เท่านั้น

ประเทศอังกฤษและประเทศเวลส์บังคับใช้พระราชบัญญัติใบอนุญาต ค.ศ. 2003 (Licensing Act 2003) ในการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2003 (พ.ศ. 2546) มีการบังคับใช้เพิ่มเติมรูปแบบเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2005 (พ.ศ. 2548) โดยปรับปรุงมาจากกฎหมายเดิมที่มีมาอยู่แล้ว ส่วนประเทศสกอตแลนด์ก็ได้ปรับปรุงหลักกฎหมายตามมาเป็นพระราชบัญญัติใบอนุญาต (สกอตแลนด์) ค.ศ. 2005 (Licensing (Scotland) Act 2005) การปรับปรุงหลักกฎหมายดังกล่าวนี้ได้นำไปใช้ในประเศไอร์แลนด์เหนือ (Northern Ireland) ด้วย แต่ไม่ได้บังคับใช้เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด

4.2.1 รูปแบบทั่วเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

พระราชบัญญัติใบอนุญาต (สกอตแลนด์) ค.ศ. 2005 ปรับปรุงและยกเลิกพระราชบัญญัติใบอนุญาต (สกอตแลนด์) ค.ศ. 1976 พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้มีใบอนุญาตทั้งหมด 7 ประเภท ซึ่งออกโดยคณะกรรมการใบอนุญาต (Licensing Board) มีประมาณ 30 คณะ มีอำนาจในการพิจารณาคำขอใบอนุญาต ซึ่งประกอบไปด้วยใบอนุญาตสถานบริการ (Premises licence) ใบอนุญาตส่วนบุคคล (Personal licence) และใบอนุญาตในโอกาสพิเศษ (Occasional licence) โดยแต่ละคณะอาจมีข้อกำหนดในแต่ละเรื่องที่แตกต่างกันออกไป เช่น กำหนดเวลาในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั่วประเทศสกอตแลนด์มักจะขยายช่วงเวลาในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออกไปได้ และคณะกรรมการใบอนุญาตแต่ละคณะก็อาจพิจารณาเพิ่มจำนวนชั่วโมงพิเศษในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แตกต่างกันออกไป โดยสภาท้องถิ่นมีอำนาจในการแต่งตั้งพนักงานใบอนุญาตมาตรฐาน (Licensing Standards Officer: LSO) ในพื้นที่ของตน เพื่อรายงานเรื่องต่าง ๆ แก่คณะกรรมการใบอนุญาต โดยพนักงานใบอนุญาตมาตรฐานนั้นต้องผ่านการคัดเลือกซึ่งประกอบไปด้วยการฝึกอบรมจำนวน 3 วัน และการเข้ารับการทดสอบ พนักงานใบอนุญาตมาตรฐานมีหน้าที่ในการให้ข้อมูลและแนวทางในการปฏิบัติแก่บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติใบอนุญาต ควบคุมให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติตามกฎหมายรวมทั้งการให้บริการใกล้เคียงเพื่อหลีกเลี่ยงหรือแก้ปัญหาข้อโต้แย้งระหว่างผู้ได้รับใบอนุญาตกับบุคคลอื่น ๆ ในบางพื้นที่มีการดำเนินการตามนโยบายการเฝ้าระวัง (Pubwatch)¹⁶³ ที่กำหนดให้

¹⁶³ โครงการ Pubwatch เป็นการรวมกลุ่มของบรรดาผู้ได้รับใบอนุญาต ซึ่งสมาชิกตกลงที่จะร่วมกันพัฒนาความปลอดภัยของกิจการเพื่อประโยชน์ของพนักงานและลูกค้าของตนเอง มีวัตถุประสงค์ในการต่อต้านการกระทำความผิดและพฤติกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมอันเนื่องมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือยาเสพติดที่เกินขนาด โดยห้ามมิให้บุคคลที่มีพฤติกรรมดังกล่าวเข้าไปภายในพื้นที่ของเหล่าสมาชิกในโครงการ โครงการ Pubwatch นี้เกิดขึ้นในสหราชอาณาจักรมาแล้วมากกว่า 40 ปี โดยในเมืองใหญ่ ๆ มีสมาชิกเข้าร่วมในโครงการมากกว่า 200 กิจการ โครงการ Pubwatch จะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อสมาชิกร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันและไม่บ่อนทำลายกันเอง คำสั่งห้ามดังกล่าวเป็นการรวบรวมความเห็นของเหล่า

ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตต่าง ๆ ทำงานร่วมกันในการคอยเตือนซึ่งกันและกันเกี่ยวกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากลูกค้าของสถานบริการ ซึ่งโดยปกติแล้วลูกค้าที่ก่อให้เกิดปัญหาในสถานบริการหนึ่งจะถูกห้ามมิให้เข้าไปในอีกสถานบริการหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มการเฝ้าระวังนี้ด้วย ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตที่อยู่ในกลุ่มจะมีการประชุมหารือร่วมกันเพื่อหาทางในการแก้ปัญหาาร่วมกัน และในบางครั้งก็ได้เชิญตัวแทนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจมาเข้าร่วมการประชุมหารือด้วย¹⁶⁴ นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีการสุ่มทดสอบการซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ด้วยวิธีการให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าไปในสถานบริการที่ได้รับใบอนุญาตและพยายามที่จะขอซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อทดสอบว่า จะมีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่

ประเทศสกอตแลนด์เป็นอีกประเทศที่ห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติใบอนุญาต (สกอตแลนด์) ค.ศ. 2005 อาจเป็นใบอนุญาตแบบปกติและใบอนุญาตแบบชั่วคราวก็ได้¹⁶⁵ แต่ไม่รวมถึงการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่

สมาชิกที่จะกันไม่ให้บุคคลหนึ่ง ๆ ที่มีประวัติว่ากระทำความผิดหรือมีพฤติกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมอันเนื่องมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือยาเสพติดเข้าไปในสถานที่ของสมาชิก ซึ่งคำสั่งห้ามนี้มีใช้การลงโทษตามกฎหมายแต่อย่างไร เป็นเพียงวิธีการปกป้องกิจการของสมาชิกและคุ้มครองความปลอดภัยของพนักงานและลูกค้าคนอื่น ๆ. โปรดดู Pubwatch, "Frequently Asked Questions," [Online] Accessed: 3 April 2020. Available from: <https://www.nationalpubwatch.org.uk/faq/>

¹⁶⁴ A City & Guilds Group Business, "Personal Licence Holder's Guide," [Online] Accessed: 16 September 2019. Available from: www.cityandguilds.com/media/productdocuments/hospitalityand_catering/7104/7104_scqf_6/centre_documents/personal_licence_holders_guide_2nd_edition-pdf.ashx

¹⁶⁵ Licensing (Scotland) Act 2005 Section 1

"(1) Alcohol is not to be sold on any premises except under and in accordance with-

(a) a premises license, or

(b) an occasional license,

granted under this Act in respect of the premises.

(2) Subsection (1) does not apply to the selling of alcohol-

(a) on exempt premises, or

(b) to trade.

(3) A person who-

(a) sells alcohol, or

knowingly allows alcohol to be sold,

in breach of Subsection (1) commits an offence.

(4) A person guilty of an offence under subsection (3) is liable on summary conviction to-

(a) a fine not exceeding £20,000,

(b) Imprisonment for a term not exceeding 6 months, or

(c) both."

ที่ได้รับการยกเว้นหรือการจำหน่ายแบบค้าส่ง บุคคลที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรืออนุญาตให้มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยไม่ได้รับใบอนุญาตดังกล่าว ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามมาตรา 1 (3) ต้องได้รับโทษปรับไม่เกิน 20,000 ปอนด์ หรือประมาณ 809,000 บาท¹⁶⁶ หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ

ปัจจุบันประเทศสกอตแลนด์กำหนดให้ร้านค้าและห้างสรรพสินค้าสามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติแอลกอฮอล์ (สกอตแลนด์) ค.ศ. 2010 โดยห้ามซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาระหว่าง 22 นาฬิกา ถึง 10 นาฬิกา และในวันอาทิตย์อนุญาตให้มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตั้งแต่เวลา 10 นาฬิกา จากเดิมที่กำหนดไว้เวลา 12.30 นาฬิกา

4.2.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีินเมา

ประเทศสกอตแลนด์มีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีินเมา ดังต่อไปนี้

4.2.2.1 มาตรการทางกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติใบอนุญาต (สกอตแลนด์) ค.ศ. 2005 กำหนดคำนิยามของคำว่า “แอลกอฮอล์ (Alcohol)” ให้หมายถึง เหล้า (Spirits) ไวน์ (Wine) เบียร์ (Beer) ซิดเดอร์ (Cider) หรือเครื่องดื่มอื่น ๆ ที่ได้จากการหมัก (Ferment) การกลั่น (Distill) หรือมีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ (Spirituos) แต่ไม่รวมถึงแอลกอฮอล์ที่มีความเข้มข้นร้อยละ 0.5 หรือน้อยกว่านั้น ในขณะที่จำหน่าย น้ำหอม สารสกัดรสชาติต่าง ๆ ที่คณะกรรมการศุลกากรและสรรพสามิตให้ถือว่าไม่สามารถบริโภคได้อย่างเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่สามารถบริโภคร่วมกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ สารสกัดธรรมชาติที่มีกลิ่นหอม หรือที่รู้จักกันว่า “Angostura bitters” แอลกอฮอล์ที่ใช้ในทางการแพทย์ แอลกอฮอล์ที่ไม่สามารถบริโภคได้ (Denatured alcohol) เมทิลแอลกอฮอล์ น้ำมันเชื้อเพลิง (Naphtha) หรือแอลกอฮอล์ที่ใส่ในลูกอมรสเหล้า¹⁶⁷

ความรับผิดชอบกรณีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีินเมาตามพระราชบัญญัติใบอนุญาต (สกอตแลนด์) ค.ศ. 2005 มีด้วยกัน 2 กรณี ได้แก่

¹⁶⁶ อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 28 เมษายน 2563 1 ปอนด์ เท่ากับ 40.45 บาท

¹⁶⁷ Licensing (Scotland) Act 2005 Section2

1. การจัดหาแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่อยู่ในอาคารมีนเมา
ตามมาตรา 112 แบ่งออกเป็น

(1) บุคคลใดจัดหามาให้หรือพยายามจัดหาให้ซึ่ง
แอลกอฮอล์สำหรับการบริโภคของบุคคลที่อยู่ในอาคารมีนเมาในสถานที่บริการนั้น¹⁶⁸

(2) บุคคลใดช่วยเหลือบุคคลที่อยู่ในอาคารมีนเมาให้ได้รับ
หรือบริโภคแอลกอฮอล์ในสถานที่บริการนั้น¹⁶⁹

บุคคลที่กระทำความผิดตามมาตรานี้ต้องรับโทษปรับไม่เกินระดับ 3
ของระดับมาตรฐาน¹⁷⁰

2. การจำหน่ายแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่อยู่ในอาคารมีนเมา
โดยบุคคลที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบต่าง ๆ ในสถานที่บริการนั้น ๆ ได้จำหน่ายแอลกอฮอล์ให้แก่
บุคคลที่อยู่ในอาคารมีนเมา ถือว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดต่อกฎหมาย¹⁷¹ ต้องรับโทษปรับไม่เกิน
ระดับ 3 ของระดับมาตรฐาน¹⁷²

โทษปรับตามระดับมาตรฐาน (The Standard Scale) ดังกล่าว กำหนดไว้ใน
พระราชบัญญัติความยุติธรรมทางอาญา (สกอตแลนด์) ค.ศ. 1975 (Criminal Procedure
(Scotland) Act 1975) (พ.ศ. 2518) มาตรา 289G แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติทางอาญา
ค.ศ. 1991 (Criminal Justice Act 1991) พ.ศ. 2534 มาตรา 17 โดยโทษปรับระดับมาตรฐานมีอยู่
5 ระดับ ได้แก่¹⁷³

¹⁶⁸ Licensing (Scotland) Act 2005 Section 112 (1)

“A person who, on any relevant premises, obtains or attempt to obtain alcohol for consumption on the premises by a person who is drunk commits an offence.”

¹⁶⁹ Licensing (Scotland) Act 2005 Section 112 (2)

“A person who, on any relevant premises, helps a person who is drunk to obtain or consume alcohol on the premises commits an offence.”

¹⁷⁰ Licensing (Scotland) Act 2005 Section 112 (3)

“A person guilty of an offence under this section is liable on summary conviction to a fine not exceeding level 3 on the standard scale.”

¹⁷¹ Licensing (Scotland) Act 2005 Section 113 (1)

“Any responsible person who, on any relevant premises, sells alcohol to a person who is drunk commits an offence.”

¹⁷² Licensing (Scotland) Act 2005 Section 113 (2)

“A person guilty of an offence under subsection (1) is liable on summary conviction to a fine not exceeding level 3 on the standard scale.”

¹⁷³ อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 28 เมษายน 2563 1 ปอนด์ เท่ากับ 40.45 บาท

1. ระดับที่ 1 ปรับไม่เกิน 200 ปอนด์ หรือประมาณ 8,090 บาท
จากเดิมปรับไม่เกิน 25 ปอนด์
2. ระดับที่ 2 ปรับไม่เกิน 500 ปอนด์ หรือประมาณ 20,225 บาท
จากเดิมปรับไม่เกิน 50 ปอนด์
3. ระดับที่ 3 ปรับไม่เกิน 1,000 ปอนด์ หรือประมาณ 40,450 บาท
จากเดิมปรับไม่เกิน 200 ปอนด์
4. ระดับที่ 4 ปรับไม่เกิน 2,500 ปอนด์ หรือประมาณ 101,125 บาท
จากเดิมปรับไม่เกิน 500 ปอนด์
5. ระดับที่ 5 ปรับไม่เกิน 5,000 ปอนด์ หรือประมาณ 202,250 บาท
จากเดิมปรับไม่เกิน 1,000 ปอนด์

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติใบอนุญาต (สกอตแลนด์) ค.ศ. 2005 ไม่ได้กำหนดว่า อากาศอย่างไรที่เรียกว่ามีนเมา แต่ก็สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมของบุคคลนั้น หากเป็นที่น่าสงสัยว่า บุคคลนั้นอยู่ในอาการมีนเมาหรือไม่ อาจต้องปรึกษาพนักงานคนอื่น ณ จุดที่จะบริการหรือจำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และต้องตัดสินใจ ณ จุดนั้นด้วยว่าจะปฏิเสธที่จะไม่บริการหรือจำหน่ายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์หรือไม่ เนื่องจากหากยอมบริการหรือจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปทั้งที่บุคคลนั้น อยู่ในอาการมีนเมา ตนย่อมมีความรับผิดชอบตามกฎหมาย ทั้งนี้ อาจมีการกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติ ในสถานบริการนั้น ๆ ว่า พฤติกรรมหรือลักษณะอาการอย่างใดบ้างที่ถือว่าลูกค้าอยู่ในอาการมีนเมาแล้ว เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำที่เสี่ยงให้เกิดความรับผิดชอบตามกฎหมาย¹⁷⁴

ตามพระราชบัญญัติใบอนุญาต (สกอตแลนด์) ค.ศ. 2005 ยังได้กำหนด เกี่ยวกับหลักความรับผิดชอบในการกระทำความผิดของบุคคลอื่น (Vicarious liability) ไว้ในมาตรา 141B หากผู้ที่กระทำผิดตามมาตรา 113 (1) โดยการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคล ที่มีอาการมีนเมาเป็นพนักงาน (Employee) หรือตัวแทน (Agent) ของผู้ได้รับใบอนุญาต (Premises licence holder) และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง (Interested party) ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือบุคคล ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวย่อมมีความผิดและต้องได้รับโทษเสมือนพนักงานหรือตัวแทนของตนด้วย เว้นแต่ จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าจนไม่รู้ว่าการกระทำผิดดังกล่าวเป็นการกระทำของพนักงานหรือตัวแทน ของตน และตนได้กระทำการเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิดแล้ว

ต่อมา ค.ศ. 2015 ได้มีการเสนอร่างกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ด้านใบอนุญาต สาธารณสุข และกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Alcohol (Licensing, Public Health and Criminal Justice) (Scotland) Bill) ซึ่งร่างกฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์

¹⁷⁴ A City & Guilds Group Business, "Personal Licence Holder's Guide."

เพื่อสนับสนุนระบบสาธารณสุขและลดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประกอบด้วย ข้อเสนอ 10 ประการ¹⁷⁵ ได้แก่ การกำหนดราคาขั้นต่ำของผลิตภัณฑ์ที่บรรจุเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มากกว่า 1 ชนิด การกำหนดชนิดเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของคาเฟอีน การทำสัญลักษณ์ไว้ที่บรรจุภัณฑ์ ที่จำหน่ายในร้านที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อนำกลับไปบริโภคที่อื่น การมีส่วนร่วมของสังคม ในการพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาต การกำหนดข้อจำกัดในการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นโยบายการให้ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คำสั่งห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การนำการฝึกอบรมเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาใช้แทนการกำหนดโทษปรับ และการแจ้งเตือน แพทย์เวชปฏิบัติทั่วไปของผู้กระทำความผิด (Offender's General Practitioner: Offender's GP) โดยประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ก็คือ คำสั่งห้ามบริโภคเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ซึ่งเป็นข้อเสนอที่จะให้อำนาจแก่ศาลในการยับยั้งพฤติกรรมของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการกระทำความผิดหรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

คำสั่งห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Drinking banning orders: DBOs) เป็นมาตรการที่จะมาช่วยป้องกันบุคคลหรือทรัพย์สินต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำ ความผิดหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในอนาคต โดยอนุญาตให้ สถานที่ที่ได้รับใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ห้ามมิให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดหรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปยังสถานที่นั้น ๆ เป็นเวลาไม่เกิน 2 ปี ซึ่งมาตรการดังกล่าวอาจมาจากการฟ้องเป็นคดีต่อศาลแพ่งหรือมาจากการถูกลงโทษ ทางอาญาก็ได้ กรณีจะสามารถดำเนินการมาตรการนี้ได้จะต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นมีอายุตั้งแต่ 16 ปี ขึ้นไป และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเมื่ออยู่ภายใต้อิทธิพล ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร่างกฎหมายฉบับนี้มีเจตนารมณ์ที่จะให้ศาลมีคำสั่งห้ามมิให้บุคคลดังกล่าว เข้าไปในสถานที่ที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สำหรับการบริโภคภายในที่นั้น เช่น ผับหรือไนต์คลับ ทั้งนี้ การฝ่าฝืนคำสั่งห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นี้ต้องได้รับโทษสูงสุดไม่เกิน 2,500 ปอนด์¹⁷⁶

นอกจากนี้ ร่างกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นี้ยังได้เสนอให้มีข้อกำหนด ที่สามารถยืดหยุ่นระยะเวลาตามคำสั่งห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยเข้าร่วมการอบรมปรับปรุงตน (Approved course) ที่มีส่วนช่วยผลักดันให้บุคคลดังกล่าวเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยบุคคลที่สามารถเข้าร่วมการอบรมนี้ได้อาจรวมถึงบุคคลที่อาจเข้าข่าย

¹⁷⁵ SPICe The Information Centre, "Alcohol (Licensing, Public Health and Criminal Justice) (Scotland) Bill," [Online] Accessed: 2 April 2020 . Available from: [https://www.parliament.scot/S4_Bills/Alcohol%20\(Licensing%20Public%20Health%20and%20Criminal%20Justice\)%20\(Scotland\)%20Bill/AlcoholBillSummary.pdf](https://www.parliament.scot/S4_Bills/Alcohol%20(Licensing%20Public%20Health%20and%20Criminal%20Justice)%20(Scotland)%20Bill/AlcoholBillSummary.pdf)

¹⁷⁶ ibid.

ถูกออกคำสั่งห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจรวมถึงบุคคลที่ถูกห้ามมิให้ขับขียานพาหนะจากการกระทำความผิดฐานขับขียานพาหนะขณะมีเมามากด้วย เพื่อให้มีส่วนช่วยผลักดันให้บุคคลดังกล่าวเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการเข้ารับการอบรมปรับปรุงตนนี้จะมีค่าธรรมเนียมไม่เกิน 250 ปอนด์¹⁷⁷

จากการสำรวจความคิดเห็นของคณะกรรมการสาธารณสุขพบว่า จากผู้ให้ความเห็น 54 คน มีเพียง 6 คน ที่เห็นด้วยกับการออกคำสั่งห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือ DBOs นี้ และอีก 11 คน ที่ไม่เห็นด้วย ส่วนที่เหลืออีก 37 คน มีทั้งที่มีประเด็นความเห็นและไม่ออกความเห็น ผู้ออกความเห็นส่วนใหญ่ตั้งคำถามว่ามาตรการออกคำสั่งห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นี้จำเป็นหรือไม่ บางส่วนก็เห็นว่ามาตรการที่มีอยู่แล้วภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาตและคำสั่งเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม (Antisocial behavior orders: ASBOs)¹⁷⁸ ก็มีประสิทธิภาพเพียงพอในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้ว บางส่วนก็ตั้งประเด็นเกี่ยวกับความเสี่ยงในการกำหนดให้ผู้ที่มีปัญหาอยู่แล้วให้มีความผิดทางอาญาสำหรับเรื่องที่เป็นปัญหาสุขภาพ บางส่วนก็เห็นว่ามาตรการออกคำสั่งห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังกล่าวไม่ควรนำไปใช้กับสถานที่ที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อนำกลับไปบริโภคที่อื่น เนื่องจากผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังสามารถบริโภคอยู่ที่บ้านได้ซึ่งมีความปลอดภัยน้อยกว่าการบริโภคภายในสถานบันเทิง บางคนเห็นว่าสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อนำกลับไปบริโภคที่อื่นเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดปัญหามากกว่าสถานที่ที่สามารถบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ภายในสถานที่นั้นอย่างผับหรือร้านอาหาร นอกจากนี้ ยังมีคนให้ความเห็นเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการบังคับใช้มาตรการออกคำสั่งห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นี้อีกด้วย¹⁷⁹

อย่างไรก็ตาม เสียงส่วนใหญ่ของสมาชิกในคณะกรรมการสุขภาพและกีฬาสรุปว่า ร่างกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้านใบอนุญาต สาธารณสุข และกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Alcohol (Licensing, Public Health and Criminal Justice) (Scotland) Bill)

¹⁷⁷ SPICe The Information Centre, "Spice Briefing Alcohol (Licensing, Public Health and Criminal Justice) (Scotland) Bill," [Online] Accessed: 2 April 2020. Available from: https://www.parliament.scot/ResearchBriefingsAndFactsheets/S4/SB_1_5_61_Alcohol_Licensing_Public_Health_and_Criminal_Justice_Scotland_Bill.pdf

¹⁷⁸ คำสั่งเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม (Antisocial behavior orders: ASBOs) เป็นคำสั่งในเชิงป้องกันที่จะปกป้องประชาชนในสังคมจากพฤติกรรมที่อาจทำให้ประชาชนหวาดกลัวหรือไม่มีความสุข เป็นคำสั่งที่ศาลจะเป็นผู้กำหนดห้ามบุคคลกระทำการอย่างใด ๆ ตามที่กำหนดภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ บุคคลใดกระทำการฝ่าฝืนคำสั่งห้ามดังกล่าวย่อมถือเป็นการผิดทางอาญา

¹⁷⁹ SPICe The Information Centre, "Spice Briefing Alcohol (Licensing, Public Health and Criminal Justice) (Scotland) Bill."

เป็นมาตรการที่ไม่มีประสิทธิภาพและไม่สามารถเป็นไปได้ในการจัดการกับปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่เหมาะสม ด้วยเสียงส่วนใหญ่ดังกล่าวที่ไม่สนับสนุนหลักการของร่างกฎหมายฉบับนี้ จึงทำให้รัฐสภาไม่ยอมรับร่างกฎหมายฉบับนี้¹⁸⁰

4.2.2.2 มาตรการทางกฎหมายแพ่ง

เนื่องด้วยประเทศสกอตแลนด์เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ (Common law) ซึ่งเป็นระบบกฎหมายที่ยึดถือหลักกฎหมายตามคำพิพากษาของศาลเป็นหลัก และมีกฎหมายลายลักษณ์อักษรสำหรับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็ถือเป็นเรื่องหนึ่งที่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ แต่เมื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติใบอนุญาต (สกอตแลนด์) ค.ศ. 2005 แล้วมีเพียงบทกำหนดความรับผิดทางอาญาและทางปกครองเท่านั้น ไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดความรับผิดทางแพ่งไว้เป็นการเฉพาะแต่อย่างใด เพราะฉะนั้น จึงต้องกลับมาพิจารณาตามหลักกฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งดังกล่าว

ความรับผิดทางแพ่งเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมานั้นเป็นไปตามหลักหน้าที่ที่ต้องใช้ความระมัดระวัง (Duty of care) กล่าวคือในการพิจารณาความรับผิดของผู้ประกอบการต้องพิจารณาว่าผู้ประกอบการได้ใช้ความระมัดระวังในการดูแลลูกค้าของตนแล้วหรือไม่¹⁸¹ หากผู้ประกอบการหรือพนักงานมิได้ใช้ความระมัดระวังเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของตนแล้วผู้ประกอบการหรือพนักงานนั้นย่อมต้องร่วมรับผิดในความเสียหายอย่างใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากอาการเมินเมาของลูกค้าของตนด้วย แต่หากผู้ประกอบการหรือพนักงานได้ใช้ความระมัดระวังเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายจากการกระทำของบุคคลที่ตนได้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้และได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแล้ว ย่อมยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้เพื่อไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายนั้นร่วมกับบุคคลผู้กระทำความผิดได้ยกตัวอย่างเช่น ได้ติดต่อกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าเพื่อจัดส่งให้ถึงบ้านโดยปลอดภัย ให้ความช่วยเหลือพยาบาลในกรณีที่เป็น ติดต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในกรณีสถานการณ์มีความรุนแรงขึ้นหรือในกรณีที่มีหน้าที่ตามกฎหมายในการเชิญลูกค้าออกจากสถานที่ ย้ายลูกค้าคนอื่นที่ได้รับผลกระทบให้อยู่ในที่ที่ปลอดภัย ติดต่อสื่อสารกับพนักงานหรือสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อื่น ๆ ที่ร่วมโครงการ Pubwatch บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นต้น ดังนั้น หากผู้ประกอบการ

¹⁸⁰ SPICe The Information Centre, "Alcohol (Licensing, Public Health and Criminal Justice) (Scotland) Bill."

¹⁸¹ Best Bar None, "The Bar Code," [Online] Accessed: 16 September 2019. Available from: <http://www.bbnsotland.co.uk/media/1309/bbn-code-summer-2016.pdf>

หรือพนักงานได้ใช้ความระมัดระวังเพื่อดูแลลูกค้าของตนอย่างเต็มที่แล้ว ย่อมไม่ต้องร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของลูกค้าที่มีอาการเมาของตน

4.2.2.3 มาตรการทางกฎหมายปกครอง

แม้ว่าผู้ได้รับใบอนุญาตจะมีได้กระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีความรับผิดชอบทางอาญา แต่หากผู้ได้รับใบอนุญาตกระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติใบอนุญาตแอลกอฮอล์ (สกอตแลนด์) ค.ศ. 2005 จะมีการส่งเรื่องให้แก่คณะกรรมการใบอนุญาตด้วยเพื่อตรวจสอบใบอนุญาตสถานที่บริการ (Premises licence) และใบอนุญาตส่วนบุคคล (Personal licence)¹⁸²

การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่บริการ (Premise) จะต้องดำเนินการโดยผู้จัดการสถานที่บริการ (Premises manager) หรือบุคคลที่ได้รับใบอนุญาตส่วนบุคคลเท่านั้น ซึ่งผู้จัดการสถานที่บริการอาจให้อำนาจทั่วไปในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่พนักงานภายในสถานที่บริการเพื่อดำเนินการภายในสถานที่บริการก็ได้ ผู้จัดการสถานบริการ 1 คน สามารถเป็นผู้จัดการสถานที่บริการได้แค่สถานที่บริการเดียว มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถานบริการใน 1 วัน นั้น โดยผู้จัดการสถานที่บริการต้องได้รับใบอนุญาตส่วนบุคคลมาก่อนแล้ว

พนักงานที่มีหน้าที่ในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกคนไม่ว่าจะได้รับค่าจ้างหรือไม่ต้องผ่านการอบรมในหลักสูตรตามที่คณะกรรมการใบอนุญาตกำหนด และเจ้าของสถานที่บริการจะต้องเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าอบรมดังกล่าวไว้เพื่อให้พนักงานใบอนุญาตมาตรฐานตรวจสอบ การอบรมดังกล่าวมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานในกฎหมายใบอนุญาต ประเภทของใบอนุญาต เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมในสถานบริการ ช่วงเวลาเปิดทำการ การสุ่มทดสอบการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาตรฐานการบริการและการปฏิเสธการให้บริการ และปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เหมาะสม เป็นต้น

ในกรณีที่มีการยื่นคำขอให้คณะกรรมการใบอนุญาตตรวจสอบใบอนุญาตสถานบริการ หรือในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานใบอนุญาตมาตรฐาน และคณะกรรมการใบอนุญาต เห็นสมควรจะตรวจสอบใบอนุญาตสถานบริการ คณะกรรมการใบอนุญาตอาจปฏิเสธคำขอดังกล่าวก็ได้หากเห็นว่าคำขอนั้นไม่น่าสนใจหรือก่อกวน หากในระหว่างการตรวจสอบ คณะกรรมการใบอนุญาตเห็นว่าผู้ได้รับใบอนุญาตไม่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในใบอนุญาต หรือดำเนิน

¹⁸² A City & Guilds Group Business, "Personal Licence Holder's Guide."

กิจการไปในทางที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของใบอนุญาต คณะกรรมการใบอนุญาตอาจออกคำเตือนปรับเปลี่ยนเงื่อนไขในใบอนุญาต พักใช้ใบอนุญาตชั่วคราว หรือเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้¹⁸³

ส่วนกรณีใบอนุญาตส่วนบุคคลนั้นพระราชบัญญัติใบอนุญาต (สกอตแลนด์) พ.ศ. 2548 กำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตส่วนบุคคลต้องเข้ารับการอบรมและผ่านการทดสอบตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยต้องแสดงให้คณะกรรมการใบอนุญาตเห็นว่าตนได้ผ่านการเข้าอบรมตามหลักสูตรที่คณะกรรมการกำหนดแล้วภายในระยะเวลา 3 เดือน หลังจากสิ้นสุดระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่ได้รับใบอนุญาต และทุก ๆ 5 ปี ในระหว่างที่ใบอนุญาตยังมีผลบังคับใช้ หากผู้ได้รับใบอนุญาตไม่ผ่านการฝึกอบรมภายในระยะเวลาดังกล่าวแล้ว คณะกรรมการใบอนุญาตจะเพิกถอนใบอนุญาตนั้น เมื่อครบกำหนด 10 ปี นับแต่วันที่ได้รับใบอนุญาต จะต้องเข้ารับการอบรมระยะยาว และผ่านการทดสอบตามที่กฎหมายกำหนดไว้อีกครั้งหนึ่ง¹⁸⁴

เพราะฉะนั้น ภายใต้ระบบความรับผิดชอบในการกระทำของบุคคลอื่น (Vicarious liability) ผู้ได้รับใบอนุญาตสถานที่บริการหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องอาจมีความรับผิดชอบในการกระทำของพนักงานหรือตัวแทนของตน แม้ว่าพนักงานหรือตัวแทนนั้นอาจไม่มีความรับผิดชอบตามกฎหมายเลยก็ตามแต่อาจยกข้อต่อสู้ขึ้นได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นว่าการกระทำความผิดเกิดขึ้นจากพนักงานหรือตัวแทนของตน และแสดงให้เห็นว่าตนได้ป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว โดยต้องกำหนดเป็นนโยบายของกิจการและให้รวมอยู่ในการอบรมพนักงานก่อนรับเข้าทำงานด้วย นโยบายของกิจการอาจกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของพนักงานเพื่อเป็นเครื่องยืนยันว่าผู้ได้รับใบอนุญาตซึ่งมีสถานะเป็นเจ้าของกิจการได้ปฏิบัติตามกฎหมายและพยายามที่จะป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในสถานที่บริการ การจัดการกับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากลูกค้าที่มีอาการเมินเมาหรือมีอาการมึนเมา หากมีการเปลี่ยนแปลงแนวทางในการปฏิบัติงานตามนโยบายของกิจการ เจ้าของกิจการมีหน้าที่ต้องแจ้งให้คณะกรรมการใบอนุญาตทราบ อีกทั้งเจ้าของกิจการยังมีหน้าที่ต้องทดสอบแนวทางในการปฏิบัติงานของตนเองอยู่เสมอ¹⁸⁵

นอกจากนี้ ยังมีข้อกำหนดเกี่ยวกับสมาชิกของคลับ (Club) ที่สามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่สมาชิกและแขกของตนได้ โดยมีข้อปฏิบัติตามกฎหมายเช่นเดียวกับใบอนุญาตสถานที่บริการ และต้องได้รับใบอนุญาตสถานบริการด้วยแม้ว่าจะไม่มีชื่อของผู้จัดการสถานที่บริการ ถือเป็นข้อยกเว้นที่ไม่ต้องมีผู้ได้รับใบอนุญาตส่วนบุคคลในการอนุญาต

¹⁸³ ibid.

¹⁸⁴ ibid.

¹⁸⁵ ibid.

ให้สามารถจำหน่ายเครื่องตีแอลกอฮอล์ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ยังต้องมีการอบรมพนักงานและบุคคลใด ๆ ที่จะบริการหรือจำหน่ายเครื่องตีแอลกอฮอล์ในสถานที่นั้น ๆ อยู่ ไม่ว่าจะพนักงานหรือบุคคลนั้น จะได้รับค่าจ้างหรือไม่ก็ตาม

กล่าวโดยสรุป ประเทศสกอตแลนด์มีมาตรการควบคุมการจำหน่ายเครื่องตีแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาด้วยกัน 2 กรณี ตามพระราชบัญญัติใบอนุญาตแอลกอฮอล์ (สกอตแลนด์) ค.ศ. 2005 ได้แก่ ห้ามมิให้จัดหามาให้หรือพยายามจัดหามาให้ซึ่งเครื่องตีแอลกอฮอล์เพื่อการบริโภคของบุคคลที่มีอาการมึนเมาภายในสถานที่หนึ่ง ๆ หรือบุคคลที่ช่วยเหลือให้บุคคลที่มีอาการมึนเมาได้รับหรือบริโภคเครื่องตีแอลกอฮอล์ในสถานที่นั้น ๆ ได้ และห้ามมิให้บุคคลที่มีหน้าที่ในสถานที่หนึ่ง ๆ จำหน่ายเครื่องตีแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมา ผู้ใดฝ่าฝืนต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นพนักงานหรือตัวแทนของผู้ได้รับใบอนุญาตและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องนั้นย่อมมีความรับผิดชอบและต้องได้รับโทษเสมือนอย่างพนักงานหรือตัวแทนของตนด้วยตามหลักความรับผิดชอบในการกระทำของบุคคลอื่น (Vicarious Liability) เว้นแต่จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าตนไม่รู้ว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการกระทำของพนักงานหรือตัวแทนของตน และตนได้กระทำการเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้ พนักงานที่มีหน้าที่ในการจำหน่ายเครื่องตีแอลกอฮอล์ต้องผ่านการอบรมในหลักสูตรที่คณะกรรมการใบอนุญาตกำหนดด้วย ในกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติใบอนุญาตแอลกอฮอล์แล้วจะมีการส่งเรื่องให้คณะกรรมการใบอนุญาตเพื่อตรวจสอบใบอนุญาตสถานที่บริการและใบอนุญาตส่วนบุคคลด้วย คณะกรรมการใบอนุญาตเห็นว่าผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือดำเนินกิจการไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของใบอนุญาต คณะกรรมการใบอนุญาตอาจออกคำเตือน ปรับเปลี่ยนเงื่อนไขในใบอนุญาต พักใช้ใบอนุญาตชั่วคราว หรือเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้ ส่วนการพิจารณาความรับผิดทางแพ่งของผู้ประกอบการนั้นต้องพิจารณาตามหลักหน้าที่ที่ต้องใช้ความระมัดระวัง (Duty of care) ว่าผู้ประกอบการหรือพนักงานได้ใช้ความระมัดระวังในการดูแลลูกค้าของตนแล้วหรือไม่ หากผู้ประกอบการหรือพนักงานนั้นได้ใช้ความระมัดระวังเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายจากการกระทำของลูกค้าของตนแล้วแต่ความเสียหายก็ยังคงเกิดขึ้น ผู้ประกอบการหรือพนักงานย่อมยกการใช้ความระมัดระวังดังกล่าวขึ้นเป็นข้อต่อสู้เพื่อไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าวนี้ได้

4.3 ดินแดนออสเตรเลียแควพิทอล ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียมีการพัฒนานกฎหมายเกี่ยวกับใบอนุญาตเครื่องตีแอลกอฮอล์แตกต่างกันออกไปในแต่ละรัฐและเขตอำนาจปกครอง โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวไปตามความหลากหลาย

ในสังคม แต่รูปแบบและขอบเขตเบื้องต้นของกฎหมายในแต่ละท้องถิ่นที่จะมีเนื้อหาที่สอดคล้องกัน ทั้งประเทศ เช่น ช่วงเวลาในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น

ตั้งแต่ ค.ศ. 1996 – 2010 (พ.ศ. 2539 – 2553) สถิติจำนวนใบอนุญาตและสถานที่ในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553) ประชากรออสเตรเลียที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ ขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 16,948,232 คน คิดเป็นสัดส่วนจำนวนสถานที่บริการ (Licensed premises) 1 แห่ง ต่อประชากรที่มีอายุเกินกว่า 18 ปีบริบูรณ์ 317 คน จำนวนสถานที่บริการต่อประชากรที่มีจำนวนสูงที่สุดอยู่ที่รัฐเซาธ์ออสเตรเลีย และรัฐวิกตอเรีย มีจำนวนสถานที่บริการ 1 แห่ง ต่อประชากรที่มีอายุเกินกว่า 18 ปีบริบูรณ์ 224 คน และ 229 คน ตามลำดับ¹⁸⁶ ในปี 2016 (พ.ศ. 2559) ประชากรออสเตรเลียที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีอายุตั้งแต่ 14 ปีขึ้นไป ที่บริโภคจนถึงระดับที่อาจเป็นอันตรายต่อร่างกายได้มีจำนวนถึงร้อยละ 17.1 และเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กว่า 11 ชนิด ในโอกาสที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งหนึ่ง ๆ ภายในระยะเวลา 12 เดือน ย้อนหลัง มีจำนวนถึงร้อยละ 6.9 เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุทำให้ประชากรในประเทศออสเตรเลียเสียชีวิตมากกว่าอุบัติเหตุทางท้องถนนถึง 2 เท่า (ในปี 2005 (พ.ศ. 2548)) และในจำนวน 1 ใน 10 ของกรรมกร ต่างก็เคยได้รับผลกระทบที่ไม่ดีจากเพื่อนกรรมกรที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์¹⁸⁷ โดยเฉลี่ยแล้วประชากรออสเตรเลียใช้จ่ายเงินไปกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สัปดาห์ละ 32 ดอลลาร์ออสเตรเลีย¹⁸⁸

สถานที่บริการที่ได้รับอนุญาตส่วนใหญ่สามารถดำเนินกิจการไปได้ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่เมื่อประชากรสามารถเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่ายขึ้นจากราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ถูกลงและง่ายต่อการบริโภค ย่อมทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่มีสาเหตุมาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

บุคคลที่มีบทบาทหลักในการยับยั้งอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้จากแอลกอฮอล์ในประเทศออสเตรเลียได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะถือได้ว่าเป็นผู้ถือผลประโยชน์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์และความปลอดภัยของสังคม อีกทั้งยังมีบทบาทในการยับยั้งและแก้ปัญหาจาก

¹⁸⁶ Allan Trifonoff and others, "Liquor Licensing Legislation in Australia: A Jurisdictional Breakdown," [Online] Accessed: 2 February 2019. Available from: http://nceta.flinders.edu.au/files/2613/5226/7674/EN457_LLReport2.pdf

¹⁸⁷ Alcohol and Drug Foundation, "Alcohol," [Online] Accessed: 5 April 2020. Available from: <https://adf.org.au/drug-facts/alcohol/>

¹⁸⁸ Australian Institute of Health and Welfare, "Alcohol, Tobacco & Other Drugs in Australia," [Online] Accessed: 5 April 2020. Available from: <https://www.aihw.gov.au/reports/alcohol/alcohol-tobacco-other-drugs-australia/contents/drug-types/alcohol>

อันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากแอลกอฮอล์ และให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาอันตรายที่เกิดขึ้นในสังคมอันเกิดจากแอลกอฮอล์เป็นสำคัญ โดยได้รับความร่วมมือจากผู้ได้รับใบอนุญาตด้วย

การบริการ (Serving) และการจัดทำให้ (Supplying) ซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่อยู่ในอาการมึนเมา (Intoxicated and/or drunk person) ถือเป็นความผิดตามกฎหมายในทุกรัฐและเขตอำนาจการปกครองในประเทศออสเตรเลีย แต่จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับคำนิยามและลักษณะของอาการมึนเมาแตกต่างกันไปในแต่ละเขตอำนาจศาล รวมถึงบริบททางกฎหมายและองค์ประกอบที่จำเป็นในการพิสูจน์ว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น นอกจากนี้ได้มีการนำเสนอแนวโน้มในการปิดกิจการมาปรับใช้ในเขตอำนาจศาลของประเทศออสเตรเลียบางแห่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความปลอดภัยในสังคมจากการลดระดับปัญหาที่เกิดจากแอลกอฮอล์ แต่กฎหมายเกี่ยวกับใบอนุญาตแอลกอฮอล์ในบางเขตอำนาจศาลยังมีแนวความคิดที่ล้าสมัยและมีภาษาที่ซับซ้อน ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับใบอนุญาตแอลกอฮอล์ที่ดีควรจะใช้ภาษาที่อ่านแล้วทุกฝ่ายสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับใบอนุญาตแอลกอฮอล์ ผู้ได้รับใบอนุญาตแอลกอฮอล์ และประชาชนทั่วไป และควรมีเนื้อหาที่ให้ความสำคัญแก่รูปแบบและระดับการชดเชยให้แก่สังคมเพิ่มมากขึ้น

4.3.1 รูปแบบทั่วเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ดินแดนออสเตรเลียแคพิทอล (Australian Capital Territory: ACT) เป็นที่ตั้งของเมืองหลวงแห่งประเทศออสเตรเลีย มีกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ พระราชบัญญัติแอลกอฮอล์ ค.ศ. 2010 (Liquor Act 2010) (พ.ศ. 2553) มีวัตถุประสงค์ในการวางกฎระเบียบเกี่ยวกับการจำหน่าย การขาย การส่งเสริม และบริการบริโภคแอลกอฮอล์ เพื่อลดอันตรายที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคแอลกอฮอล์ สร้างความรับผิดชอบให้แก่อุตสาหกรรมแอลกอฮอล์ด้วยหลักความปลอดภัยแห่งสังคม และกระตุ้นให้ผู้บริโภคมีความรับผิดชอบต่อการบริโภคของตนเอง และการกระทำของตนเองที่อาจจะก่อให้เกิดผลกระทบแก่บุคคลอื่นได้ โดยกำหนดมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับใบอนุญาตแอลกอฮอล์ ได้แก่ สำนักงานบริหารกำกับดูแล (Office of Regulatory Service: ORS) อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงยุติธรรมและความปลอดภัยของสังคม (Department of Justice and Community Safety)¹⁸⁹

ในดินแดนออสเตรเลียแคพิทอลได้กำหนดให้มีพื้นที่ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Alcohol – free zone) แบ่งออกเป็นพื้นที่ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถาวร (Permanent alcohol – free place) เป็นพื้นที่ที่ห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และพื้นที่ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชั่วคราว (Temporary alcohol – free place) สำหรับพื้นที่ที่ห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

¹⁸⁹ Allan Trifonoff and others, "Liquor Licensing Legislation in Australia: A Jurisdictional Breakdown."

ในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งจะไม่เกินกว่า 1 เดือน หากบุคคลใดครอบครองและพยายามที่จะบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่บรรจุอยู่ในภาชนะแบบเปิดอยู่ในสถานที่ดังกล่าวถือว่ามีความผิด ตามพระราชบัญญัติแอลกอฮอล์ ค.ศ. 2010

พระราชบัญญัติแอลกอฮอล์ ค.ศ. 2010 แบ่งประเภทใบอนุญาตออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ ใบอนุญาตทั่วไป (General licence) ใบอนุญาตแบบบริโภค ณ จุดขาย (On – licence) (แบ่งออกเป็น ใบอนุญาตบาร์ (Bar licence) ใบอนุญาตไนต์คลับ (Nightclub licence) ใบอนุญาตร้านอาหารและคาเฟ่ (Restaurant and café licence)) ใบอนุญาตแบบที่ไม่บริโภค ณ จุดขาย (Off – licence) ใบอนุญาตคลับ (Club licence) ใบอนุญาตจัดเลี้ยง (Catering licence) และใบอนุญาตพิเศษ (Special licence) นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีการอนุญาตให้จำหน่ายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์อีก 2 ประเภท ได้แก่ การอนุญาตเชิงพาณิชย์ (Commercial permit) และการอนุญาต ที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์ (Non – commercial permit) ค่าธรรมเนียมในการขอใบอนุญาตจำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นคำนึงถึงตำแหน่งของสถานที่จำหน่ายว่าอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่มีความเสี่ยง มากน้อยเพียงใดด้วย

ดินแดนออสเตรเลียแคพิทอลอนุญาตให้มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยแบ่งออกเป็นช่วงเวลาดังนี้

1. กรณีใบอนุญาตทั่วไป (General licence) เฉพาะกรณีการจำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์สำหรับการบริโภคในสถานที่ที่ซื้อขายนั้น ใบอนุญาตแบบบริโภค ณ จุดขาย (On - licence) ใบอนุญาตสถานบันเทิง (Club licence) และใบอนุญาตพิเศษ (Special licence) เฉพาะกรณีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สำหรับการบริโภคในสถานที่ที่ซื้อขายนั้น แบ่งออกเป็น
 - (1) ช่วงเวลาจำหน่ายปกติ (Standard trading hours) ตั้งแต่เวลา 07.00 นาฬิกา ถึง 24.00 นาฬิกา และในวันที่ 25 เมษายน วันที่ 24 ธันวาคม และวันที่ 31 ธันวาคม สามารถจำหน่ายได้ตั้งแต่เวลา 07.00 นาฬิกา ถึง 01.00 นาฬิกา ของวันถัดไป
 - (2) ช่วงเวลาจำหน่ายที่ใบอนุญาตกำหนดไว้เกินกว่าปกติ (Late night licensed times) ตั้งแต่เวลา 07.00 นาฬิกา ถึง 02.00 นาฬิกา ของวันถัดไป
 - (3) ช่วงเวลาจำหน่ายที่ใบอนุญาตขยายเพิ่มออกไปจากช่วงเวลา ปกติ (Extended late night licensed times) ตั้งแต่เวลา 07.00 นาฬิกา ถึง 04.00 นาฬิกา ของวันถัดไป
 - (4) ช่วงเวลาจำหน่ายที่ใบอนุญาตให้จำหน่ายในเวลา 05.00 นาฬิกา ได้ (05.00 am approval licensed times) ตั้งแต่เวลา 07.00 นาฬิกา ถึง 05.00 นาฬิกา ของวันถัดไป

2. กรณีใบอนุญาตทั่วไป (General licence) เฉพาะกรณีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สำหรับการบริโภคนอกสถานที่ที่ซื้อขายนั้น ใบอนุญาตแบบที่ไม่บริโภค ณ จุดขาย (Off - premise) และใบอนุญาตพิเศษ (Special licence) เฉพาะกรณีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สำหรับการบริโภคนอกสถานที่ที่ซื้อขายนั้น สามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ในช่วงเวลาตั้งแต่ 07.00 นาฬิกา ถึง 23.00 นาฬิกา

3. กรณีคำขออนุญาต ทั้งการอนุญาตเชิงพาณิชย์ (Commercial permit) และการอนุญาตที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์ (Non - commercial permit) แบ่งออกเป็น

(1) ช่วงเวลาจำหน่ายปกติ (Standard trading hours) ตั้งแต่เวลา 07.00 นาฬิกา ถึง 24.00 นาฬิกา

(2) ช่วงเวลาจำหน่ายที่ใบอนุญาตกำหนดไว้เกินกว่าปกติ (Late night licensed times) ตั้งแต่เวลา 07.00 นาฬิกา ถึง 02.00 นาฬิกา ของวันถัดไป

(3) ช่วงเวลาจำหน่ายที่ใบอนุญาตขยายเพิ่มออกไปจากช่วงเวลาปกติ (Extended late night licensed times) ตั้งแต่เวลา 07.00 นาฬิกา ถึง 04.00 นาฬิกา ของวันถัดไป

บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะต้องเข้ารับการอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Responsible service of alcohol: RSA) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเสนอให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีความเข้มข้นน้อย (Low alcohol) หรือเครื่องดื่มที่ไม่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์เลย (Non-alcohol substitute) การปฏิเสธการให้บริการแก่ลูกค้าที่มีอาการมึนเมา และการเฝ้าสังเกตให้ลูกค้าเดินทางกลับบ้านอย่างปลอดภัย รวมไปถึงการปฏิเสธการให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่เยาวชนเพื่อช่วยในการแก้ปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด¹⁹⁰ การอบรมในหลักสูตรนี้มีจุดมุ่งหมายในการปรับเปลี่ยนวิธีการให้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการแก่ลูกค้าที่มีอายุต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดและลูกค้าที่มีอาการมึนเมา หลักสูตรดังกล่าวครอบคลุมไปถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ผู้ได้รับใบอนุญาตประเภทต่าง ๆ มีหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเอกสารรับรอง RSA สำหรับใบอนุญาตประเภทสถานบันเทิง (Club licence) มีหน้าที่ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิก โดยในมาตรา 142 ได้กำหนดความรับผิดชอบที่ได้มีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจำหน่ายแอลกอฮอล์ใน

¹⁹⁰ Ministerial Council on Drug Strategy, "Alcohol in Australia: Issues and Strategies," [Online] Accessed: 2 February 2019. Available from: <http://pdfs.semanticscholar.org/ee60/90f643d09e520d49a77d4de6caae038a57e0.pdf>

รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ต้องรับโทษสูงสุดไม่เกิน 20 ยูนิต¹⁹¹ และกำหนดความรับผิดในกรณีที่มีได้เก็บข้อมูลย้อนหลังไว้อย่างน้อย 6 ปี ต้องรับโทษสูงสุดไม่เกิน 50 ยูนิต

พระราชบัญญัติแอลกอฮอล์ ค.ศ. 2010 ยังได้กำหนดความรับผิดสำหรับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยบุคคลที่ไม่ได้รับประกาศนียบัตร RSA ไว้ กรณีผู้ได้รับใบอนุญาต (Licensee) และผู้ได้รับการอนุญาตเชิงพาณิชย์ (Commercial permit - holder) ที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ที่ได้รับอนุญาตหรืออนุญาตให้พนักงานของตนจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยไม่มีประกาศนียบัตร RSA ต้องได้รับโทษสูงสุดไม่เกิน 50 ยูนิต¹⁹² ส่วนพนักงานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยไม่มีประกาศนียบัตร RSA ต้องได้รับโทษสูงสุดไม่เกิน 10 ยูนิต¹⁹³ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติแอลกอฮอล์ ค.ศ. 2010 ยังกำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาต (Licensee) และผู้ได้รับการอนุญาตเชิงพาณิชย์ (Commercial permit - holder) มีหน้าที่ในการขอและเก็บรวบรวมใบประกาศนียบัตร RSA จากพนักงานของตน หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามต้องได้รับโทษสูงสุดไม่เกิน 20 ยูนิต ซึ่งใบประกาศนียบัตร RSA นี้ มีอายุ 3 ปี คณะกรรมการตามพระราชบัญญัติแอลกอฮอล์ ค.ศ. 2010 มีหน้าที่ในการให้ความรับรององค์กรที่มาหลักสูตรฝึกอบรม RSA โดยการให้ความรับรองดังกล่าวต้องไปเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง

เจ้าหน้าที่ตำรวจในดินแดนออสเตรเลียแคพิทอลใช้ระบบการจัดการข้อมูลผ่านระบบคอมพิวเตอร์ตามเวลาที่เกิดขึ้นจริง (Police Realtime Online Management Information System: PROMIS) ของสำนักงานตำรวจสูงสุดในการเก็บรวบรวมและจัดการข้อมูลโดยมีการบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลงในระบบ PROMIS แล้วนำออกมาใช้ประโยชน์ในภายหลัง ชุดคำสั่งเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นจะนำไปใช้ในการบันทึกประวัติของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นและรายงานต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าบุคคลดังกล่าวได้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่ ข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงที่เกิดจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ชุดคำถามจากแบบสอบถามของศูนย์เฝ้าระวัง (ACT watch house) โดยผู้ตอบแบบสอบถามดังกล่าว ได้แก่ บุคคลที่ถูกจับกุมและมีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

¹⁹¹ การกำหนดโทษปรับตามพระราชบัญญัติการบังคับใช้กฎหมาย ค.ศ. 2001 (Legislation Act 2001) (พ.ศ. 2544) กำหนดให้ 1 ยูนิต สำหรับการกระทำความผิดใด ๆ ของบุคคลธรรมดา ต้องได้รับโทษสูงสุดไม่เกิน 150 ดอลลาร์ออสเตรเลีย ส่วนการกระทำความผิดใด ๆ ของนิติบุคคล ต้องได้รับโทษปรับสูงสุดไม่เกิน 750 ดอลลาร์ออสเตรเลีย ซึ่งการกำหนดโทษปรับต่อ 1 ยูนิต นี้ ถือเป็นที่สุดไม่สามารถเพิ่มหรือลดได้ โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ 4 ปี ซึ่งอัตราโทษดังกล่าวได้มีการแก้ไขครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2561

¹⁹² Liquor Act 2010 Section 100

¹⁹³ Liquor Act 2010 Section 101

อีกทั้งเจ้าหน้าที่ในศูนย์เฝ้าระวังดังกล่าวจะประเมินด้วยสายตาว่าบุคคลที่ถูกจับกุมนั้นอยู่ภายใต้ อิทธิพลของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือยาเสพติดหรือไม่

4.3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้แก่ผู้ดื่ม

ดินแดนออสเตรเลียแคพิทอล ประเทศออสเตรเลีย มีมาตรการทางกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้ดื่ม ดังนี้

4.3.2.1 มาตรการทางกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติแอลกอฮอล์ ค.ศ. 2010 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์คล้ายคลึงกับเขตอำนาจศาลอื่น ๆ ในประเทศออสเตรเลีย การจำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยไม่ได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมายย่อมเป็นความผิด ต้องรับโทษ ตามกฎหมาย 100 ยูนิท หรือโทษจำคุกไม่เกิน 12 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ ไม่รวมถึง การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานสังสรรค์ที่มีคนมาร่วมงานไม่เกิน 30 คน¹⁹⁴

“เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Liquor)” ตามพระราชบัญญัติแอลกอฮอล์ ค.ศ. 2010 หมายถึง สสารที่สามารถบริโภคได้และมีปริมาณเอทานอลเกินกว่าร้อยละ 1.15 โดยปริมาตร รวมถึงสสารอย่างอื่นที่มีข้อบังคับกำหนดให้ถือว่าเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ไม่รวมถึง สสารที่มีข้อบังคับที่กำหนดไว้ว่าไม่ให้ถือเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แม้จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็ตาม¹⁹⁵

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁹⁴ Liquor Act 2010 Section 12

“Offence - sell liquor without licence or permit

(1) A person commits an offence if the person-

(a) sells liquor to someone else; and

(b) does not hold a licence or permit authorising the sale.

Maximum penalty: 100 penalty units, 12 months imprisonment or both.

(2) This section does not apply if the sale happens at a private event at which not more than 30 people are present.”

¹⁹⁵ Liquor Act 2010 Section 11

“In this Act: liquor-

(a) means a substance that-

(i) is capable of being ingested; and

(ii) contains more than 1.15% by volume of ethanol; and

(b) includes a substance prescribed by regulation; and

พระราชบัญญัติแอลกอฮอล์ ค.ศ. 2010 ได้กำหนดความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาดังต่อไปนี้

1. ความผิดกรณีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีเงินมาสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาต (Licensee) หรือผู้ได้รับการอนุญาต (Permit - holder) แยกพิจารณาได้ดังนี้¹⁹⁶

(1) กรณีผู้ได้รับใบอนุญาต (Licensee) จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีเงินมาในสถานที่ที่มีการจัดเลี้ยงสำหรับผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประเภทจัดเลี้ยง (Catering licence) หรือในสถานที่ตามที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตสำหรับผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประเภทอื่น ผู้ได้รับใบอนุญาตต้องรับโทษสูงสุดไม่เกิน 50 ยูนิต เป็นเงิน 7,500 ดอลลาร์ออสเตรเลีย หรือประมาณ 157,875 บาท สำหรับบุคคลธรรมดา และ 37,500 ดอลลาร์ออสเตรเลีย หรือประมาณ 789,375 บาท สำหรับนิติบุคคล¹⁹⁷

(2) กรณีผู้ได้รับการอนุญาต (Permit - holder) จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีเงินมาในสถานที่ตามที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต ผู้ได้รับการอนุญาตต้องรับโทษสูงสุดไม่เกิน 50 ยูนิต เป็นเงิน 7,500 ดอลลาร์ออสเตรเลีย หรือประมาณ 157,875 บาท สำหรับบุคคลธรรมดา และ 37,500 ดอลลาร์ออสเตรเลีย หรือประมาณ 789,375 บาท สำหรับนิติบุคคล

(3) กรณีพนักงาน (Employee) ของผู้ได้รับใบอนุญาตได้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีเงินมาในสถานที่ที่มีการจัดเลี้ยงสำหรับผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประเภทจัดเลี้ยง (Catering licence) หรือในสถานที่ตามที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตสำหรับผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประเภทอื่น ผู้ได้รับใบอนุญาตต้องรับโทษสูงสุดไม่เกิน 50 ยูนิต เป็นเงิน 7,500 ดอลลาร์ออสเตรเลีย หรือประมาณ 157,875 บาท สำหรับบุคคลธรรมดา และ 37,500 ดอลลาร์ออสเตรเลีย หรือประมาณ 789,375 บาท สำหรับนิติบุคคล

(4) กรณีพนักงาน (Employee) ของผู้ได้รับการอนุญาตจัดหาแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีเงินมาในสถานที่ตามที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต ผู้ได้รับการอนุญาตต้องรับโทษสูงสุดไม่เกิน 50 ยูนิต เป็นเงิน 7,500 ดอลลาร์ออสเตรเลีย หรือประมาณ 157,875 บาท สำหรับบุคคลธรรมดา และ 37,500 ดอลลาร์ออสเตรเลีย หรือประมาณ 789,375 บาท สำหรับนิติบุคคล

(c) does not include a substance prescribed by regulation not to be liquor.”

¹⁹⁶ Liquor Act 2010 Section 105

¹⁹⁷ อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 28 เมษายน 2563 1 ดอลลาร์ออสเตรเลีย เท่ากับ 21.05 บาท

2. ความผิดกรณีจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมาสำหรับพนักงาน (Employee) แยกพิจารณาได้ดังนี้¹⁹⁸

(1) กรณีพนักงานของผู้ได้รับใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมาในสถานที่ที่มีการจัดเลี้ยงสำหรับผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประเภทจัดเลี้ยง (Catering licence) หรือในสถานที่ตามที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตสำหรับผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประเภทอื่น พนักงานต้องรับโทษสูงสุดไม่เกิน 10 ยูนิท เป็นเงิน 1,500 ดอลลาร์ออสเตรเลีย หรือประมาณ 31,575 บาท¹⁹⁹

(2) กรณีพนักงานของผู้ได้รับการอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมาในสถานที่ตามที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต พนักงานต้องรับโทษสูงสุดไม่เกิน 10 ยูนิท เป็นเงิน 1,500 ดอลลาร์ออสเตรเลีย หรือประมาณ 31,575 บาท

3. ความผิดกรณีจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมาสำหรับบุคคลอื่น²⁰⁰ ได้แก่ กรณีที่บุคคลใด ๆ ได้จัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมาในสถานที่ที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต สถานที่ที่มีการจัดเลี้ยงสำหรับผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประเภทจัดเลี้ยง (Catering licence) หรือในสถานที่ตามที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต บุคคลนั้นต้องรับโทษสูงสุดไม่เกิน 5 ยูนิท เป็นเงิน 750 ดอลลาร์ออสเตรเลีย หรือประมาณ 15,787.50 บาท สำหรับบุคคลธรรมดา และ 3,750 ดอลลาร์ออสเตรเลีย หรือประมาณ 78,937.50 บาท สำหรับนิติบุคคล²⁰¹

ทั้งนี้ ความรับผิดกรณีนี้ไม่ใช่บังคับแก่กรณีที่ได้รับใบอนุญาตหรือพนักงานของผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต หรือสถานที่ที่มีการจัดเลี้ยงสำหรับผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประเภทจัดเลี้ยง (Catering licence) หรือกรณีที่ได้รับอนุญาตหรือพนักงานของผู้ได้รับการอนุญาตเป็นผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต เนื่องจากได้มีการกำหนดความรับผิดของผู้ได้รับใบอนุญาต ผู้ได้รับการอนุญาต และพนักงาน แล้วแต่กรณี ไว้เป็นการเฉพาะแล้วข้างต้น

“บุคคลที่มีอาการมึนเมา” (Intoxicated person) ตามพระราชบัญญัติแอลกอฮอล์ ค.ศ. 2010 หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะการพูด (Speech) การทรงตัว (Balance)

¹⁹⁸ Liquor Act 2010 Section 106

¹⁹⁹ อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 28 เมษายน 2563 1 ดอลลาร์ออสเตรเลีย เท่ากับ 21.05 บาท

²⁰⁰ Liquor Act 2010 Section 107

²⁰¹ อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 28 เมษายน 2563 1 ดอลลาร์ออสเตรเลีย เท่ากับ 21.05 บาท

การสื่อสาร (Coordination) หรือพฤติกรรม (Behaviour) ที่เป็นผลมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยา หรือส่วนผสมของแอลกอฮอล์และยา²⁰²

ความรับผิดทั้งหมดดังกล่าวข้างต้นเป็นความรับผิดโดยเด็ดขาด (Strict liability offence) กล่าวคือ พนักงานอัยการไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าจำเลยพยายามที่จะบริการ (serve) หรือควรได้รู้ หรือประมาทโดยไม่สนใจ (Recklessly indifferent) ซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมา แต่อย่างไรก็ตาม พนักงานอัยการก็ต้องพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัย (Beyond a reasonable doubt) ซึ่งข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

1. ลักษณะการพุดจา การทรงตัว การปฏิสัมพันธ์ หรือพฤติกรรมของบุคคลที่มีอาการมึนเมานั้น
2. อาการมึนเมานั้นมีสาเหตุมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
3. การจำหน่ายหรือจัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมานั้นเกิดขึ้นในสถานที่ที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตหรือการอนุญาตนั้นแล้วแต่กรณี

นอกจากนี้ ยังมีบทสันนิษฐานไว้อีกด้วยว่าในการดำเนินคดีตามความรับผิดข้างต้นนี้ อาจมีการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเครื่องดื่มที่จำหน่ายหรือจัดหาให้แก่บุคคลหนึ่ง ๆ นั้นเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถ้าการจำหน่ายหรือจัดหาเครื่องดื่มให้แก่บุคคลนั้นได้เกิดขึ้นในพื้นที่ของสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่จำกัดไว้ให้เฉพาะผู้ใหญ่เท่านั้น (Adult – only area) และเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ให้ถ้อยคำว่าตนเห็นว่ามีจำหน่ายหรือจัดหาเครื่องดื่มให้แก่บุคคลหนึ่ง ๆ และเจ้าหน้าที่ตำรวจเชื่ออย่างมีเหตุผล (Reasonable ground) ว่าเครื่องดื่มนั้นเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติแอลกอฮอล์ ค.ศ. 2010 ยังกำหนดความรับผิดไว้อีกกรณีหนึ่งเพื่อคุ้มครองพนักงานต่าง ๆ ภายในสถานที่ที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ให้ถูกทำร้าย ข่มขู่ หรือคุกคาม เมื่อพนักงานนั้นปฏิเสธที่จะจัดหาแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมา²⁰³ หากบุคคลใดถูกพนักงานปฏิเสธไม่บริการหรือจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ โดยตนได้ทำร้าย ข่มขู่ หรือคุกคามพนักงานนั้น ต้องรับโทษสูงสุดไม่เกิน 10 ยูนิต

²⁰² Liquor Act 2010 Section 104

²⁰³ Liquor Act 2010 Section 108

4.3.2.2 มาตรการทางกฎหมายแพ่ง

เนื่องด้วยประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ซึ่งมีหลักกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวัง (Duty of care) ของพนักงานโรงแรมต่อลูกค้าที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ของตน²⁰⁴ โดยพัฒนามาจากหลักเรื่องความประมาท (Negligence) ในคดี Donoghue v. Stevenson กล่าวคือ พนักงานมีหน้าที่ระมัดระวังเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำหรือละเว้นกระทำที่ตนสามารถคาดการณ์ได้ว่าอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นได้²⁰⁵ เพราะฉะนั้นแล้ว เมื่อบุคคลมีหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังดังกล่าวเกิดขึ้นแต่ไม่สามารถกระทำการด้วยความระมัดระวังอย่างวิญญูชนจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นแล้ว ย่อมถือว่าผู้นั้นกระทำการโดยประมาท

ต่อมา ศาลสูงแห่งประเทศออสเตรเลียได้พิจารณาในคดี Cole v. South Tweed Heads Rugby Club Ltd. ว่ามีความเป็นไปได้ที่จะขยายหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังของผู้ครอบครองสถานที่ให้ครอบคลุมไปถึงการบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ลูกค้าด้วย แต่ข้อเท็จจริงในคดีเกิดขึ้นจากการที่โจทก์บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในสถานบริการของจำเลยมาเป็นเวลาหลายชั่วโมงแล้ว และเมื่อโจทก์ออกไปจากสถานบริการด้วยอาการมีเมามากอย่างหนัก โจทก์ประสบอุบัติเหตุทางถนนและได้รับบาดเจ็บสาหัส ศาลพิพากษาโดยเสียงข้างมาก 4 เสียง ต่อ 2 เสียง ว่าผูุ้ทธรณ์ (จำเลย) ซึ่งก็คือสถานบริการนั้นไม่มีหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังใด ๆ โดยความเห็นข้างมากของผู้พิพากษาในคดีนี้เห็นว่า กฎหมายมีไว้ป้องกันเสรีภาพของประชาชนที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังนั้น หน้าที่ใด ๆ ในการลดปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ย่อมเป็นล่วงละเมิดสิทธิของบุคคล นอกจากนี้ กฎหมายไม่ได้กำหนดหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังเพื่อป้องกันบุคคลจากอันตรายที่เกิดจากอาการมีเมามากที่ได้คิดมาอย่างรอบคอบและเป็นการบริโภคโดยสมัครใจ ส่วนความเห็นข้างน้อยเห็นว่า สถานบริการมีหน้าที่โดยปริยายในการระมัดระวังมิให้เกิดความเสียหายที่เป็นผลมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ของตน ซึ่งตนสามารถคาดการณ์ความเสียหายดังกล่าวได้ ยิ่งไปกว่านั้น ที่กล่าวว่าเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของบุคคลนั้นเป็นความเข้าใจผิดอย่างมาก การควบคุมปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นับเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ในการป้องกันมิให้ลูกค้าก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ผู้พิพากษา

²⁰⁴ Amy Linton, "Commercial Liquor Liability in Australia: Give Me 'Two Shot' of Personal Responsibility and a Watered Down Duty of Care," [Online] Accessed: 3 February 2019. Available from: <http://blr/scholasticahq.com/article/5587-commercial-liquor-liability-in-australia-give-me-two-shots-of-personal-responsibility-and-a-watered-down-duty-of-care>

²⁰⁵ ibid.

ในเสียงข้างน้อยนี้ได้เชื่อมต่อช่วงเวลาที่พักงานของสถานบริการต้องสอบถามโจทก์เกี่ยวกับการกลับบ้าน เมื่อตนเห็นว่าโจทก์อยู่ในอาการมีเมามาแล้ว หรือควบคุมมิให้โจทก์บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มเติมอีกในสถานบริการของตน หรือนำตัวโจทก์ออกไปจากสถานบริการทันที

อีกคดีหนึ่งที่ศาลสูงมองว่าการขยายหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังของพนักงานโรงแรมในการควบคุมปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของลูกค้า หรือทำให้มั่นใจได้ว่าลูกค้าจะกลับถึงบ้านอย่างปลอดภัยเมื่อลูกค้าอยู่ในอาการมีเมามา ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่เกิดขึ้น (Causation) ไม่มีการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย และไม่มีหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังแต่อย่างใด ได้แก่ คดี Scott โดยในคดีนี้ ลูกค้าของสถานบริการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนในขณะที่พยายามขี่รถจักรยานยนต์กลับบ้านหลังจากบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาแล้วประมาณ 6 – 7 แก้ว โดยปกติหากลูกค้าต้องการจะกลับบ้าน เขาจะติดต่อไปหาภรรยาและภรรยาจะมารับเขากลับบ้าน ในวันเกิดเหตุเวลาประมาณ 20.00 นาฬิกา ลูกค้าปฏิเสธการบริการเนื่องด้วยอาการมีเมามาของเขา พนักงานโรงแรมเสนอที่จะติดต่อภรรยาของเขา แต่ลูกค้ากลับโมโหและปฏิเสธข้อเสนอที่พร้อมทั้งร้องขอให้พาไปยังรถจักรยานยนต์ของเขา พนักงานโรงแรมพยายามสอบถามลูกค้าเป็นจำนวนหลายครั้งว่าเขาสามารถขี่รถจักรยานยนต์ได้จริงหรือไม่ และลูกค้าก็ตอบว่าใช่ ศาลจึงปฏิเสธการขยายหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังของสถานบริการด้วยเหตุผล 2 ประการ ได้แก่ ความน่าสนใจของหลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบส่วนบุคคลในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และความไม่มีประสิทธิภาพของมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ในการควบคุมปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของลูกค้า²⁰⁶

ผู้พิพากษาเสียงข้างมากจากทั้งสองคดีข้างต้นต่างก็พิพากษาบนพื้นฐานของนโยบายและหลักกฎหมายที่ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบส่วนบุคคลในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่การให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังกล่าวก็อาจก่อให้เกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์จากลูกค้าที่มีอาการมีเมามาได้ เช่น อุบัติเหตุหรือความเสียหายใด ๆ จากการกระทำของลูกค้าที่อยู่ในอาการมีเมามา โดยที่พนักงานโรงแรมหรือสถานบริการไม่มีส่วนต้องรับผิดชอบในการบริการของตนที่ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังแต่อย่างใด

ทั้งนี้ หลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่งในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังกล่าวนี้มีความแตกต่างจากหลักกฎหมายในประเทศแคนาดาซึ่งจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป กล่าวคือ ศาลสูงแห่งแคนาดาให้ความสำคัญถึงความสามารถของพนักงานโรงแรมในการควบคุมพฤติกรรมของลูกค้ามากกว่าความรับผิดชอบตนเอง ซึ่งนำไปสู่การขยายหน้าที่ให้แก่เจ้าภาพทางการค้า (Commercial host)

²⁰⁶ ibid.

4.3.2.3 มาตรการทางกฎหมายปกครอง

พระราชบัญญัติแอลกอฮอล์ ค.ศ. 2010 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการการค้ากลาง (Commissioner of Fair) มีหน้าที่รับผิดชอบในการออกข้อบังคับภายใต้พระราชบัญญัติแอลกอฮอล์ ค.ศ. 2010 และมีหน้าที่ในการรับและพิจารณาคำขอใบอนุญาต (Licence) และคำขออนุญาต (Permit) รวมถึงมีอำนาจในการพิจารณาตัดสินใจตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2553²⁰⁷

นอกจากนี้ ยังมีศาลยุติธรรมทางแพ่งและทางปกครอง (ACT Civil and Administrative Tribunal: ACAT) มีหน้าที่รับผิดชอบในการทบทวนคำตัดสินของคณะกรรมการและพิจารณาเกี่ยวกับบทลงโทษทางธุรกิจ คำตัดสินที่สามารถทบทวนได้ปรากฏอยู่ในตารางที่ 1 ในพระราชบัญญัติเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เกี่ยวกับการปฏิเสธการออก เปลี่ยนแปลง โอน และการต่ออายุใบอนุญาตหรือการอนุญาต การปฏิเสธแผนการจัดการความเสี่ยง และรับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรมการให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (RSA training course) และเพิกถอนการอนุญาตที่ไม่ใช่ในทางพาณิชย์ (Non – commercial permit) อีกทั้งบุคคลใดที่ได้รับผลกระทบจากคำตัดสินของคณะกรรมการอาจยื่นคำร้องต่อศาลยุติธรรม ACAT เพื่อให้ทบทวนคำตัดสินได้²⁰⁸ เมื่อคณะกรรมการได้มีคำตัดสินแล้ว หากผู้ได้รับใบอนุญาตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฝ่าฝืนคำตัดสินหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใบอนุญาต ผู้ได้รับใบอนุญาตอาจถูกพักใช้ใบอนุญาตไว้เป็นการชั่วคราวเพื่อประโยชน์แห่งสาธารณะ แต่ยังไม่สมควรที่จะเพิกถอนใบอนุญาต²⁰⁹ ภายหลังจากคณะกรรมการได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วคณะกรรมการอาจจะมีความเห็นเสนอต่อศาลยุติธรรม ACAT เกี่ยวกับบทลงโทษทางธุรกิจสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตนั้นหรืออาจจะไม่มีความเห็นเพิ่มเติมเลยก็ได้²¹⁰

ใบอนุญาตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจจะถูกพักใช้เป็นการชั่วคราวได้ หากผู้ได้รับใบอนุญาตกระทำการฝ่าฝืนคำตัดสินของคณะกรรมการหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในใบอนุญาต ในมาตรา 183 กำหนดให้ใบอนุญาตอาจถูกพักใช้เป็นการชั่วคราวเพื่อประโยชน์สาธารณะแต่ยังไม่สมควรที่จะถูกเพิกถอนใบอนุญาต ภายหลังจากคณะกรรมการได้สอบสวนข้อเท็จจริงแล้วคณะกรรมการอาจจะไม่มีความเห็นเพิ่มเติมหรืออาจจะมีความเห็นต่อศาลยุติธรรม ACAT เกี่ยวกับบทลงโทษทางธุรกิจ

²⁰⁷ Allan Trifonoff and others, "Liquor Licensing Legislation in Australia: A Jurisdictional Breakdown."

²⁰⁸ Ibid.

²⁰⁹ Liquor Act 2010 Section 183

²¹⁰ Allan Trifonoff and others, "Liquor Licensing Legislation in Australia: A Jurisdictional Breakdown."

กล่าวโดยสรุป ดินแดนออสเตรเลียและแคพิทอล ประเทศออสเตรเลีย บังคับใช้พระราชบัญญัติ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ค.ศ. 2010 เป็นกฎหมายฉบับหลักในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีมาตรการเกี่ยวกับการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามาโดยกำหนด ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาต (Licensee) หรือผู้ได้รับการอนุญาต (Permittee) พนักงาน หรือบุคคลอื่น ๆ จัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการเมามา ผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย โดยกำหนดอัตราโทษไว้ทั้งสำหรับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้จัดหาเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์เป็นพนักงาน ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือผู้ได้รับการอนุญาตแล้วแต่กรณีย่อมมีความรับผิดชอบ ร่วมด้วย นอกจากนี้ พระราชบัญญัติแอลกอฮอล์ ค.ศ. 2010 ยังได้กำหนดให้มีศาลยุติธรรมทางแพ่ง และทางปกครองมีหน้าที่รับผิดชอบในการทบทวนคำตัดสินของคณะกรรมการการค้ากลาง และพิจารณาเกี่ยวกับบทลงโทษทางธุรกิจและคำตัดสินอื่น ๆ ที่พระราชบัญญัติแอลกอฮอล์กำหนดให้ สามารถทบทวนได้ เช่น การปฏิเสธการออก เปลี่ยนแปลง โอน หรือการต่ออายุใบอนุญาต หรือการอนุญาต การปฏิเสธแผนการจัดการความเสี่ยง และเพิกถอนการอนุญาตที่ไม่ใช้ในทางพาณิชย์ หากผู้ได้รับใบอนุญาตหรือการอนุญาตฝ่าฝืนคำตัดสินหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตหรือการอนุญาต ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือการอนุญาตนั้นอาจถูกพักใช้ใบอนุญาต หรือการอนุญาตไว้เป็นการชั่วคราวได้เพื่อประโยชน์สาธารณะ กรณีความรับผิดชอบทางแพ่ง ของผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมานั้นต้องพิจารณาตามหลักหน้าที่ ในการใช้ความระมัดระวัง (Duty of care) เช่นเดียวกับประเทศสกอตแลนด์

4.4 รัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา²¹¹

ประเทศแคนาดาแบ่งการปกครองออกเป็นรัฐ ประกอบด้วย 10 รัฐ และ 3 ดินแดน ระบบการจัดการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศแคนาดาเป็นการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งเป็นการควบคุมในระดับรัฐ ทุกรัฐและทุกดินแดนจะใช้ระบบการจำหน่าย ที่ดำเนินการโดยภาครัฐ เช่น คณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ในกิจการ การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในลักษณะแบบปิดผนึกที่ห้ามบริโภค ณ จุดขาย (Off - sale) ยกเว้นในรัฐแอลเบอร์ตา (Alberta) ส่วนปริมาณในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะถูกกำหนด โดยร้านค้าของรัฐ ซึ่งจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละรัฐ ร้านค้าของคณะกรรมการเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ (Liquor board outlet) ในรัฐออนแทรีโอ (Ontario) มีหน้าที่รับผิดชอบในการจำหน่าย เหล้า (Spirit) เฉพาะการจำหน่ายลักษณะแบบปิดผนึกที่ห้ามบริโภค ณ จุดขาย และนำเข้าไวน์ (Wine)

²¹¹ Norman Giesbrechr, "Alcohol Policy in Canada: Reflections on the Role of the Alcohol Industry," [Online] Accessed: 27 January 2019. Available from: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/145507250602300606>

และเบียร์ (Beer) บางชนิดที่เป็นผลิตภัณฑ์ขนาดเล็ก ระบบนี้เป็นระบบคู่ขนานไปกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ห้ามบริโภค ณ จุดขายของรัฐออนแทรีโอที่ให้ภาคเอกชนสามารถดำเนินการเกี่ยวกับร้านค้าเบียร์และร้านค้าไวน์ภายในประเทศ ด้วยระบบการจัดการเช่นนี้ชี้ให้เห็นว่าภาครัฐมีเรื่องที่ต้องพิจารณาเพิ่มเติมว่าจะควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างไรบ้างในรัฐของตน โดยหลักแล้วภาครัฐสามารถควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยใช้มาตรการกำหนดราคา กำหนดสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และเขตหวงห้าม ช่วงเวลาในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และมาตรฐานของร้านค้าคณะกรรมการแอลกอฮอล์ รวมทั้งการจัดทำบันทึกข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดแสดงสินค้าและการส่งเสริมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เครือข่ายร้านค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของรัฐอาจกำหนดให้ร้านค้าทั่วไปต้องคำนึงถึงนโยบายการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่เยาวชนหรือบุคคลที่อยู่ในอาการมึนเมาด้วย แม้ใบอนุญาตสำหรับสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สามารถบริโภค ณ จุดขาย (On - premise) จะเป็นการดำเนินการโดยภาคเอกชน แต่ก็ต้องอยู่ในความควบคุมของคณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น ในรัฐออนแทรีโอ หน่วยงานที่ดูแลกรณีดังกล่าว ได้แก่ คณะกรรมการแอลกอฮอล์และเกมส์ (The Alcohol and Gaming Commission of Ontario)

4.4.1 รูปแบบทั่วเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

คณะกรรมการแอลกอฮอล์และเกมส์ (The Alcohol and Gaming Commission of Ontario) และภาคอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้จัดทำข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับจำนวนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สามารถแสดงผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการขายแก่ประชาชนได้ เช่น ในรัฐออนแทรีโอ ร้านค้าของคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Liquor control board store) จะจัดแสดงไวน์ให้โดดเด่นกว่าสินค้าประเภทอื่น ๆ ส่วนในรัฐโทรอนโต (Toronto) จะแสดงโฆษณาแนะนำเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางหนังสือพิมพ์รายวันโดยมีเนื้อหาเชื่อมกับกิจกรรมพิเศษ เช่น วันวาเลนไทน์ หรือวันหยุดสำคัญ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีนิตยสารอาหารและเครื่องดื่ม (The Food and Drink magazine) ที่จัดทำโดยคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็มีการโฆษณาเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยเช่นกัน

ภาคธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มมากขึ้นซึ่งไม่แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ เท่าใดนัก ทั้งสหรัฐอเมริกาและยุโรปบางประเทศ โฆษณาเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยทั่วไปจะปรากฏทางโทรทัศน์ วิทยุ และป้ายโฆษณา แต่ก็ต้องอยู่ภายในขอบเขตของใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และร้านค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของรัฐบริษัทเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากต่างชาติบางรายมีอิทธิพลต่ออุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ประเทศแคนาดาเป็นอย่างมาก ในช่วง พ.ศ. 2546 – 2547 ปริมาณเบียร์ เหล้า และไวน์ที่ผลิตภายในประเทศคิดเป็นร้อยละ 81.8 จากปริมาณเครื่องดื่มที่จำหน่ายในประเทศแคนาดา ส่วนที่เหลือจะการนำเข้าจากต่างประเทศ

ความหนาแน่นของสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบที่สามารถบริโภค ณ จุดขาย และแบบที่ห้ามบริโภค ณ จุดขาย มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ ค.ศ. 1950 (พ.ศ. 2493) ในรัฐใหญ่ ๆ มีการยืดหยุ่นให้ขยายช่วงระยะเวลาในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และอนุญาตให้สามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันอาทิตย์ได้ เช่น เทศกาลภาพยนตร์ ในรัฐโตรอนโตมีการขยายเวลาปิดการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบที่สามารถบริโภค ณ จุดขาย เพื่อให้เหล่านักแสดงและผู้มีชื่อเสียงได้ใช้เวลาในสถานที่นั้น ๆ

ปัญหาสำคัญที่ภาคธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ได้แก่ ปัญหาการขั้ชี่ยานพาหนะในขณะมีเมเมา ซึ่งมีความเห็นแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย เกี่ยวกับหลักสูตรที่จะกำหนดหน้าที่ให้แก่พนักงานบริการ (Server) ในการปฏิเสธการบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อควบคุมปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชน นอกจากนี้ อุตสาหกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างยังมีหน้าที่และบทบาทในการสร้างความตระหนักถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยความเสี่ยงต่าง ๆ และการให้การสนับสนุนหรือการให้ความร่วมมือ เป็นต้น

เนื่องด้วยรัฐออนแทรีโอเป็นรัฐที่มีมาตรการเข้มงวดในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อีกทั้งยังเป็นรัฐที่ตั้งเมืองหลวงแห่งประเทศแคนาดา จึงขอมุ่งศึกษาไปที่การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา

รัฐออนแทรีโอบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อบังคับแอลกอฮอล์ กัญชา และเกมส์ และการคุ้มครองสาธารณะ ค.ศ. 1996 (Alcohol, Cannabis and Gaming Regulation and Public Protection Act, 1996) (พ.ศ. 2539) เป็นหลักในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และใช้ประกอบกับพระราชบัญญัติใบอนุญาตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Liquor Licence Act) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่าง ๆ รวมทั้งข้อบังคับเฉพาะเรื่องอีกหลายฉบับ

พระราชบัญญัติข้อบังคับแอลกอฮอล์ กัญชา และเกมส์ และการคุ้มครองสาธารณะ ค.ศ. 1996 เป็นกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการแอลกอฮอล์และเกมส์แห่งรัฐออนแทรีโอ (Alcohol and Gaming Commission of Ontario) รวมทั้งการจัดเก็บภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และความรับผิดชอบต่าง ๆ โดยหากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะอยู่ภายใต้การบังคับของพระราชบัญญัติใบอนุญาตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

พระราชบัญญัติใบอนุญาตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งรัฐออนแทรีโอมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยกตัวอย่างเช่น²¹² กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมและความตระหนักเกี่ยวกับความสำคัญของอันตรายจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งปัญหาจากการเมาแล้วขับ และความรับผิดชอบต่อบุคคลจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยตั้งแต่ ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งรัฐออนแทรีโอได้ใช้การโฆษณาทางโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และป้ายโฆษณา ในการกระตุ้นให้ประชาชนมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ซึ่งจากการสำรวจพบว่าประชาชนที่ได้โฆษณาเหล่านั้นจะทบทวนเกี่ยวกับการเมาแล้วขับเพิ่มมากขึ้น

ประเภทการอนุญาตในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา เป็นไปตามข้อบังคับใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Licences to sell liquor Regulation) แบ่งออกเป็น ใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Liquor sales licence) ใบอนุญาตมินิบาร์ (Mini bar licence) การอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเบียร์ (Brew pub endorsement) การอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับไวน์ (Wine pub endorsement) การอนุญาตให้บริการด้านอาหาร (Caterer's endorsement) การอนุญาตให้บริการในห้องพัก (Room service endorsement) การอนุญาตให้ตั้งมินิบาร์ (Mini bar endorsement) การอนุญาตให้ประกอบธุรกิจในสนามกอล์ฟ (Golf course endorsement) การอนุญาตให้นำไวน์เข้ามาภายในพื้นที่ (Bring - your - own wine endorsement)

ตารางด้านล่าง²¹³เป็นตารางที่แสดงถึงข้อมูลเปรียบเทียบบทบาทของภาครัฐและภาคธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเด็นต่าง ๆ จากการสำรวจประชาชนในรัฐออนแทรีโอ โดยแถวแรกเป็นตัวชี้วัดเรื่องผลกระทบต่อการบริโภคแอลกอฮอล์และ/หรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้น เรียงลำดับจากนโยบายที่มีผลกระทบมากที่สุดไปสู่นโยบายที่มีผลกระทบน้อยที่สุด แถวที่สองเป็นตัวชี้วัดเรื่องการสนับสนุนจากรัฐ และแถวที่สามเป็นตัวชี้วัดมุมมองของภาคอุตสาหกรรมแอลกอฮอล์ในนโยบายต่าง ๆ

²¹² Norman Giesbrechr, "Alcohol policy in Canada: Reflections on the role of the alcohol industry," accessed January 27, 2019, <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/145507250602300606>.

²¹³ Ibid.

นโยบาย	ระดับผลกระทบ ต่อการบริโภค แอลกอฮอล์และ/ หรืออันตรายที่อาจ เกิดขึ้น	การสนับสนุน จากภาครัฐ	มุมมองของ ภาคอุตสาหกรรม แอลกอฮอล์
ปรับขึ้นภาษีแอลกอฮอล์	1	11	ต่อต้าน
ปรับขึ้นอายุขั้นต่ำในการบริโภค แอลกอฮอล์	2	5	ต่อต้าน
คงไว้ซึ่งระบบร้านค้าภาครัฐ	3	5	สนับสนุน
ลดจำนวนร้านค้าแอลกอฮอล์	4	9	ไม่มีความเห็น
ลดจำนวนร้านค้าเบียร์	5	8	ต่อต้าน
ลดจำนวนสถานที่ที่สามารถซื้อ แอลกอฮอล์ได้	6	7	ต่อต้าน
ลดจำนวนชั่วโมงในการจำหน่าย แอลกอฮอล์	7	6	ต่อต้าน
กำหนดวันห้ามจำหน่ายแอลกอฮอล์	8	10	ไม่มีข้อมูล
ห้ามบริการแอลกอฮอล์ให้แก่ลูกค้า ที่มีอาการมึนเมา	9	1	สนับสนุน
ห้ามการโฆษณาแอลกอฮอล์ทางโทรทัศน์	10	12	ต่อต้าน
ห้ามการโฆษณาแอลกอฮอล์โดยตรง ต่อเด็กและเยาวชน	11	3	ไม่มีความเห็น
ห้ามมีผู้สนับสนุนด้านแอลกอฮอล์	12	13	ต่อต้าน
กำหนดให้มีการเผยแพร่ค่าเตือน บนผลิตภัณฑ์	13	2	ต่อต้าน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบบทบาทของภาครัฐและภาคธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากการสำรวจประชาชน
ในรัฐออนแทรีโอ

จากรายงานจะเห็นได้ว่า นโยบายส่วนใหญ่ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ (อยู่ในระดับตัวเลขสูง ๆ ในแถวที่สอง) จะได้รับการต่อต้านจากภาคอุตสาหกรรมแอลกอฮอล์ ด้วยเช่นกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าแม้นโยบายการห้ามบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ลูกค้าที่มีอาการมึนเมา เป็นนโยบายที่มีผลกระทบต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ภาครัฐได้ให้การสนับสนุนนโยบายดังกล่าวมาเป็นอันดับแรก และภาคอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็ให้ความสนับสนุนในนโยบายนี้ด้วย

4.4.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีมึนเมา

รัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา มีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีมึนเมา ดังต่อไปนี้

4.4.2.1 มาตรการทางกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติใบอนุญาตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางอาญาไว้หลายประการดังนี้

1. บุคคลใดจะซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Liquor) ไม่ได้ เว้นแต่จะซื้อจากร้านค้าของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามใบอนุญาตหรือการอนุญาตขายเครื่องดื่ม²¹⁴
2. ผู้ผลิตหรือพนักงาน หน่วยงานหรือตัวแทนที่มีใบอนุญาตของผู้ผลิต ไม่สามารถให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Liquor) แก่บุคคลใด ๆ ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายอนุญาต²¹⁵
3. บุคคลใดจะขาย (Sell) หรือจัดหา (Supply) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Liquor) หรืออนุญาตให้มีการขายหรือจัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่อยู่ในอาการมึนเมาไม่ได้²¹⁶

²¹⁴ Liquor Licence Act Section 27

“No person shall purchase liquor except from a government store or from a person authorized by licence or permit to sell liquor.”

²¹⁵ Liquor Licence Act Section 28

“No manufacturer or employee, agent or licensed representative of a manufacturer shall give any liquor to any person, except as permitted by the regulations.”

²¹⁶ Liquor Licence Act Section 29

พระราชบัญญัติใบอนุญาตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้กำหนดคำนิยามคำว่า “เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Liquor)” ให้หมายถึง เหล้า (Spirits) ไวน์ (Wine) และเบียร์ (Beer) หรือเครื่องดื่มอื่น ๆ ที่มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนผสมและมนุษย์สามารถบริโภคได้ ไม่ว่าจะบริโภคได้เลยหรือต้องผสมสารอย่างอื่นด้วยก็ตาม²¹⁷ ซึ่ง “แอลกอฮอล์ (Alcohol)” ดังกล่าว หมายถึง สิ่งที่เกิดจากการหมัก (Fermentation) หรือการกลั่น (Distillation) ของเมล็ดข้าว (Grain) ผลไม้ (Fruit) หรือสินค้าทางเกษตรอื่น ๆ (Agricultural product) และรวมถึงเอทิลแอลกอฮอล์สังเคราะห์ (Synthetic ethyl alcohol) ด้วย²¹⁸

“ขาย (Sell)” หมายถึง การจัดหาให้ไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อตอบแทนราคาที่ได้รับจากบุคคลที่ได้รับการจัดหาให้ดังกล่าวนั้นโดยลำพังหรือร่วมกับบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม และ “การขาย (Sale)” ก็มีความหมายอย่างเดียวกันนี้ด้วย²¹⁹ ส่วน “จัดหาให้ (Supply)” นั้นรวมถึงการที่ผู้ได้รับใบอนุญาต (Licensee) อนุญาตให้มีการบริโภคไวน์ได้ในสถานที่ที่ได้รับอนุญาต โดยลูกค้าเป็นผู้นำไวน์นั้นมาเอง ไม่ว่าจะมาคนเดียวหรือมากับบุคคลอื่นก็ตาม²²⁰

นอกจากนี้ การเก็บเครื่องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Liquor) ไว้เพื่อขายเสนอขาย หรือขายจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่มีอำนาจตามใบอนุญาต (Licence) หรือการอนุญาต (Permit) ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือมีอำนาจตามใบอนุญาตในการผลิต²²¹ แต่ไม่รวมถึงการขาย

“ No person shall sell or supply liquor or permit liquor to be sold or supplied to any person who is or appears to be intoxicated.”

²¹⁷ Liquor Licence Act Section 1

“In this Act, liquor means spirits, wine and beer or any combination thereof and includes any alcohol in a form appropriate for human consumption as a beverage, alone or in combination with any other matter.”

²¹⁸ Liquor Licence Act Section 1

“ In this Act, alcohol means a product of fermentation or distillation of grains, fruits, or other agricultural products, and includes synthetic ethyl alcohol.”

²¹⁹ Liquor Licence Act Section 1

“In this Act, sell means to supply for remuneration, directly or indirectly, in any manner by which the cost is recovered from the person supplied, alone or in combination with others, and “ sale” has a corresponding meaning.”

²²⁰ Liquor Licence Act Section 1

“ In this Act, supply includes a licensee’s permitting the consumption on licensed premises of wine that a patron has brought onto the premises, in accordance with the regulations, for the patron’s consumption, alone or in the company of others.”

²²¹ Liquor Licence Act Section 5 (1)

โดยอำนาจของคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งรัฐออนตาริโอ (The Liquor Control Board of Ontario) ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Liquor Control Act)²²² โดยบุคคลที่ประสงค์จะจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะต้องลงทะเบียนเพื่อขอใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เสียก่อน²²³ นอกจากนี้ หากมีกิจกรรมพิเศษอาจมีการขอการอนุญาตเป็นกรณีเฉพาะโดยการลงทะเบียนเพื่อขอการอนุญาตในการจำหน่ายหรือบริการ (Serve) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกิจกรรมพิเศษนั้นได้²²⁴

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติใบอนุญาตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ได้ให้ความหมายของอากรมีนเมาไว้แต่อย่างใด จึงคงต้องตีความตามความหมายทั่วไป โดยสังเกตจากลักษณะภายนอกร่างกาย การพูด การสื่อสาร การทรงตัว และพฤติกรรม ประกอบกัน เป็นต้น

บุคคลที่ฝ่าฝืนกระทำการตามมาตรการข้างต้นย่อมถือว่ามีความผิดตามกฎหมาย²²⁵ ซึ่งหากกรรมการหรือพนักงานของนิติบุคคลที่เป็นสาเหตุให้อำนาจ อนุญาต หรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของนิติบุคคลด้วย ก็ถือว่ามีความรับผิดชอบร่วมด้วย²²⁶ โดยแบ่งความรับผิดชอบออกเป็นดังนี้²²⁷

1. กรณีนิติบุคคลต้องรับโทษปรับไม่เกิน 250,000 ดอลลาร์แคนาดา คิดเป็นเงิน 5,792,500 บาท²²⁸
2. กรณีบุคคลธรรมดาต้องรับโทษปรับไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์แคนาดา คิดเป็นเงิน 2,317,000 บาท²²⁹ หรือโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

²²² Liquor Licence Act Section 5 (4)

²²³ Liquor Licence Act Section 6 (1)

²²⁴ Liquor Licence Act Section 19 (1)

²²⁵ Liquor Licence Act Section 61 (1) (c)

“A person is guilty of an offence if the person, contravenes any provision of this Act or the regulations.”

²²⁶ Liquor Licence Act Section 61 (3)

“A director or officer of a corporation who caused, authorized, permitted or participated in an offence under this Act by the corporation is guilty of an offence.”

²²⁷ Liquor Licence Act Section 61 (3)

“Upon conviction for an offence under this Act, other than a contravention of subsection 30 (1), (2), (3), (4) or (4.1),

(a) a corporation is liable to a fine of not more than \$250,000; and

(b) an individual is liable to a fine of not more than \$100,000 or to imprisonment for a term of not more than one year or both.”

²²⁸ อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 28 เมษายน 2563 1 ดอลลาร์แคนาดา เท่ากับ 23.17 บาท

4.4.2.2 มาตรการทางกฎหมายแพ่ง

พระราชบัญญัติใบอนุญาตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาตรา 39 ได้กำหนดให้บุคคลที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือตัวแทน หรือพนักงานของบุคคลที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมาหรือทำให้บุคคลนั้นมึนเมาจากยิ่งขึ้น อันเป็นเหตุให้บุคคลดังกล่าวได้รับบาดเจ็บหรือทำให้บุคคลอื่นได้รับบาดเจ็บหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของบุคคลอื่นต้องมีความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นด้วย²³⁰ แบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่

1. กรณีบุคคลที่ได้รับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฆ่าตัวตาย หรือเสียชีวิตจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพราะอาการมึนเานั้น สามารถดำเนินการตามพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัวแก่บุคคลที่กระทำความผิดเองหรือตัวแทนหรือพนักงานเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

2. กรณีบุคคลที่ได้รับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นทำให้บุคคลอื่นได้รับบาดเจ็บหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของบุคคลอื่นจากอาการมึนเานั้น บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนความเสียหายสำหรับการบาดเจ็บหรือความเสียหายดังกล่าวจากบุคคลที่กระทำความผิดเองหรือตัวแทนหรือพนักงานเป็นผู้กระทำความผิด

หลักความรับผิดชอบทางแพ่งเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศแคนาดาดังกล่าวเป็นกรณีเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าภาพงานเลี้ยงและสถานบริการ โดยศาลกำหนดให้ผู้ประกอบการและบุคคลอื่นที่เป็นเจ้าภาพจัดงานเลี้ยงต้องมีความรับผิดชอบทางแพ่งในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของพนักงานของตนหรือแขกที่มาร่วมงาน โดยหลักความรับผิดชอบนี้เรียกว่า “ความรับผิดชอบของเจ้าภาพ (Host liability)”

ศาลในประเทศแคนาดาส่วนใหญ่ได้นำหลักกฎหมายของสหรัฐอเมริกา มาปรับใช้เกี่ยวกับกรณีดังกล่าว โดยพิพากษาว่าเจ้าภาพอาจมีความรับผิดชอบในความบาดเจ็บใด ๆ ของบุคคลอื่นที่เกิดจากการควบคุมยานพาหนะโดยประมาทของบุคคลที่มีอาการมึนเมา เมื่อเจ้าภาพนั้นอนุญาตให้แขกของตนขับซิ่งรถยนต์ได้โดยที่รู้อยู่แล้วว่าบุคคลนั้นอยู่ในอาการมึนเมา ใน ค.ศ. 2006 (พ.ศ. 2549) ศาลสูงแห่งประเทศแคนาดามีคำตัดสินในคดี Childs v Desormeaux โดยเหตุเกิดในงานเลี้ยงปีใหม่ที่มีการบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ฝ่ายจำเลยดื่มเบียร์ไป 12 แก้ว ภายในเวลา 2 ชั่วโมงครึ่ง โดยตนรู้ว่าอยู่ในอาการมึนเมาและไม่สามารถขับซิ่งรถยนต์ได้ มีคนเดินไปส่งเขาที่รถ เขาขับซิ่งรถออกไปและเกิดอุบัติเหตุหลังจากนั้น เขาและผู้โดยสารได้รับบาดเจ็บ รถที่ประสบอุบัติเหตุอีกคันหนึ่งมีผู้เสียชีวิต 1 ราย และมีผู้ได้รับบาดเจ็บสาหัสอีกด้วย รวมถึงโจทก์ที่กลายเป็นอัมพาต ศาลสูงแห่งประเทศแคนาดาตัดสินว่า ไม่สามารถคาดการณ์ได้อย่างแน่แท้ว่าโจทก์จะได้รับบาดเจ็บ

²²⁹ อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ 28 เมษายน 2563 1 ดอลลาร์แคนาดา เท่ากับ 23.17 บาท

²³⁰ Liquor Licence Act Section 39

ถ้าเจ้าภาพไม่สามารถป้องกันไม่ให้จำเลยขับขี่รถยนต์ได้ โดยศาลไม่เห็นว่าเป็นหน้าที่ในการใช้ความระมัดระวัง (Duty of care) ในกรณีนี้แต่อย่างใด ศาลมีความเห็นแตกต่างกันระหว่างเจ้าภาพงานเลี้ยงและผู้ประกอบการที่ได้รับประโยชน์ในทางธุรกิจจากการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ศาลแห่งรัฐออนแทรีโอในคดี Kim v. Thammavong เห็นด้วยว่าผู้ปกครองของเจ้าภาพจัดงานไม่มีหน้าที่ในการระมัดระวัง (Duty of care) เรื่องการบาดเจ็บของบุคคลอื่นจากการกระทำของแขกที่มีอาการมึนเมาของตน

ผู้ประกอบการ เช่น สถานบริการ หรือร้านอาหาร มีหน้าที่ในการป้องกันผู้ที่มีอาการมึนเมาและส่วนรวม หากผู้ประกอบการบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ลูกค้าในปริมาณที่มากเกินไป โดยรู้หรือควรรู้ว่าลูกค้านั้นจะมีอาการมึนเมา หรือรู้ว่าลูกค้านั้นจะขับขี่รถยนต์ในขณะที่มึนเมานั้น และถ้าสามารถคาดการณ์ความบาดเจ็บหรือความเสียหายใด ๆ ที่เกิดแก่บุคคลที่อยู่ในอาการมึนเมาหรือสังคมส่วนรวม ผู้ประกอบการย่อมต้องมีความรับผิดชอบในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากอาการมึนเมานั้นนอกจากนี้ ได้มีการกำหนดหน้าที่ให้แก่ผู้ประกอบการต้องระมัดระวังในอาการมึนเมาของพนักงานของตน ซึ่งอาจจะสูงกว่าความระมัดระวังต่อลูกค้า อันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง หลักความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ประกอบการดังกล่าวนี้ ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บมีหน้าที่ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงแก่ศาลดังต่อไปนี้

1. ผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวัง (Duty of care) โดยพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการได้จัดให้สถานที่ทำงานมีสภาพแวดล้อมตามที่พนักงานร้องขอหรือไม่
2. ผู้ประกอบการไม่ได้ใช้หน้าที่ในการใช้ความระมัดระวังนั้น โดยพิสูจน์ว่าผู้ประกอบการได้ทำทุกวิถีทางที่จะป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายแล้วหรือไม่ หรือผู้ประกอบการได้มีการควบคุมปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และได้มีการป้องกันอันตรายแล้วหรือไม่ ถ้าได้รู้หรือควรได้รู้ว่าพนักงานหรือแขกมีอาการมึนเมาแล้ว
3. มีความสัมพันธ์ระหว่างการไม่ทำตามหน้าที่และการบาดเจ็บที่เกิดขึ้น โดยพิสูจน์ว่าการกระทำหรือการไม่กระทำของผู้ประกอบการเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บนั้น และผู้ประกอบการควรที่จะต้องป้องกันการบาดเจ็บนั้น
4. การบาดเจ็บของโจทก์สามารถคาดการณ์ได้อย่างมีเหตุผล

ในกรณีนี้ ศาลอุทธรณ์แห่งรัฐออนแทรีโอมีแนวคำพิพากษาในคดี John v. Flynn (2001) (พ.ศ. 2544) จำเลยซึ่งเป็นพนักงานต้องทำงานในร้านเป็นเวลา 8 ชั่วโมงและตลอดการทำงานนั้นจำเลยได้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตลอด แม้จำเลยจะมีอาการมึนเมาแต่เขาก็สามารถกลับบ้านได้อย่างปลอดภัย แต่เหตุการณ์มาเกิดขึ้นตอนที่จำเลยขับขี่รถไปที่บ้านของเพื่อนและรถชนเข้ากับโจทก์ ศาลชั้นต้นตัดสินว่านายจ้างไม่สามารถปกป้องบุคคลอื่นได้โดยการไม่ป้องกันให้จำเลยลูกจ้างของตนขับขี่รถยนต์ ศาลอุทธรณ์ตัดสินว่านายจ้างไม่มีความรับผิดชอบ

ในการบาดเจ็บของโจทก์แต่อย่างใด เนื่องจากนายจ้างไม่มีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังต่อส่วนรวมทั่วไปรวมถึงโจทก์ด้วย โดยไม่มีหัวหน้าของจำเลยรู้เลยว่าเขาได้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในคืนนั้น เพราะนายจ้างไม่ได้จัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่จำเลยบริโภคแต่อย่างใด จำเลยไม่ได้แสดงอาการมึนเมา และนายจ้างไม่ได้ยินยอมให้เขาขับซีรยนต์ในขณะที่มึนเมาด้วย ในทางปฏิบัติแล้ว นายจ้างมีนโยบายต้องส่งพนักงานที่มีอาการมึนเมาในการทำงานขึ้นแท็กซี่กลับบ้านทันที

อีกคดีหนึ่ง Hunt v. Sutton Group Incentive Realty Inc (2001) (พ.ศ. 2544) โจทก์เป็นพนักงานและบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หลังจากออกจากงานเลี้ยงวันคริสต์มาสได้รับบาดเจ็บสาหัสจากอุบัติเหตุทางรถจักรยานยนต์ นายจ้างเป็นเจ้าภาพในงานนั้น ในระหว่างเวลาทำงานจำเลยได้ทำงานตามหน้าที่ของตนตามปกติ ศาลชั้นต้นตัดสินว่านายจ้างมีหน้าที่ในการระมัดระวังอาการมึนเมาของโจทก์ เนื่องจากการที่ไม่ได้จัดให้โจทก์กลับถึงบ้านอย่างปลอดภัย นายจ้างจึงต้องมีความรับผิดชอบในความเสียหายของโจทก์ด้วย ศาลตีความว่าในสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผู้ประกอบการหรือเจ้าภาพต้องกำหนดนโยบายและมาตรการในการควบคุมปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของพนักงานและแขกที่มาร่วมงาน เพื่อประเมินอาการมึนเมาจากปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้บริโภคเข้าไปและเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นจากอาการมึนเมานั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องยากในการควบคุมพนักงานและแขกทุกคน แต่กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่ต้องทำ ซึ่งอาจมีวิธีการดังต่อไปนี้

1. การปฏิเสธที่จะบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่พนักงานหรือแขกที่มีอาการมึนเมา

2. การจัดหาทางเลือกในการเดินทางกลับบ้านหรือจัดหาคนขับรถแทน

3. การจัดหาที่พักสำหรับแขกที่มีอาการมึนเมา

4. การยึดกุญแจยานพาหนะของผู้ที่มีอาการมึนเมา

5. การเรียกเจ้าหน้าที่ตำรวจหากวิธีการข้างต้นใช้ไม่ได้ผลแล้ว

กล่าวโดยสรุป ความรับผิดชอบเบื้องต้นของผู้ประกอบการ คือ การควบคุมปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของแขกหรือพนักงานเมื่อแขกหรือพนักงานนั้นมีอาการมึนเมาแล้ว โดยต้องทำให้มั่นใจได้ว่าจะไม่มีอันตรายใด ๆ เกิดขึ้นจากการมึนเมาดังกล่าว รวมทั้งมีหน้าที่ในการพาบุคคลที่มีอาการมึนเมาเหล่านั้นกลับบ้านอย่างปลอดภัย

4.4.2.3 มาตรการทางกฎหมายปกครอง

พระราชบัญญัติใบอนุญาตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มาตรา 6 (2) (f) เป็นข้อยกเว้นที่กำหนดห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ที่จดทะเบียนออกใบอนุญาตให้แก่บุคคลที่ยื่นคำขออนุญาตหากบุคคลนั้นกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้หรือข้อบังคับอื่น ๆ และในมาตรา 15 กำหนดให้

เจ้าหน้าที่ที่จดทะเบียนอาจเพิกถอนหรือพักใช้ใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือปฏิเสธที่จะต่ออายุใบอนุญาตก็ได้ ถ้าเข้าเงื่อนไขตามมาตรา 6 (2) นั่นก็คือ ถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้หรือข้อบังคับอื่น ๆ หรือเงื่อนไขตามที่กำหนดในใบอนุญาต²³¹ เจ้าหน้าที่ที่จดทะเบียนอาจสั่งเพิกถอนหรือสั่งพักใช้ใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้

ดังนั้น เมื่อการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมาถือเป็นการกระทำที่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัติใบอนุญาตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้ว หากผู้ได้รับใบอนุญาตกระทำการฝ่าฝืนกรณีดังกล่าวย่อมถือว่าได้กระทำการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัตินี้ อันเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ที่จดทะเบียนใบอนุญาตสามารถเพิกถอนหรือพักใช้ใบอนุญาตได้

กล่าวโดยสรุป รัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา ได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มึนเมาไว้ในพระราชบัญญัติใบอนุญาตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยกำหนดห้ามมิให้ขายหรือจัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรืออนุญาตให้มีการขายหรือจัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่อยู่ในอาการมึนเมา บุคคลใดไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ฝ่าฝืนย่อมต้องได้รับโทษตามกฎหมาย และหากกรรมการหรือพนักงานของนิติบุคคลเป็นสาเหตุให้อำนาจ อนุญาต หรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของนิติบุคคลด้วย ก็ถือว่ามีควมรับผิดชอบร่วมด้วย ในกรณีที่บุคคลใดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมาอันเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับบาดเจ็บหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน บุคคลที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้นั้นย่อมต้องมีความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นด้วย นอกจากนี้ หากผู้ได้รับใบอนุญาตกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติใบอนุญาตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือข้อบังคับอื่น ๆ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต เจ้าหน้าที่ที่จดทะเบียนอาจสั่งเพิกถอนหรือสั่งพักใช้ใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือปฏิเสธที่จะต่ออายุใบอนุญาตนั้นก็ได้

จากที่ได้ศึกษามาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ประเทศสกอตแลนด์ ดินแดนออสเตรเลียแคพิทอล ประเทศออสเตรเลีย และรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา มาแล้วย่อมเห็นว่าในแต่ละประเทศมีมาตรการที่แตกต่างกันออกไป แต่สิ่งที่ทุกประเทศมีตรงกัน ก็คือ ได้มีการกำหนดห้ามมิให้มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมา โดยกำหนดบทลงโทษแตกต่างกันออกไป บางประเทศได้กำหนดโทษเฉพาะบุคคลที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมาโดยตรง แต่ในบางประเทศได้กำหนดโทษเลยไปถึงผู้ประกอบการหรือนายจ้างของบุคคลที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นด้วย ในบทต่อไปจะได้อธิบายเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มึนเมาระหว่างประเทศไทยและมาตรการในต่างประเทศ

²³¹ Liquor Licence Act Section 15

ดังกล่าว เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดมาตรการในการควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์
สำหรับประเทศไทยต่อไป



บทที่ 5

บทวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมาะสมในการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย สำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้มีเงินมา

ดังที่ได้ศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในต่างประเทศมาแล้ว ทั้งรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ประเทศสกอตแลนด์ ดินแดนออสเตรเลียและแคพิทอล ประเทศออสเตรเลีย และรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา จะพบว่าต่างก็มีบทบัญญัติกำหนดความรับผิดทางกฎหมายกรณีจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาด้วยกันทั้งสิ้น เช่นเดียวกับในประเทศไทยที่ได้มีการกำหนดมาตรการในการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 แต่มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวก็มีรายละเอียดขององค์ประกอบแห่งความรับผิดที่แตกต่างกันไปตามสภาพสังคมและนโยบายในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของแต่ละประเทศ

องค์ประกอบแห่งความรับผิดกรณีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ (1) ผู้กระทำความผิดคือ ผู้ใด (2) การกระทำความผิดคือ ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และ (3) วัตถุประสงค์การกระทำคือ บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้ ซึ่งปัญหาที่ทำให้ไม่สามารถบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวในประเทศไทยได้มีสาเหตุมาจากความไม่ชัดเจนของลักษณะอาการมึนเมาในองค์ประกอบแห่งความรับผิดส่วนวัตถุประสงค์การกระทำ จึงทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถกล่าวโทษหรือดำเนินคดีกับบุคคลที่เข้าข่ายว่ากระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวได้เลย

นอกจากนี้ ในกรณีที่มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาเกิดขึ้นในสถานบันเทิงหรือสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยบุคคลที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาเป็นพนักงานหรือตัวแทนของผู้ประกอบการนั้น เมื่อพนักงานหรือตัวแทนที่กระทำความผิดต้องมีความรับผิดตามกฎหมายจากการกระทำของตนแล้ว จะเกิดปัญหาว่าผู้ประกอบการในฐานะนายจ้างจะต้องร่วมรับผิดในการกระทำของพนักงานหรือตัวแทนของตนด้วยหรือไม่ และในกรณีที่ผู้ประกอบการดังกล่าวมีสถานะเป็นนิติบุคคลจะมีบทลงโทษสำหรับนิติบุคคลรวมถึงผู้แทนของนิติบุคคลนั้นอย่างไรบ้าง

ในบทที่ 5 นี้ จะนำเสนอการเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาของประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันกับมาตรการทางกฎหมายในต่างประเทศดังที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 3 และบทที่ 4 ประกอบกับแนวความคิด

ที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 แล้วนำมาวิเคราะห์หาแนวทางในการกำหนดมาตรการทางกฎหมาย ในการควบคุมการจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย โดยมีแนวทางในการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นที่หนึ่ง ประเด็นลักษณะอาการมีเงินมา

ประเด็นที่สอง ประเด็นการกำหนดความรับผิดชอบจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาสำหรับผู้ประกอบการ

ประเด็นที่สาม ประเด็นการกำหนดบทลงโทษกรณีจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาสำหรับผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล โดยแยกพิจารณาออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ บทลงโทษสำหรับผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล และการกำหนดความรับผิดชอบผู้แทนของนิติบุคคล

5.1 ประเด็นลักษณะอาการมีเงินมา

ก่อนที่จะไปศึกษาถึงการกำหนดความรับผิดชอบสำหรับผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมา ในเบื้องต้นจะต้องศึกษาก่อนว่า บุคคลที่จะต้องรับผิดชอบในกรณีนี้ ต้องมีการกระทำอย่างไร ดังที่ได้ศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศที่ได้เลือกมาศึกษาแล้วจะพบว่า ทุกประเทศต่างกำหนดให้การจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาเป็นความผิดตามกฎหมาย และกำหนดให้บุคคลที่กระทำความผิดต้องรับโทษทางอาญาด้วย อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ในปี 2551 เป็นต้นมา ยังไม่เคยมีการกล่าวโทษในกรณีนี้มาก่อนเลยเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ในส่วนของ “อาการมีเงินมาจนครองสติไม่ได้” ในหัวข้อนี้จะได้ศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ถึงแนวทางและความเป็นไปได้ในการกำหนดลักษณะของผู้มีเงินมาให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์โดยตัวเองแล้วมิใช่การกระทำที่ขัดต่อจารีตประเพณี หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่เครื่องตีมแอลกอฮอล์ถูกจัดว่าเป็นสินค้าที่ต้องถูกควบคุม และจำกัดการเข้าถึง รัฐจึงต้องให้ความสนใจในการควบคุมการบริโภคเครื่องตีมแอลกอฮอล์ ที่เกินขนาด โดยกำหนดให้การจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาเป็นเรื่องที่ต้องถูกควบคุม ซึ่งบุคคลที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ได้แก่ บุคคลที่มีอาการมีเงินมาจนครองสติไม่ได้ ส่วนบุคคลที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสถานบริการ ได้แก่ บุคคลที่มีอาการมีเงินมาจนประพฤติกู้หนายหรือครองสติไม่ได้

แต่ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และพระราชบัญญัติสถานบริการนั้นมิได้กำหนด คำนียามหรือลักษณะของอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้หรือประพฤติน่าเวรไว้อย่างใด

เมื่อเทียบเคียงจากแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาในความผิดฐานมึนเมาสุราตามมาตรา 378 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ศาลฎีกาตีความว่าลักษณะอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้นั้น ต้องเป็นอาการมึนเมาที่ถึงขนาดทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถครองสติได้ กล่าวคือ แม้บุคคลนั้น จะอยู่ในอาการมึนเมาแต่ถ้ายังไม่ถึงขนาดที่จะครองสติตนเองไม่ได้ ก็จะไม่ถือว่าบุคคลนั้นมีอาการ มึนเมาจนครองสติไม่ได้ ตัวอย่างบุคคลที่มีอาการมึนเมาจนถึงขนาดที่ไม่สามารถครองสติได้ เช่น เสพสุราแล้วประพฤติน่าเวรขึ้นบนสถานีตำรวจและใช้ปืนยิงขึ้นโดยใช่เหตุ เมาสุราส่งเสียงดัง เดินเตะเก้าอี้และพูดจาระรานบุคคลอื่น เสพสุราแล้วร้องเอะอะอาละวาด เตะโน่นเตะนี่ เดินไปมา เมาสุราขนาดหนักต้องการแสดงอิทธิพลด้วยสันดานอันธพาล เป็นต้น ส่วนลักษณะอาการมึนเมา ที่ศาลถือว่ายังครองสติได้ เช่น ถูมิดทำทนายบุคคลอื่น เมื่อบุคคลอื่นใช้มือผลักอกกลับเข้าไปหา จะใช้มิดฟันอีก ถือว่าตามลักษณะอาการแสดงว่ายังครองสติได้

ส่วนการพิจารณาความรับผิดชอบขึ้นรถในขณะที่เมาสุราตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 นั้น หากผู้ขับขี่มีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ย่อมถือว่า ผู้นั้นเมาสุราแล้ว โดยไม่ต้องพิจารณาว่าผู้นั้นยังครองสติได้หรือไม่ ถือว่าผู้นั้นต้องมีความรับผิดชอบ ตามกฎหมายแล้ว เว้นแต่ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ขับขี่ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ผู้ขับขี่ ซึ่งได้รับอนุญาตชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ผู้ขับขี่ซึ่งมีใบอนุญาตขับขี่สำหรับรถประเภทอื่น ที่ใช้แทนกันไม่ได้ และผู้ขับขี่ซึ่งไม่มีใบอนุญาตขับขี่หรืออยู่ระหว่างพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ หากมีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่า 20 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ก็ถือว่าผู้นั้นเมาสุราแล้ว

เมื่อพิจารณาลักษณะอาการมึนเมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายของอีกสี่ประเทศพบว่า มีเพียงรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา และดินแดนออสเตรเลียแคพิทอล ประเทศออสเตรเลีย เท่านั้น ที่กำหนดค่านียามของอาการมึนเมาไว้โดยเฉพาะในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ส่วนประเทศสกอตแลนด์ และรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา นั้น เพียงกำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินกิจการในธุรกิจ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่านั้น

รัฐเท็กซัสให้ความคุ้มครองบุคคลในความรับผิดชอบจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ ผู้มีนเมาไว้ 3 กรณี ได้แก่ บุคคลที่มึนเมาจนติดเป็นนิสัย บุคคลที่มีอาการมึนเมา และบุคคลที่ขาดสติ โดยกำหนดให้ “อาการมึนเมา (Intoxicated)” หมายถึง อาการที่ไม่สามารถบังคับจิตใจหรือร่างกาย ได้อย่างปกติอันเนื่องมาจากอิทธิพลของแอลกอฮอล์ สารอื่น ๆ ยา ยาเสพติด สารที่ผสมรวมกัน ระหว่างสิ่งเหล่านี้ หรือสิ่งอื่น ๆ ที่เข้าไปในร่างกาย หรือมีระดับแอลกอฮอล์ตั้งแต่ร้อยละ 0.08 ขึ้นไป การให้ความหมายของอาการมึนเมานี้เป็นการอ้างอิงความหมายตามประมวลกฎหมายอาญาที่กำหนด ไว้สำหรับการพิจารณาลักษณะของผู้กระทำความผิดฐานขับขึ้นรถขณะเมาสุรา กล่าวคือ หากขับขึ้นรถ

ขณะเมาสุราหรือมีระดับแอลกอฮอล์ตั้งแต่ร้อยละ 0.08 ขึ้นไป ย่อมมีความรับผิดชอบขั้นสูงขณะเมาสุรา

ส่วนดินแดนออสเตรเลียและแคนาดาพิทอลกำหนดให้ “บุคคลที่มีอาการเมา (Intoxicated person)” หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะการพูด การทรงตัว การสื่อสาร หรือพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยา หรือส่วนผสมของแอลกอฮอล์และยา โดยความรับผิดชอบกำหนดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้เมาในดินแดนออสเตรเลียและแคนาดานั้นเป็นความรับผิดชอบโดยเด็ดขาด (Strict Liability) กล่าวคือ พนักงานอัยการไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าจำเลยหรือผู้กระทำความผิดพยายามที่จะบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการเมา แต่พนักงานอัยการก็ยังคงต้องพิสูจน์ถึงลักษณะอาการของบุคคลที่มีอาการเมา และอาการเมานั้นมีสาเหตุมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงการจำหน่ายหรือการจัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการเมาเกิดขึ้นในสถานบริการหรือร้านค้านั้น ดังนั้น แม้ว่าผู้กระทำความผิดจะต่อสู้ว่าตนมิได้รู้ว่าบุคคลดังกล่าวมีอาการเมา แต่ถ้าพนักงานอัยการสามารถพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะอาการของผู้เมาและข้อเท็จจริงอื่น ๆ ได้แล้ว ย่อมถือว่าผู้เมาที่มีความรับผิดชอบตามกฎหมาย

แนวปฏิบัติของประเทศสกอตแลนด์ในกรณีเป็นที่น่าสงสัยว่าลูกค้าอยู่ในอาการเมาหรือไม่ พนักงานหรือบุคคลที่จะจำหน่ายหรือบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจต้องปรึกษากับพนักงานคนอื่นที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง และตัดสินใจว่าจะปฏิเสธที่จะไม่จำหน่ายหรือไม่บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ลูกค้าหรือไม่ ซึ่งสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศสกอตแลนด์ส่วนใหญ่จะกำหนดเป็นนโยบายของร้านเพื่อถือปฏิบัติเป็นการภายในว่า พฤติกรรมหรือลักษณะอาการอย่างใดบ้างที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าลูกค้าอยู่ในอาการเมา เพื่อป้องกันมิให้ตนและกิจการต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายนั่นเอง

จะเห็นได้ว่า แต่ละประเทศต่างมีแนวทางในการกำหนดลักษณะของอาการเมา เป็นของตัวเอง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของประเทศตน ซึ่งความรับผิดชอบในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้องเป็นการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการเมาจนครองสติไม่ได้แล้ว ดังนั้น หากจะกำหนดให้ถือว่าบุคคลที่มีอาการเมาจนครองสติไม่ได้ หมายถึง บุคคลที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกย่อมไม่เหมาะสม เนื่องจากเป็นการยากในการตรวจสอบ ณ ขณะที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อีกทั้งผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการไม่มีอำนาจตามกฎหมายในการขอตรวจสอบปริมาณแอลกอฮอล์ด้วย

อย่างไรก็ตาม หากกำหนดให้ความรับผิดชอบกำหนดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้เมาดังกล่าวเป็นความรับผิดชอบโดยเด็ดขาด (Strict liability) เหมือนอย่างในดินแดนออสเตรเลียและแคนาดา กล่าวคือ ในขั้นตอนการพิสูจน์ความรับผิดชอบนั้น ฝ่ายโจทก์เพียงพิสูจน์ให้ปราศจากข้อสงสัยว่า

ลักษณะอาการมีนเมาของลูกค้ำมีอาการมีนเมาจนถึงขั้นที่ครองสติไม่ได้แล้ว โดยอาการมีนเมาดังกล่าวมีสาเหตุมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นเกิดขึ้นในสถานที่ของผู้ประกอบการหรือผู้จำหน่ายนั้น ก็เพียงพอแล้วที่จะถือว่าบุคคลนั้นมีความรับผิดชอบกรณีจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีนเมา โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าจำเลยหรือผู้กระทำความผิดนั้นเจตนาหรือไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตรวจสอบให้ถือว่าลูกค้ำอยู่ในอาการมีนเมาจนครองสติไม่ได้หรือไม่ เนื่องจากลักษณะอาการมีนเมาตามกฎหมายนั้นต้องเป็นลักษณะอาการมีนเมาจนถึงขั้นที่ครองสติไม่ได้แล้ว กล่าวคือ เป็นอาการมีนเมาที่คนทั่วไปเห็นพ้องว่าบุคคลนั้นไม่สามารถครองสติได้แล้ว หากผู้จำหน่ายยังคงจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลดังกล่าวไปทั้งที่บุคคลนั้นมีอาการมีนเมาจนครองสติไม่ได้ ผู้จำหน่ายย่อมต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมาย โดยจะอ้างว่าบุคคลนั้นไม่ได้อยู่ในอาการมีนเมาหาได้ไม่

5.2 ประเด็นการกำหนดความรับผิดชอบกรณีจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีนเมาสำหรับผู้ประกอบการ

เมื่อได้พิจารณามาแล้วว่า บุคคลจะมีความรับผิดชอบกรณีจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีนเมาตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น ลักษณะอาการมีนเมาของผู้มีนเมาดังกล่าวต้องถึงขนาดที่ไม่สามารถครองสติได้แล้ว ในหัวข้อนี้จะศึกษาต่อไปว่า ในกรณีที่ผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายดังกล่าวนี้เป็นพนักงานหรือตัวแทนของผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้ว ผู้ประกอบการจะต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำของพนักงานหรือตัวแทนของตนด้วยหรือไม่

ผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการในธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้รับผลกำไรจำนวนมากจากการดำเนินธุรกิจ ถือได้ว่าผู้ประกอบการต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าบุคคลอื่น ๆ โดยผู้ประกอบการต้องดูแลและใส่ใจทั้งผู้มีส่วนได้เสีย เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต้องตระหนักถึงผลกระทบทางลบและพร้อมที่จะแก้ไขเพื่อลดผลกระทบดังกล่าวด้วย

เนื่องด้วยการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เกินขนาดจนทำให้ผู้บริโภคอยู่ในอาการมีนเมาจนถึงขั้นครองสติไม่ได้ บุคคลนั้นย่อมกระทำการใด ๆ ภายใต้อิทธิพลของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยไม่ได้คิดไตร่ตรองให้ถึงอันถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นตามมามากมาย ถือได้ว่าผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีนเมาเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม ผู้ประกอบการในฐานะที่เป็นปัจจัยหลักในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังกล่าวจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการห้ามปรามมิให้เกิดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จนเกินขนาดนั้นด้วย

ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 29 (2) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีเมามาจนครองสติไม่ได้ หากพิจารณาเจตนารมณ์ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจะพบว่า บุคคลที่กฎหมายมุ่งเอาผิด ก็คือ บุคคลที่เป็นผู้ขายหรือจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามา แต่ในทางปฏิบัติแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่จะกล่าวโทษและดำเนินคดีเอาแก่ผู้ประกอบการก่อน เนื่องจากสามารถสืบหาพยานหลักฐานได้ง่ายกว่าการสืบหาบุคคลที่เป็นผู้จำหน่ายที่แท้จริง

เมื่อพิจารณาตามมูลเหตุแห่งความรับผิดชอบทางอาญาแล้ว บุคคลจะมีความรับผิดชอบหรือได้รับโทษนอกเหนือไปจากที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ได้ ซึ่งตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ กำหนดให้บุคคลต้องมีความรับผิดชอบกรณีจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามากก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นเป็นผู้จำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามาโดยตรง โดยจะกล่าวโทษต่อผู้ประกอบการทั้งที่เขา มิได้เป็นผู้จำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์เองไม่ได้ ซึ่งจะเห็นได้จากการกำหนดความรับผิดชอบกรณีจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามาตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 มาตรา 16 (3) ที่กำหนดห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการจำหน่ายสุราให้แก่ผู้มีอาการมีเมามาจนประพฤตินุญวายหรือครองสติไม่ได้ โดยเป็นการกำหนดความรับผิดชอบสำหรับผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการหรือก็คือผู้ประกอบการไว้โดยเฉพาะแล้ว

หากพิจารณาความรับผิดชอบสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามา ในต่างประเทศจะพบว่า ประเทศส่วนใหญ่กำหนดให้ผู้ประกอบการในฐานะนายจ้างต้องรับผิดชอบในการกระทำความผิดของพนักงานของตนด้วย แต่มีเพียงดินแดนออสเตรเลียและแคพิทอลที่กำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการไว้แยกต่างหากจากความรับผิดชอบของพนักงานหรือบุคคลอื่น อีกทั้งยังกำหนดอัตราโทษไว้สูงกว่าบุคคลอื่น ๆ อีกด้วย

ความรับผิดชอบกรณีจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามาในรัฐเท็กซัสเป็นกรณีที่บุคคลจะมีความรับผิดชอบตามกฎหมายถ้าได้จำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามาไปโดยที่ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตรวจสอบให้คิดว่าบุคคลนั้นอยู่ในอาการมีเมามาหรือไม่ และในกรณีที่มีการจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ดังกล่าวเป็นการกระทำของพนักงาน ผู้ได้รับใบอนุญาต (Licensee) หรือผู้ได้รับการอนุญาต (Permittee) แล้วแต่กรณีในฐานะนายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำของพนักงานของตนด้วย เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือผู้ได้รับการอนุญาตนั้นได้จัดให้พนักงานของตนเข้ารับการอบรมในหลักสูตรตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว และพนักงานคนดังกล่าวได้เข้าร่วมการอบรมนั้นและผ่านการทดสอบแล้ว อีกทั้งผู้ได้รับใบอนุญาตหรือผู้ได้รับการอนุญาตมิได้มีส่วนรู้เห็นว่าการกระทำของพนักงานได้กระทำการฝ่าฝืนต่อกฎหมายดังกล่าวด้วย เช่นนี้ ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือผู้ได้รับการอนุญาตย่อมมีต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำความผิดของพนักงานด้วยแต่อย่างใด

ในประเทศสกอตแลนด์แบ่งความรับผิดชอบจำหน่ายเครื่องตีแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาไว้ 2 กรณี ได้แก่ (1) กรณีที่บุคคลจัดหามาให้หรือพยายามจัดหามาให้ซึ่งเครื่องตีแอลกอฮอล์เพื่อการบริโภคของบุคคลที่มีอาการมีเงินมา หรือกรณีที่บุคคลช่วยเหลือให้บุคคลที่มีอาการมีเงินมาบริโภคเครื่องตีแอลกอฮอล์ และ (2) กรณีที่บุคคลที่มีหน้าที่ในร้านค้าหรือสถานบริการที่ได้จำหน่ายเครื่องตีแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีเงินมา โดยในกรณีตาม (2) นั้น หากการจำหน่ายเครื่องตีแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีเงินมาดังกล่าวเป็นการกระทำของพนักงานหรือตัวแทนของผู้ได้รับใบอนุญาต (Licensee) หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องนั้นต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายและต้องได้รับโทษเสมือนพนักงานหรือตัวแทนของตนด้วย เว้นแต่จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้ว่าการกระทำผิดดังกล่าวเป็นการกระทำของพนักงานหรือตัวแทนของตน และตนได้กระทำการเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิดดังกล่าวแล้ว เช่นนี้ ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำของพนักงานหรือตัวแทนของตนแต่อย่างใด ซึ่งในกรณีของประเทศสกอตแลนด์นั้นผู้ประกอบการต้องรับโทษเสมือนกับพนักงานของตน แสดงว่าผู้ประกอบการและพนักงานจะได้รับโทษในอัตราที่เท่ากันด้วย

ดินแดนออสเตรเลียและแคปิตอลกำหนดความรับผิดชอบสำหรับผู้ประกอบการในกรณีที่ได้รับใบอนุญาต (Licensee) หรือผู้ได้รับการอนุญาต (Permit – holder) เป็นผู้จัดการเครื่องตีแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีเงินมาโดยตรง และรวมถึงต้องรับผิดชอบในกรณีที่พนักงานของตนเป็นผู้จัดหาเครื่องตีแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีเงินมาด้วย ส่วนอัตราโทษสำหรับผู้ประกอบการที่จัดหาเครื่องตีแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมานั้นคิดเป็น 10 เท่า ของอัตราโทษสำหรับบุคคลทั่วไป และคิดเป็น 5 เท่า ของอัตราโทษสำหรับพนักงาน ซึ่งความรับผิดชอบจำหน่ายเครื่องตีแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาในดินแดนออสเตรเลียและแคปิตอลนี้เป็นความรับผิดชอบเด็ดขาด กล่าวคือเพียงแคพนักงานอัยการสามารถพิสูจน์ได้ถึงลักษณะอาการของบุคคลที่มีอาการมีเงินมา และอาการมีเงินมานั้นมีสาเหตุมาจากการบริโภคเครื่องตีแอลกอฮอล์ รวมถึงการจำหน่ายหรือการจัดหาเครื่องตีแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีเงินมาเกิดขึ้นในสถานบริการหรือร้านค้านั้น ผู้นั้นย่อมมีความรับผิดชอบตามกฎหมายแล้วดังที่ได้ศึกษามาแล้วในหัวข้อก่อน

ส่วนรัฐออนแทรีโอเป็นเพียงประเทศเดียวในกลุ่มประเทศที่เลือกมาศึกษาที่มีได้กล่าวถึงความรับผิดชอบสำหรับผู้ประกอบการในกรณีการจำหน่ายเครื่องตีแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาไว้ดังเช่นประเทศอื่น ๆ แต่อย่างใด

จะเห็นได้ว่า ประเทศส่วนใหญ่ต่างกำหนดความรับผิดชอบสำหรับผู้ประกอบการในกรณีที่มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องตีแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาไว้ ซึ่งแม้จะมีได้เป็นผู้จำหน่ายเองแต่ถ้าการจำหน่ายเครื่องตีแอลกอฮอล์ดังกล่าวเป็นการกระทำของพนักงานหรือตัวแทนของตนแล้ว ตนในฐานะที่เป็นผู้ประกอบการและนายจ้างจึงต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบ

ในการกระทำของพนักงานหรือตัวแทนดังกล่าวด้วย โดยกำหนดข้อยกเว้นไว้ในกรณีที่ผู้ประกอบการได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดอันเป็นหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมและดูแลบุคคลใต้บังคับบัญชาของตน ผู้ประกอบการก็สามารถยกขึ้นอ้างเป็นข้อยกเว้นความรับผิดได้ กล่าวคือ หากผู้ประกอบการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินกิจการเครื่องตีแอลกอฮอล์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ครบถ้วน ผู้ประกอบการก็ไม่ต้องร่วมรับผิดในการกระทำผิดของพนักงานหรือตัวแทนของตน แต่ถ้าผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องผู้ประกอบการย่อมต้องมีความรับผิดร่วมกับพนักงานหรือตัวแทนของตนด้วย นอกจากนี้ผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ผู้ประกอบการจะต้องมิได้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำผิดของพนักงานดังกล่าวด้วย ดังนั้นแม้ว่าผู้ประกอบการจะได้จัดให้พนักงานของตนเข้ารับการอบรมในหลักสูตรที่กฎหมายกำหนด และพนักงานดังกล่าวได้เข้ารับการอบรมและผ่านการทดสอบแล้ว แต่พนักงานนั้นได้จำหน่ายเครื่องตีแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาโดยผู้ประกอบการมีส่วนรู้เห็นในการกระทำผิดดังกล่าวด้วยแล้ว ผู้ประกอบการก็ต้องร่วมรับผิดในการกระทำผิดของพนักงานของตนด้วย ไม่สามารถยกข้อต่อสู้ขึ้นอ้างได้ว่าตนได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ครบถ้วนแล้ว

หน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตาม แบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่

1. แนวคิดของรัฐเท็กซัส การจัดให้พนักงาน ลูกจ้าง หรือตัวแทนของตน เข้ารับการอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจเครื่องตีแอลกอฮอล์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และพนักงาน ลูกจ้าง หรือตัวแทนนั้นได้เข้ารับการอบรมและผ่านการทดสอบดังกล่าวแล้ว โดยอาจได้รับใบประกาศนียบัตรหรือใบอนุญาตก็ได้แล้วแต่กรณี

2. แนวคิดของประเทศสกอตแลนด์ หน้าที่ที่ผู้ประกอบการได้กระทำการเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิด เช่น การกำหนดแนวทางปฏิบัติภายในร้านค้าหรือสถานบริการของตน เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อลูกค้าที่มีอาการมีเงินมา เป็นต้น

ทั้งนี้ ในประเทศไทยยังมิได้กำหนดให้ผู้ประกอบการในธุรกิจเครื่องตีแอลกอฮอล์ต้องมีหน้าที่ในการจัดให้พนักงานของตนเข้ารับการอบรมแต่อย่างใด แต่ก็มีประกาศของคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน เรื่อง มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม กำหนดให้พนักงานในสาขาผสมเครื่องดื่มสามารถเข้ารับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติได้ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ (1) ผู้ช่วยบาร์ (2) พนักงานผสมเครื่องดื่ม และ (3) หัวหน้าบาร์ โดยผู้จะเข้ารับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติดังกล่าวต้องมีความรู้ความสามารถ และทัศนคติในการทำงานตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงานแห่งชาติกำหนดไว้ รวมทั้งยังต้องมีคุณสมบัติอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ประสบการณ์การทำงานหรือประกอบอาชีพเกี่ยวกับสาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม การฝึกฝีมือแรงงานหรือฝึกอาชีพในสาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องดื่ม ประสบการณ์จากการฝึกหรือปฏิบัติงานในกิจการในสาขาที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ซึ่งในปัจจุบันยังมิได้มีการนำการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติดังกล่าวมาใช้ในการคัดเลือกพนักงานเข้าทำงานในธุรกิจเครื่องตีมแอลกอฮอล์ด้วยแต่อย่าง

อย่างไรก็ตาม หากมิได้มีการกำหนดไว้ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายไว้อย่างชัดเจนให้ผู้ประกอบการต้องมีความรับผิดชอบในกรณีที่พนักงานหรือตัวแทนของตนเป็นผู้จำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาแล้ว ย่อมไม่สามารถเอาผิดแก่ผู้ประกอบการได้ตามหลัก “ถ้าไม่มีกฎหมายก็ไม่มีความผิด ก็ไม่มีโทษ” เนื่องจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดให้บุคคลที่อาจมีความรับผิดชอบตามกฎหมายต้องเป็นผู้ที่จำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาโดยตรงเท่านั้น ซึ่งในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตอันเป็นกฎหมายเกี่ยวกับผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุรานั้น มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบกรณีจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาดังเช่นที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีมแอลกอฮอล์และพระราชบัญญัติสถานบริการแต่อย่างใด

5.3 ประเด็นการกำหนดบทลงโทษกรณีจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาสำหรับผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล

เมื่อได้พิจารณามาแล้วว่า ผู้ประกอบการในฐานะนายจ้างมีหน้าที่ต้องควบคุมและดูแลพนักงานและตัวแทนได้บังคับบัญชาของตน หากพนักงานหรือตัวแทนนั้นจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาอันเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายแล้ว ผู้ประกอบการย่อมต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการกระทำความผิดดังกล่าว เว้นแต่ผู้ประกอบการนั้นจะได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ครบถ้วนถูกต้องแล้ว และได้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดของพนักงานหรือตัวแทนของตน ผู้ประกอบการก็ไม่ต้องร่วมรับผิดชอบด้วยแต่อย่างใด นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า หากผู้ประกอบการดังกล่าวมีสถานะนิติบุคคล ผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลนั้นจะมีความรับผิดชอบหรือได้รับโทษแตกต่างจากผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาหรือไม่ สามารถแยกประเด็นพิจารณาออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

5.3.1 บทลงโทษสำหรับผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล

ธุรกิจเครื่องตีมแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จึงจัดตั้งหน่วยธุรกิจของตนขึ้นเป็นบริษัทอันมีสถานะเป็นนิติบุคคล แยกต่างหากจากตัวผู้บริหารที่มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดา โดยนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นใหม่นี้มีสิทธิและหน้าที่โดยทั่ว ๆ ไป เพียงแต่ต้องอยู่ภายในขอบเขตของกฎหมายและขอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของนิติบุคคลนั้น ๆ และโดยสภาพแล้วนิติบุคคลไม่อาจจัดการกิจการได้ด้วยตนเอง กฎหมายจึงกำหนดให้มีผู้แทนนิติบุคคลเป็นผู้จัดการกิจการต่าง ๆ ของนิติบุคคล เช่นนี้ในกรณีที่

กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องมีความรับผิดชอบในการกระทำของพนักงานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมา หากผู้ประกอบการดังกล่าวมีสถานะเป็นนิติบุคคลผู้ประกอบการจะสามารถรับผิดชอบตามกฎหมายอาญาได้หรือไม่

ตามหลักกฎหมายไทยนิติบุคคลไม่อาจกระทำความผิดและรับโทษทางอาญาได้ เว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายว่าให้นิติบุคคลต้องรับผิดชอบทางอาญาในความผิดนั้น ๆ ด้วย เนื่องจากนิติบุคคลถือเป็นบุคคลแยกต่างหากจากบุคคลธรรมดา สามารถมีเจตนาเป็นของตนเองได้ นิติบุคคลจึงสามารถกระทำความผิดและรับโทษตามกฎหมายได้ ซึ่งตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาได้วินิจฉัยและวางหลักไว้ว่า เจตนาของนิติบุคคลย่อมแสดงออกทางผู้แทนของนิติบุคคล เมื่อผู้แทนของนิติบุคคลแสดงเจตนาซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้แทนในทางการดำเนินการดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล เจตนาอันนั้นก็ผูกพันนิติบุคคลและต้องถือว่าเป็นเจตนาของนิติบุคคลนั่นเอง นิติบุคคลจึงอาจมีเจตนาอันเป็นองค์ประกอบความผิดในทางอาญา และกระทำความผิดซึ่งผู้กระทำต้องมีเจตนา รวมทั้งต้องรับโทษทางอาญาเท่าที่ลักษณะแห่งโทษเปิดช่องให้ลงแก่นิติบุคคลได้

ดังที่ได้ศึกษามาแล้วว่า ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตและผู้ได้รับใบอนุญาตตั้งสถานบริการตามพระราชบัญญัติสถานบริการสามารถเป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล เพราะฉะนั้น ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องมีความรับผิดชอบร่วมกับพนักงานหรือตัวแทนของตนที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมาแล้ว ผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลก็ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายด้วยเช่นกัน แต่ในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตพระราชบัญญัติสถานบริการ และพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กำหนดอัตราบทลงโทษไว้เพียงอัตราเดียว โดยมีได้แบ่งแยกอัตราโทษสำหรับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลไว้แต่อย่างใด

ผู้ประกอบการอย่างผู้ได้รับใบอนุญาตและผู้ได้รับการอนุญาตในรัฐเท็กซัสอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ดังนั้น ผู้ประกอบการที่อาจมีความรับผิดชอบกรณีจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมาในรัฐเท็กซัสนั้นจึงสามารถเป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งรัฐเท็กซัสมิได้กำหนดบทลงโทษสำหรับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลไว้แตกต่างกันแต่อย่างใด

ความรับผิดชอบสำหรับผู้ประกอบการในประเทศสกอตแลนด์ แม้จะกำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบได้รับโทษเสมือนพนักงานหรือตัวแทนของตนที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมา แต่ผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตดังกล่าวกฎหมายมิได้กำหนดให้รวมถึงนิติบุคคลด้วย อีกทั้งบทลงโทษสำหรับกรณีดังกล่าวก็กำหนดไว้เพียงโทษปรับเท่านั้น กรณีจึงไม่อาจถือได้ว่าผู้ประกอบการที่อาจมีความรับผิดชอบจะมีสถานะเป็นนิติบุคคลไปได้

ในดินแดนออสเตรเลียแคพิทอลกำหนดอัตราโทษสำหรับผู้ประกอบการในความรับผิดชอบกรณีจำหน่ายเครื่องตีแมลงกอลให้แก่ม้านมาโดยแยกอัตราโทษสำหรับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลไว้แตกต่างกัน ซึ่งกำหนดอัตราโทษสำหรับนิติบุคคลเป็น 5 เท่า ของอัตราโทษสำหรับบุคคลธรรมดา ดังนั้น ในกรณีที่ผู้ประกอบการมีสถานะเป็นนิติบุคคลก็ย่อมต้องบังคับใช้อัตราโทษที่กำหนดไว้สำหรับนิติบุคคลนั่นเอง

ส่วนในรัฐออนแทรีโอ นั้นไม่ปรากฏว่ามีกำหนดความรับผิดชอบสำหรับผู้ประกอบการไว้ แต่ในพระราชบัญญัติใบอนุญาตเครื่องตีแมลงกอลก็ได้กำหนดอัตราโทษสำหรับความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องตีแมลงกอลของบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลไว้คนละอัตรากัน

กล่าวโดยสรุป ผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลทั้งในประเทศไทย รัฐเท็กซัส ประเทศสกอตแลนด์ และดินแดนออสเตรเลียแคพิทอล ต่างก็อาจจะมีกรณีจำหน่ายเครื่องตีแมลงกอลให้แก่ม้านมาได้ แต่มีเพียงดินแดนออสเตรเลียแคพิทอลเท่านั้นที่กำหนดอัตราโทษที่จะลงสำหรับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลไว้แตกต่างกัน ส่วนในรัฐออนแทรีโอ นั้นไม่ปรากฏว่าผู้ประกอบการอาจมีสถานะเป็นนิติบุคคลได้ แต่อัตราโทษในรัฐออนแทรีโอ สำหรับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลก็กำหนดไว้แตกต่างกัน

เพราะฉะนั้น หากได้กำหนดให้ผู้ประกอบการให้ต้องรับผิดชอบในกรณีที่พนักงานหรือตัวแทนของตนเป็นผู้จำหน่ายเครื่องตีแมลงกอลให้แก่ม้านมาดังที่ได้ศึกษามาในหัวข้อก่อน ส่งผลให้ผู้ประกอบการที่มีสถานะนิติบุคคลก็อาจจะต้องมีความรับผิดชอบด้วยแล้ว ก็ควรจะกำหนดบทลงโทษสำหรับนิติบุคคลไว้เป็นการเฉพาะด้วยเช่นกัน

5.3.2 การกำหนดความรับผิดชอบสำหรับผู้แทนของนิติบุคคล

เมื่อกำหนดให้ผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลอาจมีความรับผิดชอบกรณีจำหน่ายเครื่องตีแมลงกอลให้แก่ม้านมา จึงต้องพิจารณาต่อไปว่า ผู้แทนของนิติบุคคลในฐานะที่เป็นผู้จัดการกิจการต่าง ๆ ของนิติบุคคลและเป็นผู้แสดงเจตนาแทนนิติบุคคล จะต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลในความรับผิดชอบกรณีจำหน่ายเครื่องตีแมลงกอลให้แก่ม้านมานี้ด้วยหรือไม่

โดยสภาพแล้วนิติบุคคลไม่สามารถแสดงเจตนาได้ด้วยตัวเองจึงต้องอาศัยผู้แทนของนิติบุคคลเป็นผู้แสดงเจตนาแทน ซึ่งหากการแสดงเจตนาของผู้แทนนิติบุคคลนั้นอยู่ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล การแสดงเจตนาดังกล่าวย่อมมีผลผูกพันตัวนิติบุคคลด้วย ทำให้นิติบุคคลจึงอาจมีความรับผิดชอบและรับโทษทางอาญาได้เพียงเท่าที่สภาพแห่งโทษจะเปิดช่องให้ลงแก่นิติบุคคลดังที่ได้ศึกษามาแล้วในหัวข้อก่อน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการแสดงเจตนาดังกล่าว

ของผู้แทนของนิติบุคคลจะเป็นการกระทำในนามของนิติบุคคล แต่ก็ต้องถือว่าผู้แทนของนิติบุคคลได้ผ่านการคิดไตร่ตรองและตัดสินใจดีแล้วในการแสดงเจตนา จึงอาจถือได้ว่าผู้แทนของนิติบุคคลนั้นมีส่วนร่วมในการแสดงเจตนาอันนำไปสู่การรับผิดชอบของนิติบุคคลด้วย

ตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาประเทศไทยก็วินิจฉัยไปในแนวทางเดียวกันว่านิติบุคคลเป็นเพียงบุคคลสมมติ ดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ด้วยตนเองไม่ได้จึงต้องดำเนินการผ่านผู้แทน เมื่อถือว่านิติบุคคลกระทำความผิดตามกฎหมาย บุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นย่อมต้องมีความรับผิดชอบด้วย ซึ่งเป็นไปบทบัญญัติเดิมของมาตรา 28/4 แห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ ที่กำหนดให้กำหนดให้กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลที่เป็นผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

อย่างไรก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 มาตรา 28/4 เฉพาะในส่วนที่สันนิษฐานให้กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย โดยไม่ปรากฏว่ามีการกระทำหรือเจตนาประการใดอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น เป็นบทบัญญัติที่ขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 39 วรรคสอง ประกอบมาตรา 3 วรรคสอง เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 ต่อมา จึงได้มีการแก้ไขเพื่อให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเป็นว่า ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติสถานบริการมีสถานะเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือทำการและละเว้นไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด บุคคลนั้นจะต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย โดยเกิดภาระการพิสูจน์แก่โจทก์ผู้ฟ้องคดีที่จะต้องแสดงพยานหลักฐานให้ได้ความว่า กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลที่รับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นมีหน้าที่อย่างใดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของนิติบุคคล และบุคคลดังกล่าวต้องมีหน้าที่ในการสั่งการหรือทำการหรือละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการอย่างไรบ้างที่เป็นเหตุให้เกิดการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

บทบัญญัติในมาตรา 28/4 แห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ ที่ได้มีการแก้ไขใหม่ดังกล่าวมีเนื้อหาเป็นอย่างไรเกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มาตรา 208 แต่บทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคลในลักษณะเดียวกันนี้ไม่ปรากฏในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้แทนของนิติบุคคล ในอีกสี่ประเทศแล้วจะพบว่า มีเพียงรัฐออนแทรีโอเท่านั้นที่กำหนดให้ในกรณีที่กรรมการหรือพนักงานของนิติบุคคลที่เป็นสาเหตุให้อำนาจ อนุญาต หรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของนิติบุคคลด้วยกัน ย่อมต้องถือว่ามีความรับผิดร่วมกับนิติบุคคลด้วย

เมื่อถือได้ว่าผู้แทนของนิติบุคคลเป็นสาเหตุทำให้นิติบุคคลกระทำความผิด ไม่ว่าจะเกิดจากการสั่งการหรือกระทำการของผู้แทนนิติบุคคล หรือเกิดจากการที่ผู้แทนนิติบุคคลนั้นมีหน้าต้องสั่งการหรือกระทำการแต่กลับละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการเป็นเหตุให้นิติบุคคลกระทำความผิด ผู้แทนของนิติบุคคลดังกล่าวย่อมถือว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของนิติบุคคลด้วยกัน จึงต้องร่วมรับผิดกับนิติบุคคลด้วยกันเช่นกัน ดังนั้น บทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดของผู้แทนของนิติบุคคลในพระราชบัญญัติสถานบริการและพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตนั้นเหมาะสมแล้ว จึงควรที่จะเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดของผู้แทนของนิติบุคคลนี้ไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย

ส่วนอัตราโทษสำหรับผู้แทนของนิติบุคคลนั้น แม้จะถือว่าผู้แทนของนิติบุคคลกระทำการในนามของนิติบุคคลก็ตาม แต่ผู้แทนของนิติบุคคลนั้นก็ยังคงเป็นบุคคลธรรมดา เมื่อกำหนดให้ผู้แทนของนิติบุคคลต้องมีความรับผิดตามกฎหมายแล้ว ก็ควรจะลงโทษโดยใช้อัตราโทษของบุคคลธรรมดานั่นเอง

เมื่อได้ศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดทางกฎหมายสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาแล้ว ในบทถัดไปจะได้กล่าวถึงบทสรุปทั้งหมดเกี่ยวกับความรับผิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาที่ได้ศึกษามาในบทที่ 2 ถึงบทที่ 5 นี้ พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขและปรับปรุงบทบัญญัติแห่งกฎหมายของประเทศไทยในกรณีดังกล่าวให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายที่มีสาเหตุมาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อไป

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสุดท้ายนี้จะนำเสนอถึงบทสรุปสาระสำคัญของบทต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามาเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางกฎหมายของผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมาทั้งหมด โดยเริ่มตั้งแต่ความสำคัญของปัญหาการจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมา สาเหตุที่ต้องมีการควบคุมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ และวิวัฒนาการในการควบคุมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ของประเทศไทยที่ผ่านมา ตลอดจนแนวความคิดและทฤษฎีของกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่นำมาพิจารณาร่วมกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ที่มีอยู่ในประเทศไทย รวมไปถึงข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายของรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ประเทศสกอตแลนด์ ดินแดนออสเตรเลียแคว้นคัทอล ประเทศออสเตรเลีย และรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา ที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมา แล้วนำมาวิเคราะห์ว่ามีความแตกต่างจากมาตรการของประเทศไทยเพียงใด เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดความรับผิดชอบทางกฎหมายสำหรับผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเงินมา ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมของประเทศไทยต่อไป

6.1 บทสรุป

เครื่องตีมแอลกอฮอล์มีใช้สินค้าทั่วไปแต่เป็นสินค้าที่ต้องได้รับการควบคุม เนื่องจากก่อให้เกิดผลกระทบมากมายหลายด้านทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย หากบริโภคในปริมาณไม่มากฤทธิ์ของแอลกอฮอล์จะทำให้ผู้บริโภครู้สึกกระปรี้กระเปร่าและสนุกสนาน แต่เมื่อบริโภคในปริมาณที่มากขึ้นจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของร่างกายของผู้บริโภคทำให้ขาดสติยังติด ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ และมีผลต่อการขับชี่ยานพาหนะด้วย นอกจากนี้ เครื่องตีมแอลกอฮอล์ยังเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวและสังคม อาชญากรรม และอุบัติเหตุอีกด้วย ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องกำหนดนโยบายที่จำกัดมิให้ประชาชนเข้าถึงเครื่องตีมแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชนส่วนรวมในสังคม แต่เนื่องด้วยภาคธุรกิจเครื่องตีมแอลกอฮอล์เจริญเติบโตไปอย่างรวดเร็วและมุ่งเน้นเพียงแต่การสร้างผลกำไรให้ได้มากที่สุด โดยการนำกลยุทธ์ทางการตลาดมาใช้กระตุ้นการบริโภคเครื่องตีมแอลกอฮอล์ของประชาชน อาทิ การโฆษณาอย่างเสรี อันมีผลทำให้พฤติกรรมการบริโภคเครื่องตีมแอลกอฮอล์ในประเทศเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก นโยบายสาธารณะสำคัญที่ควรนำมาใช้ในการควบคุมภาคธุรกิจเครื่องตีมแอลกอฮอล์ ก็คือ มาตรการทางกฎหมายที่มีบทลงโทษ ในปี 2551 จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีม

แอลกอฮอล์เพื่อช่วยลดปัญหาดังกล่าวให้น้อยลงด้วยการกำหนดมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้หลายมาตรการ เช่น การควบคุมสถานที่และเวลาจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ วิธีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงการกำหนดบุคคลต้องห้ามในการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ การห้ามการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ และบุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้ตามมาตรา 29 แต่จนถึงปัจจุบันมีเพียงมาตรการจำกัดการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่เยาวชนที่มีอายุไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์ เท่านั้น โดยผู้ประกอบการที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถขอตรวจสอบอายุของผู้ซื้อจากบัตรประจำตัวประชาชนได้ ส่วนมาตรการจำกัดการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้ยังไม่ปรากฏว่ามีการลงโทษผู้กระทำความผิดตามมาตราดังกล่าวแต่อย่างใด ทั้ง ๆ ที่บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้นั้นอาจสร้างปัญหาให้แก่สังคมได้มากกว่า เช่น ปัญหาครอบครัว อาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเมาแล้วขับ

มาตรการจำกัดการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้ตามมาตรา 29 (2) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 บุคคลใดที่ฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 40 อันเป็นมาตรการลงโทษทางกฎหมายอาญา โดยถือว่าการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แม้มิใช่ความผิดประเภทที่เป็นความผิดในตัวเอง แต่เป็นความผิดประเภทที่เป็นความผิดเพราะมีกฎหมายห้าม เพราะเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าควบคุมชนิดหนึ่ง ภาครัฐจึงต้องกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชนส่วนรวมในสังคม ซึ่งหัวใจหลักของพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นมีเจตนารมณ์ในการควบคุมภาคธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าผู้บริโภคและมุ่งหมายในการป้องกันสังคม แต่มาตรการดังกล่าวยังไม่สามารถบังคับใช้ได้จริงเนื่องจากยังขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายในการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายได้ อีกทั้งยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดสำหรับผู้ประกอบการในธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบสูงกว่าบุคคลโดยทั่วไปและเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในอีกสี่ประเทศที่ได้ศึกษามาในบทที่ 4 จะพบว่ามีความแตกต่างในการกำหนดความรับผิดกรณีจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มึนเมาที่แตกต่างกันออกไป โดยจากการศึกษาดังกล่าวสามารถแยกพิจารณาออกได้เป็น 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ลักษณะอาการมึนเมา

พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 29 (2) กำหนดห้ามมิให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้ ส่วนพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 มาตรา 16 (3) กำหนดห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการจำหน่ายสุรา

ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีนเมาจนประพฤตินุ้ยวายหรือครองสติไม่ได้ แต่ทั้งสองพระราชบัญญัติมิได้กำหนดความหมายหรือลักษณะของอาการมีนเมาไว้แต่อย่างใด โดยสาเหตุหลักที่ทำให้ยังไม่มีอาการกล่าวโทษหรือดำเนินคดีในความผิดกรณีนี้เลย เนื่องมาจากความไม่ชัดเจนในการพิจารณาว่าอาการอย่างไรบ้างที่จะเรียกว่าอาการมีนเมาจนครองสติไม่ได้

จากการพิจารณาแนวทางในการกำหนดลักษณะของอาการมีนเมาสำหรับความรับผิดชอบกรณีจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีนเมาในอีกสี่ประเทศที่เลือกมาศึกษานั้น พบว่าต่างมีแนวทางในการกำหนดลักษณะของอาการมีนเมาที่แตกต่างกันออกไปตามแนวนโยบายในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศของตน ซึ่งตามแนวนโยบายในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยได้กำหนดความรับผิดชอบขั้นชั้รลในขณะเมาสุราไว้ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 โดยให้ถือว่าบุคคลจะมีความรับผิดชอบขั้นชั้รลในขณะเมาสุราหากมีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ แต่หลักการนี้ไม่สามารถนำมาปรับใช้กับการพิจารณาอาการมีนเมาตามพระราชบัญญัติเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ เนื่องจากผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่มีอำนาจตามกฎหมายในการขอตรวจสอบปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เมื่อเทียบเคียงจากแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาในความผิดฐานมีนเมาสุราตามมาตรา 378 แห่งประมวลกฎหมาย ศาลฎีกาตีความว่าลักษณะอาการมีนเมาจนครองสติไม่ได้นั้นต้องเป็นอาการมีนเมาที่ถึงขนาดจนถึงขั้นที่บุคคลนั้นครองสติเอาไว้มได้ ดังนั้น แม้บุคคลดังกล่าวจะบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จนมีอาการมีนเมา แต่ถ้าบุคคลนั้นยังคงครองสติได้อยู่ ย่อมไม่ถือว่ามีอาการมีนเมาจนครองสติไม่ได้นั้นเอง

นอกจากนี้ ในดินแดนออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ยังได้กำหนดให้ความรับผิดชอบกรณีจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีนเอนี้เป็นความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict liability) กล่าวคือ ฝ่ายโจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าผู้กระทำความผิดพยายามที่จะบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีนเมา แต่ก็ยังคงต้องพิสูจน์ถึงลักษณะอาการของบุคคลที่มีอาการมีนเมา และอาการมีนเอนั้นมีสาเหตุมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงการจำหน่ายหรือการจัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีนเมาเกิดขึ้นในสถานบริการหรือร้านค้า นั้น ดังนั้น แม้ว่าผู้กระทำความผิดจะต่อสู้ว่าตนมิได้รู้ว่าลูกค้ามีนเมา แต่ถ้าโจทก์สามารถพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะอาการของผู้มีนเมาและข้อเท็จจริงอื่น ๆ ได้แล้ว ย่อมถือว่าผู้นั้นมีความรับผิดชอบตามกฎหมาย

ประเด็นที่สอง การกำหนดความรับผิดชอบกรณีจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีนเมาสำหรับผู้ประกอบการ

เนื่องจากการบริโภคเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์จนเกินขนาดถึงขั้นทำให้ผู้บริโภคอยู่ในอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้ ส่งผลให้บุคคลนั้นกระทำการต่าง ๆ ภายใต้อิทธิพลของเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ โดยไม่ได้คิดไตร่ตรองถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้น จึงถือได้ว่าผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากการจำหน่ายเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์แก่ผู้มึนเมานั้นเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม ผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการในธุรกิจเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินธุรกิจจำนวนมาก จึงย่อมต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าบุคคลโดยทั่วไป รวมทั้งต้องตระหนักถึงผลกระทบทางลบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจของตน พร้อมกับหาแนวทางแก้ไขเพื่อลดผลกระทบดังกล่าวนี้ด้วย

อย่างไรก็ตาม บุคคลจะมีความรับผิดชอบหรือได้รับโทษตามกฎหมายก็ต่อเมื่อมีกฎหมายกำหนดให้การกระทำนั้นเป็นความผิดและกำหนดบทลงโทษไว้ ซึ่งตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เพียงกำหนดให้บุคคลที่จำหน่ายเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มึนเมานั้นที่ต่อมารับผิดตามกฎหมาย มิได้กำหนดความรับผิดชอบขยายไปถึงผู้ประกอบการหรือนายจ้างของบุคคลที่จำหน่ายเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์แต่อย่างใด แตกต่างจากความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าบุคคลที่จะมีความรับผิดชอบตามกฎหมายในกรณีนี้จำหน่ายเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มึนเมานั้นจะต้องเป็นผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการ นอกจากนี้ความรับผิดกรณีจำหน่ายเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มึนเมานั้นก็ไม่ปรากฏในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 อันเป็นกฎหมายเกี่ยวกับใบอนุญาตขายสุราโดยตรงด้วยเลย

เมื่อพิจารณาความรับผิดสำหรับผู้ประกอบการกรณีจำหน่ายเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มึนเมาในอีกสี่ประเทศจะพบว่า ประเทศส่วนใหญ่กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดในการกระทำ ความผิดของพนักงานหรือตัวแทนของตนด้วย มีเพียงดินแดนออสเตรเลียแคพิทอลเท่านั้นที่กำหนดฐานความรับผิดของผู้ประกอบการแยกต่างหากจากความรับผิดของพนักงานและบุคคลอื่น อีกทั้งยังกำหนดอัตราโทษไว้สูงกว่าพนักงานและบุคคลอื่น ๆ ถึง 5 เท่า และ 10 เท่า ตามลำดับ นอกจากนี้ในรัฐเท็กซัสและประเทศสกอตแลนด์ได้กำหนดบทยกเว้นความรับผิดในกรณีนี้สำหรับผู้ประกอบการหรือผู้ได้รับใบอนุญาตได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนถูกต้องตามกฎหมายและมีได้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำ ความผิดของพนักงานของตน ผู้ประกอบการย่อมไม่ต้องรับผิดร่วมกับพนักงานหรือตัวแทนของตนแต่อย่างใด โดยหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ดังกล่าว ได้แก่ การจัดให้พนักงานเข้ารับการอบรมในหลักสูตรที่กฎหมายกำหนด และการกำหนดเป็นนโยบายของกิจการเกี่ยวกับการจัดการกับบุคคลที่มีอาการมึนเมา เป็นต้น

ทั้งนี้ ในประเทศไทยได้มีประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน เรื่อง มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องตี๋ม ที่กำหนดให้พนักงานในสาขาผสมเครื่องตี๋มสามารถเข้ารับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติได้ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

ได้แก่ ผู้ช่วยบาร์ พนักงานผสมเครื่องดื่ม และหัวหน้าบาร์ แต่ไม่ปรากฏว่าได้มีการนำมาปรับใช้ ในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการอย่างการขอใบอนุญาตขายสุราหรือใบอนุญาตตั้งสถานบริการ แต่อย่างใด

ประเด็นที่สาม การกำหนดบทลงโทษกรณีจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมา สำหรับผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล

ธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินธุรกิจจำนวนมาก จึงต้องใช้งบลงทุนจำนวนมากเช่นกัน ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จึงดำเนินกิจการของตนในรูปแบบ ของบริษัทนิติบุคคลแยกต่างหากจากตัวบุคคลธรรมดาผู้ดำเนินการ ซึ่งโดยสภาพแล้วนิติบุคคล ไม่สามารถจัดการกิจการของตนเองได้ ต้องอาศัยการกระทำและการแสดงเจตนาของผู้แทน ของนิติบุคคล จึงถือเอาการแสดงเจตนาของผู้แทนของนิติบุคคลนั้นมาเป็นการแสดงเจตนา ของนิติบุคคลด้วย

ตามหลักกฎหมายไทยแล้วนิติบุคคลไม่อาจกระทำความผิดและรับโทษทางอาญาได้ เว้นแต่ ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้นิติบุคคลต้องรับผิดทางอาญา ซึ่งตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา ได้วางหลักไว้ว่า เจตนาของนิติบุคคลย่อมแสดงออกทางผู้แทนของนิติบุคคล โดยการแสดงเจตนา ของผู้แทนของนิติบุคคลภายในขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลย่อมผูกพันตัวนิติบุคคลและถือว่าเป็น เจตนาของนิติบุคคลเอง นิติบุคคลจึงอาจมีเจตนาอันเป็นองค์ประกอบแห่งความรับผิดในทางอาญาได้ รวมทั้งต้องรับโทษทางอาญาเท่าที่ลักษณะแห่งโทษจะเปิดช่องให้ลงแก่นิติบุคคลได้ด้วย ดังนั้น หากกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องมีความรับผิดในกรณีที่พนักงานหรือตัวแทนของตนได้จำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมมา และผู้ประกอบการนั้นมีสถานะเป็นนิติบุคคลแล้ว ผู้ประกอบการ ดังกล่าวก็อาจมีความรับผิดตามกฎหมายได้และรับโทษทางอาญาเท่าที่ลักษณะแห่งโทษจะเปิดช่อง ให้ลงโทษได้นั่นเอง ทั้งนี้ อัตราโทษที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พระราชบัญญัติสถานบริการ รวมทั้งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตนั้น กำหนดบทลงโทษไว้เพียง อัตราเดียวโดยมิได้แบ่งแยกอัตราโทษสำหรับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลไว้แต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาสถานะทางกฎหมายของผู้ประกอบการในอีกสี่ประเทศจะพบว่า ผู้ประกอบการ ในรัฐเท็กซัส ประเทศสกอตแลนด์ และดินแดนออสเตรเลียแคพิทอล อาจเป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล ดังนั้น ผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลในทั้งสามประเทศจึงอาจมีความรับผิด ตามกฎหมายและรับโทษทางอาญาได้ แต่มีเพียงดินแดนออสเตรเลียแคพิทอลเท่านั้นที่กำหนด บทลงโทษสำหรับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลไว้แตกต่างกัน โดยกำหนดให้นิติบุคคลต้องรับโทษ เป็นจำนวน 5 เท่าของอัตราโทษสำหรับบุคคลธรรมดา

อย่างไรก็ตาม หากจะกำหนดให้ผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลอาจมีความรับผิด และรับโทษตามกฎหมายแล้วก็น่าจะต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนด้วย

นอกจากนี้ เมื่อกำหนดให้ผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลอาจมีความรับผิดชอบและรับโทษตามกฎหมายแล้ว ผู้แทนของนิติบุคคลที่เป็นผู้กระทำการหรือแสดงเจตนาแทนนิติบุคคลก็อาจมีความรับผิดชอบไปด้วย เนื่องจากศาลฎีกาเห็นว่า นิติบุคคลเป็นเพียงบุคคลสมมติ ไม่สามารถดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ได้ด้วยตนเอง จึงต้องดำเนินการต่าง ๆ ผ่านทางผู้แทน เมื่อถือว่านิติบุคคลกระทำความผิดตามกฎหมาย บุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินของนิติบุคคลนั้นจึงย่อมต้องมีความรับผิดชอบไปด้วย โดยพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 มาตรา 28/4 ก็ได้กำหนดความรับผิดชอบของผู้แทนของนิติบุคคลไปในแนวทางเดียวกับคำพิพากษาของศาลฎีกา และกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดไว้ว่า เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น อันเป็นการกำหนดภาระการพิสูจน์ให้แก่ผู้แทนนิติบุคคลต้องแสดงให้ศาลเห็นว่า ตนมิได้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดของนิติบุคคล หากไม่สามารถพิสูจน์ในกรณีดังกล่าวได้ ผู้แทนของนิติบุคคลนั้นย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกับนิติบุคคลทุกกรณี

ต่อมา ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 มาตรา 28/4 ข้างต้น เฉพาะในส่วนที่สันนิษฐานให้ผู้แทนของนิติบุคคลต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยไม่ปรากฏว่ามีการกระทำหรือเจตนาใดอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ จึงได้มีการแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นว่า ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติสถานบริการมีสถานะเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการหรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด บุคคลนั้นจะต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย อันมีผลเป็นการก่อภาระการพิสูจน์แก่โจทก์ที่ต้องพิสูจน์ให้ได้ความว่า ผู้แทนของนิติบุคคลนั้นมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลอย่างไร และบุคคลนั้นมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการ หรือได้ละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการอย่างไรบ้าง อันเป็นเหตุให้เกิดการกระทำความผิดของนิติบุคคล โดยบัญญัติมาตรา 28/4 นี้สอดคล้องกับบทบัญญัติในมาตรา 208 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 แล้ว แต่ไม่ปรากฏในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 แต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติแห่งความรับผิดชอบของผู้แทนของนิติบุคคลในอีกสี่ประเทศแล้ว มีเพียงในรัฐออนแทรีโอเท่านั้นที่กำหนดให้ผู้แทนของนิติบุคคลที่เป็นสาเหตุให้อำนาจ อนุญาต หรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของนิติบุคคล ต้องถือว่ามีความรับผิดชอบร่วมกับนิติบุคคลนั้นด้วย แต่ในรัฐออนแทรีโอไม่มีบทบัญญัติกำหนดความรับผิดชอบสำหรับผู้ประกอบการในกรณีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมาเลย

เพราะฉะนั้นแล้ว หากประสงค์จะให้ผู้แทนของนิติบุคคลต้องมีความรับผิดชอบร่วมกับนิติบุคคลด้วย จึงควรต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนเช่นเดียวกัน และถึงแม้จะถือว่าผู้แทนของนิติบุคคลได้กระทำการในนามของนิติบุคคล แต่ผู้แทนของนิติบุคคลก็ยังคงเป็นบุคคลธรรมดา เมื่อกำหนดให้ผู้แทนของนิติบุคคลต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายแล้ว ก็ควรจะใช้บทลงโทษสำหรับบุคคลธรรมดาในการลงโทษผู้แทนของนิติบุคคล

เมื่อได้ศึกษาถึงประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามาแล้ว ในหัวข้อถัดไปจะนำเสนอถึงแนวทางในการแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามีอยู่ในประเทศไทย

6.2 ข้อเสนอแนะ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางกฎหมายกรณีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามีในประเทศไทยยังมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ ดังนั้น เพื่อให้การควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะช่วยส่งผลให้จำนวนผู้มีเมามีที่อาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ แก่สังคมนั้นลดน้อยลงไป ผู้เขียนจึงขอเสนอแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามีดังต่อไปนี้

1. กำหนดให้ความรับผิดชอบจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามีเป็นความรับผิดเด็ดขาด (Strict liability) โดยในขั้นตอนการพิสูจน์ความรับผิดชอบนั้น ฝ่ายโจทก์มีหน้าที่ในการพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยว่า ผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีอาการมีเมามีจนถึงขั้นไม่สามารถครองสติได้แล้ว และการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้กระทำความผิดหรือจำเลยนั้นเกิดขึ้นในสถานที่ของผู้ประกอบการหรือผู้จำหน่ายนั้นด้วย โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าผู้จำหน่ายมีเจตนาในการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามีมากน้อยเพียงใด หากสามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าวได้แล้วก็เพียงพอที่จะถือว่า บุคคลนั้นกระทำความผิดฐานจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่มีอาการมีเมามีจนครองสติไม่ได้แล้ว ทั้งนี้ อาการมีเมามีจนครองสติไม่ได้ดังกล่าวต้องเป็นอาการมีเมามีที่คนทั่วไปเห็นพ้องตรงกันว่า บุคคลนั้นอยู่ในอาการมีเมามีและไม่สามารถครองสติตนเองได้แล้วด้วย โดยผู้จำหน่ายจะอ้างว่าบุคคลนั้นไม่ได้มีอาการมีเมามีหาได้ไม่

2. ให้มีการกำหนดความรับผิดชอบจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามีในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับใบอนุญาตขายสุราโดยตรง พร้อมทั้งกำหนดให้มีความรับผิดชอบสำหรับผู้ประกอบการในกรณีที่พนักงานหรือตัวแทนของตนจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเมามี ทั้งในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต

นอกจากนี้ ควรนำหลักเกณฑ์เรื่องการเข้ารับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สาขาอาชีพพนักงานผสมเครื่องตีม ตามประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน มาปรับใช้เป็นคุณสมบัติเบื้องต้นในการขอรับใบอนุญาตขายสุราหรือใบอนุญาตตั้งสถานบริการ โดยอาจกำหนดให้ในร้านค้าหรือสถานบริการหนึ่ง ๆ ต้องมีพนักงานที่ผ่านการทดสอบดังกล่าวอย่างน้อย 1 – 10 คน ตามสัดส่วนจำนวนของพนักงานทั้งหมด ทั้งนี้ ภาครัฐอาจจัดให้มีการอบรมหรือการทดสอบที่รัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วน เพื่อเป็นการบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ประกอบการรายย่อยก็ได้

ส่วนอัตราโทษสำหรับผู้ประกอบการนั้น เนื่องจากการจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเม้านั้นมิใช่ความผิดที่มีความร้ายแรงมาก เพียงแต่เป็นการเพิ่มโอกาสในการกระทำความผิดของผู้มีเม้าเท่านั้น ประกอบกับผู้ประกอบการในธุรกิจเครื่องตีมแอลกอฮอล์จะได้รับผลประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจเป็นจำนวนมาก บทลงโทษที่เหมาะสมควรเน้นไปที่โทษปรับมากกว่าโทษจำคุก และควรกำหนดในอัตราโทษที่สูงกว่าพนักงานและบุคคลอื่น ๆ 5 – 10 เท่า นอกจากนี้ อาจกำหนดให้นำวิธีการเพื่อความปลอดภัยเรื่องการห้ามประกอบอาชีพเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์หรือประกอบกิจการสถานบริการมาปรับใช้ร่วมกับการรับโทษด้วยก็ได้

3. ให้มีการกำหนดความรับผิดสำหรับผู้ประกอบการที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลในความรับผิดกรณีจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเม้าในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ พระราชบัญญัติสถานบริการ และพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษสำหรับนิติบุคคลที่กระทำความผิดให้ต้องรับโทษเป็นจำนวน 5 เท่า ของอัตราโทษสำหรับบุคคลธรรมดา และให้มีการกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดของผู้แทนนิติบุคคลในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีมแอลกอฮอล์ ดังเช่นที่กำหนดไว้ในมาตรา 28/4 แห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ และมาตรา 208 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต ทั้งนี้ อาจกำหนดให้นำวิธีการเพื่อความปลอดภัยเรื่องการห้ามประกอบอาชีพเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์หรือประกอบกิจการสถานบริการมาปรับใช้ร่วมกับการรับโทษด้วยก็ได้

กล่าวโดยสรุป แม้ว่าประเทศไทยจะได้กำหนดความรับผิดเกี่ยวกับการจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเม้าไว้แล้วก็ตาม แต่ปัจจุบันยังไม่สามารถบังคับใช้บทบัญญัติดังกล่าวได้อย่างแท้จริง และเมื่อได้ศึกษาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายในลักษณะเดียวกันจากต่างประเทศทั้งสี่ประเทศที่ได้เลือกมาศึกษาอย่างรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ประเทศสกอตแลนด์ ดินแดนออสเตรเลียแคว้นคัทอล ประเทศออสเตรเลีย และรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา ผู้เขียนเห็นว่าสามารถนำแนวทางในการกำหนดความรับผิดนั้นมาปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมของประเทศไทยได้ จึงได้ศึกษาและเปรียบเทียบพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดความผิดกรณีการจำหน่ายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้มีเม้าในประเทศไทยดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น

โดยผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแนวทางในการกำหนดความรับผิดชอบดังกล่าวจะสามารถลดจำนวนปัญหา
ที่มีสาเหตุมาจากเครื่องตีแม่เหล็กอลูมิเนียมได้สมดังสมมติฐานที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นได้



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- A City & Guilds Group Business. Personal Licence Holder's Guide [Online]. Available from: www.cityandguilds.com/-media/productdocuments/hospitalityand_catering/7104/7104_scqf_6/centre_documents/personal_licence_holders_guide_2nd_edition-pdf.ashx [16 September 2019].
- Alcohol and Drug Foundation. Alcohol [Online]. Available from: <https://adf.org.au/drug-facts/alcohol/> [5 April 2020].
- Australian Institute of Health and Welfare. Alcohol, Tobacco & Other Drugs in Australia [Online]. Available from: <https://www.aihw.gov.au/reports/alcohol/alcohol-tobacco-other-drugs-australia/contents/drug-types/alcohol> [5 April 2020].
- Best Bar None. The Bar Code [Online]. Available from: <http://www.bbnsotland.co.uk/media/1309/bbn-code-summer-2016.pdf> [16 September 2019].
- Giesbrechr, N. Alcohol Policy in Canada: Reflections on the Role of the Alcohol Industry [Online]. Available from: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/145507250602300606> [27 January 2019].
- Linton, A. Commercial Liquor Liability in Australia: Give Me 'Two Shot' of Personal Responsibility and a Watered Down Duty of Care [Online]. Available from: <http://blr.scholasticahq.com/article/5587-commercial-liquor-liability-in-australia-give-me-two-shots-of-personal-responsibility-and-a-watered-down-duty-of-care> [3 February 2019].
- Ministerial Council on Drug Strategy. Alcohol in Australia: Issues and Strategies [Online]. Available from: <http://pdfs.semanticscholar.org/ee60/90f643d09e520d49a77d4de6caae038a57e0.pdf> [2 February 2019].
- Murray, J. What Is a Safe Harbor Law or Provision? [Online]. Available from: <https://www.thebalancesmb.com/what-is-a-safe-harbor-law-or-provision-398457> [5 January 2019].
- Pacific Institute for Research and Evaluation. Laws Prohibiting Alcohol Sales to

- Intoxicated Person [Online]. Available from: <http://www.nllea.org/documents/SIPLegalResearchReport.pdf> [11 December 2018].
- Packer, H. L. The Limits of Criminal Sanction. Redwood City: Stanford University Press, 1968.
- Pubwatch. Frequently Asked Questions [Online]. Available from: <https://www.nationalpubwatch.org.uk/faq/> [3 April 2020].
- SPICe The Information Centre. Alcohol (Licensing, Public Health and Criminal Justice) (Scotland) Bill [Online]. Available from: [https://www.parliament.scot/S4_Bills/Alcohol%20\(Licensing%20Public%20Health%20and%20Criminal%20Justice\)%20\(Scotland\)%20Bill/AlcoholBillSummary.pdf](https://www.parliament.scot/S4_Bills/Alcohol%20(Licensing%20Public%20Health%20and%20Criminal%20Justice)%20(Scotland)%20Bill/AlcoholBillSummary.pdf) [2 April 2020].
- . Spice Briefing Alcohol (Licensing, Public Health and Criminal Justice) (Scotland) Bill [Online]. Available from: https://www.parliament.scot/ResearchBriefingsAndFactsheets/S4 / SB_1_5 - 6_1_Alcohol_Licensing_Public_Health_and_Criminal_Justice_Scotland_Bill.pdf [2 April 2020].
- Texas Alcoholic Beverage Commission. Alcohol & Your Child [Online]. Available from: www.tabc.state.tx.us/education/pdfs/Alcohol-And-Your-Child.pdf [1 December 2018].
- . Wet and Dry Counties [Online]. Available from: www.tabc.state.tx.us/local_option_elections/wet_and_dry_counties.asp [1 December 2018].
- Trifonoff, A., and others. Liquor Licensing Legislation in Australia: A Jurisdictional Breakdown [Online]. Available from: http://nceta.flinders.edu.au/files/2613/5226/7674/EN457_LLReport2.pdf [2 February 2019].

ภาษาไทย

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. แนวทางการสอบสวนความผิดอาญาตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://multi.dopa.go.th/criminal/news/download/10> [เข้าถึงเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2563]
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร:

- สำนักพิมพ์พลสยาม พริ้นติ้ง (ประเทศไทย), 2551.
- ไกววัล เปียรระบุตร. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยสุรา [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER16/DRAWER017/GENERAL/DATA0000/000000218.PDF> [เข้าถึงเมื่อ 26 พฤษภาคม 2561]
- ขวัญตา เลิศวิจิตรกมล. กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมปัญหาที่เกิดจากการเสพสุรา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2539.
- ข่าวสดออนไลน์. จีเอจริง เอาผิดร้านค้า ผู้ประกอบการ ขายเหล้าให้คนเมา ที่ต้องสืบหาต้นตอผิดร่วม! [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_2026198 [เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2563]
- คณิต ณ นคร. ประมวลกฎหมายอาญา : หลักกฎหมายพื้นฐานการเข้าใจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2533.
- จิตติ ติงศภัทย์. กฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2555.
- . คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- เจษฎา นกน้อย. ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร: แนวคิดและประสบการณ์ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://utcc2.utcc.ac.th/utccjournal/353/154_163.pdf [เข้าถึงเมื่อ 24 มิถุนายน 2563]
- ชาญชัย ธงพานิช. ปัญหาและผลกระทบของสุราและยาเสพติด [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.tyrkk.go.th/web/uploads/ck/files/Problemsandtheeffectsofdrugs.pdf> [เข้าถึงเมื่อ 5 พฤษภาคม 2563]
- ณรงค์ ใจหาญ. ความรับผิดชอบของผู้บริหารนิติบุคคลในกรณีที่นิติบุคคลกระทำผิดอาญา [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://siamrath.co.th/n/9790> [เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2563]
- . กฎหมายอาญา ว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543.
- . คำอธิบาย กฎหมายอาญา ภาคหนึ่ง ว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: มิตรนราการพิมพ์, 2534.
- ณรงค์ฤทธิ์ เสมอเหมือน. การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้ในการควบคุมปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2539.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ [ออนไลน์].

แ ห ลี่ ง ที่ ม า :

https://www.set.or.th/sustainable_dev/th/sr/publication/files/corporate_social_responsibility.pdf [เข้าถึงเมื่อ 25 มิถุนายน 2563]

- ธานี วรภัทร์. หลักกฎหมายมาตรการบังคับทางอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557.
- ธาริตา เลี้ยงหทัยธรรม. ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล: ศึกษากรณีการกำหนดมาตรการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของนิติบุคคลให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2557.
- นลินอร ธิปดี. ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล: ศึกษากรณีกระทำผิดโดยประมาท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2551.
- นันทนา ทองระอา. การศึกษาความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี่และผู้โดยสารที่เสียชีวิตเนื่องจากอุบัติเหตุจราจรทางบกใน กทม. และจังหวัดใกล้เคียง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2534.
- บัณฑิต ศรีไพศาล และจุฑาภรณ์ แก้วมุงคุณ. การควบคุมปัญหาแอลกอฮอล์ด้วยกฎหมาย : เอกสารประกอบการพิจารณาพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/3432> [เข้าถึงเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2562]
- บุญยสิทธิ์ รอดชะพรหม. มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมอุบัติเหตุจราจรอันเกิดจากการดื่มสุราของผู้ขับขี่รถในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2536.
- ผู้จัดการออนไลน์. ภัย 'น้ำเมา' ปี 61 พุ่ง 872 ข่าว ตาย 434 ราย เหตุเมาวิวาทสูงสุด จี๋ สคบ. พาณิชย์ล้อมคอ กใช้โลโก้คล้ายเห ล้า โฆษณ า [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://mgronline.com/qol/detail/9610000126128> [เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2563]
- ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขับรถโดยไม่ผิดกฎหมาย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/epl/articledetail.asp?id=141> [เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2563]
- กาญจพงษ์ สร้อยเพชร. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนนจากการเมาแล้วขับ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2557.
- มูลนิธิแก้ไขปัญห การดื่มแอลกอฮอล์. เกี่ยวกับเรา [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.morporor.org/about> [เข้าถึงเมื่อ 5 พฤษภาคม 2563]
- วรรณา พัฒนาศิริ. กระบวนการยุติธรรมกับการแก้ไขปัญหามาแล้วขับ. ผลงานส่วนบุคคลการอบรมหลักสูตร ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 10, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. 2555.

- ศันท์กรณ์ โสทธิพันธุ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ. รายงานฉบับสมบูรณ์ เล่มที่ 1 เรื่อง 'นิติศาสตร์ของระบบยุติธรรมทางอาญาของไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2554.
- สมัย โกรทินธาคม. ความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์: บทวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์กับกฎหมาย. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สหวิทยาการ), วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2559.
- สำนักงานกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. บรรจุระเบียบวาระการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ในคราวการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 8/2550. กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการวุฒิสภา, 2550.
- สำนักข่าว ไอ.เอ็น.เอ็น. เปิดสถิติเมาแล้วขับปีใหม่ 63 ฟุงกว่า 9,000 คดี [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.innnews.co.th/crime/news_566607/ [เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2563]
- สำนักงานกรรมการกฤษฎีกา. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง 'หลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมาย' [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://web.krisdika.go.th/data/outsidedata/article77/file/13-10-60.pdf> [เข้าถึงเมื่อ 15 ตุลาคม 2562]
- สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. รายงานประจำปี 2559 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://ddc.moph.go.th/uploads/ckeditor2/annual_report_59.pdf [เข้าถึงเมื่อ 8 สิงหาคม 2561]
- สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร. รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์อุบัติเหตุทางถนนของกระทรวงคมนาคม [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.otp.go.th/uploads/tiny_uploads/PDF/2562-09/25620916Accident%20report2561%20_OTP.pdf [เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2563]
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.royin.go.th/dictionary> [เข้าถึงเมื่อ 24 พฤษภาคม 2561]
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2560 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาสุขภาพ/พฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุรา/2560/2560_Full-Report.pdf [เข้าถึงเมื่อ 17 กันยายน 2562]
- สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. โทษ พิษ ภัยของสุรา และผลกระทบต่อสุขภาพ ทั้งต่อตนเองและผู้

ไก ลี้ ชิด [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
https://multimedia.anamai.moph.go.th/associates/hp-ebook_13/ [เข้าถึงเมื่อ
 26 เมษายน 2563]

สิทธิโชค ชาวไร่เงิน. ประเด็นการศึกษามิติวัฒนธรรมของแอลกอฮอล์ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://www.shi.or.th/download/588/> [เข้าถึงเมื่อ 20 กรกฎาคม 2563]

สุชาติ ธรรมพิทักษ์กุล. ทฤษฎีสถานภาพของนิติบุคคลกับความรับผิดชอบทางอาญา. กรุงเทพมหานคร:
 วิทยาลัยการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2541.

สุธีรา อะทะวงษา. คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการที่มีผล
 ต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. 2556.

สุพัตรา สุภาพ. ปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 2525.

สุนน อมรวิวัฒน์ และคณะ. แผนการดำเนินงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ประจำปี
 งบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ,
 2563.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

อวิภารัตน์ นิยมไทย. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สินค้าที่ต้องได้รับการควบคุม [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/10reform/reform8.pdf [เข้าถึงเมื่อ 15 กันยายน 2560]

อุดมศักดิ์ แซ่โจ้ว และคณะ. ข้อเท็จจริงและตัวเลข: เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย. สงขลา:
 ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2559.

อุมพร พงศ์โสภิตานนท์. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี. 2555.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวธัญวรัตน์ ดุลยพงศ์พันธ์
วัน เดือน ปี เกิด	7 กันยายน 2535
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ได้สอบผ่านหลักสูตรวิชาว่าความของสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความ รุ่นที่ 41 และสอบไล่ได้ความรู้ชั้นเนติบัณฑิตจากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 69 จากนั้นจึงได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ หมวดวิชากฎหมายอาญาและกระบวนกรudyติธรรมทางอาญา ในปีการศึกษา 2559 จนสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2562

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY